

BETÆNKNING
OM
ÆNDRING AF
SKIFTELOVGIVNINGEN

Afgivet af
det af justitsministeriet den 30. september 1963
nedsatte udvalg



ex. 2

BETÆNKNING NR. 684
KØBENHAVN 1973

ISBN 87 503 1398 3

S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI, KØBENHAVN



Indholdsfortegnelse

| | |
|--|----|
| Udvalgets nedsættelse og arbejde | 5 |
| Udkast til lov om ændring af skifteloven og retsplejeloven m.v. | 7 |
| Almindelige bemærkninger til udkastet | |
| I. Indledning | 15 |
| II. Oversigt over gældende ret | |
| A. Dansk ret | 16 |
| B. Norsk ret | 21 |
| C. Svensk ret | 24 |
| Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i udkastet | 27 |
| Bilag 1: Oversigt over behandlingen af dødsboer i 1.960-1971. | 79 |
| Bilag 2: Skrivelse af 5. oktober 1965 fra udvalget til justitsministeriet angående reglerne om afgifter for skifte i det udkast til lov om retsafgifter, som indeholdes i betænkning nr. 377/1965. | 81 |
| Bilag 3: Udvalgets notat fra april 1970 om visse skifteretlige spørgsmål i forbindelse med kildeskattelovens regler om beskatning af dødsboer | 83 |
| Bilag 4: Skrivelse af 13. juni 1972 fra udvalget til justitsministeriet angående udkast til ny lov om eksekutorboer. | 90 |
| Bilag 5: Skrivelse af 24. november 1972 fra udvalget til justitsministeriet angående det i betænkning 649/1972 om borgerlig personregistrering fremsatte forslag om ophævelse af pligten til at anmelde dødsfald til skifteretten. | 91 |
| Bilag 6: Skifteloven. | 92 |

Forkortelser

- Albeck*: Kaj Albeck, Behandlingen af eksekutorboer, 4. udg., 1966.
Civil procesudkast 1899: Udkast til lov om den borgerlige retspleje. Udarbejdet af den i 1892 nedsatte proceskommission.
Deuntzer: I. H. Deuntzer, Den danske Skifteret, 1885.
Gomard, Kommenteret Skiftelov: Bernhard Gomard, Skifteloven, 1964.
Gomard, Skifteret: Bernhard Gomard, Skifteret, 2. udg., 1969.
Gomard, Tillæg til Skifteloven: Bernhard Gomard, Tillæg til Skifteloven, 1971.
H: Højesteretsdom eller -kendelse.
Harbou: Niels Harbou, Behandling af dødsbo og fællesbo, 2. udg., 1945.
Kommenteret Retsplejelov: Kommenteret Retsplejelov, 2. udg., 1964, ved Bernhard Gomard, Victor Hansen og Stephan Hurwitz.
Munch-Petersen: Erwin Munch-Petersen, Skifteretten, 1956.
Ot. prp.: Odelstingsproposisjon (Norge).
Schlegel: N. F. Schlegel, Skifteretten efter den danske Lovgivning, 1868.
UfR.: Ugeskrift for Retsvæsen.



Udvalgets nedsættelse og arbejde

Justitsministeriet nedsatte den 30. september 1963 et udvalg med henblik på udarbejdelse af forslag til en ny skiftelovgivning (skiftelovsudvalget).

Udvalget bestod af følgende medlemmer: Professor, dr. jur. *Bernhard Gomard* (formand), advokat *Karl Hansen*, fuldmægtig i justitsministeriet *Mogens Munch* og dommer *Laurits Peter Thorup*.

Ved skrivelse af 10. december 1968 blev retsassessor *Ole Bohr* beskikket som medlem af udvalget i stedet for dommer *Thorup*, som havde ønsket sig fritaget for hvervet. Efter at advokat *Karl Hansen* var afgået ved døden, blev landsretssagfører *Ivan Schiøler* den 27. oktober 1971 beskikket til medlem af udvalget (udpeget af advokatrådet).

Udvalgets sammensætning er herefter følgende: Professor, dr. jur. *Bernhard Gomard* (formand), dommer *Ole Bohr*, byretsdommer *Mogens Munch* og landsretssagfører *Ivan Schiøler*.

På udvalgets anmodning har finansministeriet den 14. december 1971 udpeget ekspeditionssekretær *Ida Aistrup* til at bistå udvalget ved behandlingen af visse skattemæssige spørgsmål.

I udvalgets afsluttende møder har deltaget retsassessor *Otto Warring*. Endvidere har retsassessor *P. Bruun Nielsen* bistået udvalget med råd og oplysninger om skifteretternes praksis. Ansvar for udkastet er dog alene udvalgets.

Sekretær for udvalget var oprindeligt daværende sekretær i justitsministeriet *Mogens Lomholt*. Efter at fuldmægtig *Lomholt* på grund af andet arbejde måtte opgive hvervet, har sekretær i justitsministeriet *Leif Sørensen* fra 1969 virket som sekretær for udvalget.

Justitsministeriet anmodede i 1965 udvalget om en udtalelse om reglerne om afgifter for skifte i det udkast til lov om retsafgifter, som indeholdes i betænkning nr. 377/1965 om retsafgiftslovgivningen, jfr. lov nr. 206 af 21. maj 1969 om retsafgifter, og forskellige andre spørgsmål i forbindelse hermed. Udvalgets besvarelse er aftrykt som *bilag 2* til denne betænkning.

Udvalget har i 1966 afgivet en udtalelse til justitsministeriet i anledning af en henvendelse fra Kreditforeningernes stående Fællesudvalg om overførelse af den i konkurslovens § 55 omhandlede meddelelespligt til dødsboer, hvori gælden ikke vedgås. I 1968 har udvalget endvidere meddelt justitsministeriet, at det ikke havde særlige betænkeligheder ved at erstatte den autoriserede særskilte kassebog i eksekutorboer med anden tilfredsstillende dokumentation for boets kasseregnskab, jfr. herved justitsministeriets bekendtgørelse nr. 355 af 25. juni 1969 om ændring af instruksen for tilsynet.

I 1969 anmodede justitsministeriet udvalget om at overveje, hvorvidt gennemførelsen af kildeskattelovens regler om beskatning af dødsboer ville nødvendiggøre ændringer i skifte- og arvelovgivningen, herunder navnlig spørgsmålet om, hvem der er beføjet til på boets vegne at foretage de forskellige skattemæssige dispositioner, som kildeskatteloven forudsætter truffet i et bo, og forskellige spørgsmål om afstemningsreglerne i dødsboer, legatarernes retsstilling, virkningen af tilbagebetaling af skat og virkningen af den skattemæssige succession og passivering af skattetilsvaret. Udvalget meddelte den 15. april 1970 justitsministeriet, at kildeskattelovens dødsbokeskatningsregler efter udvalgets opfattelse ikke nødvendiggjorde presserende ændringer i skiftelovgivningen. Et af udvalget til brug for disse overvejelser udarbejdet notat om visse skifteretlige spørgsmål i forbindelse med kildeskattelovens regler om beskatning af døds-

boer er aftrykt som *bilag 3* til denne betænkning.

Udvalget har endvidere i 1972 afgivet udtalelser om et i justitsministeriet udarbejdet udkast til lov om eksekutorboer og om det i betænkning nr. 649/1972 om borgerlig personregistrering fremsatte forslag om ophævelse af pligten til at anmelde dødsfald til skifteretten. Udtalelserne er aftrykt som *bilag 4 og 5*.

I 1964 udsendte udvalget et spørgeskema med forskellige spørgsmål om anmeldelse af dødsfald, udlæg af boer til dækning af begravelsesudgifterne og om privat og offentligt skifte til samtlige skifteretter. Enqueten fremkaldte imidlertid kun i yderst begrænset omfang ønsker fra skifteretterne om ændring af den bestående skifteordning. Det bør dog i denne forbindelse fremhæves, at enqueten er foretaget før gennemførelsen af kildeskattelovens regler om beskatning af dødsboer.

Fra svensk side blev hovrättsassessor, nu justitieråd Olof Höglund i januar 1964 ud-

peget til som sagkyndig at følge udvalgets arbejde. I Norge blev der ved kgl. res. af 12. november 1965 efter henstilling fra Den norske Dommerforening nedsat et udvalg bestående af byrettsjustitiarius A. L. Gullestad (formand), høyesterettsadvokat Nils Ustvedt og byråsjef Vera Holmøy til at vurdere en del spørgsmål om ændringer i skifteloven, herunder i første række ændringer, som kunne medføre en rationalisering og forenkling af skiftebehandlingen.

Udvalget har under et møde med det norske udvalg og den svenske sagkyndige i København drøftet forskellige spørgsmål af fælles interesse og modtaget orientering om den norske og svenske skifteordning.

Det norske udvalg afgav innstilling om revision av skifteloven den 11. september 1967. Udvalgets forslag er med forskellige ændringer gennemført som lov nr. 51 af 19. juni 1970 (Ot. prp. nr. 49/1969-70). Loven er omtalt nedenfor i afsnittet om norsk skifteret.

København i november 1972.

Bernhard Gomard

Ole Bohr

Mogens Munch

Ivan Schiøler

Leif Sørensen.



Udkast til lov om ændring af skifteloven og retsplejeloven m. v.

§ i.

I lov nr. 155 af 30. november 1874 om skifte af dødsbo og fællesbo m.v., som ændret ved lov nr. 58 af 18. marts 1925, lov nr. 412 af 18. december 1963, § 2 i lov nr. 207 af 21. maj 1969 og lov nr. 259 af 4. juni 1969, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Havde afdøde sit hjemting, jfr. retsplejelovens §§ 235-237, i en anden retskreds her i landet, kan anmeldelse i stedet ske til skifteretten ved hjemtinget.«

Stk. 2 bliver herefter *stk. 3*.

2. § 2 affattes således:

»§ 2. Overtrædelse af § 1 straffes med bøde.«

3. I § 3, *stk. 1*, indsættes som 2. *pkt.*:

»Attester, der indeholder oplysning om afdødes og dennes eventuelle ægtefælles fulde navn og personnummer, skal så vidt muligt forevises.«

4. Efter § 3 indsættes:

»§ 4. Skifteretten skal om nødvendigt sikre aktivernes tilstedeværelse og kan træffe andre foranstaltninger, som ikke kan opsættes. Sikring af aktiverne kan også iværksættes af skifteretten på det sted, hvor aktiverne befinder sig.

Stk. 2. Er arvingerne eller disses opholdssted ukendt, søger skifteretten at tilvejebringe de nødvendige oplysninger. Fra centralregistret for testamenter indhentes oplysning, medmindre afdøde ikke kan have oprettet testamente. Inden oplysning fra centralregistret foreligger, må boet ikke udleveres til privat skifte eller til hensiddent i uskiftet bo, ligesom eksekutor ikke må udnævnes.

Stk. 3. Skifteretten kan afhøre arvinger eller andre om arveforholdene efter samme regler, som gælder om vidner.

Stk. 4. Vides det ikke, om en arving har overlevet afdøde, gælder § 25 i lov om bortblevne.

§ 5. Møder en arving ikke personlig eller ved fuldmægtig, og kan der ikke indhentes erklæring fra ham, beskikker skifteretten en værge for ham. For umyndige arvinger beskikkes der værge, hvis den umyndige ikke allerede har en værge, eller hvis værgens interesser kan komme i strid med den umyndiges. Om værgemålet gælder reglerne i myndighedsloven.

Stk. 2. Er en umyndiggjort eller fraværende arving gift, er ægtefællen myndig, og vil eventuel arv indgå i formuefællesskab, varetages arvingens interesser på skiftet af ægtefællen og værgen i forening, uden at overøvrigheden eller skifterettens godkendelse er nødvendig.«

5. §4 ændres til § 6, og §§ 5 og 6 ophæves.

6. §7 affattes således:

»§ 7. Boer, som ikke udleveres til privat skifte, jfr. §§ 71-75, eller til hensiddent i uskiftet bo, jfr. arvelovens kapitel 3, og som ikke slutes uden egentlig skiftebehandling, jfr. §§ 10 og 57, behandles af skifteretten eller en af denne udnævnt eksekutor, jfr. § 11.«

7. §10 affattes således:

»§ 10. Efterlader afdøde sig ingen aktiver, finder offentlig skiftebehandling ikke sted.

Stk. 2. Må det antages, at boets aktiver alene vil kunne dække begravelsesudgifterne, kan skifteretten straks udlægge aktiverne til den eller dem, som har bekostet eller vil bekoste begravelsen.

Stk. 3. Aktiver, som ikke medgår til dækning af begravelsesudgifter, men som er af så ringe værdi, at de ikke kan dække omkostningerne ved en bobehandling, eller hvis værdi står i åbenbart misforhold til omfanget af det arbejde, som en bobehandling vil kræve, kan skifteretten udlægge til den eller dem, som bekoster eller vil bekoste begravelsen, til afdødes efterladte eller til statskassen.«

8. § 11 og kapitel 2 (§§ 12-18) ophæves, og i stedet indsættes:

»Andet afsnit.

Offentligt skifte

Kapitel 2

Behandling ved eksekutor

§ 11. Boet behandles af en af skifteretten udnævnt eksekutor, medmindre skifteretten beslutter selv at behandle boet.

Stk. 2. Har afdøde ved testamente bestemt, hvem der som eksekutor skal behandle hans bo, udnævner skifteretten denne, medmindre særlige grunde taler derimod. Den, der hensidder i uskiftet bo, kan træffe bestemmelse om eksekutorbehandling med virkning for hele boet.

Stk. 3. Skifteretten kan, inden den træffer beslutning om at udnævne eksekutor, indhente oplysning om arvingernes eller kreditorernes mening. Levede afdøde i formuefællesskab med en ægtefælle, som ikke har tiltrådt bestemmelse om eksekutorbehandling, skal den indhente en udtalelse fra ægtefællen.

Stk. 4. Boer, som er af beskeden omfang og enkel beskaffenhed, behandles ikke af eksekutor.

Stk. 5. Ønsker en eksekutor, der har afsluttet et bo, behandlingen af boet genoptaget, sender han en begrundet meddelelse herom til skifteretten, som giver tilladelse til genoptagelsen, medmindre den finder grund til at nægte dette. Skifteretten kan også bestemme genoptagelse.

§ 12. Eksekutor udfører de forretninger, som påhviler skifteretten i boer, der behandles af denne. Eksekutor har ingen dømmende myndighed.

Stk. 2. Kontante midler indsættes i en bank eller sparekasse på en konto på boets navn på passende vilkår. Eksekutor kan dog til be-

taling af løbende udgifter opbevare et kontant beløb på indtil 5.000 kr. Størrelsen af det i 2. pkt. nævnte beløb kan ændres af justitsministeren.

Stk. 3. Skifteretten kan til enhver tid forlange boets aktiver, protokol, regnskaber og bilag forevist.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om tilsyn med boets beholdninger og værdipapirer.

§ 13. Inden 6 uger efter udnævnelsen af eksekutor eller genoptagelsen af boet sender eksekutor indberetning til skifteretten med oplysning om arveforholdene, herunder om værger for umyndige eller fraværende arvinger eller for legater og stiftelser, som skal oprettes ifølge afdødes testamente. Indberetningen skal tillige indeholde en oversigt over boets stilling samt oplysning om, hvorledes der er forholdt med boets kontante midler og værdipapirer. Skifteretten kan tillade en mindre forlængelse af fristen.

Stk. 2. Er boet ikke sluttet inden 15 måneder efter dødsfaldet eller efter genoptagelsen af boet, skal eksekutor sende indberetning til skifteretten om boets behandling. Derefter sendes indberetning hvert halve år, så længe boet ikke er sluttet. Skifteretten kan bestemme, at indberetning skal indsendes hyppigere.

Stk. 3. Når boet er gjort op, og udbetaling til fordringshavere, arvinger og legatarer er sket, sender eksekutor boet til skifteretten til revision.

§14. Skifteretten kan afskedige eksekutor, hvis denne ikke fremmer boets behandling tilbørligt, eller andre særlige grunde taler derfor. Eksekutor skal da straks aflevere boets aktiver, protokol, regnskaber og bilag til skifteretten.

Stk. 2. Erstatningsansvaret for skade voldt ved eksekutors fejl eller forsømmelse påhviler staten.

Stk. 3. Erstatning, som staten har måttet betale i medfør af reglen i stk. 2, kan kræves godtgjort af eksekutor i det omfang, det må anses for rimeligt under hensyn til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.

§15. Vederlaget til eksekutor betales af boet. Skifteretten kan efter anmodning eller af egen drift nedsætte det af eksekutor beregnede

vederlag. Ophører eksekutors arbejde med boet inden dettes afslutning, fastsættes hans vederlag af skifteretten.

Kapitel 2 a

Indledning af offentligt skifte

§16. Offentlig skiftebehandling begyndes snarest muligt efter anmeldelsen af dødsfaldet, medmindre det må antages, at boet i løbet af kort tid vil kunne sluttet uden egentlig skiftebehandling eller udleveres til privat skifte eller til hensiden i uskiftet bo.

§17. Snarest muligt, efter at offentligt skifte er begyndt, tager skifteretten i nødvendigt omfang boets aktiver i forvaring eller sikrer disse mod uberettigede dispositioner.

Stk. 2. Værdipapirer, som ikke er noteret på afdødes navn, skal enten noteres på boets navn, indskrives i et kreditinstitut eller deponeres for boet i en bank eller sparekasse, medmindre de er af ringe værdi.

Stk. 3. Har boet aktiver i andre retskredse, kan skifteretten enten selv tage disse i forvaring eller anmode om bistand hertil fra vedkommende skifteret, hvis denne ikke af egen drift har taget aktiverne i forvaring.

§ 18. Når offentligt skifte er begyndt, lader skifteretten samtlige boets aktiver registrere og vurdere.

Stk. 2. Registreringen og vurderingen foretages af skifteretten eller af én eller flere vurderingsmænd, udmeldt af skifteretten. Arvinger har ret til at være til stede, hvis de ønsker det. Det samme har legatarer, som har en særlig interesse deri. Skifteretten bestemmer, om registreringen tillige skal overværes af et vidne.

Stk. 3. Har boet aktiver i andre retskredse, kan skifteretten enten selv lade disse registrere og vurdere eller anmode om bistand hertil fra vedkommende skifteret.

Stk. 4. Vederlag til vurderingsmænd og vidner fastsættes af skifteretten og afholdes af boet.

§19. Vurdering kan undlades eller udsættes, hvis skifteretten skønner, at vurdering er unødvendig eller mere hensigtsmæssigt kan foretages senere.

Stk. 2. Registrering kan erstattes af en fortegnelse over boets aktiver, hvis arvingerne har godkendt den, og skifteretten finder det ubetænkeligt.

§ 20. Skifteretten indkalder snarest muligt, efter at offentligt skifte er begyndt, arvingerne til en skiftesamling. Arvingerne skal her opfordres til at erklære, om de vil overtage ansvaret for afdødes gæld. Indkaldelse kan dog undlades, hvis alle arvingerne allerede har overtaget eller blot én arving har nægtet at overtage ansvaret for afdødes gæld. Indkaldelsen skal også omfatte legatarer, som skønnes at kunne have en væsentlig interesse i at deltage i mødet. Indkaldelsen offentliggøres tillige i Statstidende, hvis ikke alle indkaldtes bopæl er kendt.

Stk. 2. Erklæring om gældsovertagelse afgives for umyndige eller fraværende arvinger af værger. Skifteretten kan modsætte sig, at en værge afgiver en sådan erklæring, hvis det må antages, at der herved kan blive påført den umyndige eller fraværende arving tab, jfr. dog § 5, stk. 2.

§21. Såfremt alle arvinger erklærer, at de overtager ansvaret for afdødes gæld, behandles boet efter reglerne i kapitel 4.

Stk. 2. Afgiver ikke alle arvingerne erklæring om at vedgå ansvaret for afdødes gæld, og undergives boet ikke konkurs, behandles boet efter reglerne i kapitel 3.«

9. §§ 19-29 ændres til §§ 22-32, og §§ 30-32 ophæves.

10. I § 22, der bliver § 25, ophæves stk. 1 og 2, og i stedet indsættes:

»Indkaldelsen sker ved bekendtgørelse i Statstidende med 3 måneders varsel. Skifteretten kan, når den finder det rigtigt, tillige bekendtgøre indkaldelsen på anden hensigtsmæssig måde.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 2.

11. § 23, der bliver § 26, affattes således:

»§ 26. Skifteretten kan indkalde til skiftesamling, når den finder det påkrævet.

Stk. 2. Indkaldelsen sker ved bekendtgørelse i Statstidende og eventuelt tillige i andre aviser, medmindre skifteretten vælger at underrette dem, der skal indkaldes, på anden måde. Skifteretten fastsætter tid og sted.«

12. I § 24, stk. 1, der bliver §27, stk. 1, ændres i 1. pkt. »(§ 19)« til: »(§ 22)«, og 2. pkt. ophæves.
13. I § 24, der bliver §27, indsættes som stk. 3:
 »Stk. 3. Inden anmeldelsesfristens udløb træffes de beslutninger, som ikke uden ulempe kan udsættes, af skifteretten, eventuelt efter forhandling med de kreditorer, der allerede har meldt sig, eller, hvis boet må antages at være solvent, med arvingerne.«
14. § 27, der bliver § 30, affattes således:
 »§ 30. Salg af boets ejendele sker ved offentlig auktion, jfr. retsplejelovens kapitel 60, medmindre andet vedtages på en skiftesamling, eller skifteretten finder grund til at antage, at der ved underhåndssalg vil kunne opnås et resultat som er bedre for boet.«
75. § 28, stk. 1, der bliver § 31, stk. 1, affattes således:
 »Værdipapirer, som har kurs på Københavns børs eller på fremmede børser, sælges ved et medlem af fondsbørsen eller en bank, medmindre de udlægges til arvinger.«
16. § 33 affattes således:
 »§ 33. Skifteretten kan antage bistand til opstilling af boets regnskaber og til udførelse af andre hverv for boet.
 Stk. 2. Udgifterne til sådan bistand afholdes af boet. Skifteretten kan efter anmodning eller af egen drift nedsætte det forlangte honorar.«
17. I § 34, stk. 2, indsættes som 2. pkt.
 »Sagsøgeren underretter skifteretten om sagen.«
18. § 35, stk. 2, ophæves.
19. § 36 ophæves.
20. I § 37, stk. 2, ændres »påklage for eller indkaldelse til forligskommissionen eller påtale til tinge« til: »sagsanlæg«.
21. I § 38, 2. pkt., udgår: »boets kurator, hvor en sådan er antagen, eller«.
22. §§ 39 og 40 ophæves.
23. §§ 41 og 42 ophæves, og i stedet indsættes:
 »§ 41. Opgiver boet et muligt krav, uden at der er sluttet forlig, kan enhver fordringshaver eller, hvis boet er eller ved retssagens udfald kan blive solvent, enhver arving inden for en af skifteretten fastsat frist på egen hånd anlægge sag eller indtræde i en af afdøde anlagt sag. Anmodning om fastsættelse af en sådan frist skal fremsættes over for skifteretten uden ugrundet ophold efter, at boet har opgivet kravet. Boet skal erstatte sagsøgerens rimelige omkostninger, dog kun i det omfang boets masse forøges.
 Stk. 2. Reglerne i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til anke, dog at skifteretten ikke fastsætter særlig frist.«
24. I § 45 indsættes som stk. 2:
 »Stk. 2. Skifteretten kan bestemme, at der ved opgørelsen i boet skal bortses fra arv, som ikke overstiger 200 kr. eller andet af justitsministeren fastsat beløb, eller at sådan arv skal indbetales til statskassen.«
25. I § 48, 2. pkt., udgår: »og bliver, såfremt det forlanges, at beedige i skifteretten«.
26. I § 50 ændres i stk. 2, 1. pkt., »forfatte et udkast til opgørelse, hvortil den har en frist af i det højeste 6 - eller, når den består af flere medlemmer, 12 — uger fra optagelsesdagen« til: »snarest muligt udfærdige et udkast til opgørelse«, og i stk. 3 udgår: »(§ 88)«.
27. §55 ophæves.
28. I § 57, stk. 1, indsættes som 2. og 3. pkt.:
 »Sådant udlæg kan også ske, hvor ægtefællen er eneste arving, såfremt ægtefællen kunne udtage hele boet, selv om der havde været andre arvinger. Bestemmelsen i arvelovens § 7, stk. 2, finder ikke anvendelse.«
29. I § 59. 1. pkt., udgår: »i overensstemmelse med reglerne i §§ 14 og 23«.
30. I § 64 a, stk. 1, indsættes som 4. pkt.:
 »Om henvisning af skiftet til en anden skifteret gælder reglen i § 85.«
31. I § 70 a, stk. 3, ændres »§§ 27 og 28« til: »§§ 30 og 31«
32. Tredje afsnit affattes således:

»Tredje afsnit

Privat skifte

Kapitel 7

§ 71. Arvingerne kan forlange boet udleveret til privat skifte, hvis de er enige herom og om at overtage ansvaret for afdødes gæld.

Stk. 2. Skifteretten kan pålægge arvingerne at underrette legatarer om dødsfaldet og om legatbestemmelsen eller selv give sådan underretning.

§ 72. Betingelserne for privat skifte bedømmes efter forholdene på tidspunktet for boets udlevering.

Stk. 2. Bestemmelse om udlevering til privat skifte kan kun træffes af skifteretten.

§ 73. Vides det ikke, om en arving har overlevet afdøde, jfr. § 25 i lov om borteblevne, afgør skifteretten, om boet kan udleveres til privat skifte til dem, der herefter er arvinger i boet.

Stk. 2. Udleveres et bo efter stk. 1, indkalder skifteretten arvingerne ved en offentlig bekendtgørelse efter reglerne i § 25. Deler arvingerne boet inden indkaldelsesfristens udløb, er de solidarisk ansvarlige for en forbigået arvingstabs.

§ 74. Udlevering til privat skifte kan ikke ske, hvis afdøde ved testamente har bestemt, at boet skal undergives offentlig skiftebehandling.

Stk. 2. Har afdøde ved testamente bestemt, at boet skal behandles af eksekutor, men ud nævnes den indsatte eksekutor ikke til at behandle boet, jfr. § 11, hindrer bestemmelsen ikke, at boet skiftes privat, medmindre andet fremgår af testamentet.

§ 75. Er der i et bo umyndige eller fraværende arvinger, kan boet udleveres eventuelle myndige arvinger og værgerne for de umyndige eller fraværende arvinger til privat skifte, såfremt skifteretten finder, at de umyndiges eller fraværendes interesser ikke udsættes for fare. Særlig forsigtighed skal udvises, såfremt afdøde hæftede for en erhvervsvirksomheds forpligtelser. Arvingerne tilvejebringer de oplysninger om afdødes gæld, som er nødvendige for afgørelsen.

Stk. 2. Inden udleveringen registreres boets aktiver, medmindre der forelægges skifteret-

ten anden fyldestgørende optegnelse over disse, eller skifteretten under hensyn til boets ringe omfang, aktivernes beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt finder det unødvendigt. Ved skifte mellem en efterlevende ægtefælle og afdødes umyndige eller fraværende arvinger finder bestemmelserne i § 60 anvendelse.

Stk. 3. Skifteretten kan betinge udlevering af, at der inden boets deling udstedes proklama, jfr. § 25, eller stille andre betingelser.

§ 76. Den endelige boopgørelse i boer, hvori der er umyndige eller fraværende arvinger, gennemgås af skifteretten, som påser, at de umyndige eller fraværende arvingers interesser er blevet iagttaget, og at udlæg til dem er sket på hensigtsmæssig måde og navnlig så vidt muligt ikke i aktiver, som er udsat for betydeligt værditab.

Stk. 2. Kan regnskab eller arveudlæg til de umyndige eller fraværende arvinger ikke godkendes, og sker omgørelse ikke snarest muligt eller inden en af skifteretten fastsat frist, tager skifteretten boet under offentlig behandling.

Stk. 3. Er regnskab og opgørelse over arveudlæg ikke modtaget af skifteretten inden 15 måneder efter dødsfaldet, og findes der ikke at være fyldestgørende grund hertil, kan skifteretten tage boet under offentlig behandling. Ved skifte mellem den efterlevende ægtefælle og arvinger efter hensiddens i uskiftet bo regnes fristen fra imødekommelsen af skiftebehandling.

§ 77. I dødsboer, som skiftes privat, hæfter arvingerne for afdødes gæld efter reglerne i kapitel 4.

Stk. 2. Værgen for en umyndig eller fraværende arving kan befri arvingen for personligt ansvar for afdødes gæld ved inden 6 måneder efter udleveringen af boet at forlange dette taget under offentlig behandling, såfremt værgerne inden samme frist til skifteretten afleverer de aktiver, som den umyndige eller fraværende arving har modtaget, eller, hvis dette ikke kan ske, et beløb svarende til aktivernes værdi. Er boet formindsket, hæfter den umyndige eller fraværende arving over for boets fordringshavere for den til hans arvepart svarende del af formindskelsen, medmindre formindskelsen ikke kan lægges værgen til last.

Stk. 3. I boer, hvor der er umyndige eller fraværende arvinger, hæfter eventuelle myndige

og tilstedeværende arvinger solidarisk for beløb, som tilkommer de umyndige eller fraværende arvinger, samt for gæld, der som følge af reglen i stk. 2 ikke kan kræves betalt af umyndige eller fraværende arvinger. I tilfælde af tvist om dette ansvar træffer skifteretten afgørelse ved dom.

§ 78. Bestemmelserne i §§ 75 og 76 gælder ikke for de i § 5, stk. 2, nævnte boer.«

33. §§ 83-89 ophæves, og i stedet indsættes:
>•>§ 83. Skifte af dødsbo sker, hvor afdøde havde sit hjemting ved dødsfaldet, jfr. retsplejelovens §§ 235-237.

Stk. 2. Skifte af fællesbo efter den første ægtefælles død sker, hvor afdøde havde sit hjemting, eller hvis afdøde ikke havde hjemting her i landet hvor den efterlevende ægtefælle har sit hjemting.

Stk. 3. Skifte efter hensiddet i uskiftet bo sker, hvor den efterlevende ægtefælle havde hjemting ved sin død eller på det tidspunkt, da der anmodes om skifte.

Stk. 4. Kan et dødsbo ikke tages under behandling ved en dansk skifteret efter stk. 1-3, og foretages der ikke skiftebehandling i udlandet, kan justitsministeren henvise boet eller en del af dette til behandling ved en skifteret her i landet, hvis afdøde havde dansk indfødsret eller anden særlig tilknytning her til landet. Efterlader en afdød sig i øvrigt aktiver her i landet, kan henvisning ske for så vidt angår disse aktiver, hvis de ikke inddrages under skifte i udlandet.

§ 84. Offentligt skifte af erhvervsdrivende selskabers eller foreningers boer, jfr. § 82, sker på det sted, hvorfra virksomheden udøves.

Stk. 2. Offentligt skifte af andre selskabers eller foreningers boer sker, hvor selskabet eller foreningen har sit hjemting efter retsplejelovens § 238 eller andre særlige værnetingsbestemmelser.

§ 85. Kan behandling af et bo mere hensigtsmæssigt ske ved en anden skifteret end den, som skal foretage skiftet efter §§ 64 a, 83 og 84, kan præsidenten for vedkommende landsret henvise behandlingen til den anden skifteret.

tf <56 Ved overenskomst med fremmed stat

eller af justitsministeren kan der fastsættes regler om, i hvilken stat skiftebehandling kan eller skal finde sted, om virkningerne her i landet af skiftebehandling i anden stat, om bistand fra skifteretter her i landet til sådan skiftebehandling og om forholdet mellem dansk og anden stats lovgivning om skifte af de i denne lov omhandlede boer. Skiftebehandling i en anden stat kan ikke tillægges virkning her i landet, som ville være åbenbart uforenelig med landets retsorden.«

34. § 92 ophæves.

I lov om rettens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 609 af 19. december 1969 som ændret senest ved lov nr. 281 af 7. juni 1972, foretages følgende ændringer:

1. § 14, stk. 1, litra g, ophæves.

2. § 241 ophæves.

3. § 654 ophæves.

4. § 660, stk. 2 og 3, ophæves, og i stedet indsættes:

»*Stk. 2.* Ved den skifteret, som skulle have foretaget skiftet, hvis boet blev behandlet ved skifteret, anlægges sager om:

- 1) behandlingen af et dødsbo eller fællesbo, som skiftes privat eller ved eksekutor,
- 2) krav, der rettes mod et dødsbo, som skiftes privat eller ved eksekutor, eller mellem arvingerne i boet,
- 3) krav mellem ægtefæller eller tidligere ægtefæller i anledning af privat skifte af fællesbo, og
- 4) krav i anledning af omgørelse af udlæg i et bo, som behandles ved skifteret eller eksekutor.

Stk. 3. Afhøring af arvinger og andre, som har andel i boet, kan under boets behandling ved skifteretten og under de i stk. 2 nævnte sager ske efter samme regler, som gælder om vidner.

Stk. 4. Den, der retter krav mod et dødsbo, som behandles ved skifteret eller eksekutor, kan, hvis arvingerne har vedgået ansvaret for afdødes gæld, indstævne arvingerne for skifteretten for at få dom over dem sammen med

boet. Stævnevarslet forlænges da med 14 dage, og det påhviler skifteretten eller eksekutor at give arvingerne underretning om sagsanlægget.

Stk. 5. Parterne kan vedtage, at sag om krav, som påstås at tilkomme et bo, der behandles ved skifteret eller eksekutor, skal anlægges ved den skifteret, som behandler eller skulle have behandlet boet.«

5. § 661, *stk. 1,2. pkt.*, ophæves.

6. § 663 affattes således:

»§ 663. Skifterettens afgørelser efter skifte-ovens §§ 22 og 26 kan ikke indbringes for højere ret.«

7. § 1020 affattes således:

»§ 1020. Erstatningsansvaret for skade voldt ved fejl eller forsømmelse af dommere eller andre under deres virksomhed i retsvæsenets tjeneste påhviler staten.

Stk. 2. Erstatning, som staten har måttet betale i medfør af reglen i *stk. 1*, kan kræves godtgjort af skadevolder i det omfang, det må anses for rimeligt under hensyn til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.«

§ 3

Loven træder i kraft den

§ 4

Ved dødsboskifte er tidspunktet for dødsfaldet bestemmende for, om loven eller hidtil gældende ret skal anvendes. Ved skifte af uskiftet bo finder lovens regler anvendelse, hvis den længstlevende ægtefælle dør efter lovens ikrafttræden, eller skifte i den længstlevendes levende live begæres efter dette tidspunkt. I øvrigt anvendes loven, hvis begæring om skifte er indgivet efter lovens ikrafttræden.

§ 5

Lov nr. 119 af 20. april 1926 om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer ophæves.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan, bortset fra § 2, ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.



Almindelige bemærkninger til udkastet

I. Indledning

Skal man opregne hovedprincipperne i den danske skifteordning, jfr. nærmere nedenfor afsnit II, A, kan disse siges at være følgende: En stærk offentlig kontrol skal sikre, at dødsboer bliver taget under behandling, og at navnlig umyndige eller fraværende arvingers interesser ikke tilsidesættes. Det samme regelsystem gælder såvel i store, indviklede boer som i små og enkle boer, hvor kontrolapparatet kan føles unødvendigt tyngende. Ved boernes behandling drages en vigtig sondring efter, om arvingerne har vedgået ansvaret for afdødes gæld eller ikke. Er gældsansvaret vedgået, har kreditorerne som hovedregel ingen indflydelse på boets behandling, og de kan ikke hindre, at privatskiftende arvinger deler boets aktiver uden at betale afdødes gæld.

Udvalget har overvejet, hvorvidt det burde stille forslag om ændringer på disse hovedpunkter. I svensk lovgivning er skiftet i højere grad end i Danmark overladt til arvingerne selv, jfr. nedenfor afsnit II, C, og en tilsvarende ordning i Danmark ville aflaste skifteretterne. En svagere kontrol kan føre til misbrug, og enkelte tilfælde heraf er også forekommet i Sverige, og bobehandlinger er undertiden blevet trukket urimeligt i langdrag. Udvalget har fundet, at princippet om rettens kontrol med, at skifte kommer i gang, er så fast forankret i Danmark, at udvalget ikke bør foreslå en forandring heri.

Udvalget har lagt stor vægt på at finde frem til en anvendelig form for en væsentlig forenklet behandling af småboer. Udvalget er imidlertid kommet til det resultat, at dette næppe er praktisk muligt, jfr. bemærkningerne til udkastets § 1, nr. 7 (skiftelovens § 10).

Spørgsmålet om sikring af kreditorerne i tilfælde af debtors død har været drøftet i teorien, men i praksis synes der ikke at have vist sig noget stærkt behov for ændringer på dette punkt. Adgangen til offentligt skifte efter særlige regler, når arvingerne har vedgået gælds-

ansvaret (skiftelovens kapitel 4), har næppe stor praktisk betydning, men møder på den anden side heller ikke afgørende betænkelighed. Udvalget har derfor heller ikke på disse punkter fundet tilstrækkelig grund til at foreslå principielle ændringer.

Gennemførelsen af de nye regler om beskatning af dødsboer i kildeskatteloven nr. 100 af 31. marts 1967 stillede imidlertid arbejdet med skiftelovgivningen i et helt nyt lys. Det var med det samme klart, at disse regler på afgørende punkter ville få indflydelse på den praktiske gennemførelse af dødsboskifterne. Da der rejste sig kritik mod skattereglernes oprindelige udformning, nedsatte finansministeren den 29. april 1968 en arbejdsgruppe, som skulle udarbejde forslag til afhjælpning af de påviste mangler. Da den endelige udformning af skattereglerne ville få betydning for en eventuel ny skifteordning, indstillede skiftelovsudvalget midlertidigt sit arbejde.

Efter den ændrede kildeskattelovs ikrafttræden den 1. januar 1970 har udvalget på ny overvejet, hvilke muligheder der bestod for en videreførelse af udvalgets arbejde. Gennemførelsen af reglerne om beskatning af dødsboer og de ved lovene nr. 581 af 19. december 1969 og nr. 274 af 7. juni 1972 gennemførte ændringer af arveafgiftsloven har medført, at det ikke længere er muligt at foreslå en gennemgribende revision af skifteloven uden samtidig at tage stilling til en række skatte- og afgiftsmæssige problemer. En virkelig forenkling af bobehandlingen må forudsætte en forenkling også af beskatningsreglerne. Adskillige bestemmelser i skifteloven og i afgiftslovgivningen vedrørende opgørelser, regnskaber, frister og vurderinger må koordineres. Arbejdet med en sådan mere gennemgribende revision bør imidlertid afvente de erfaringer, der indvindes om kildeskattelovgivningens indflydelse på bobehandlingen. Et sådant arbejde vil til sin tid kræve medvirken også af særlig sagkyndige på skatte- og afgiftslovgivningens områder. Udval-

get har under disse omstændigheder anset det for nødvendigt at afholde sig fra at behandle spørgsmål, hvis regulering ville forudsætte større reformer i lovgivningen. På en del punkter er der imidlertid et praktisk behov for forenkling og modernisering af den snart 100-årige skiftelovs enkeltregler, og udvalget har derfor udarbejdet udkast til en række ændringer i skifteloven, som kan gennemføres uden at foregribe en mere omfattende reform. En del af udvalgets forslag svarer til ændringer, som er gennemført i Norge ved lov nr. 51 af 19. juni 1970, medens andre forslag har sammenhæng med konkurslovsudvalgets udkast til konkurslov i betænkning II nr. 606/1971, jfr. nærmere udvalgets lovudkast med bemærkninger.

Udvalget har anset det for en hovedopgave i videst muligt omfang at befri skifteretterne for arbejdsopgaver, som lige så vel kan løses af andre, og i det hele at forenkle bobehandlingen. Udkastet indeholder således en udvidelse af adgangen til privat skifte også med umyndige eller fraværende arvinger, jfr. udkastets § 1, nr. 32 (§ 75). De boer, som hidtil har været behandlet af skifteretten med bistand af en advokat som medhjælper, foreslås fremtidig gjort til eksekutorboer, jfr. udkastets § 1, nr. 8 (kapitel 2). Samtidig gives der på den anden side mulighed for at undgå eksekutorbehandling, hvor denne ikke har nogen rimelig begrundelse (udkastets § 1, nr. 8 (§ 11, stk. 4) og § 1, nr. 32 (§ 74, stk. 2)). Skifterettens hovedopgave bliver efter udkastet ved siden af tilsynet med og revision af eksekutorboer en egentlig juridisk virksomhed, nemlig afgørelse af retstvister ikke blot i de forholdsvise få tilbageværende skifteretsboer, men også i eksekutorboer og privat skiftede boer, jfr. udkastet til ændringer i retsplejeloven (udkastets § 2, nr. 4). Udkastet giver mulighed for at undgå tidkrævende og fordyrende registrering og vurdering, hvor dette efter boets forhold er unødvendigt, jfr. udkastets § 1, nr. 8 (§ 19), og adgangen til underhåndssalg, som ofte indbringer mere end tvangsauktion med færre omkostninger, udvides jfr. § 1, nr. 14 (§ 30). Antallet af indrykninger af bekendtgørelser i Statstidende formindskes. Arv af ganske ubetydelig størrelse, hvis beregning og udbetaling måske medfører større udgifter end arvens beløb, kan lades ude af betragtning, jfr. § 1, nr. 24 (§ 45, stk. 2). Boer kan overføres til en anden skifteret, hvis dette er mere hensigtsmæssigt, jfr. udkastets § 1, nr. 33 (§ 85). Endelig foreslås en

række bestemmelser omskrevet i et mere moderne og lettere forståeligt sprog.

Udvalget har overvejet, om der burde indføres en tidsbegrænsning i adgangen til at forlange et bo under privat skifte taget under behandling af skifteretten, jfr. den ved lov nr. 51 af 19. juni 1970 indsatte bestemmelse i den norske skiftelovs § 81 a, hvorefter en arving ikke kan kræve offentligt skifte, når der er gået mere end 3 år siden arveladerens død, medmindre der foreligger særlige grunde, som ville gøre det urimeligt at nægte offentlig skiftebehandling. Udvalget har dog ikke ment at burde stille forslag herom, dels fordi der næppe i praksis har vist sig stærkere behov for en sådan regel, dels fordi afgørelsen af en tvist om opgørelsen af et sådant bo dog mere hensigtsmæssigt kan løses for skifteretten end under en sag ved de almindelige domstole, hyppigt efter sagens værdi landsretten.

Udvalget har bortset fra en ændring i § 57, som tjener til at løse en i praksis opstået tvivl, jfr. udkastets § 1, nr. 28, afholdt sig fra at stille forslag om ændringer af skiftelovens kapitler 5 (Om behandling af dødsboer, når der er en efterlevende ægtefælle) og 6 (Om skifte ved separation og skilsmisse m.v.). En revision af disse bestemmelser, som har fået deres nugældende formulering ved lov nr. 412 af 18. december 1963, bør afvente resultatet af det arbejde, som udføres af justitsministeriets ægteskabsudvalg af 1969.

II. Oversigt over gældende ret

A. Dansk ret

1. Hovedtræk af den historiske udvikling

a. I ældre dansk ret var hovedreglen, at behandlingen af dødsboer var overladt til arvingerne selv eller deres formyndere. I det 16., 17. og 18. århundrede fik det offentlige imidlertid efterhånden større andel i skifteforvaltningen.¹⁾ To grupper af dødsboer blev henlagt til skifte ved øvrigheden, nemlig boer, hvis gæld arvingerne ikke ville betale, og boer, hvor indgreb var påkrævet af hensyn til arvingerne selv. Nærmere regler herom blev givet ved Christian den Fjerdes reces af 1643 og Danske Lov af 1683.

Det var på Danske Lovs tid fastslået, at arvinger som hovedregel hæftede for afdødes gæld. Dog kunne arvingerne fragå gældsansva-

¹⁾ Jfr. *Johan Jørgensen: Skifter og testamenter* s. 9 ff.

ret, og boet blev - ligesom hvor der ingen arvinger fandtes - da af skifteretten underkastet et konkurslignende skifte. Selv om dette gav overskud, fik arvingerne ingen arv, og arvingerne havde derfor, så snart gældsansvaret var fragået, ingen interesse i boets behandling. Arvinger, som ikke var sikre på, om boet var solvent eller ikke, blev således stillet over for et vanskeligt valg. Gældsansvaret skulle efter Danske Lov 5-14-30 fragås til det første ting (herredsting), som holdtes 14 dage efter dødsfaldet og boets forsegling. Denne frist udvidedes ved forordning af 4. marts 1690 til 6 måneder og senere ved forordning af 19. august 1735 til år og dag (et år og seks uger) efter proklamas udstedelse, men betingelsen herfor var, at boet skulle registreres, og proklama (indkaldelse af kreditorerne) udstedes af skifteretten. Når arvingerne kunne udskyde afgørelsen om gældsfragåelse til efter proklamaets udløb, blev gældsansvaret sædvanligvis kun fragået i insolvente boer og i reglen i alle insolvente boer. I tiden indtil fristens udløb behandlede boet i hovedsagen som boer, hvor arvingerne hæftede for gælden. Ved forordningen af 8. april 1768 blev arvingernes stilling betydelig forbedret. De kunne nu blot overlade boets behandling til skifteretten, og blev der et overskud, efter at gælden var betalt, tilfaldt det arvingerne. Disse hæftede ikke for gæld, som ikke blev dækket af boet, medmindre de udtrykkelig havde påtaget sig gældsansvaret.

Dødsboer kunne imidlertid også blive behandlet af skifteretten, uden at dette skyldtes frygt for gældsansvaret. Ifølge Danske Lov 5-2-1 og 5-2-16 skulle dødsboer, hvori der var blot én umyndig²⁾ eller fraværende arving, behandles af skifteretten, og i andre boer kunne enhver arving forlange boet delt ved skifteretten. Selve skiftebehandlingen foretoges i disse boer, hvor gældsansvaret ikke var fragået, oprindelig i hovedsagen af arvingerne, men under skifterettens tilsyn og kontrol.³⁾ Kreditorerne deltog ikke i behandlingen af boer, hvor gælden ikke var fragået, men kunne forlange deres fordringer betalt og, hvis dette ikke skete, anstille retsforfølgning. I løbet af det 18. århundrede gik også selve den praktiske virksomhed ved boets behandling over til skifteretten. Efterhånden blev det den herskende opfattelse, at

²⁾ Det erindres herved, at i tiden mellem Danske Lov og lov af 29. december 1857 var enhver ugift kvinde umyndig.

³⁾ Jfr. *Deuntzer* s. 526.

behandlingsmåden af det offentligt skiftede bo, altså om skifteretten skulle sørge for, at kreditorerne blev fyldestgjort i overensstemmelse med konkursordenen, og om kreditorerne havde indflydelse på skiftet, afhæng ikke af, om gældsansvaret var vedgået, men af, om boet var solvent eller insolvent.⁴⁾

Efterhånden fæstnede den opfattelse sig, at skifteretten skulle tage ethvert dødsbo under behandling, når betingelserne for privat skifte ikke var til stede, og boet heller ikke blev beholdt af en efterlevende ægtefælle til hendsiden i uskiftet bo. *Deuntzer* s. 535 antager, at offentligt skifte før skifteloven var blevet det sædvanlige⁵⁾.

b. Skifteloven af 1874 (lov nr. 155 af 30. november 1874 om skifte af dødsbo og fællesbo m.v.) er ligesom konkursloven af 1872 udarbejdet af den i 1868 nedsatte anden proceskommission. Om begrundelsen for udskillelsen af konkurslovsforslaget fra kommissionens forslag til den borgerlige retsplejes omordning henvises til konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 s. 33. Når man også valgte at udskille reglerne om skifte af dødsbo og fællesbo m.v. fra kommissionens store lovudkast, skyldtes det dels sammenhængen med den i 1872 gennemførte konkurslov, dels at reglerne uden større vanskeligheder kunne indpasses i den da bestående procesordning⁶⁾.

De nye regler i skifteloven skulle i første række afhjælpe nogle af ulemperne ved den offentlige skiftebehandling, som mange fandt både var for bekostelig og for langsom og forbundet. Dette skete navnlig ved, at loven i snævert begrænset omfang gav mulighed for privat skifte, selv om en arving var umyndig eller fraværende. Herudover forsøgte man med de nye regler at afhjælpe nogle af de bestående mangler ved den offentlige skiftebehandling, bl.a. ved udelukkende at lade spørgsmålet om boets behandlingsmåde være afhængig af, om arvingerne overtog gældsansvaret eller ej. Loven medførte ingen ændring i den - navnlig efter forordningen af 8. april 1768 - praktiserede

⁴⁾ Jfr. *Deuntzer* s. 528 ff. og *J. O. Hansen*: Systematisk fremstilling af det danske Skiftevesen, 3. udg., 1837, s. 118 f. og 204, men anderledes *Schlegel* s. 49 f. og 330.

⁵⁾ Hertil bidrog antagelig også, at gebyr for offentlig skiftebehandling tilfaldt skifteforvalteren personlig.

⁶⁾ Jfr. Rigsdagstidende 1872-73, tillæg A, sp. 1379 f.

ordning, hvorefter skifteretten ansås at have pligt til at tage ethvert dødsbo under behandling, når betingelserne for privat skifte ikke var til stede, og boet heller ikke kunne udleveres til hensiddet i uskiftet bo.

Skiftelovens regler om behandlingen af dødsboer m.v. opretholdtes ved § 654 i retsplejeloven af 1916, men de følgende paragraffer i retsplejelovens kapitel 58 gav dog forskellige bestemmelser om behandling af de på skiftet opståede tvister samt om appel mod skifterettens afgørelser. Ved disse bestemmelser, som man fandt var nødvendige for at indpasse skiftelovens regler i retsplejelovens ny rettergangssystem, begrænsedes skifterettens dømmende myndighed, idet egentlig retstvister, som efter skiftelovens ordning skulle afgøres af skifteretten, nu blev henvist til procedure og pådømmelse ved vedkommende underret eller landsret efter sagsgenstandens art eller værdi. Allerede ved lov nr. 300 af 30. juni 1922 om ændring af retsplejeloven vendte man dog tilbage til den ordning, der var gældende forud for retsplejeloven, for så vidt angik boer, der behandles af skifteretten, hvorimod den ved retsplejeloven indførte ordning blev opretholdt for eksekutorboers vedkommende.

Ved lov nr. 58 af 18. marts 1925 gennemførtes en revision af skiftelovens kapitler 5 og 6, henholdsvis om behandling af dødsbo, når der er en efterlevende ægtefælle, og der helt eller delvis har bestået formuefællesskab mellem ægtefællerne, og om skifte af fællesbo i ægtefællers levende live. Forslaget, som til dels byggede på de i 1918 af familieretskommissionen udarbejdede regler om skifte, som kommissionen fandt var en nødvendig konsekvens af de nye bestemmelser om ægteskabets retsvirkninger,⁷⁾ tilsigtede navnlig en større overskuelighed af skiftereglerne, men indeholdt i øvrigt ingen nye regler af større betydning.

Ved lov nr. 412 af 18. december 1963 gennemførtes betydelige ændringer i skiftelovens kapitel 5 om behandling af dødsboer, når der er en efterlevende ægtefælle, samtidig med at lovens kapitel 6 om skifte ved separation og skilsmisse m.v. fik en ændret affattelse. Ændringerne i kapitel 5, som var udarbejdet af arvelovsudvalget⁸⁾, tilsigtede navnlig at styrke den efterlevende ægtefælles skifteretlige stilling.

⁷⁾ Jfr. lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger.

⁸⁾ Jfr. betænkning nr. 291/1961 om arvelovgivning s. 20 f. og 138 ff.

Særlig kan nævnes bestemmelsen i § 62 b, stk. 2, hvorefter den efterlevende ægtefælle altid har ret til af boet at udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med hans boslod og arvelod og hans særeje udgør indtil 12.000 kr., hvilken beløbsgrænse ved § 2, nr. 2, i lov nr. 207 af 21. maj 1969 om ændring af forskellige lovbestemmelser om retsafgift m.v. forhøjedes til 20.000 kr. Ved den ændrede affattelse af kapitel 6, hvortil udkast var udarbejdet af ægteskabsudvalget af 1957⁹⁾, blev der bl.a. givet en vis adgang til efter kortvarige ægteskaber og i småboer at fravige reglen om, at fællesboet ved formuefællesskabets ophør deles lige mellem ægtefællerne, ligesom der blev gjort væsentlige begrænsninger i den fortrinsret til udlæg i bestemte genstande, som tilkommer den ægtefælle, der har indbragt genstandene i boet.

Ved lov nr. 259 af 4. juni 1969 foretoges en ændring af henvisningerne i skiftelovens § 65, stk. 3, som var nødvendiggjort ved den samtidige lov nr. 256 om ægteskabs indgåelse og opløsning.¹⁰⁾

Konkurslovsudvalget har i forbindelse med udkastet til ny konkurslov stillet forslag om ændringer i skiftelovens henvisninger til konkursloven, jfr. § 4 i udkastet til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser vedrørende konkurs m.v. (betænkning nr. 606/71 s. 281 og 286).

2. *Oversigt over hovedpunkterne i gældende ret*

a. Efter skiftelovens § 1 skal dødsfald uopholdelig anmeldes til skifteretten på det sted, hvor afdøde opholdt sig ved dødsfaldet. Kontrollen med, at anmeldelse foretages, varetages ved bestemmelsen om, at begravelse ikke må ske, før der er forevist attest fra skifteretten om, at dødsfaldet er anmeldt. Skiftelovens §§ 1-3 gælder ikke i de sønderjyske landsdele, hvor anmeldelse af dødsfald sker efter reglerne om de borgerlige personregistre.

b. Skiftelovens ordning er, at ethvert dødsbo, som ikke udleveres til arvingerne til privat skifte og ikke sluttes uden egentlig skiftebehandling, tages under offentlig skiftebehandling af skifteretten, medmindre boet skiftes

⁹⁾ Jfr. betænkning nr. 305/1962 om skifte mellem ægtefæller.

¹⁰⁾ Jfr. betænkning nr. 369/1964 om ægteskabs indgåelse og opløsning samt forældremyndighed og samkvensret s. 21 og 135.

ved eksekutor.¹¹⁾ Dette fremgår klart af lovens §§ 71-73. Selv om offentligt skifte ved skifteretten således er lovens formelle hovedregel, skiftes dog mindre end 5 pct. af samtlige dødsboer på denne måde, jfr. tabellen bilag 1. Det talmæssige forhold mellem offentligt og privat skifte er således helt ændret siden skiftelovens ikrafttræden, jfr. ovenfor under A, 1.

Omkring 30 pct. af samtlige dødsboer udleveres til arvingerne til privat skifte. Betingelserne for, at et dødsbo kan udleveres til privat skifte, er efter §§ 4-6, at alle arvinger er enige om at ønske privat skifte, at alle arvinger er myndige ved skiftets begyndelse, at alle arvinger er til stede eller repræsenteret ved en befuldmægtiget, at afdøde ikke ved testamente har bestemt offentlig skiftebehandling, og at ingen af arvingernes boer er under konkursbehandling, medmindre konkursboet ikke vil tiltræde arven, jfr. konkurslovens § 3. En yderligere betingelse for privat skifte er indført ved kildeskattelovens § 20 D, stk. 2. Efter denne bestemmelse skal arvingerne og den boslodsberettigede ægtefælle, inden boet kan udleveres til privat skifte, udpege en person, til hvem krav om afsluttende ansættelse og regulering af afdødes foreløbige skattebetaling samt andre meddelelser om afdødes og boets skattemæssige forhold og om arveafgiften kan rettes på samtlige vegne.¹²⁾ Bestemmelsen bør ved en senere koordinering af skiftereglerne med skatte- og afgiftreglerne, jfr. ovenfor s. 15, overføres til skifteloven.

Ved at overtage boet til privat skifte påtager arvingerne sig ansvaret for afdødes gæld. Er grunden til offentligt skifte umyndighed eller fravær, og er ikke alle arvinger, men kun nogle af dem umyndige eller fraværende, kan boet dog efter § 75 udleveres arvingerne til privat skifte på et senere tidspunkt, nemlig når boet har været taget under offentlig skiftebehandling, og registrering og vurdering har fundet sted. Mellem 1 og 2 pct. af samtlige boer udleveres arvingerne til videre privat skifte, jfr. tabellen bilag 1.

¹¹⁾ Jfr. Rigsdagstidende 1872-73, tillæg A, sp. 1447, *Harbou* s. 33 og 55, *O.A. Borum: Arvefaldet*, 1949 s. 42, *Munch-P eter sen* s. 236 f. med note 6 og *Gomard: Tillæg til Skifteloven* s. 27.

¹²⁾ Jfr. arveafgiftslovens § 28, stk. 2, hvorefter privatskiftende arvinger i boopgørelsen skal udpege en person, til hvem meddelelse om afgiftsberegningens udfald eller andre meddelelser i sagen kan rettes på samtlige vegne.

c. Skiftes boet offentligt (ved skifteret eller eksekutor) er arvingerne kun ansvarlige for afdødes gæld, såfremt de alle har påtaget sig gældsansvaret ved en udtrykkelig erklæring herom. Vedgår alle arvingerne gælden, behandles boet efter reglerne i skiftelovens kapitel 4 (om behandlingen af dødsboer, i hvilke arv og gæld vedgås), medens det, såfremt ikke alle arvingerne ønsker at påtage sig gældsansvaret, behandles efter reglerne i kapitel 3 (om behandlingen af dødsbo, når arvingerne ikke påtager sig ansvaret for gælden, og ej heller nogen kreditor forlanger boets behandling efter konkursloven ifølge dennes § 145). Vedgås gælden af en værge for en umyndig eller fraværende arving, kan skifteretten efter § 16, stk. 2, sidste pkt., modsætte sig gældsvedgåelsen, når den antager, at der vil blive påført den umyndige eller fraværende tab ved at overtage gældsansvaret. Til trods for, at mere end 90 pct. af samtlige boer, der undergives offentlig skiftebehandling ved skifteretten, viser sig at være solvente, jfr. tabellen bilag 1, behandles langt den overvejende del af disse boer dog alligevel efter reglerne i lovens kapitel 3, til dels på grund af nogle skifteretters betænkelighed ved at tillade værger for umyndige eller fraværende arvinger at vedgå gældsansvaret.

Efter konkurslovens § 145 kan enhver fordringshaver forlange, at et insolvent dødsbo, hvori arvingerne ikke vedgår gældsansvaret, tages under konkursbehandling. En sådan begæring vil sædvanligvis være begrundet i ønske om afkræftelse af visse af afdødes dispositioner, og bestemmelsen anvendes sjældent. En tilsvarende bestemmelse er optaget som § 19 i konkurslovsudvalgets udkast til konkurslov (betænkning II nr. 606/71). I øvrigt har fordringshaverne ikke mulighed for at forlange boet behandlet af skifteretten og således holdt adskilt fra arvingernes øvrige formuer (jus separationis), hvis arvingerne ønsker at skifte privat, ligesom kreditorerne ikke kan sikre sig indflydelse på behandlingen af et skifteretsbo ved at forlange det behandlet som ikke-vedgåelsesbo.

Skifteretten er efter reglerne i §§ 30-33 berettiget til at benytte forskellig bistand ved behandlingen af offentlige boer. Af særlig praktisk betydning er antagelse af en advokat til som »skifterettens medhjælper« at bistå med hele den administrative behandling af boet.

d. Når arv og gæld ikke vedgås, tilkommer stemmeretten i boet kreditorerne, indtil de er

fyldestgjort eller har fået sikkerhed, jfr. § 19. Fra dette tidspunkt overgår stemmeretten derimod til arvingerne. Reglerne om behandling af ikke-vedgåelsesboer frembyder i øvrigt mange lighedspunkter med de regler, der gælder om behandlingen af konkursboer. Individualforfølgning er således i almindelighed udelukket, jfr. §§ 34 og 35, og kreditorerne skal indkaldes, jfr. § 20. Efter § 44 finder reglerne i konkurslovens kapitler 1, 3, 5 og 14 endvidere anvendelse i ikke-vedgåelsesboer med de lempelser, der følger af forholdets natur, altså navnlig reglerne om konkursordenen, omsætning af krav mod boet til pengekrav, modregning, gensidigt bebyrdende kontrakter og udlodning. Indkaldelsen af kreditorerne er dog - i modsætning til indkaldelse i konkursboer - præklusiv, jfr. § 22, stk. 3, d.v.s. at krav, der ikke anmeldes inden den fastsatte frists udløb, fortabes, og det selv om arvingerne kender dem.

e. I boer, hvor arv og gæld er vedgået, tilkommer stemmeretten altid arvingerne, jfr. § 51, stk. 1. Individualforfølgning er ikke udelukket, jfr. §§ 54 og 55. Kreditorerne skal kun indkaldes, hvis en arving forlanger det, eller hvis ikke alle arvingerne er myndige og til stede, og skifteretten ikke finder indkaldelse unødvendig, jfr. § 52. Proklamaet er ligesom i ikke-vedgåelsesboer præklusivt. Efter § 53 hæfter arvingerne solidarisk for den gæld, som har været anmeldt og krævet betalt i boet inden dets deling. For anden gæld, som ikke er bortfaldet som uanmeldt, hæfter arvingerne ligeledes fuldt ud, men - med betydningsfulde undtagelser - kun i det forhold, hvori de er berettiget til at tage arv (pro rata parte).

f. Efter skiftelovens § 6, 2. og 3. pkt, kan en arvelader, selv om han efterlader sig livsarvinger, ved testamente indsætte testamentseksekutorer til at behandle boet, men uden dømmende myndighed; sådan bestemmelse kan med virkning for hele fællesboet træffes af den længstlevende ægtefælle, der hensidder i uskiftet bo. Eksekutorbevilling meddeles af justitsministeren eller overvrigheden, jfr. skiftelovens § 83, stk. 2 smh. m. justitsministeriets cirkulære nr. 49 af 25. marts 1964, og bevilling kan altid nægtes.

Nærmere regler om tilsynet med de af eksekutorer behandlede dødsboer findes i lov nr. 119 af 20. april 1926 med senere ændringer. Herefter føres tilsynet med boerne af vedkom-

mende skifteret (i København af prææsidenten for Københavns Byret og denne rets skifteafdeling). Eksekutorer er endvidere med hensyn til boets beholdning af værdipapirer og kontante midler undergivet tilsyn af justitsministeriets kasseinspektører. Revisionen af eksekutorboer udøves af vedkommende skifteret (i København af overformynderiet). For så vidt angår afgiftsberegningen er revisionen dog underlagt finansministeren. I visse tilfælde, navnlig hvis eksekutor gør sig skyldig i misligheder eller forhaling af boets behandling, jfr. tilsynslovens § 12, stk. 1, kan boet overgå til behandling ved skifteretten.

Mellem 2 og 3 pct. af samtlige dødsboer behandles ved eksekutor, jfr. tabellen bilag 1. Målt efter boernes aktivmasse ville procenten blive langt højere.

g. Undladelse af skifte.

Næsten 60 pct. af samtlige dødsboer slutes uden egentlig skiftebehandling, jfr. tabellen bilag 1.

Omkring 25 pct. af alle dødsboer slutes således med, at den efterlevende ægtefælle uden at skifte overtager boet til hensidder i uskiftet bo, jfr. arvelovens kapitel 3¹³). I andre tilfælde slutes bobehandlingen med, at den efterlevende ægtefælle uden skiftebehandling får boet udlagt i medfør af skiftelovens § 57, fordi skifteretten skønner, at der under hensyn til den efterlevende ægtefælles særlige rettigheder (navnlig 20.000 kroners-reglen i § 62 b, stk. 2) intet bliver at udlodde til arvingerne. Ca. 6 pct. af samtlige dødsboer slutes på denne måde. Både ved hensidder i uskiftet bo og ved udlæg i medfør af § 57 bliver ægtefællen ansvarlig for afdødes gæld.

Endelig slutes hved 30 pct. af samtlige dødsboer uden skiftebehandling, enten fordi afdøde intet har efterladt, eller ved udlæg til den, der bekoster begravelsen. Efter skiftelovens § 10, stk. 1, kan skifteretten, når det må antages, at der i et dødsbo ikke findes midler til dækning af andre udgifter end begravelsesudgifterne, straks udlægge, hvad der findes i boet, til den, som har bekostet eller vil bekoste begravelsen.

h. Da udvalget som nævnt ovenfor s. 16 med

¹³) I de fleste af disse tilfælde er der dog kun tale om en udskydelse af skiftet enten til den længstlevende ægtefælles død eller til det tidspunkt, da ægtefællen selv begærer skifte.

en enkelt undtagelse ikke har ment at burde inddrage reglerne om skifte af ægteskabeligt formuefællesskab under sine overvejelser, undlades referat af reglerne i skiftelovens kapitler 5 og 6.

B. Norsk ret

Reglerne om skifte findes i lov af 21. februar 1930 om skifte med senere ændringer, senest lov nr. 51 af 19. juni 1970¹⁴⁾, lov nr. 5 af 3. marts 1972 om arv m.m. § 90, nr. 6¹⁵⁾, lov nr. 6 af 17. marts 1972 II, nr. 3 i«) og lov nr. 49 af 16. juni 1972 I¹⁷⁾.

Ved lov nr. 51/1970 er der bl.a. givet nye regler om skifterettens stedlige og saglige kompetence. Bestyrere og medhjælpere skal fremtidig anvendes i større omfang ved offentlig bobehandling. Der er indført udtrykkelig lovhjemmel til at indstille bobehandlingen, når der ikke er tilstrækkelige midler i boet til at dække skifteomkostningerne m.m. Proklamafristen er forkortet til 6 uger. Dødsboer kan som hovedregel ikke forlanges taget under offentlig skiftebehandling, når der er forløbet mere end 3 år efter dødsfaldet. Der er - omend kun i snævert omfang - givet mulighed for privat skifte med umyndige arvinger. Endelig er der indført visse begrænsninger i adgangen til skifte ved testamentsfullbyrder (eksekutor).

Ved den nye arvelov nr. 5 af 3. marts 1972 er der bl.a. sket ændringer af skiftelovens regler om arvingernes, herunder den efterlevende ægtefælles ret til at få bestemte genstande udlagt. Endvidere er den efterlevende ægtefælles stilling i mindre boer blevet styrket ved, at ægtefællen har fået ret til af fællesboet at udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med hans bos- og arvelod og mulige særeje svarer til det dobbelte af folkepensionens grundbeløb, jfr. § 64, stk. 2, eller for tiden efter 1. januar 1973 17.000 norske kr.

Den ved lov nr. 6/1972 foretagne ændring af skifteloven er alene af redaktionel karakter foranlediget af ændring i myndighedsloven.

¹⁴⁾ Jfr. Ot. prp. nr. 49 (1969-70) og innstilling om revisjon af skifteloven, afgivet af utvalget til revisjon af skifteloven den 11. september 1967.

¹⁵⁾ Jfr. Ot. prp. nr. 14 (1969-70) og innstilling fra komitéen til å utrede spørsmålet om revisjon av arve- og uskiftelovgivningen, afgivet i 1962. Loven træder i kraft den 1. januar 1973, jfr. kgl. res. af 23. juni 1972.

¹⁶⁾ Jfr. Ot. prp. nr. 44 (1970-71).

¹⁷⁾ Jfr. Ot. prp. nr. 41 (1971-72). Loven træder i kraft den 1. januar 1973.

Lov nr. 49/1972 tydeliggør, at den ovenfor nævnte regel i skiftelovens § 64, stk. 2, alene gælder i forhold til boets arvinger, medens ægtefællen i forhold til afdødes kreditorer har ret til af fællesboet at udtage, hvad han kunne undtage fra udlæg. Vil ægtefællen gøre brug af sin ret efter § 64, stk. 2, skal han forelægge en opgørelse over boets aktiver og passiver, som er tiltrådt af arvingerne eller for umyndige arvinger disses værger. Kan dette ikke ske, skal der ved skifterettens foranstaltning optages status over boet.

Herefter er hovedreglerne i norsk skifteret følgende:

1. Efter § 12 a, der er indsat i skifteloven ved lov af 19. juni 1964 nr. 14 om afgift på arv og visse gaver § 48 A, skal dødsfald i byerne straks anmeldes til skifteretten. På landet skal dødsfald anmeldes til lensmannen, som mindst én gang om måneden skal underrette skifteretten om, hvilke dødsfald der er anmeldt. Anmeldelsespligten påhviler afdødes nærmeste slægtninge, ægtefællen eller andre, som har været til stede. Begravelsen må ikke finde sted, før der er fremlagt attest om, at anmeldelse er sket¹⁸⁾.

2. Efter den norske skifteordning er det hovedreglen, at skifte af dødsboer foretages af arvingerne selv. Der er dog så vigtige undtagelser, at skifte ved skifteretten kommer til at spille en lignende rolle som i Danmark. For det første skal skifteretten tage boet under behandling, hvis ikke alle arvinger¹⁹⁾ inden 60 dage efter dødsfaldet²⁰⁾ erklærer, at de påtager sig solidarisk ansvar for afdødes gæld, jfr. skiftelovens § 83, stk. 1, nr. 1. Dernæst kan enhver arving forlange skifte ved skifteretten, medmindre afdøde har bestemt skifte ved testamentsfullbyrder (eksekutor), jfr. § 81, stk. 1. Også kreditorer kan som nærmere omtalt nedenfor under 3 undertiden forlange offentligt skifte. Endelig er der i følgende tilfælde foreskrevet offentligt skifte, jfr. § 83, stk. 1, nr. 2-6:

¹⁸⁾ Jfr. cane. prom. af 1. september 1810.

¹⁹⁾ For en umyndig arving, der er fyldt 18 år, afgives erklæringen af værger og den mindreårige i forening, jfr. § 84. Efterlader afdøde sig en ægtefælle, med hvem han levede i formuefællesskab, kan den efterlevende ægtefælle efter § 86 undgå offentligt skifte ved at overtage gældsansvaret, selv om (de øvrige) arvinger ikke overtager noget gældsansvar.

²⁰⁾ Fristen kan af skifteretten forlænges til 90 dage, når der er arvinger i udlandet.

a. Hvis en arving er under 18 år eller umyndiggjort. Privat skifte er dog nu efter § 87 a muligt, såfremt den umyndiges arvelod ikke kan antages at ville overstige det beløb, som nødvendiggør forvaltning i overformynderiet, og der er mindst én myndig arving, jfr. nærmere bemærkningerne til lovudkastets § 1, nr. 32. Der er ikke efter norsk ret - som efter den danske skiftelovs § 75 - adgang til at udlevere et bo, hvori der er umyndige arvinger, til privat skifte, efter at registrering m.v. har fundet sted. Bliver den umyndige arving derimod myndig under skiftebehandlingen, kan boet efter den norske skiftelovs § 32 tilbageleveres arvingerne til privat skifte, når betingelserne herfor nu er opfyldt.

b. Hvis en arving er fraværende.

c. Hvis staten er arving.

d. Hvis afdøde ved gyldigt testamente har truffet bestemmelse om skifteretsbehandling eller om båndlæggelse af (tvangs)arv. Det er i norsk retslitteratur omtvistet, hvorvidt en arvelader, som efterlader sig tvangsarvinger, uden disses samtykke kan træffe bestemmelse om eksekutorbehandling²¹). Båndlæggelse af tvangsarv forekommer langt sjældnere i Norge end i Danmark.

e. Når der foretages skifte efter borteblevne personer.

Offentligt skifte kan ikke kræves, når der ikke er midler til at dække skifteomkostningerne, jfr. nedenfor under 6.

3. Ligesom i Danmark er arvingerne kun ansvarlige for afdødes gæld, såfremt de har påtaget sig gældsansvaret ved en udtrykkelig erklæring herom. Kreditorerne er efter norsk ret bedre beskyttet end efter dansk ret, dels derved at arvingerne altid hæfter solidarisk, når de overtager gældsansvaret, dels ved en adgang for kreditorerne til at forlange dødsboet taget under behandling efter reglerne om skifte af boer, hvori gældsansvaret ikke er vedgået. Enhver kreditor eller legatar kan efter § 81 — hvad enten boet behandles af skifteretten som gældsvedgælsesbo eller det skiftes privat - inden for en frist af 6 måneder fra gældsvedgælsen eller fra det tidspunkt, arvingerne har

overtaget boet til privat skifte efter § 87 a, kræve boet behandlet af skifteretten som ikkevedgælsesbo, såfremt han sandsynliggør, at hans udsigt til at få dækning væsentlig forringes som følge af arvingernes forhold eller formuestilling. Det er ikke nødvendigt at bevise, at arvingerne er insolvente; det er nok, at deres økonomiske stilling er væsentlig svagere end arveladerens og kan give kreditor grund til bekymring²²). Da arvingerne hæfter solidarisk for gælden, kan kreditor ikke forlange offentlig skifte som fragælsesbo, dersom blot én arving har samme økonomiske soliditet som arveladeren. Kreditorerne mister det personlige krav mod arvingerne, som ellers fulgte af gældsøvertagelsen, såfremt de gør brug af retten til at forlange boet behandlet af skifteretten og således holdt adskilt fra arvingernes øvrige formue, jus separationis. Er boet taget under behandling af skifteretten som vedgælsesbo, vil kreditorerne ikke altid have særlig interesse i at kræve behandling som fragælsesbo. Forlanger blot én af arvingerne det, har skifteretten efter § 92 pligt til at sørge for, at afdødes kreditorer fyldestgøres eller sikres under skiftet; kreditorerne kan derfor som regel nøjes med at anmelde deres krav til skifteretten og stole på, at denne sørger for, at de bliver dækket, så vidt boets midler kan strække til. Overtager arvingerne gælden, skal skifteretten dog, selvom boet ikke tilbageleveres efter § 32, underrette de kreditorer, som har anmeldt deres krav. Disse kan da kræve, at skiftet fortsættes efter fragælsesreglerne i kapitel 15.

4. Reglerne om offentlig skiftebehandling, når gældsansvaret ikke er overtaget, eller hvis kreditorerne benytter deres jus separationis, findes i skiftelovens kapitel 15. Præklusivt proklama skal udstedes, jfr. § 69. Skiftebehandlingen er i øvrigt i vid udstrækning afhængig af, om boet må antages at være solvent eller ikke. Solvensen bestemmer således bl.a., om de godkendte fordringer kan betales ved forfaldstid, eller om betalingen må vente til udlodningen (§ 103), om alle fordringer skal omsættes til pengekrav (§ 100), og om kreditorerne eller kun arvingerne skal indkaldes til skiftesamlingerne (§ 104). Konkurslovens regler finder i vidt omfang tilsvarende anvendelse ved behandlingen af insolvente dødsboer, og kreditorerne kan efter konkurslovens § 109 forlange, at et insolvent bo tages under konkursbehandling.

²²) Jfr. *Augdahl* anf. v. s. 49.

²¹) Bekræftende *Peter Lødrup*: Materiel skifterett, 2. utg., s. 61 f, men i modsat retning *Per Augdahl*: Lærebok i norsk skifterett, 5. utg., s. 11 note 7.

Efter § 16, således som denne bestemmelse er affattet ved lov nr. 51 af 19. juni 1970, kan skifteretten antage medhjælp til forvaltningen af boet, og den kan endvidere, når det findes hensigtsmæssigt, antage en bestyrer til at bistå med hele boets forvaltning.

5. Reglerne om skifte af dødsboer ved testamentsfullbyrdere (eksekutorer) findes i skiftelovens kapitel 16. Efter § 111, stk. 1, kan en arvelader indsætte en eller flere testamentsfullbyrdere til at behandle boet. Indsættelse af testamentsfullbyrder er ikke bindende for den længstlevende ægtefælle, såfremt der er fælleseje, og ej heller for livsarvingerne. Indsættelsen af testamentsfullbyrder har ingen retsvirkning, såfremt der er livsarvinger, som er under 18 år, umyndiggjort eller fraværende. I så fald skal boet behandles af skifteretten.

Efter § 114 indkalder skifteretten snarest muligt arvinger og legatarer til et møde for at give dem lejlighed til at udtale sig om, hvorvidt bobehandlingen skal overlades til den indsatte testamentsfullbyrder. Derefter afgør skifteretten, om testamentsfullbyrderen skal godtages eller ikke. Godtagelse skal nægtes, hvis den indsatte testamentsfullbyrder er inhabil eller ikke kan anses for egnet til hvervet, eller hvis den tilbudte sikkerhed ikke anses for tilstrækkelig. Efter en tilføjelse til § 114 ved lov nr. 51 af 19. juni 1970 kan godtagelse nægtes, hvis det efter en vurdering af boets størrelse og sammensætning og omstændighederne i øvrigt åbenbart ikke vil være hensigtsmæssigt at overlade bobehandlingen til en testamentsfullbyrder.

Godtages testamentsfullbyrderen, skal skifteretten efter § 115 som regel udnævne en revisor for boet. Denne fører kontrol med boets behandling og foretager mindst én gang hvert halve år uanmeldt kontroleftersyn af boets kassebeholdning, bankindeståender og værdipapirer m.v. Undladelse af at udnævne revisor forekommer kun yderst sjældent og kun, når arvinger i et bo af ganske enkel beskaffenhed erklærer, at revisor ikke er nødvendig. I sådanne tilfælde fører skifteretten kontrol med boets behandling. Nærmere regler om testamentsfullbyrderens bobehandling og bogføring m.v. er udfærdiget af Justisdepartementet, jfr. bilag 2 til departementets rundskriv af 8. januar 1955 om skifte²³⁾.

²³⁾ Rundskriv af 8. januar 1955 er optaget i Norsk Lovtidend, 2. avd. 1955, s. 4 ff.

Efter § 119, således som denne bestemmelse er affattet ved lov nr. 51 af 19. juni 1970, skal boet overgå til skifterettens behandling, hvis en arving under bobehandlingen bliver umyndiggjort eller forsvinder, hvis der er tvivl om boets solvens og gælden ikke overtages, eller hvis testamentsfullbyrderen dør eller går konkurs eller bliver umyndiggjort. I sidstnævnte tilfælde kan arvingerne dog få boet udleveret til privat skifte, hvis betingelserne herfor er til stede. Skifteretten kan endvidere efter begæring af en arving eller af egen drift beslutte at overtage bobehandlingen, hvis den finder, at en testamentsfullbyrder ikke udfører hvervet på forsvarelig måde.

6. Undladelse af skifte.

Skifte skal ikke foretages, hvor en efterlevende ægtefælle overtager boet til hensiddent i uskiftet bo, jfr. § 87, stk. 1. Offentligt skifte er efter § 89 heller ikke nødvendigt, hvor en efterlevende ægtefælle har overtaget afdødes gæld, og der ikke antages at ville blive noget at arve²⁴⁾; denne regel gælder dog ikke, hvor der er en arving, som er umyndiggjort eller ikke fyldt 18 år.

I den norske skiftelov findes ingen bestemmelse om udlæg af boet til dækning af begravellesudgifterne, men i praksis overtager skifteretten ikke uden særlig begæring behandlingen af boer med »intet til skifte«, heller ikke selv om der er umyndige eller fraværende arvinger²⁵⁾. Begrebet »intet til skifte« indebærer, at det efter de foreliggende oplysninger må antages, at boets midler ikke kan dække andet end de nødvendige begravellesomkostninger. I praksis foretages i almindelighed ikke offentligt skifte af boer, som kun indeholder værdier for ganske få tusinde kroner.

Efter § 88 finder offentlig skiftebehandling heller ikke sted, hvis boets midler må antages at være utilstrækkelige til at dække skifteomkostningerne, medmindre der stilles betryggende sikkerhed for omkostningerne. Arvingerne hæfter i dette tilfælde solidarisk for afdødes gæld, men ansvaret er dog begrænset til

²⁴⁾ F.eks. på grund af reglen i § 64, hvorefter ægtefællen på skiftet foruden personlige genstande m.v. kan udtage så meget af fællesboet, at værdien heraf sammenlagt med hans bos- og arvelod og mulige særeje svarer til det dobbelte af folkepensionens grundbeløb.

²⁵⁾ Jfr. innstilling af 11. september 1967 om revision af skifteloven s. 26.

værdien af boets ejendele, medmindre arvingerne udtrykkeligt har overtages gældsansvaret. Efter § 33 a, der er indsat i skifteloven ved lov nr. 51 af 19. juni 1970, skal skiftebehandlingen endvidere indstilles, hvis det under bobehandlingen viser sig, at der ikke er tilstrækkelige midler til at dække skifteomkostningerne, og der ikke stilles betryggende sikkerhed for disse.

C. Svensk ret

Reglerne om boutredning og arvskifte findes i arvdabalkens kapitler 18-25.

1. Efter folkbokføringsforordningen af 9. juni 1967 § 31 skal dødsfald hurtigst muligt anmeldes til den præst, der fører kirkebøgerne. Anmeldelsespligten påhviler den efterlevende ægtefælle eller andre slægtninge, som boede sammen med afdøde eller i anden anledning er til stede. Præsten giver snarest muligt retten på afdødes hjemsted meddelelse om dødsfaldet, jfr. folkbokføringskungörelse af 9. juni 1967 § 40.

2. Efter kap. 18 § 1 foretages bobehandlingen (boutredningen) af arvingerne²⁶⁾ og, hvis afdøde var gift, og der ikke var fuldstændigt sær-eje, den efterlevende ægtefælle. Disse personer overtager i deres egenskab af »dödsbodelägare« forvaltningen af afdødes efterladenskaber og iværksætter bobehandlingen, medmindre særlig forvaltning ved boutredningsman eller testamentsexekutor er anordnet efter reglerne i kapitel 19, jfr. nedenfor. Arvingerne²⁷⁾ forvalter boet i fællesskab hvilket indebærer at alle må være enige om de foranstaltninger, der skal iværksættes. Foranstaltninger, der ikke tåler udsættelse, kan dog foretages, selv om det ikke er muligt at indhente samtlige arvingers samtykke.

Arvingernes fællesforvaltning er lovens teoretiske og praktiske hovedregel, men er dog ikke den eneste bobehandlingsform. Boet kan også skiftes af en testamentsexekutor eller af en boutredningsman.

3. Har arveladeren i sit testamente bestemt, at boet skal forvaltes af testamentsexekutor, kan denne først overtage sit hverv, når testamentet er blevet retsgyldigt enten ved, at arvin-

²⁶⁾ Såvel arvinger efter loven (kun disse betegnes i svensk lovsprog som arvinger) som efter testamente (»universella testamentstagare«).

²⁷⁾ Ordet betegner her og i det følgende alle »dödsbodelägare«, altså også ægtefællen, selv om denne ikke er arving.

gerne har godkendt det, eller ved, at testamentet er blevet forelagt retten og bekendtgjort for arvingerne ifølge loven, og indsigelse ikke er blevet rejst inden for en frist af 6 måneder. Indtil spørgsmålet om testamentets retsgyldighed er afgjort, kan testamentsexekutor dog eventuelt blive beskikket af retten som boutredningsman, hvilket han har fortrinsret til at blive, jfr. kapitel 19 § 3. stk. 3.

4. Boutredningsman beskikkes af domstolen ved afdødes hjemting.

Enhver arving kan efter kapitel 19 § 1 forlange, at der beskikkes boutredningsman. En sådan begæring vil i almindelighed skyldes, at arvingerne ikke kan enes, eller at én eller flere af dem ikke ønsker at overtage ansvaret for afdødes gæld, jfr. nærmere herom nedenfor.

Boutredningsman kan endvidere beskikkes efter begæring af en af afdøde udpeget testamentsexekutor. En sådan begæring kan enten skyldes ønsket om at fritage arvingerne for ansvaret for afdødes gæld, eller at testamentet endnu ikke er blevet retsgyldigt, jfr. ovenfor.

Boutredningsman kan ligeledes beskikkes efter begæring af en legatar, hvis det skønnes nødvendigt for at sikre opfyldelsen af legatet, eller efter begæring af en kreditor eller en person, som hæfter for afdødes gæld, såfremt det må antages, at boet er insolvent eller at den pågældendes ret i øvrigt bringes i fare. Herved tænkes navnlig på arvingernes sammenblanding af boets og egne midler, enearvings personlige insolvens og arvingernes mangel på økonomisk indsigt ved behandlingen af et vidtløftigt bo²⁸⁾

En arvings umyndighed nødvendiggør ikke skifte ved boutredningsman, men er en arving eller legatar umyndig skal retten på overformyndersens begæring beskikke boutredningsman, hvis retten finder grund dertil. Ligeledes kan boutredningsman beskikkes, hvis privat skifte er udelukket ved testamentarisk bestemmelse, eller hvis bestemmelse om indsættelse af eksekutor ikke er blevet gennemført.

Boutredningsmannen foretager efter bestemmelsen i kapitel 19 § 11 alle de foranstaltninger, der er nødvendige af hensyn til bobehandlingen. Er boet insolvent, skal boutredningsmannen forsøge at få akkord eller anden betalingsordning i stand med kreditorerne. Lykkes

²⁸⁾ Jfr. Kommentar til Ärvdabalken II ved *Guldberg* og *Bergendal* s. 67.

dette ikke, og betaler arvingerne ikke det manglende beløb, skal utredningsmannen, medmindre en tvangsakkord bringes i stand, begære konkursbehandling. Boutredningsmannen optræder i det hele taget på boets vegne over for tredjemand, også i retssager, der anlægges af eller mod boet. Fast ejendom er boutredningsmannen dog ikke berettiget til at afhænde, medmindre arvingerne eller retten samtykker, og er der tale om vigtigere foranstaltninger, såsom afhændelse af ting, der har særlig værdi for arvingerne, afvikling af afdødes virksomhed eller akkord med kreditorerne, skal utredningsmannen normalt først indhente en udtalelse fra arvingerne.

Når bobehandlingen er afsluttet, og boet således er klart til at blive skiftet, skal utredningsmannen give arvingerne meddelelse herom, og når arvingerne har aftalt, hvorledes boet skal fordeles, jfr. nedenfor under 6, foretager han udlodning, jfr. kapitel 19 § 15.

Retten skal udpege en »god man« til at føre tilsyn med boutredningsmannens forvaltning af boet, såfremt én eller flere arvinger anmoder derom eller dette i øvrigt findes ønskeligt, jfr. kapitel 19 § 17.

5. Den grundliggende oversigt over boets stilling fås gennem bouppteckningen, der skal oprettes i alle dødsboer uden hensyn til, hvordan boet behandles, og uanset om afdøde efterlader sig aktiver eller ej. Bouppteckningen, der skal indgives til retten ved afdødes hjemting, danner grundlag for beregningen af arveafgift efter afdøde. I øvrigt er bouppteckningen alene af betydning for arvingernes indbyrdes forhold, og den har således i almindelighed ingen betydning for deres forhold til tredjemand.

Efter kapitel 20 § 1 skal bouppteckningen oprettes senest 3 måneder efter dødsfaldet, medmindre retten forlænger fristen. Ansvar for, at bouppteckningen oprettes rettidigt, påhviler de arvinger, der har boet i deres varetægt, eller/og boutredningsmannen eller testamentssekretøren. Undlader arvinger, som har boet i deres varetægt, at oprette bouppteckning rettidigt, bliver de efter kapitel 21 § 14 ansvarlige for afdødes gæld. Bouppteckningen skal inden én måned efter oprettelsen indgives til retten ved afdødes hjemting (kapitel 20 § 8). Retten påser, at bouppteckning oprettes og indgives rettidigt. Sker dette ikke, kan retten enten gennemtvinge oprettelsen og indsendelsen ved pålæg af bøder eller beskikke en person til at

drage omsorg for oprettelsen af bouppteckningen (kapitel 20 § 9).

Den eller de personer, der har ansvaret for, at bouppteckningen oprettes og indgives rettidigt, bestemmer tid og sted for bouppteckningen og udpeger to kyndige og troværdige »gode män« til at udføre den. Samtlige arvinger og den efterlevende ægtefælle skal indkaldes til at overvære bouppteckningen.

I bouppteckningen angives samtlige afdødes aktiver og passiver ved dødsfaldet, jfr. kapitel 20 § 4. Aktiverne optages til værdien. Fast ejendom må i almindelighed ikke optages til lavere værdi end ejendomsværdien for året forud for dødsfaldet, og løsøre optages til det beløb, som det måtte påregnes at kunne indbringe ved auktionssalg. I øvrigt bestemmes værdien af de »gode män«, og deres vurdering binder ikke arvingerne ved den senere deling af boet, men vurderingen i bouppteckningen danner grundlag for beregningen af arveafgiften. Som nævnt medtages gældsposter, der er opstået efter dødsfaldet, normalt ikke i bouppteckningen. Herfra gælder dog den undtagelse, at begravelsesudgifter og udgifter i forbindelse med bouppteckningen skal medtages.

Foruden oplysning om samtlige boets aktiver og passiver skal bouppteckningen indeholde oplysning om, hvem der har skullet indkaldes til bouppteckningen, og hvem der har været til stede, om afdøde har oprettet testamente, hans ægteskabelige forhold og om eventuelle livsfor sikringer m.m.

Ifølge kapitel 21 § 1 hæfter arvingerne for den gæld efter afdøde, som de havde kendskab til ved bouppteckningens oprettelse, medmindre der senest én måned efter bouppteckningens oprettelse begæres udpeget boutredningsman eller konkurs. De hæfter ligeledes for gæld, der senere bliver dem bekendt, medmindre de begærer udpeget boutredningsman eller konkurs inden én måned efter, at de har fået kendskab til gælden. Indgives begæringen senere end én måned efter, at bouppteckningen er oprettet, er arvingen efter kapitel 21 § 2 pligtig til at tilbagebetale dødsboet det beløb, hvormed den gæld, som han havde kendskab til én måned før ansøgningsdagen, overstiger værdien af boets aktiver. Har flere personer pådraget sig ansvar for afdødes gæld, hæfter de solidarisk, jfr. kapitel 21 § 17. Arvinger, der er umyndige, hæfter dog ikke for afdødes gæld, jfr. kapitel 21 § 16, men værger er over for kreditorerne erstatningsansvarlig for skade,

der er forårsaget af hans handlinger eller forsømmelse. Ansvaret må antages at være et culpaansvar²⁹⁾).

6. Når bouppteckningen er indleveret, arveafgiften og boets gæld betalt og eventuelle legater udredet, kan enhver arving forlange, at der sker udlodning. Foretages behandlingen af boet af boutredningsman eller testamentsexekutor, skal denne meddele arvingerne, når boet er klar til deling (arveskifte). Er arvingerne enige om, hvordan boet skal deles, består arveskiftet i en aftale mellem arvingerne, jfr. kapitel 23 § 1. Om boets deling skal der oprettes et dokument, der underskrives af arvingerne, hvis underskrifter skal bevidnes af to personer, jfr.

kapitel 23 § 4. Kan arvingerne ikke enes om at dele boet selv, skal retten efter begæring beskikke en »skiftesman« til at sørge for dette, jfr. kapitel 23 § 5. Har boet været behandlet af boutredningsman eller testamentsexekutor, er denne uden særlig beskikkelse tillige skiftesman, medmindre han selv er arving i boet. Er boet klar til at blive delt, indkalder skiftesmannen arvingerne til et møde, hvor skiftesmannen i første række skal forsøge at tilvejebringe forlig mellem arvingerne, således at delingen kan ske ved aftale mellem disse, jfr. kapitel 23 § 8. Lykkes det ikke skiftesmannen at opnå forlig, eller er ikke samtlige arvinger til stede, foretages delingen og udlodningen af skiftesmannen.

²⁹⁾ Se Kommentar til Ärvdabalken II, s. 232.



Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i udkastet

Til § 1

Til nr. 1 (§ 1, stk. 2)

Efter skiftelovens § 1 skal dødsfald anmeldes - skriftlig eller mundtlig, jfr. § 3, stk. 1 - til skifteretten på det sted, hvor afdøde opholdt sig ved dødsfaldet. Boet skal derimod behandles af skifteretten ved afdødes hjemting, jfr. forordning af 21. juni 1793 § 1 og den nedenfor under nr. 33 foreslåede regel i skiftelovens § 83.

Begravelse må ikke foretages, før der er forevist attest fra skifteretten om, at dødsfaldet er anmeldt. Efter § 3 i lov nr. 162 af 18. april 1950 må ligbrænding heller ikke iværksættes, før politiet - eller i visse større byer vedkommende begravelsesvæsen, jfr. justitsministeriets cirkulære nr. 258 af 15. december 1965 - har afgivet skriftlig attest om, at der ikke er noget til hinder for ligbrændingen. Politiet eller begravelsesvæsenet skal inden udstedelsen af sådan attest bl.a. påse, at dødsfaldet er anmeldt til skifteretten.

Er dødsfaldet indtruffet, medens afdøde opholdt sig uden for den retskreds, hvor han havde hjemting, og hvor hans bo derfor skal behandles, skal skifteretten på dødsstedet omgående videreanmelde dødsfaldet til skifteretten ved afdødes hjemting.

Reglen om, at dødsfald altid skal anmeldes til skifteretten på dødsstedet, som derefter skal videreanmelde dødsfaldet til bopælsstedets skifteret, medfører en række overflødige ekspeditioner, navnlig for skifteretter, i hvis område der ligger hospitaler eller hvilehjem, som modtager et betydeligt antal patienter, der har bopæl i andre retskredse. For et hospital eller lignende institution vil det sædvanligvis være lige så let at foretage anmeldelsen direkte til bopælsstedets skifteret. Det kan imidlertid forekomme, at den, som foretager anmeldelsen, ikke kender afdødes bopæl, og da det i andre tilfælde kan være påkrævet, at anmelderen straks kan aflevere f.eks. rede penge, som afdøde var i besiddelse af, eller at den til begravelens gennemførelse nødvendige skifteretsat-

test hurtigt fremskaffes, bør anmelderen dog kunne anmelden dødsfaldet såvel til skifteretten på det sted, hvor afdøde opholdt sig ved dødsfaldet, som til skifteretten ved afdødes hjemting. Sker anmeldelsen ved brev til bopælsstedets skifteret, må denne efter § 1, stk. 1, straks fremsende attest for, at anmeldelse er sket, således at begravelsen kan foregå.

Faren for, at der indledes skiftebehandling ved to skifteretter, som hver for sig har modtaget dokumenteret anmeldelse om dødsfaldet og hver for sig antager, at afdøde havde hjemting i retskredsen, må anses for meget ringe. Dobbeltbehandlingen vil senest blive opdaget, når arvingerne modtager indkaldelse fra to skifteretter.

Efter justitsministeriets cirkulærer nr. 160 af 28. oktober 1924 og nr. 174 af 15. oktober 1956 skal skifteretten indberette samtlige anmeldte dødsfald til folkeregistret i den kommune, hvor afdøde er eller må antages at være registreret, senest 3 dage efter anmeldelsen. Ifølge justitsministeriets utrykte skrivelse af 6. april 1927 skal anmeldelsen til folkeregistret foretages af den skifteret, som modtager anmeldelsen, og ikke af den skifteret, hvortil dødsfaldet eventuelt videreanmeldes. Efter § 1 i lov nr. 225 af 31. maj 1968 om anmeldelse af fødsler og dødsfald skal dødsfald endvidere anmeldes til folkekirkens ministerialbøger. Udkastets regler nødvendiggør ikke nogen ændring i disse bestemmelser.

Skiftelovens §§ 1-3 gælder ikke i de sønderjyske landsdele, jfr. lov nr. 260 af 28. juni 1920 § 24. Ved § 4 i lov nr. 258 af samme dato er de tyske bestemmelser om borgerlige personregistre opretholdt i disse landsdele. Nærmere regler om førelsen af de borgerlige personregistre i de sønderjyske landsdele er fastsat i bekendtgørelse nr. 375 af 22. december 1961. Efter bekendtgørelsens kapitel III skal ethvert dødsfald senest den følgende søgnedag anmeldes for personregisterføreren i det registreringsdistrikt, i hvilket dødsfaldet har fundet sted. Når et

dødsfald anmeldes til personregisterføreren, skal denne uden betaling meddele attest derom. Ingen præst må foretage jordpåkastelse eller anden begravelsesceremoni uden forud at have ladet sig forevise sådan attest, jfr. § 4, stk. 3, i lov nr. 258 af 28. juni 1920. Personregisterføreren skal endvidere uden ophold give skifteretten på dødsstedet meddelelse om ethvert til ham anmeldt dødsfald. *Eggert Oppermann* har i Fuldmægtigen 1968.101 ff gjort sig til talsmand for, at reglerne i skiftelovens §§ 1-3 indføres også i de sønderjyske landsdele, idet det undertiden er sket, at personregisterføreren har glemt at give skifteretten meddelelse. Også hensynet til retsenhed kunne tale for at indføre skiftelovens regler i disse landsdele.

I betænkning nr. 649/1972 fremsættes forslag om indførelse af en borgerlig personregistrering, hvorved pligten til at anmelde dødsfald til skifteretten tænkes at bortfalde, måske i 1978 eller 1979. Skiftelovsudvalget har på forespørgsel fra justitsministeriet afgivet en udtalelse om dette spørgsmål, jfr. bilag 5.

Til nr. 2 (§ 2)

Bestemmelsen svarer med sproglige ændringer til den gældende bestemmelse. Det heri indeholdte bødemaksimum på 200 kr. er bortfaldet ved § 6, stk. 1, i lov nr. 127 af 15. april 1930 om ikrafttræden af borgerlig straffelov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 277 af 30. juni 1965. Bestemmelsen omfatter ligesom den gældende bestemmelse såvel den person, der ikke opfylder sin anmeldelsespligt efter § 1, som den præst, der foretager jordpåkastelse eller anden begravelsesceremoni uden forud at have ladet sig forevise skifterettens attest om, at dødsfaldet er anmeldt.

Til nr. 3 (§ 3, stk. 1)

Anmeldelsen af et dødsfald bør indeholde sådanne oplysninger om afdøde, at dennes identitet kan fastslås, herunder bl.a. afdødes fulde navn, personnummer, stilling og bopæl eller opholdssted. I praksis har det undertiden vist sig, at de oplysninger, som skifteretten har modtaget, ikke har været korrekte, idet f.eks. afdødes navn er urigtigt stavet eller et fornavn er udeladt.¹⁾ Dette kan bl.a. medføre, at et af afdøde oprettet testamente ikke eller dog først under skiftet kommer frem, fordi forespørgslen

til centralregistret om oprettelse af testamente, jfr. udkastets § 1, nr. 4 (§4, stk. 2), ikke har indeholdt de rigtige oplysninger. Udvalget foreslår derfor en regel om, at der ved anmeldelsen af dødsfaldet så vidt muligt skal forevises attest, hvoraf afdødes fulde navn og personnummer fremgår. Da også afdødes ægtefælles data skal benyttes ved forespørgsel til centralregistret for testamenter og ved indberetninger til skattevæsenet, foreslås det, at også en eventuel ægtefælles navn og personnummer så vidt muligt skal dokumenteres. Det er kun »så vidt muligt«, attester skal forevises. Er attesterne ikke tilgængelige for den, som foretager anmeldelsen, kan han opfylde anmeldelsespligten uden at fremvise sådanne attester.

Fejl med hensyn til fremskaffelse af testamenter kan også forekomme ved, at der ved oprettelsen af testamentet ikke er givet de rigtige oplysninger om testators navn eller fødselsdato. Der kunne derfor være grund til at overveje indførelse af en regel om, at testator ved oprettelse af testamentariske dispositioner for notarer bør fremvise personnummerbevis eller dåbsattest (fødselsattest). Udvalget har ikke formuleret noget forslag herom, da notarforretninger ligger uden for udvalgets arbejdsområde.

Til nr. 4 (§§ 4 og 5)

Bestemmelserne afløser §§ 14 og 16, stk. 2, 2. pkt., første led, og § 71, jfr. § 5, litra b, 2. led.

Til § 4

Stk. 1 giver skifteretten en udtrykkelig hjemmel til, allerede før det er afgjort, om boet skal tages under offentlig behandling eller kan udleveres til privat skifte, at træffe foranstaltninger, som ikke kan opsættes, f.eks. angående videreførelse af afdødes virksomhed. En sådan beføjelse antages allerede nu at tilkomme skifteretten ud fra forholdets natur, jfr. herved *Harbou* s. 33 f og *Munch-P eter sen* s. 237. Det er en selvfølge, at skifteretten må tage hensyn til, om de fornødne midler til dækning af udgifter ved de iværksatte foranstaltninger kan antages at være til stede i boet. Det er ikke som i den gældende lovs § 16, stk. 2, 2. pkt., om foranstaltninger efter begyndelsen af offentlig skifte påbudt, at skifteretten inden sin beslutning skal forhandle med arvingerne; men hvis tiden tillader det, kan og bør skifteretten rådføre sig med arvingerne eller efter omstændig-

¹⁾ Jfr. *Bruun Nielsen* i Uf R 1972 B. 213.

hederne med hovedkreditorerne, dersom boet ikke kan antages at være solvent. Angående beslutninger, som træffes efter at boet er taget under offentlig skiftebehandling, men inden anmeldelsesfristens udløb, henvises til udkastets § 1, nr. 13.

Også bestemmelsen om, at den skifteret, der skal behandle boet, om nødvendigt skal sikre aktivernes tilstedeværelse, er i overensstemmelse med gældende praksis, jfr. også forudsætningen i skiftelovens § 3, stk. 2. Det samme gælder bestemmelsen i 2. pkt. om, at også skifteretten på det sted, hvor aktiverne befinder sig, kan iværksætte sikring af aktiverne. Skifteretten antages i visse tilfælde at være både berettiget og forpligtet til ex officio at tage vare på aktiver, som befinder sig inden for dens område, uanset om disse aktiver tilhører et bo, der skal behandles af en anden skifteret. Dette gælder i hvert fald i tilfælde, hvor dødsfaldet er sket i den pågældende retskreds, jfr. UfR 1918.473, eller hvor afdøde var udlænding, og hans bo ikke skal behandles her i landet, jfr. *Deunzter* s. 31 ff. Særlig påkrævet er det, at kontante penge og sparekassebøger m.m. kan afleveres til skifteretten, hvis afdøde på dødsfaldets tidspunkt ikke befandt sig på sit hjemsted eller ikke boede hos slægtninge eller andre, hvem opbevaringen af sådanne aktiver kan overlades.

Stk. 2, 1. pkt., omhandler den næste vigtige opgave, som påhviler skifteretten, nemlig at skaffe oplyst, hvem der er arvinger i boet. Selv om boet er insolvent, skal arvingerne dog tage stilling til, om de alligevel vil begære privat skifte og således overtage gældsansvaret. I nogle tilfælde vil de fornødne oplysninger om arvingerne blive afgivet til skifteretten sammen med dødsanmeldelsen. Ofte angiver denne dog kun en eller nogle af arvingerne. Vedkommende indkaldes da til møde i skifteretten og vil sædvanligvis kunne give oplysning om de øvrige arvingers navne og adresser samt deres slægtskab med afdøde. Undertiden vil der dog være en eller flere medarvinger, som den mødende arving ikke har kontakt med, og hvis opholdssted er ham ubekendt, og i enkelte tilfælde kender de, hos hvem afdøde havde til huse, intet til hans familieforhold. Skifteretten må da ved afhøringer af andre, som kan antages at vide besked, eller ved forespørgsel til folke-registeret eller eventuelt politiets eftersøgnings-tjeneste søge at finde frem til arvingernes adresser.

I den gældende lov findes bestemmelserne om skifterettens undersøgelsespligt dels i § 14, 1. pkt., som direkte gælder tiden efter boets overtagelse til offentligt skifte, og i § 71, hvorefter arvinger, som ønsker at overtage boet til privat skifte, skal forelægge skifteretten de oplysninger, som den måtte anse fornødne, ligesom skifteretten kan afhøre personer, som arvingerne »fremstiller«. I retspraksis er det fastslået, at skifteretten kan pådrage sig erstatningsansvar²⁾ ved ikke at træffe rimelige foranstaltninger til at finde arvingers opholdssted, jfr. UfR 1961.656 og 1964.109 H og artikler i Fuldmægtigen 1961.126 og 142, *Harbou* i UfR 1962 B.62 ff og 1970 B.215, *Spleth* i UfR 1964 B.250 ff og *Gomard* i Skifteret s. 8 med note 12 og i Tillæg til Skifteloven s. 29 ff.

Udvalget har fundet det naturligt, at bestemmelsen om skifterettens pligt til at efterspore arvingerne placeres i det indledende kapitel i skifteloven. Den foreslåede bestemmelse er, som det fremgår af det anførte, i overensstemmelse med gældende ret. Skifteretten kan, navnlig når arvingerne ønsker boet udlagt til privat skifte, pålægge dem at fremskaffe oplysninger; men skifteretten har et selvstændigt ansvar for undersøgelsen.

Efter justitsministeriets cirkulærer nr. 146 af 30. juni 1932 og nr. 236 af 12. august 1942 bør der til brug ved behandlingen af dødsboer indhentes oplysning fra centralkartoteket for testamenter i alle tilfælde, hvor der kan være mulighed for, at afdøde har oprettet testamente for en dansk notar efter kartotekets oprettelse den 1. juli 1932. Efter udkastets *stk. 2, 2. pkt.*, skal skifteretten altid indhente oplysning fra centralregistret for testamenter, medmindre afdøde ikke kan have oprettet testamente, f.eks. fordi han ikke havde opnået testationsalderen, jfr. arvelovens § 39. Boet må efter udkastets *stk. 2, 3. pkt.*, ikke udleveres til privat skifte eller til hensiddens i uskiftet bo, før der foreligger oplysning fra centralregistret. Eksekutor må heller ikke udnævnes, inden sådan oplysning foreligger.

Til stk. 3. At også arvingerne ifølge udkastet kan afhøres efter de regler, som gælder om vidner, betyder, at de har pligt til at udtale sig, og at skifteretten, dersom arvingen nægter at opfylde denne pligt, kan anvende samme tvangs-

²⁾ Angående spørgsmålet, hvem erstatningsansvaret rammer, henvises til bemærkningerne til udkastets § 2, nr. 7.

midler som over for vidner, jfr. retsplejelovens § 178, ligesom usandfærdig forklaring kan straffes efter reglerne om falsk forklaring for retten, jfr. straffelovens § 158.

Til stk. 4. Fører skifterettens undersøgelser til det resultat, at det er tvivlsomt, om en af de muligt arveberettigede er i live, og om han har overlevet arveladeren, skal der som hovedregel ikke afsættes arv til ham, jfr. § 25, stk. 1, i lov nr. 397 af 12. juli 1946 om borteblevne. Boet må da behandles og deles uden hensyn til den borteblevne arving. Efter loven om borteblevne § 25, stk. 4, kan skifteretten dog, såfremt der er nogen sandsynlighed for, at arvingen har overlevet arveladeren, og såfremt særlige forhold taler derfor, bestemme, at hans arvepart foreløbig indsættes i overformynderiet som tilhørende boet i indtil 1 år, medens de fornødne undersøgelser foretages. Om boet kan udleveres (de øvrige) arvinger til privat skifte, når der er en bortebleven, eventuel arving, afgøres efter reglen i udkastets § 1, nr. 32 (§ 73).

Til § 5

Til stk. 1. Efter den gældende bestemmelse i § 14, sidste pkt., skal skifteretten sørge for, at der i overensstemmelse med reglerne i forordningen af 11. september 1839 § 6, jfr. § 7, beskikkes værger for fraværende arvinger, hvis opholdssted ikke kendes, eller som er så langt borte, at boets videre behandling ikke findes at burde udsættes, indtil deres bestemmelse kan indhentes, for så vidt ingen fuldmægtig giver møde for dem. Skiftelovens § 14 er opretholdt ved myndighedslovens § 62.

Forordningen af 11. september 1839 er ophevet ved § 33 i lov om borteblevne. Efter denne lovs § 1 beskikkes der om fornødent en værge for en bortebleven. For værgemålet gælder myndighedslovgivningens regler om særlige værgemål. Heraf følger bl.a., at værgemålet er undergivet overøvrighedens tilsyn, hvilket også uden særlig bestemmelse herom måtte være klart. Bestemmelsen i lov om borteblevne har et snævrere indhold end bestemmelsen i skiftelovens § 14. En person er kun bortebleven, dersom der - oftest fordi hans opholdssted gennem længere tid har været ukendt - er grund til virkelig tvivl om, at han endnu er i live.

Udkastets bestemmelse omfatter alle fraværende arvinger, som ikke har udpeget en fuldmægtiget, og hvis erklæring ikke kan ind-

hentes. Det sidste kan skyldes, at arvingens opholdssted ikke kendes, uden at der dog er en sådan tvivl om, at han har overlevet arveladeren, at der kan bortses fra hans arveret, jfr. § 4, stk. 4. Arvingen kan imidlertid også opholde sig på et sted, hvor der ikke er regelmæssig postforbindelse.

Bestemmelsen i 2. pkt. om beskikkelse af værge for umyndige arvinger svarer til den gældende bestemmelse i § 14, 3. pkt. I udkastet er dog også nævnt det tilfælde, at den faste værges interesser kan komme i strid med den umyndiges, jfr. myndighedslovens § 58. Dette vil i almindelighed være tilfældet, hvor også værgen er arving i boet, jfr. justitsministeriets skrivelse nr. 143 af 3. oktober 1930.

Værgemål efter 1. og 2. pkt. er undergivet reglerne i myndighedsloven, jfr. dennes § 59.

Til stk. 2. Bestemmelsen svarer for så vidt angår umyndiggjorte arvinger til den gældende lovs § 5, litra b, andet led, som dog direkte kun angår udlevering af boet til privat skifte. Så meget desto mere bør skifterettens godkendelse af værgens og ægtefællens dispositioner under offentligt skifte være uforuden, jfr. også lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger § 52.

§ 3 i lov nr. 397 af 12. juli 1946 om borteblevne bestemmer i lighed med § 52 i lov om ægteskabets retsvirkninger, at dersom den borteblevne er gift, og ægtefællen er myndig, bestyres den borteblevnes bodel af ægtefællen og værgen i forening uden pupilautoriteternes (skifterettens og overøvrighedens) tilsyn. Reglen er anvendelig også på skifte.

Da bestemmelsen i udkastets stk. 2 bl.a. er begrundet i, at ægtefællen som følge af formuefællesskabet mellem ægtefæller er personlig interesseret i, at også den del af fællesformuen, som er undergivet den umyndiggjorte eller fraværende ægtefælles rådighed (hans bodel), bliver så stor som mulig, er bestemmelsen uanvendelig, såfremt arven i boet enten i henhold til testamente eller ægtepagt vil blive den umyndiggjorte eller fraværende arvings særeje. Kommer ægteskabsudvalget til det resultat, at reglen i § 52 i lov om ægteskabets retsvirkninger bør opretholdes, vil det dog være rimeligt at overveje, om bestemmelsen ikke bør udvides til at gælde også i særejesituationerne. Bestemmelsen forudsætter, at ægtefællen og værgen ikke er samme person; men der er ikke noget til hinder for, at ny værge beskikkes, når anvendelse af reglen bliver aktuel.

Til nr. 5 (ophævelse af §§ 5 og 6)

Efter den gældende bestemmelse i § 5 skal et bo som hovedregel tages under behandling af skifteretten, såfremt én eller flere arvinger er umyndige eller fraværende. Udvalget foreslår derimod, at også sådanne boer under visse betingelser skal kunne udleveres til privat skifte, jfr. udkastets § 1, nr. 32 (§§ 73 og 75).

Bestemmelsen i den gældende lovs § 6 afløses af bestemmelserne i udkastets § 1, nr. 8 (§ 11, stk. 2) og nr. 32 (§ 74).

Til nr. 6 (§ 7)

Bestemmelsen giver en kort oversigt over de måder, hvorpå behandling af et dødsbo kan foretages eller undgås. Udleveres et bo til den efterlevende ægtefælle til hensiddent i uskiftet bo med livsarvingerne efter reglerne i arvelovens kapitel 3, eller udleveres boet til ægtefællen i henhold til skiftelovens § 57, fordi der intet vil være at udlodde til arvingerne, eller udlægges boet til dækning af begravelsesomkostninger eller som intet ej ende, jfr. § 10, finder der ingen egentlig skiftebehandling sted. I alle andre tilfælde skal boet skiftes enten privat af arvingerne, jfr. § 1, nr. 32, eller offentligt og i så fald enten af skifteretten eller en af denne udnævnt eksekutor, jfr. udkastets § 1, nr. 8.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 7 afløses af bestemmelsen i udkastets § 1, nr. 32 (§ 72, stk. 1).

Til nr. 7 (§ 10)

A. Henved 30 pct. af alle dødsboer slutes uden skiftebehandling, enten fordi afdøde intet har efterladt sig eller ved udlæg til den, der bekoster begravelsen, jfr. tabellen bilag 1. Den noget faldende procentvise andel fra 1960 (36,8 pct. af alle dødsboer) til 1971 (27,8 pct.) skyldes formentlig dels, at velstandsstigningen har medført, at flere boer nu end tidligere indeholder aktiver, hvis værdi overstiger begravelsesomkostningerne, dels at den stigende udbredelse af ligbrænding og fællesgrave reducerer begravelsesomkostningerne, og endelig at nogle boer, der tidligere udlagdes for begravelsesomkostningerne, nu udlægges en efterlevende ægtefælle i medfør af skiftelovens §§ 57 og 62 b, stk. 2.

Skifteloven indeholder i § 10, stk. 2, en særlig regel om boer under 400 kr. Denne regel har på grund af prisudviklingen forlængst mistet al praktisk betydning og foreslås ophævet, jfr. nedenfor under B.

En del boer slutes i praksis uden skiftebehandling som »intet ejende«, fordi de ikke indeholder nogen aktiver, der kan gøres til genstand for skifte. Udvalget foreslår at optage en udtrykkelig regel herom i skifteloven (udkastets § 10, stk. 1), der knæsætter den hidtidige praksis, jfr. nedenfor under C. Reglen i skiftelovens § 10, stk. 1, om udlæg til dækning for begravelsesomkostninger foreslås i alt væsentligt opretholdt uændret (udkastets § 10, stk. 2), jfr. nedenfor under D. Bestemmelserne i udkastets § 10, stk. 1 og 2, foreslås dog suppleret med en regel om, at aktiver, som ikke medgår til dækning af begravelsesudgifter, men som er af ringe værdi, i visse tilfælde kan udlægges til den eller dem, som bekoster eller vil bekoste begravelsen, til afdødes efterladte eller til statskassen (udkastets § 10, stk. 3), jfr. nedenfor under E. Undertiden er der blevet udtalt ønske om en videregående adgang til at slutte småboer uden egentlig skiftebehandling. Udvalget har overvejet indførelsen af regler om »et udvidet begravelsesudlæg« eller en moderniseret regel svarende til skiftelovens § 10, stk. 2, men har ikke ment at burde stille forslag herom, jfr. nedenfor under F.

B. Efter skiftelovens § 10, stk. 2, finder der ingen offentlig skiftebehandling sted, hvis skifteretten ifølge de ved dødsanmeldelsen foreliggende oplysninger skønner, at boets formue er mindre end 400 kr., og at gælden ikke overstiger dette beløb, og der er én eller flere myndige arvinger, som sammen med værgerne på de umyndige arvingers vegne straks erklærer at ville vedgå arv og gæld. Bestemmelsen må forstås således, at den kun kan anvendes hvis passiverne ikke overstiger aktiverne, jfr. *Deuntzer* s. 541.

På grund af prisudviklingen og den faste værdigrænse er bestemmelsen nu uden praktisk betydning og foreslås derfor ophævet. Der er ikke behov for en bestemmelse som § 10, stk. 2, - med en passende forhøjet beløbsgrænse - ved siden af de regler om udvidet adgang til privat skifte, som er foreslået i udkastets § 1, nr. 32, jfr. nærmere nedenfor under F.

C. Uden udtrykkelig hjemmel i skifteloven har der udviklet sig en praksis, hvorefter boer, der kun omfatter f.eks. gangklæder eller indbogenstande uden nævneværdig økonomisk værdi og et ubetydeligt kontantbeløb, slutes ved, at den afdødes pårørende, som giver møde i

skifteretten, erklærer, at afdøde intet har efterladt sig til genstand for skifte, eller ved en erklæring af dette indhold fra en institution, hvor afdøde havde varigt ophold. Er afdøde et barn, således at det på forhånd kan skønnes, at der intet efterlades, berigtiges skiftet ofte ved, at forældrene afgiver en skriftlig erklæring til skifteretten om, at afdøde intet efterlader sig. Dette noteres i skiftesaglisten, og boet anses hermed som sluttet, jfr. herved kildeskattelovens § 14, stk. 9.

Udvalget foreslår, at der indføres en udtrykkelig bestemmelse om adgangen til at slutte et bo uden offentlig skiftebehandling, når afdøde intet efterlader sig, som kan gøres til genstand for skifte, jfr. udkastets § 10, stk. 1.

Fremsætter arvingerne i et tilfælde, hvor afdøde intet efterlader sig til genstand for skifte, undtagelsesvis ønske om udlevering af boet til privat skifte, bør en sådan begæring imødekommes. Arvingerne kan ønske at dele afdødes efterladte ting, selvom de ikke har økonomisk værdi, eller at afvikle hans gæld gennem et privat skifte.

D. Efter skiftelovens § 10, stk. 1, kan skifteretten, når det må antages, at der i et dødsbo ikke findes midler til dækning af andre udgifter end begravelsesudgifterne, straks udlægge, hvad der findes i boet, til den, som har bekostet eller vil bekoste begravelsen³⁾.

Begravelsesudgifterne omfatter efter praksis foruden omkostningerne ved selve begravelsen, f.eks. udgifter til kiste, ligklæder og gravsted, også sædvanlige og rimelige udgifter til en sammenkomst med følget og udgifter til indkøb af gravsten og istandsættelse af gravsted samt efter omstændighederne udgifter til gravstedets vedligeholdelse.

Aktiverne i boer, der udlægges til dækning af begravelsesudgifterne, er i almindelighed begravelseshjælp fra sygekasse (for tiden 1.050 kr., jfr. bekendtgørelse nr. 400 af 29. august 1972) samt eventuelt fra hjælpekasse og fagforening, mindre kontantbeløb, mindre indeståender i bank eller sparekasse, uhævet folke- eller inva-

³⁾ Bestemmelsen fandtes ikke i det oprindelige udkast til skiftelov, men blev foreslået af folketingsudvalget for »af praktiske hensyn at give skifteretten myndighed til allerede ved dødsanmeldelsen at kunne udlægge boet til den, som besørger begravelsen«, jfr. Rigsdagstidende 1873-74, tillæg B, sp. 475 og om praksis før skifteloven *Schlegel* s. 255-257.

lidepension samt indbo og andre løsøregerstande. Også andre aktiver kan imidlertid udlægges efter § 10, stk. 1, jfr. bl.a. UfR 1964.766 (andel i fast ejendom)⁴⁾.

Udlægget sker til »den, som har bekostet eller vil bekoste begravelsen«, og bestemmelsen i § 10, stk. 1, er ikke til hinder for, at boet udlægges til flere personer i forening. Udlæg kan ikke alene ske til en efterlevende ægtefælle, børn eller andre medlemmer af familiekredsen, men også f.eks. til en nabo, en husbestyrerinde, en bedemand, en institution, hvor afdøde har haft ophold, eller - som i UfR 1954.343 - til kommunen.

Virkningen af udlægget er, at den, der får boet udlagt, overtager og får rådighed over de aktiver, som er oplyst for skifteretten, og som omfattes af udlægget.

Bortset fra de begravelsesudgifter, som den, der får boet udlagt, er personligt ansvarlig for, pådrager vedkommende sig ikke noget ansvar for afdødes personlige gæld. Særlig sikrede retigheder som f.eks. ejendomsforbehold og underpant i afdødes ting bevarer deres gyldighed i forhold til den, der får boet udlagt.

Boer, der sluttes som intet ejende eller udlægges til dækning af begravelsesudgifterne, kan ikke forlange afsluttende ansættelse af almindelig og særlig indkomst for mellempærisoden, jfr. kildeskattelovens § 14, stk. 9, og skattevæsenet kan ikke gøre noget krav gældende hverken mod boet eller mod den, der har fået aktiverne udlagt. Efterlader afdøde sig en ægtefælle, der var sambeskattet med ham, kan ægtefællen derimod forlange afsluttende ansættelse og tilbagebetaling uden om boet af det beløb, der er betalt for meget (overskydende skat), hvis dette er på mindst 500 kr. Eventuel overskydende skat for det indkomstår, der ligger forud for dødsfaldet, udbetales ligeledes til længstlevende uden om det sluttede bo. Den efterlevende ægtefælle har denne fortrinsstilling, selv om en anden undtagelsesvis har fået boet udlagt til dækning af begravelsesudgifterne.

Reglerne om udlæg til dækning for begravelsesomkostninger har gjort god fyldest i skifterettens praksis og foreslås ikke ændret, jfr. udkastets § 10, stk. 2. Spørgsmålet om en udvidelse af adgangen til en summarisk skiftebehandling er omtalt under E og F.

E. Overstiger værdien af boets aktiver begravelsesudgifterne, kan begravelsesudlæg ikke fin-

⁴⁾ Jfr. *Bruun Nielsen* i UfR 1972 B. 212 f.

de sted. Er de overskydende aktiver imidlertid af så ringe værdi, at de ikke vil kunne dække omkostningerne ved en bobehandling, herunder udgifter til proklama m.v., vil en offentlig skiftebehandling dog ikke tjene noget fornuftigt formål. Udvalget stiller derfor forslag om, at skifteretten skal kunne udlægge sådanne overskydende aktiver af ringe værdi til den eller dem, som bekoster eller vil bekoste begravelsen, til afdødes efterladte, herunder efter omstændighederne den, der samlevede med afdøde, eller til statskassen (udkastets § 10, stk. 3), jfr. den ovenfor s. 23-24 omtalte bestemmelse i den norske skiftelovs § 88, hvorefter boer, hvis midler er utilstrækkelige til at dække skifteomkostningerne, ikke tages under offentlig behandling, medmindre der stilles sikkerhed for omkostningerne. Den foreslåede bestemmelse finder ikke alene anvendelse i tilfælde, hvor værdien af de overskydende aktiver ikke vil kunne dække omkostningerne ved en bobehandling, men også i tilfælde, hvor værdien af aktiverne står i åbenbart misforhold til omfanget af det arbejde, som en bobehandling vil kræve.

Skifteretten er efter forslaget frit stillet med hensyn til, om den vil udlægge de overskydende aktiver til den eller dem, som bekoster eller vil bekoste begravelsen, til afdødes efterladte, dersom disse ikke bekoster begravelsen, eller til statskassen. Udlæg til statskassen vil navnlig komme på tale, hvor afdøde ikke efterlader sig nærstående personer.

F. Udvalget har overvejet, hvorvidt de arbejdslettelser, som er forbundet med udlæg til dækning af begravelsesomkostninger, ville kunne opnås også for boer, som indeholder noget mere end, hvad der medgår til dækning af begravelsesomkostninger og omkostninger ved en eventuel bobehandling. Fordelingen mellem arvingerne af indbo og måske nogle få tusind kroner på en sparekassekonto kræver som oftest ikke offentlige myndigheders mellemkomst. Enkelte skifteretter udlægger i praksis boer »for begravelsen«, selv om formuen overstiger de sandsynlige begravelsesomkostninger med måske et par tusind kroner.

En regel om udlæg af småboer til en enkelt eller nogle få arvinger måtte formentlig bestemme, at et eventuelt overskud ud over begravelsesudgifterne skulle tilfalde afdødes kreditorer eller fordeles mellem alle arvinger. En praktisk ordning til sikring heraf har imidlertid ikke vist sig mulig. Af hensyn til spørgsmålets be-

tydning finder udvalget dog at burde redegøre for sine overvejelser.

Arbejdsbesparelser ville navnlig blive opnået i de tilfælde, hvor boet ellers skal behandles som offentligt bo af skifteretten. Dette vil efter gældende ret og praksis især være tilfældet, hvor en eller flere arvinger er umyndige eller fraværende. Efter udkastets § 1, nr. 32, kan privat skifte imidlertid også gennemføres, hvor der er umyndige eller fraværende arvinger i boet. Såfremt forslaget gennemføres vil formentlig langt de fleste mindre boer med umyndige arvinger blive overtaget til privat skifte, da der kun i de færreste tilfælde er grund til at frygte for tab på grund af det med privat skifte forbundne gældsansvar. Privat skifte kræver, at der tilvejebringes erklæring fra samtlige arvinger eller deres værger om overtagelsen af boet, og der skal indgives § 14-opgørelse og bo-opgørelse til brug for skattemyndighederne, jfr. kildeskattelovens § 14, stk. 3, og arveafgiftslovens § 26, stk. 1. I småboer vil boopgørelsen ofte blive udarbejdet under henvisning til opgørelsen pr. dødsdagen (§ 14-opgørelsen), således at dødsdagen vælges som skæringsdag i den endelige boopgørelse. I mange tilfælde kan opgørelsen udfærdiges af skifteretten som retshjælp, jfr. retsplejelovens § 14, stk. 3⁵). Denne opgørelse er i små boer i almindelighed ganske enkel, og udfærdigelsen koster ikke en trænet medarbejder i skifteretten noget stort arbejde.

I et insolvent bo, der skiftes offentligt, dækkes begravelsesudgifter forud for anden gæld, jfr. konkurslovens § 31, litra a. Der er derfor ingen betænkelighed ved at udlægge et bo til dækning for begravelsesudgifter, når disse fuldt ud svarer til boets aktiver. Overstiger disses værdi derimod begravelsesudgifterne, ville afdødes kreditorer blive ringere stillet ved udlæg uden skiftebehandling end ved skifte, dersom de ikke enten sikres fortrinsret til den overskydende del af boets aktiver eller får arvingerne (arvingen) som debitorer i afdødes sted. Det ville ikke være rimeligt og stride mod hidtidig dansk skiftelovgivning, om arvinger uden egen medvirken kunne pådrage sig ubegrænset an-

⁵) Bestemmelsen, der har fået sin nuværende affattelse ved lov nr. 253 af 4. juni 1969 § 1, nr. 1, nævner ikke udtrykkelig kildeskatteloven, men det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at det ikke har været meningen med bestemmelsen ud-tømmende at angive, i hvilket omfang skifteretterne bør yde vejledning (Folketingstidende 1968—69, tillæg A, sp. 2895).

svar for afdødes gæld. Et personligt gældsansvar kunne kun tænkes pålagt den eller de arvinger, der fremsætter anmodning om at få boet udlagt. Såfremt adgangen til udlæg uden skifte blev begrænset til boer af ringe værdi, ville dette dog næppe komme afgørende i strid med kreditorernes interesser. Kreditorerne må jo også efter den hidtil gældende ordning finde sig i, at en enarving overtager et bo til privat skifte.

Den arving, som ved udlægget var blevet påført et personligt ansvar for hele gælden, ville imidlertid komme i en vanskelig stilling, såfremt boet som følge af ukendte gældsposter viste sig at være insolvent. Dette ville dog kun ret sjældent ske, også fordi den arving, som bærer boet udlagt, ofte vil kende afdødes forhold og naturligvis ved boets udlevering af skifteretten måtte gøres bekendt med gældsansvaret. Arvingens vanskeligheder kan ikke afhjælpes på en tilfredsstillende måde ved at begrænse hans ansvar for afdødes gæld til værdien af de udlagte aktiver. En sådan regel ville overlade det til udlægsmottagerens forgodtbefindende eller tilfældet, hvilke gældsposter der blev fyldestgjort. En noget bedre løsning ville opnås ved at give udlægsmottageren adgang til at frigøre sig for ansvaret for afdødes gæld ved at tilbagelevere de udlagte aktiver, som skal være opført i skifteprotokollen, eller deres værdi til skifteretten, sml. herved den foreslåede regel i udkastets § 1, nr. 32 (§ 77, stk. 2).

En medarving, som ikke modtog sin andel af et solvent bo, ville ved henvendelse til skifteretten kunne få opgivet, hvilke aktiver der var udlagt, og han ville da være i stand til om fornødent ved sagsanlæg at gøre sit krav gældende mod den arving, til hvem udlæg var sket. Sådanne situationer ville formentlig kun sjældent opstå. Selv om disse tilfælde næppe ville forekomme ofte, og selv om det kun ville dreje sig om beskedne værdier, må det dog anses som en ikke uvæsentlig ulempe ved en regel om udvidet begravelsesudlæg, at sådanne opgør mellem arvingerne ikke helt vil kunne undgås. En sådan regel ville i øvrigt være i strid med dansk rets tradition for sikring af de umyndiges formuer.

En forudsætning for, at en ordning som den skitserede kunne betyde en væsentlig lettelse for såvel skifteretter som arvinger, er, at boerne i skattemæssig henseende ville kunne henføres under kildeskattelovens § 14, stk. 9. Efter denne bestemmelse som gælder for begravelsesud-

læg, kan hverken skattemyndigheden eller boet kræve afsluttende ansættelse af almindelig og særlig indkomst for mellemprioden, og der skal ikke indgives opgørelse efter lovens § 14, stk. 3. Om ægtefællens særlige rettigheder henvises til bemærkningerne ovenfor s. 32. Provenutabet ved en sådan ordning måtte sættes i forhold til den administrative lettelse hos skifteretter og skattemyndigheder. I alt fald når forskudsregistreringen bliver mere sikker, således at indkomstskatten i det væsentlige er endeligt afgjort med betalingen af de forskellige indkomstskattebeløb, jfr. kildeskattelovens § 14, stk. 16), ville der næppe være synderlig fiskale betænkeligheder ved at lade kildeskattelovens § 14, stk. 9, også omfatte et »udvidet begravelsesudlæg«. Måske måtte ordningen dog begrænses til boer efter personer, som ikke har betalt B-skat.

Udvalget har udarbejdet et udkast til bestemmelser om udlæg af mindre boer uden skiftebehandling. Udvalget kan som allerede nævnt ikke anbefale, at disse bestemmelser søges gennemført. Bestemmelserne er alene gengivet i betænkningen for nærmere at belyse de lettelser og vanskeligheder, som knytter sig til en eventuel regel om adgang til et »udvidet begravelsesudlæg«.

»§ 10 a. Overstiger værdien af et dødsbos aktiver ikke 12.000 kr., kan skifteretten straks udlægge aktiverne til en eller flere arvinger, som forpligter sig til at betale begravelsesudgifterne og afdødes gæld samt, hvis der er andre arvinger eller legatarer i boet, at udrede de pågældendes arveparter eller legater.

§ 10 b. Arvinger, som har fået udlagt aktiver i medfør af § 10 a, kan frigøre sig for ansvaret for afdødes gæld ved inden 6 måneder fra dødsfaldet at forlange boet taget under offentlig behandling efter reglerne i kapitel 3, såfremt de inden samme frist til skifteretten afleverer de udlagte aktiver eller, hvis dette ikke kan ske, et beløb svarende til aktivernes værdi.

Stk. 2. Har arvingerne inden tilbageleveringen af aktiverne betalt gældsposter, som påhvilede afdøde, godtgøres der dem ved boets endelige opgørelse en så stor del af det dertil anvendte beløb, som ville være tilfaldet de pågældende fordringshavere af boets midler, hvis be-

⁶⁾ Jfr. betænkning nr. 638/1972 vedrørende forbedring af kildeskatten s. 8 f.

talingerne ikke var sket, og beløbet havde været i behold.

Stk. 3. Har de arvinger, til hvem udlæg er sket, udredet arveparter eller legater til andre arvinger eller legatarer, skal disse tilbagelevere det modtagne eller dets værdi. Boet kan indtræde i kravet.

Stk. 4. Afgørelse om betalinger efter denne paragraf træffes om fornødent af skifteretten ved dom. Skifteretten kan mod eller uden sikkerhed give henstand med betalingerne.«.

Bemærkninger til § 10 a

I modsætning til den gældende bestemmelse i § 10, stk. 1, kunne udlæg i medfør af udkastets § 10 a kun ske til arvinger. Bestemmelsen forudsættes anvendt i tilfælde, hvor boets midler overstiger begravelsesudgifterne, men værdien af boets aktiver på den anden side ikke overstiger 12.000 kr. Denne beløbsgrænse afhænger naturligvis af et skøn, og nogle af udvalgets medlemmer ville finde det ubetænkeligt at sætte grænsen noget højere, medens andre ville foretrække et lavere beløb.

Skifteretten ville i særlige tilfælde, f.eks. hvis andre arvinger har protesteret over for skifteretten, kunne nægte at tage en begæring om udlevering i medfør af § 10 a til følge.

Bemærkninger til § 10 b

Det fremgår af *stk. 1*, at arvinger, som har fået udlagt aktiver i medfør af § 10 a, altid ville have mulighed for at frigøre sig for ansvaret for afdødes gæld, hvis de inden 6 måneder fra dødsfaldet forlangte offentligt skifte efter kapitel 3 og samtidig tilbageleverede de udlagte aktiver eller, hvis disse f.eks. var forbrugt, et beløb, som svarede til aktivernes værdi ved udlægget. Denne adgang til at lade boet overgå til offentlig skiftebehandling ville navnlig have betydning i tilfælde, hvor det efterfølgende viste sig, at afdødes gældsposter havde et større omfang end forudset, eller der opstod uenighed mellem flere arvinger, til hvem boet var udlagt, om, hvorledes boets overskud skulle fordeles. Hverken skifteretten eller de arvinger, der ikke havde fået aktiver udlagt, ville efter udkastet have adgang til at gennemtvinge offentlig skiftebehandling, når udlæg var sket. Denne ret skulle alene tilkomme de arvinger, til hvem udlæg var sket.

Har arvingerne, inden tilbageleveringen sker, betalt gældsposter, som påhvilede afdøde, skulle de efter *stk. 2* i forbindelse med boets endelige

opgørelse have godtgjort en så stor del af det hertil anvendte beløb, som de pågældende fordringshavere ville have modtaget fra boet, hvis betalingerne ikke var sket, og beløbet havde været i behold. Et eventuelt overskydende tab måtte således bæres af de pågældende udlægsmodtagere, ligesom disse selv ville komme til at bære risikoen for, at de gældsposter, som de betalte, virkelig påhvilede afdøde. Afgørelse om betalinger skulle om fornødent træffes af skifteretten ved dom, jfr. *stk. 4*.

Havde udlægsmodtagerne udredt arveparter eller legater, skulle disse efter *stk. 3* i tilfælde af boets overgang til offentlig skiftebehandling tilbageleveres. Boet har efter udkastet adgang til at indtræde i kravet.

Efter udkastets *stk. 4* skulle afgørelse om betalinger efter § 10 b om fornødent træffes ved dom, som kunne tvangsfuldbyrdes efter almindelige regler, jfr. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 1. Skifteretten ville have adgang til at give henstand med betalinger efter § 10 b - mod eller uden sikkerhed.

Til nr. 8

Den gældende lovs § 11 henviser om fremgangsmåden ved udlevering af et bo til privat skifte til reglerne i kapitel 7. Paragraffen blev medtaget i loven, fordi det landstingsudvalg, der behandlede lovforslaget i rigsdagssamlingen 1872-73, frygtede, at de lægmænd, som skulle benytte loven, ikke let uden vejledning ville kunne forstå, hvorledes forholdet er mellem kapitel 1 og kapitel 7, og navnlig ved læsningen af kapitel 1 ville savne visse af de oplysninger, som først gives i kapitel 7 (Rigsdagstidende 1872-73, tillæg B, sp. 885).

Henvisningen i § 11 vil efter den i udkastets § 1, nr. 6 (§ 7) indeholdte henvisning til §§ 71 -15 blive overflødig, og § 11 foreslås derfor ophævet.

Til kapitel 2 (§§ 11-15)

Bestemmelserne afløser de gældende bestemmelse i § 6, 2. og 3. pkt., §§ 30-33, § 83 og § 89, stk. 2, samt lov nr. 119 af 20. april 1926 om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer, jfr. udkastets § 5.

A. Eksekutorer

1. Udnævnelse af eksekutorer

Oprindeligt benyttedes betegnelsen testamentseksekutor i dansk ret om personer, der i afdødes te-

stamente var indsat til at føre tilsyn med skiftet og herunder påse, at afdødes sidste vilje blev opfyldt, hvorimod de ikke havde noget at gøre med selve udførelsen af skiftebehandlingen⁷⁾. I løbet af det 18. århundrede blev det almindeligt, at testator udtrykkelig indsatte eksekutor til at udføre hele skiftebehandlingen, og det synes efterhånden at være gået af brug at indsatte eksekutorer, som kun skulle føre tilsyn med skiftet. Behandling af et dødsbo ved andre end den almindelige skifteret kunne også ske ved, at der enten i henhold til afdødes testamentariske bestemmelse eller på arvingernes begæring ved kgl. bevilling udnævntes en eller flere skiftekommissarier, som også havde domsmyndighed i tvister under bobehandlingen. I forordningen af 5. april 1754 § 1 udtales, at testamenseksekutorer, der er indsat til at forrette skiftet uden assistance fra øvrigheden eller retten, ikke kan anses for andet end skiftekommissarier. I overensstemmelse hermed blev eksekutors behandling og kendelser efterhånden i praksis anset som værende af juridisk karakter, jfr. bl.a. flere højesteretsdomme fra sidste halvdel af det 18. århundrede. Sondringen mellem testamenseksekutorer og skiftekommissarier gik da nærmest på, om den pågældende var udpeget efter testators bestemmelse samtidig med, at testamentet i testators levende live fik kgl. konfirmation, eller bevilling først blev søgt og givet efter testators død. Forordningen af 29. april 1785 udtaler imidlertid i sine præmisser, at forordningen fra 1754 kun ligestiller kommissarier og eksekutorer i henseende til reglerne om skiftegebyr, og det bestemmes i forordningen, at eksekutorer ikke har nogen jurisdiktion og ikke kan påkende de tvistigheder, der opstår på skiftet. I alle andre henseender trådte eksekutor derimod i skifterettens sted og skulle udføre alle de forretninger, som i boer, der behandlede af skifteretten, påhvilede denne. Skiftekommissarier såvel som testamenseksekutorer med dømmende myndighed blev for så vidt angår dødsboers behandling endeligt afskaffet ved skiftelovens § 83, stk. 1.

I overensstemmelse med, hvad der var gældende ret, blev det i skiftelovens § 83, stk. 2, bestemt, at eksekutorer uden dømmende myndighed skulle forsynes med udnævnelse, før de kunne overtage boets behandling. Udnævnelsen blev meddelt af overøvrigheden, når eksekutor var indsat i et lovformeligt testamente, og der i øvrigt intet var at erindre mod eksekutors pålidelighed og vederhæftighed. I andre tilfælde skulle spørgsmålet om udnævnelsen afgøres af justitsministeriet. Eksekutorer kunne udnævnes efter ansøgning fra arvingerne, selv om afdøde ikke havde truffet bestemmelse

) Jfr. *Benutzer* s. 45-58, / *O. Hansen*: Systematisk fremstilling af det danske Skiftevesen, 3. udg., 1837, s. 57-61 og *P. G. Bans* og / *E. Larsen*: Systematisk fremstilling af den danske Procesmaade. IV. 1842. s. 70-73.

herom⁸⁾. Særlig udnævnelse var overflødig, når testamentets bestemmelse om indsættelse af eksekutor var konfirmeret i testators levende live. Denne konfirmationsadgang afskaffedes dog ved justitsministeriets skrivelse nr. 243 af 11. december 1896.

Efter den ved lov nr. 412 af 18. december 1963 § 1, nr. 17, skete ændring bestemmer skiftelovens § 83, stk. 2, nu, at en eller flere myndige, pålidelige og vederhæftige personer ved kgl. bevilling kan beskikkes til som eksekutorer uden dømmende myndighed at behandle et dødsbo. Eksekutorbevillingen meddeles af justitsministeren eller af den, han bemyndiger dertil. De nærmere regler om meddelelse af eksekutorbevilling findes nu i justitsministeriets cirk. nr. 49 af 25. marts 1964. Herefter kan overøvrigheden meddele eksekutorbevilling i de tilfælde, hvor de i cirkulæret fastsatte betingelser er opfyldt, medens sagen i andre tilfælde skal forelægges for justitsministeriet. Bortset fra tvister om fortolkningen af skiftelovens §§ 6 og 83, stk. 2, henhører spørgsmålet om meddelelse eller nægtelse af bevilling under administrationens skøn, og dette spørgsmål kan således ikke indbringes for domstolene, jfr. UfR 1897.739. Efter cirkulæret er overøvrigheden bemyndiget til at meddele eksekutorbevilling på grundlag af et testamente, hvori andrageren er indsat til at behandle boet som eksekutor. Er testamentet ikke oprettet for en notar, skal det dog godtgøres, at testamentet er gyldigt oprettet, eller at der ikke vil blive rejst indsigelse mod dets gyldighed. Overøvrigheden er endvidere bemyndiget til at meddele bevilling efter andragende, der er tiltrådt af samtlige arvinger i boet, medmindre en af arvingerne er umyndig eller er en stiftelse, et legat eller lignende, som ikke bestod på tidspunktet for dødsfaldet, eller det oplyste giver grund til at antage, at boet er insolvent. Bevilling til behandling af fællesboet efter afdøde og efterlevende ægtefælle må kun meddeles, hvis ægtefællen har samtykket i bevillingens meddelelse og ikke nu protesterer mod bevillingens meddelelse. Har kun førstafdøde truffet bestemmelse om eksekutorbehandling, er ikke alene overøvrigheden afskåret fra at meddele bevilling, hvis den efterlevende ægtefælle ikke samtykker, men bevilling vil heller ikke blive meddelt af justitsministeriet, jfr. ministeriets skr. nr. 413 af 13. december 1912.

⁸⁾ Jfr. fra tiden umiddelbart før skifteloven justitsministeriets cirkulære af 1. november 1861 og *Schlegel* s. 464 f.

Er nogle arvinger umyndige, vil bevilling derimod efter justitsministeriets praksis blive givet, såfremt boets myndige arvinger er lodtagne med mere end halvdelen og fremsætter begæring, som tiltrædes af de umyndiges værger. Udfærdigelse af eksekutorbevilling på samtykkegrundlag i et dødsbo, der er insolvent, forudsætter efter ministeriets praksis, at væsentlig over halvdelen af de ikke særligt sikrede, simple kreditorer samtykker, sml. eksekutortilsynslovens § 12⁹⁾.

2. Behandlingen af eksekutorboer

Skiftelovens § 83, stk. 2, bestemmer, at boet bliver at behandle efter skiftelovens regler, og at de i den øvrige lovgivning indeholdte bestemmelser angående eksekutors forhold forbliver i kraft. Den ældre lovgivning om eksekutorer er nu afløst af lov nr. 119 af 20. april 1926 om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer og af retsplejelovens § 660, stk. 3. Eksekutortilsynsloven er ikke senere ændret på væsentlige punkter, men justitsministeren har fra den 1. april 1971 beskikket overformynderen til indtil videre at foretage revisionen af eksekutorboer i København.

Forud for eksekutortilsynsloven fandtes regler om eksekutors særlige pligter og forhold foruden i skifteloven navnlig i forordning af 31. marts 1719, plakat af 12. januar 1750, forordning af 29. april 1785, forordning af 12. februar 1790, forordning af 12. september 1792, forordning af 23. august 1793, plakat af 28. januar 1831 og forordning af 8. juli 1840. Tilsynet med eksekutorboer under boets behandling udøvedes uden for København af amterne og i København af præsidenten i byretten og rettens skifteafdeling, medens revisionen af de afsluttede boer uden for København var henlagt til amterne og i København blev besørget af en honorarlønnet revisor for de ekstraordinære skifter¹⁰⁾.

Adgangen til at få dødsboer behandlet af eksekutor blev i årene efter skifteloven benyttet i stedse stigende grad. Med det formål at bringe behandlingen af disse boer ind under mere betryggende former fremsatte justitsministeren i rigsdagssamlingen 1896-97 et forslag til lov om testamentseksekutorer (Rigsdagstidende 1896-97, tillæg A, sp. 3769). For-

⁹⁾ Jfr. i øvrigt om meddelelse af eksekutorbevilling *Gomard*: Kommenteret Skiftelov s. 293 ff. og *Albeck* s. 13 ff.

¹⁰⁾ Jfr. i øvrigt om den i perioden 1874-1926 gældende ordning *Deuntzer* s. 710 ff. og administrationskommissionens 2. betænkning (1924) s. 144 ff.

slaget indeholdt nærmere bestemmelser om, i hvilke tilfælde et af en eksekutor behandlet bo skulle overgå til behandling ved skifteretten, samt bestemmelser om sikkerhedsstillelse fra eksekutors side i visse nærmere angivne tilfælde. I forslaget fandtes herudover enkelte andre bestemmelser, som tilsigtede at gøre det offentlige kontrol med bobehandlingen mere effektiv. Lovforslaget, der ikke nåede at blive færdigbehandlet, blev genfremsat i rigsdagssamlingerne 1897-98, 1898-99, 1899-1900 og 1900-01, tildels i ændret skikkelse, uden at behandlingen dog blev tilendebragt. Det folketingsudvalg, som behandlede forslaget i rigsdagssamlingen 1898-99, var af den opfattelse, at alle de regler, der var særegne for dødsboers behandling ved eksekutorer, burde samles i loven, og udvalget udarbejdede et væsentligt ændret lovforslag med titlen: Lov om testamentsfuldbyrdere (Rigsdagstidende 1898-99, tillæg B, sp. 1493). Det landstingsudvalg, som behandlede forslaget i den følgende samling, frarådede dog at ombytte det fremmede, men velkendte juridiske udtryk »eksekutorer« med den danske benævnelse »fuldbyrdere«, da dette ord kunne fremkalde misforståelser (Rigsdagstidende 1899-1900, tillæg B, sp. 744).

Administrationskommissionen af 30. juni 1923 fremsatte i sin 2. betænkning fra 1924 s. 151 ff. forslag om gennemførelse af et nærmere udformet forslag til lov om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer. Efter forslaget skulle tilsynet med boerne føres af kasseinspektører, der blev beskikket af justitsministeren. Disse kasseinspektører skulle både føre tilsyn med boet under dets behandling samt efter boets slutning føre kontrol med behandlingens forsvarlighed. For afgiftsberegningens vedkommende skulle revisionen ske ved en efter finansministerens indstilling udnævnt embedsmand. Forslaget indeholdt herudover bl.a. en bestemmelse om, at kreditorer og arvinger under visse nærmere angivne betingelser kunne forlange, at eksekutor stillede en passende sikkerhed.

I rigsdagssamlingen 1924-25 fremsatte justitsministeren forslag til lov om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer (Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, sp. 4487). Dette forslag svarede i det væsentlige til administrationskommissionens forslag. Bestemmelsen om eksekutors sikkerhedsstillelse var dog skærpet, således at eksekutor som hovedregel skulle stille sikkerhed. Forslaget vedtoges med enkelte mindre ændringer af landstinget, men nåede ikke at blive færdigbehandlet af folketinget. Forslaget blev imidlertid genfremsat i samlingen 1925-26 i den skikkelse, hvori det var vedtaget af landstinget, dog med enkelte ændringer (Rigsdagstidende 1925-26, tillæg A, sp. 3375). Bestemmelsen om sikkerhedsstillelse var nu ændret, således at eksekutor i alle tilfælde skulle stille sikkerhed. Under forslagets behandling i folketinget blev der endvidere opnået enighed mellem folketingsudvalget og justitsministeren om forskellige

ændringer af forslaget (Rigsdagstidende 1925-26, tillæg B, sp. 2067). Forhandlingerne resulterede bl.a. i, at det almindelige tilsyn med eksekutorer forblev hos de stedlige myndigheder, altså i København hos prææsidenten i byretten og denne rets skifteafdeling og uden for København hos vedkommende amtmand, dog således at tilsynet også uden for København skulle overgå til skifteretten fra 1. april 1930. Ved siden af det almindelige tilsyn af den stedlige myndighed, som navnlig ønskedes beholdt for ikke at skabe uforholdne vanskeligheder for eksekutorer i provinsen, indførtes samtidig en bestemmelse om, at justitsministeriets kasseinspektør fik adgang til at konstatere tilstedeværelsen af boets beholdninger af værdipapirer og kontante midler. Revisionen skulle i København udøves af en særlig af justitsministeren beskikket revisor, uden for København af vedkommende amtmand, dog således at revisionen uden for København skulle overgå til skifteretten fra 1. april 1930. Revisionen skulle for afgiftsberegningens vedkommende savel i som uden for København tillige udøves af finansministeriet på grundlag af den i arveafgiftslovens § 24 foreskrevne indberetning. Med de her nævnte ændringer blev forslaget herefter gennemført som lov nr. 119 af 20. april 1926 om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer.

Ved § 5 i lov nr. 128 af 15. april 1930 blev det bestemt, at tilsynet og revisionen af de af eksekutorer behandlede dødsboer uden for København først skulle overgå fra amtmanden til vedkommende skifteret fra 1. april 1933.

B. Medhjælpere for skifteretten

Efter den gældende bestemmelse i skiftelovens § 30 har skifteretten at udføre samtlige til boets behandling hørende forretninger. Dette betyder at skifteretten skal sørge for, at de til boets behandling hørende forretninger bliver varetaget, men ikke nødvendigvis, at alt hvad der hører til boets behandling, skal foretages af skifteretten selv. Skifteretten kan således forlange, at boet antager en inkassator, som skal begære boets løsøre bortsolgt ved tvangsauktion og indkræve boets udestående fordringer, jfr. §§ 30 og 31, stk. 1. Endvidere kan der efter § 32 under visse nærmere angivne betingelser antages en kurator i boet, som har at bistå skifteretten med korrespondance m.m. under hele bobehandlingen samt tillige at varetage inkassators forretninger, såfremt en sådan ikke er antaget. Reglerne om antagelse og valg af inkassator og kurator har ikke været anvendt i praksis i mange år, og bestemmelserne herom foreslås derfor ophævet.

Stor praktisk betydning har derimod de regler om medhjælp, som er udviklet i praksis med støtte i § 33. Denne bestemmelse hjemler skifteretten ret til under administrationen af boet at benytte »sådan anden hjælp, som måtte behøves til udførelsen af enkelte boet vedkommende forretninger, der ikke efter de hidtil gældende regler påligger den, såsom sagførelse, bestyrelse og tilsyn med boets faste ejendomme, begyndte forretningers tilendebringelse, gennemsyn af boets bøger og papirer o.s.v.«. Foruden de i paragraffen særligt nævnte former for bistand kan som eksempler nævnes, at skifteretten kan antage en advokat til at bistå ved afhændelse af en fast ejendom eller anden lignende enkeltstående forretning, og at det ikke mindst efter gennemførelsen af dødsbobeatskatningsreglerne i kildeskatteloven i større eller mere udviklede boer ofte vil være påkrævet at antage en revisor.

Med en vis støtte i § 33 er det i praksis almindeligt, at skifteretten antager en advokat til som »skifterettens medhjælper« at bistå med hele boets behandling. Der er dog betydelig forskel mellem praksis i de enkelte skifteretter med hensyn til, hvornår medhjælper antages. Nogle steder antages medhjælper således i så godt som alle offentlige boer uden hensyn til boets omfang og beskaffenhed, medens andre skifteretter kun undtagelsesvis antager medhjælper i større og vanskeligere boer. Ved de fleste skifteretter antages medhjælper, såfremt skiftebehandlingen - f.eks. på grund af boets omfang eller beskaffenhed - må antages at ville kræve et betydeligt arbejde eller særlig forretningskyndighed.

Er de stemmeberettigede i boet enige om, hvilken advokat de ønsker antaget som medhjælper, vil skifteretten i almindelighed tage hensyn dertil jfr. bestemmelsen i § 32 om antagelse af kurator. Skifteretten er dog aldrig bundet af de stemmeberettigedes ønske om antagelse af en bestemt advokat, og anke og kære kan ikke finde sted med hensyn til skifterettens beslutning om antagelse af medhjælper, jfr. UfR.1943.413 og 1959.401.

Efter justitsministeriets skrivelse nr. 289 af 5. december 1933 og justitsministeriets cirkulære nr. 248 af 29. juli 1943 påhviler det skifteretten i overensstemmelse med princippet i skiftelovens § 30 (om sikkerhedsstillelse for inkassatorer) at påse, at medhjælpere stiller betryggende sikkerhed for de midler, der måtte komme i deres besiddelse under bobehandlingen. Sikkerhedsstillelse kan derimod undlades,

når det må anses for givet, at medhjælperen ikke vil få boet tilhørende midler i sin vare-tægt. I praksis stilles sikkerhed som regel ved en kautionsforsikring eller en bankgaranti.

Efter den gældende bestemmelse i § 33, stk. 2, bestemmes det vederlag, som tilkommer personer, der antages til at udføre noget for boet, i tilfælde af uenighed af skifteretten. Skifteretten har således kun hjemmel til at kritisere det salær, som medhjælper beregner sig, hvis nogen stemmeberettiget i boet gør indsigelse mod det krævede salær, jfr. UfR. 1965.150.

Medhjælperen kan til enhver tid afskediges af skifteretten. Dette er en naturlig følge af, at medhjælperen handler på skifterettens ansvar og under rettens tilsyn. Skifterettens beslutning om afskedigelse af medhjælper kan ikke kæres, jfr. UfR. 1955.327.

Det kan overlades til medhjælperen at udføre alle de handlinger og forretninger, som skifteretten ellers selv skulle have taget sig af. Den, der forestår skifteretten, skal dog selv lede den egentlige skiftebehandling, og hverken ledelse eller ansvar kan overlades til medhjælperen ii).

C. Udvalgets forslag

Udvalget foreslår at slå de hidtidige eksekutorboer og »medhjælperboer« sammen, således at reglerne om eksekutorboer bliver anvendelige, hvad enten den, som bestyrer boet, udnævnes på grundlag af en bestemmelse i afdødes testamente eller efter arvingernes ønske eller på skifterettens initiativ¹²⁾). Herved aflastes skifteretterne for den administrative bestyrelse af »medhjælperboerne«, og retterne får i stedet som hovedopgaver i boer, der skiftes offentligt, at drage omsorg for, at skifterne kommer i gang og afsluttes, at kontrollere, at skiftet er foretaget i overensstemmelse med lovgivningens regler, herunder navnlig at umyndige og fraværende arvingers interesser er varetaget på betryggende måde, og at afgøre tvister mellem arvingerne og eventuelt mellem arvinger og eksekutor. Ganske små og enkle boer bør dog fort-

sat behandles af skifteretten selv som en slags retshjælp, hvis de ikke kan udleveres til privat skifte.

Udvalgets forslag er endvidere ensbetydende med, at den nuværende administrative udnævnelse af eksekutorer afskaffes. I almindelighed vil udnævnelsen af den i et testamente indsatte eksekutor ikke volde problemer, og det er da mest praktisk, at udnævnelsen foretages af skifteretten ved afdødes hjemting, jfr. § 83. I de tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt den indsatte eksekutor kan og bør udnævnes, er det rigtigst, at dette spørgsmål afgøres af en judiciel myndighed, altså skifteretten. Når eksekutorboer og medhjælperboer slås sammen, kan der næppe være tvivl om, at det bør være skifteretten, som udnævner boets bestyrer. Dette indebærer endvidere den fordel, at udnævnelser-, tilsyns- og revisionsbeføjelserne samles hos én og samme myndighed - skifteretten.

Bestemmelserne om behandling af dødsboer ved eksekutorer foreslås af systematiske grunde placeret som et særligt kapitel 2 i begyndelsen af skiftelovens andet afsnit om offentligt skifte.

Udvalget har overvejet, om benævnelsen »eksekutor«, hvis sproglige oprindelse er betegnelsen »executor testamenti« for den, som udfører bestemmelserne i et testamente, burde erstattes af en anden og mere dækkende benævnelse, f.eks. »bobestyrer«. Udvalget er imidlertid afstået fra at stille forslag herom, da udtrykket »eksekutor« må anses for så velkendt, også i ikke-juridiske kredse, at en ændret benævnelse vil kunne give anledning til unødvendige misforståelser.

Skifteafgiften udgør efter retsafgiftslovens § 28, stk. 1, nr. 1 og 2, henholdsvis 2 pct. af formuemassen for de af skifteretterne behandlede boer og 1 pct. af formuemassen for de af eksekutorer behandlede boer. En gennemførelse af forslaget om også at behandle de hidtidige »medhjælperboer« som eksekutorboer, således at skifteretterne stort set kun selv skal behandle boer, som er af beskeden omfang og enkel beskaffenhed, vil derfor medføre en vis nedgang i afgiftsprovenuet. De boer, der behandles af skifteretten, vil som hidtil blive pålagt en afgift på 2 pct. af formuemassen, medmindre denne ikke overstiger 15.000 kr., og boet derfor efter retsafgiftslovens § 30 nr. 1, er fritaget for afgift. Til gengæld bliver disse boer ikke belastet med eksekutorhonorar.

¹¹⁾ Jfr. i øvrigt om §§ 30-33: *Gomard*: Kommenteret Skiftelov s. 88 ff. og Tillæg til Skifteloven s. 37 ff., *Harhou* s. 193 f. og *Høy-Hansen* i *Juristen* 1967, s. 89 ff.

¹²⁾ Jfr. om kurators stilling i konkursboer konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 s. 41 og 203 f.

Bestemmelsen afløser § 6, 2. og 3. pkt., § 33, stk. 1, og § 83 samt eksekutortilsynslovens § 11.

Efter *stk. 1* kan skifteretten altid vælge selv at behandle et dødsbo, der er taget under offentlig skiftebehandling. Boer, der skiftes offentligt, forudsættes dog som nævnt ovenfor i reglen behandlet af en af skifteretten udnævnt eksekutor. De boer, som skifteretten herefter selv skal behandle, vil navnlig være boer af beskeden omfang og enkel beskaffenhed, jfr. udkastets stk. 4. Særlig skarpe modsætningsforhold mellem arvingerne i et bo kan dog undertagelsesvis tale for, at skifteretten selv behandler boet. At et bo er insolvent, bør derimod ikke - som i almindelighed efter hidtidig praksis - udelukke, at boet behandles ved eksekutor. Behandlingen af insolvente boer kan ofte være særlig arbejdskrævende og ønsket om at aflaste skifteretterne taler derfor i høj grad for, at også disse boer, hvor ikke særlige grunde taler derimod, kan overgives til eksekutorbehandling. I et insolvent bo bør kreditorerne efter omstændighederne høres om valget af eksekutor, jfr. udkastets stk. 3.

Stk. 2, 1. pkt. bestemmer, at en af afdøde ved testamente valgt eksekutor skal udnævnes, medmindre særlige grunde taler derimod. Bestemmelsen svarer til dels til den gældende lovs § 6, 2. pkt. Udvalget har fundet det unødvendigt i lovteksten at angive, hvilke grunde der kan udelukke udnævnelse af den indsatte eksekutor, jfr. dog stk. 4. Det er indlysende, at skifteretten ikke bør udnævne en af afdøde ved testamente indsat eksekutor, hvis denne ikke er myndig, pålidelig og vederhæftig, jfr. den gældende bestemmelse i § 83, stk. 2, eller hvis den pågældende tidligere har vist sig uegnet til behandling af dødsboer. Det samme gælder, hvis skifteretten i øvrigt har grund til at betvivle den pågældendes egnethed til behandling af et bo af den foreliggende art. Meget muligt vil skifteretterne finde det rigtigst at optage en vis indbyrdes kontakt om eksekutorer eller advokater, som i hvert fald ikke uden nærmere undersøgelser bør udpeges til fremtidige eksekutorhverv. Foreligger der tvivl om, at en advokat opfylder betingelserne for udnævnelse, kan der efter omstændighederne være grund til at indhente en udtalelse fra advokatrådet.

En af afdøde valgt eksekutor bør i almindelighed ikke udnævnes, hvis afdøde levede i formuefællesskab, og den efterlevende ægtefælle protesterer, jfr. stk. 3, 2. pkt. Består der et sær-

ligt modsætningsforhold mellem den indsatte eksekutor og arvingerne eller en del af disse, kan der ligeledes være anledning til for skifteretten nærmere at overveje, om den af afdøde valgte eksekutor bør udnævnes til at behandle boet. Skifteretten må ligeledes af praktiske grunde og af hensyn til kontrollen med skiftebehandlingen og til gennemførelsen af et eventuelt ansvar i reglen afslå at udnævne en person, der ikke er bosat her i landet, jfr. § 1, stk. 1, i justitsministeriets cirkulære nr. 49 af 25. marts 1964. Der kan dog forekomme tilfælde, hvor det er ubetænkeligt at udnævne en i udlandet bosat person til eksekutor, således hvis der i boet skal udnævnes to eksekutorer, hvoraf kun den ene er bosat i udlandet, måske i et land, hvor en væsentlig del af boets aktiver befinder sig. Om det tilfælde at boet er insolvent, henvises til bemærkningerne til udkastets stk. 1 og 3.

Skifterettens beslutning om ikke at udnævne en af afdøde ved testamente udpeget eksekutor kan kæres til landsretten, jfr. retsplejelovens § 661, stk. 1.

Bestemmelsen i *stk. 2, 2. pkt.*, svarer til den gældende lovs § 6. 3. pkt.

Til stk. 3. Er der grund til at tro, at der hersker et særligt modsætningsforhold mellem den indsatte eksekutor og arvingerne eller en del af disse, eller foreligger der andre særlige grunde til at høre arvingernes mening, kan skifteretten efter *1. pkt.*, inden den træffer beslutning om udnævnelse af eksekutor, indhente oplysning om arvingernes mening. Er der ikke ved testamente truffet bestemmelse om eksekutor, vil det ofte være naturligt, at skifteretten indhenter oplysning om arvingernes mening, inden der udnævnes eksekutor i boet, idet denne har en friere og mere selvstændig stilling end skifterettens medhjælper har efter de gældende regler. Dette kan ske såvel på en særlig skiftesamling som helt uformelt. Må boet antages at være insolvent, kan der på samme måde være anledning til at høre kreditorernes mening. Levede afdøde i formuefællesskab med en ægtefælle, som ikke har tiltrådt bestemmelsen om eksekutorbehandling, skal skifteretten efter bestemmelsen i *stk. 3, 2. pkt.*, indhente en udtalelse fra ægtefællen, inden den træffer beslutning om at udnævne eksekutor.

Efter *stk. 4* behandles boer, som er af beskeden omfang og enkel beskaffenhed, ikke af

eksekutor¹³⁾). Dette gælder, uanset om afdøde ved testamente har bestemt, hvem der som eksekutor skal behandle boet, eller dette ikke er tilfældet. Sådanne småboer bør som nævnt ovenfor behandles af skifteretten selv, således at boet ikke belastes med unødvendige udgifter til advokatbistand.

Til stk. 5. Efter eksekutortilsynslovens § 11 skal eksekutor straks indsende meddelelse til den tilsynsførende skifteret, når bobehandlingen genoptages på grundlag af den oprindelig meddelte eksekutorbevilling. Som en naturlig konsekvens af, at udnævnelsesbeføjelsen efter udkastet foreslås overført til skifteretten, bestemmes i stk. 5, at skifteretten træffer afgørelse i spørgsmål om genoptagelse af boer, der har været behandlet af eksekutor. Grund til at nægte genoptagelse af eksekutorskiftet kan der være, hvis eksekutor ikke længere opfylder betingelserne for udnævnelse til eksekutor, eller hvis den af eksekutor nævnte omstændighed ikke gør en genoptagelse af bobehandlingen påkrævet. Er eksekutor ikke i stand til at genoptage bobehandlingen, kan der være behov for, at skifteretten af egen drift træffer beslutning herom.

Til § 12

Efter *stk. 1* udfører eksekutor de forretninger, som påhviler skifteretten i boer, der behandles af denne. En undtagelse følger af 2. pkt., hvorefter eksekutor ikke kan have nogen dømmende myndighed. En anden undtagelse fastsættes i § 72, stk. 2 (udkastets § 1, nr. 32), der bestemmer, at kun skifteretten kan udlevere et bo til privat skifte. Disse regler er i overensstemmelse med hidtil gældende ret vedrørende eksekutorer.

Stk. 2 svarer til den gældende bestemmelse i eksekutortilsynslovens § 8, stk. 1, dog at det beløb, som eksekutor kan opbevare kontant til betaling af løbende udgifter, er forhøjet fra 1.000 kr. til 5.000 kr. Det er udtrykkelig angivet, at indsættelsen skal ske på en konto på boets navn på passende vilkår for at fastslå, at renterne tilkommer boet, og at midler, som først skal benyttes efter nogen tids forløb, bør indestå på opsigelse, således at der indvindes en rente af passende størrelse¹⁴⁾. Beløbsgrænsen på 5.000 kr. kan ændres af justisministeren, så-

fremt ændringer i pengeværdien eller andre praktiske forhold gør det påkrævet.

Stk. 3 svarer til den gældende bestemmelse i eksekutortilsynslovens § 5, stk. 2. Udvalget har overvejet, om eksekutor burde have pligt til at underrette skifteretten om indsendelsen af de i kildeskatteloven krævede opgørelser, navnlig § 14-opgørelsen. Udvalget har imidlertid afstået fra at stille forslag herom bl.a. under hensyn til, at skifteretten altid med hjemmel i udkastets § 12, stk. 3, vil kunne forlange at se eksekutors genpart af disse opgørelser, hvis den finder grund dertil. Såfremt eksekutor udlader at indgive de i kildeskatteloven krævede opgørelser, kan skifteretten i øvrigt skride ind efter § 14 i udkastet.

Stk. 4 svarer til den gældende bestemmelse i eksekutortilsynslovens § 3, stk. 1, 2. pkt., jfr. instruksens § 1, stk. 3, og § 5. Det overlades til justitsministerens afgørelse, om tilsynet vedblivende skal udøves af justitsministeriets kassinspektører eller på anden måde. M \

Til § 13

Til stk. 1. Efter eksekutortilsynslovens § 4 skal eksekutor inden for en frist af 6 uger efter bevillingens meddelelse give skifteretten en række oplysninger, som navnlig skal danne grundlag for fastsættelsen af den sikkerhed, som eksekutor skal stille. Denne sikkerhedsstillelse bortfalder som følge af bestemmelserne i § 14, stk. 2, i udkastet; men udvalget anser det dog for hensigtsmæssigt, at skifteretten vedblivende modtager en oversigt over boets stilling. Herved sikres, at boets behandling kommer i gang og ikke udskydes, og at reglerne i § 12, stk. 2, og § 17, stk. 2, overholdes, ligesom skifteretten får et grundlag for udøvelse af den kontrolmyndighed, som følger af § 12, stk. 3, og § 14. Skifteretten får mulighed for at tillade en mindre forlængelse af 6 ugers-risten, dersom de krævede oplysninger ikke kan tilvejebringes inden for denne.

Stk. 2 svarer til den gældende bestemmelse i eksekutortilsynslovens § 5, stk. 1. Fristen for indsendelse af den første indberetning om boets behandling foreslås dog forlænget fra ét år til femten måneder, idet udvalget anser det for en hensigtsmæssig forenkling at benytte den samme frist, som anvendes i kildeskattelovens § 16, stk. 2, nr. 1, og § 20, stk. 2 og 4, og som også er benyttet i § 76, stk. 3, i udkastet. Udvalget har ikke fundet grund til som i den gældende bestemmelse at begrænse skifterettens adgang til

¹³⁾ Jfr. *Gomard*: Kommenteret Skiftelov s. 307.

¹⁴⁾ Jfr. herved de hos *Gomard*: Kommenteret Skiftelov s. 316 nævnte administrative afgørelser.

at kræve hyppigere indberetninger til boer, som har henstået i mere end 2 år.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til de gældende bestemmelser i eksekutortilsynslovens § 9, *stk. 1* og *2*.

Justitsministeriets instruks for tilsynet med eksekutorboer indeholder i § 9, *stk. 1*, følgende regler om revisionen:

»Revisionsmyndigheden bør påse, at umyndiges og fraværendes midler, der henhører under overformynderiets bestyrelse, er indbetalt til overformynderiet, og at testamentariske bestemmelser om båndlæggelse af midler er overholdt. Endvidere bør den reviderende myndighed særlig have opmærksomheden henvendt på bo-behandlingens forsvarlighed, navnlig for så vidt angår umyndiges og fraværendes tarv, på ansættelsen af boets værdier og på afgifternes rigtige beregning, derunder at afgift er berigtiget af udenfor boet værende af gift s pligtige erhvervelser. Det bør derhos ved revisionen påses, at eksekutor har givet skifteretten meddelelse, for så vidt der i et bo er afgiftspligtige erhvervelser, af hvilke afgifter ikke på det foreliggende skifte kan endelig berigtiges, og med hensyn til hvilke boet efter de derom gældende regler skal optages på skifterettens årlige fortegnelse over sluttede boer, i hvilke kapitalarveafgift endnu ikke er endeligt berigtiget, samt at eksekutor har givet skifteretten underretning om afgiftspligtige erhvervelser, der er trådt i kraft ved afdødes død, men som ikke hidrører fra afdøde, jfr. herved finansministeriets cirkulære nr. 377 af 21. december 1908, afsnit B, 1, *stk. 1* og *2*. Revisionsmyndigheden bør endelig påse, at eksekutorerne behørig har afgivet de dem påhvilende indberetninger m.v., såsom til skattevæsenet.«

Eksekutorinstruksen bortfalder, såfremt udkastet gennemføres, og det er således overladt til skifteretten - med adgang til indbringelse for landsretten - at afgøre, hvilke punkter der eventuelt skal kritiseres. Skifteretten bør ikke rejse indsigelser vedrørende forhold uden reel betydning. I øvrigt kan en vis vejledning stadig hentes i den citerede bestemmelse i instruksen¹⁵⁾. Dersom en statsautoriseret revisor har revideret boet, vil det i reglen være unødvendigt for skifteretten at foretage bilagsrevision og tal-mæssig efterrevision.

Til §14

Til *stk. 1*. Efter eksekutortilsynslovens § 12,

¹⁵⁾ Jfr. endvidere *Albeck* s. 172-174.

stk. 1, nr. 1, skal skifteretten i 2 tilfælde træffe bestemmelse om eksekutorboets overgang til skifteretten, nemlig dels hvis gælden ikke er vedgået i et bo, som ikke anses for solvent, og mindst halvdelen både efter tal og vægt af de mødende stemmeberettigede kreditorer på en skiftesamling vedtager skifteretsbehandling, dels hvor eksekutor undlader at stille sikkerhed. Skifterettens afgørelse kan ikke indbringes for højere ret. Justitsministeren kan efter *nr. 2* bestemme overgang til skifteretsbehandling, når eksekutor utilbørlig forhæler boet, jfr. skiftelovens § 89, *stk. 2*, hvilken bestemmelse næppe har selvstændig betydning, jfr. straks nedenfor, når eksekutor (eller en af flere eksekutorer) ikke længere opfylder betingelserne for beskikelse, når boets behandling ikke tilbørligt fremmes af eksekutor, når eksekutor gør sig skyldig i misligheder, når han undlader at give den tilsynsførende myndighed nødvendige oplysninger, eller når der i øvrigt foreligger væsentlige mangler ved skiftebehandlingen.

Efter udkastet er det i alle tilfælde skifteretten, som skal træffe afgørelse om at fratage eksekutor boet, og denne afgørelse kan påkæres til landsretten efter retsplejelovens § 661, *stk. 1*. Udkastet nævner det i praksis vigtigste tilfælde, at eksekutor ikke tilbørligt fremmer boets behandling, og tilføjer, at fratagelse i øvrigt kan ske, hvor der foreligger særlige grunde. Medens fratagelse i de i den gældende lovs § 12, *stk. 1, nr. 2*, nævnte tilfælde stadig kan og i almindelighed bør ske, vil det afhænge af omstændighederne, hvilken betydning der skal tillægges boets insolvens. Er eksekutor udnævnt efter ønske fra afdøde eller fra arvingerne, uden at kreditorerne har været spurgt, og nærer disse ikke fornøden tillid til den pågældende, bør der formentlig i almindelighed udnævnes ny eksekutor, medmindre der på kreditorernes begæring indtræder konkursbehandling efter konkurslovens § 145.

Som antydnet kræver udkastet ikke som eksekutortilsynslovens § 12, *stk. 3*, at boets behandling tilendebringes af skifteretten. Skifteretten kan enten selv færdigbehandle boet eller udnævne en ny eksekutor. Der er heller intet til hinder for, at boet udleveres til privat skifte, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Bestemmelsen i *2. pkt.* svarer til den gældende bestemmelse i eksekutortilsynslovens § 12, *stk. 2*.

Til *stk. 2*. Efter den gældende bestemmelse i eksekutortilsynslovens § 7 skal eksekutor senest

2 måneder efter, at bevillingen er meddelt, stille en passende sikkerhed, hvis størrelse fastsættes af den tilsynsførende myndighed. På samme måde påhviler det skifteretten at påse, at medhjælpere stiller betryggende sikkerhed for de midler, der måtte komme i deres besiddelse under bobehandlingen, jfr. ovenfor s. 38 f. I praksis stilles sikkerhed som regel ved en kauforsikring eller - sjældnere - en bankgaranti. Præmien for en kauforsikring andrager 20 kr. + 1,8 ‰ af de første 100.000 kr., 1,3 ‰ af de følgende 400.000 kr. og 0,8 ‰ af resten.

Efter udkastet overtager staten erstatningsansvaret for skade, der forvoldes ved eksekutors fejl eller forsømmelser. Ved således at lade staten overtage erstatningsansvaret undgås en række ekspeditioner for eksekutorer og skifteretter, som alene har til formål at berigtige sikkerhedsstillingen. Dette vil være så meget desto rimeligere, som det efter udkastet overlades til skifteretten at udnævne eksekutor, også hvor hverken afdøde eller dennes arvinger har fremsat begæring derom. Efter udkastets *stk. 3* kan erstatning, som staten har måttet betale i medfør af reglen i *stk. 2*, kræves godtgjort af eksekutor i det omfang, det må anses for rimeligt under hensyn til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt, jfr. bemærkningerne til udkastets § 2, nr. 7 (retsplejelovens § 1020). Det må antages, at statskassens tab ved erstatningspligten vil være så beskedent, at det ikke vil være nødvendigt at forhøje retsafgifterne for at skaffe dækning herfor.

Til §15

Efter *1. pkt.* betales vederlaget til eksekutor af boet. Dette er i overensstemmelse med gældende ret.

Efter *2. pkt.* kan skifteretten enten efter anmodning eller af egen drift nedsætte det af eksekutor beregnede vederlag. Dette vil der navnlig blive tale om i tilfælde, hvor eksekutor uden fyldestgørende grund har beregnet sig et større salær end det, der ville følge af de af advokatrådet fastsatte og af monopoltilsynet godkendte salærtakster. Der vil dog også kunne forekomme andre tilfælde, hvor spørgsmål om nedsættelse kan opstå, således hvor det viser sig, at boet er af en meget enkel beskaffenhed. Protesterer en eller flere arvinger mod størrelsen af det af eksekutor beregnede vederlag, foreligger der en tvist, som skal afgøres af skifte-

retten, jfr. udkastets § 2, nr. 4 (retsplejelovens § 660, stk. 2, nr. 1).

Bestemmelsen i *3. pkt.* svarer til den gældende bestemmelse i eksekutortilsynslovens § 12, stk. 3, 2. pkt.

Til kapitel 2 a (§§ 16-21)

De foreslåede bestemmelser afløser §§ 12, 13 og 15-18 og tilsigter navnlig en modernisering og dermed en lettere forståelse af disse regler.

Til §16

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 12, 1. pkt., og § 13, stk. 2. Efter bestemmelsen påbegyndes offentlig skiftebehandling snarest, medmindre det må antages, at boet i løbet af kort tid vil kunne slutes uden egentlig skiftebehandling, jfr. udkastets § 1, nr. 6, eller udleveres til privat skifte eller til hensiddens uskiftet bo. Det må anses for upåkrævet at medtage den gældende bestemmelse i § 13, stk. 1, hvorefter begyndelsesforretningen kan opsættes til straks efter begravelsen, for så vidt skifteretten ikke finder det betænkeligt. Skifteretterne vil (og bør) kun under ekstraordinære omstændigheder indkalde arvinger til møde, før begravelsen har fundet sted.

Til §17

Til stk. 1. Efter de gældende regler i § 12 skal der, når et dødsbo tages under offentlig skiftebehandling, snarest mulig afholdes en begyndelsesforretning, hvorunder skifteretten ved forsegling eller på anden hensigtsmæssig måde skal tage boets aktiver i sin varetægt. Udkastet er i overensstemmelse hermed.

Bestemmelsen om, at skifteretten sikrer boets aktiver mod uberettigede dispositioner, svarer til § 105, stk. 1, til udkastet i konkurslov i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971. Blandt de skridt, som skal foretages, kan nævnes notering af skiftet i tingbogen, dersom boet ejer fast ejendom, jfr. tinglysningslovens § 13, stk. 1, og meddelelse til postvæsenet, jfr. postlovens § 21, b, nr. 2¹⁶⁾.

Stk. 2 bestemmer, at værdipapirer, der tilhører boet, og som ikke er noteret på afdødes navn, enten skal noteres på boets navn, indskri-

¹⁶⁾ Jfr. i øvrigt *Gomard: Tillæg til Skifteloven* s. 27 f.

ves i et kreditinstitut eller deponeres for boet i en bank eller sparekasse. Bestemmelsen erstatter den gældende bestemmelse i § 12, 2. pkt., om sikring af boets værdipapirer mod uberettede dispositioner fra tredjemands side. Efter den gældende bestemmelse skal værdipapirer, der tilhører boet, og som ikke er noteret på afdødes navn, snarest muligt noteres på boets navn, for så vidt sådan notering er mulig. Efter udkastet kan sådanne værdipapirer i stedet indskrives i et kreditinstitut eller deponeres for boet i en bank eller sparekasse. Disse fremgangsmåder er i reglen mere praktiske end notering på navn samtidig med, at de frembyder den fornødne sikkerhed. Denne fremgangsmåde anvendes da også allerede nu ved adskillige skifteretter. For så vidt angår de hidtidige eksekutorboer erstatter den foreslåede bestemmelse eksekutortilsynslovens § 8, stk. 2, hvorefter notering på navn skal ske, medmindre alle arvinger er myndige og meddeler samtykke til opbevaring på anden måde. Er der alene tale om værdipapirer af ringe værdi, f.eks. nogle få præmieobligationer, er skifteretten eller eksekutor dog efter udkastet berettiget til selv at opbevare dem.

Til stk. 3. Har boet aktiver i andre retskredse, skal skifteretten efter gældende ret sørge for, at disse tages i varetægt af stedets skifteret. Den skifteret der behandler et bo, som ejer aktiver i andre retskredse, antages derimod i almindelighed ikke at være berettiget til selv at tage disse aktiver i sin varetægt eller selv at lade dem registrere og vurdere.

Som en praktisk lettelse foreslår udvalget - i lighed med § 106, stk. 2, i udkastet til konkurslov i betænkning nr. 606/1971 - at den skifteret, der behandler et bo, som har aktiver i andre retskredse, skal kunne vælge enten selv at tage disse i forvaring eller anmode om bistand hertil fra vedkommende skifteret, hvis denne ikke af egen drift har taget aktiverne i forvaring, jfr. udkastets § 1, nr. 4 (§ 4, stk. 1).

Efter den gældende lovs § 12, sidste pkt., skal ting, som skønnes at tilhøre andre, og som disse kan forlange udleverede straks, ikke indtages under behandlingen, jfr. den tilsvarende bestemmelse i konkurslovens § 6. Denne regel må anses for en selvfølge og er derfor ligesom i konkurslovsudvalgets udkast udeladt.

Efter den gældende lovs § 13, stk. 3, har det sit forblivende ved bestemmelserne i forordningen om kasse- og regnskabsvæsenet i almin-

delighed af 8. juli 1840 §§ 52 og 53. Efter disse bestemmelser kunne boet efter en kassebetjent, hos hvem det offentlige havde stiltiende pantret, først udleveres til privat skifte, når forholdet til det offentlige var berigtiget. Forordningen om kasse- og regnskabsvæsenet er nu afløst af lovekendtgørelse nr. 178 af 21. maj 1937 om statens regnskabsvæsen og revision, og de i skiftelovens § 13, stk. 3, citerede bestemmelser i forordningen findes nu i lovekendtgørelsens § 38, jfr. § 42. Det er imidlertid fundet overflødig at gentage bestemmelserne i skifteloven, og den gældende bestemmelse i skiftelovens § 13, stk. 3, er derfor ikke medtaget. Udvalget finder i øvrigt, at bestemmelsen, efter at de offentlige kasser er skarpt adskilt fra regnskabsførerens private midler, ikke længere er nødvendig, fordi der ikke ved privat skifte er fare for, at der kan ske en sammenblanding af offentlige og private midler. Udvalget henstiller, at de finansielle myndigheder optager til overvejelse at lade bestemmelsen udgå ved en lovrevision. Statens fortrinsret for krav mod kassebetjente er ophævet ved lov nr. 332 af 18. juni 1969.

Til § 18

Stk. 1 svarer til den gældende bestemmelse i § 15, jfr. dog bestemmelserne i § 19 i udkastet.

Til stk. 2. Efter de gældende bestemmelser i § 16 sondres mellem, hvem der udfører registreringsforretningen, og hvem der foretager vurderingen af de registrerede aktiver. Registreringen foretages af skifteretten, som dog på landet i visse nærmere opregnede boer, som i reglen må formodes at være af mindre omfang, kan overlade det til sognefogeden. Vurderingen foretages af to vidner, eventuelt af et fast ansat retsbud. Reglerne om edsaflægges må anses for bortfaldet.

Udkastet giver skifteretten fri adgang til at bestemme, om registreringen og vurderingen skal foretages af skifteretten selv, hvilket navnlig er praktisk ved registrering af boets værdipapirer, som sædvanligvis medbringes i skifteretten, eller af én eller flere vurderingsmænd, jfr. herved § 106, stk. 1, 1. pkt., i udkastet til konkurslov i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971. Der er naturligvis intet til hinder for, at skifteretten foretager registrering med bistand af en eller flere vurderingsmænd.

Arvinger, som ønsker at overvære registre-

ringen, bør have adgang hertil, jfr. den gældende bestemmelse i § 16, stk. 2, 1. pkt. Legatarer har derimod efter udkastet kun adgang til at være til stede, hvis de har en særlig interesse deri, f.eks. hvis legatet er afhængigt af, hvad der findes i boet. Medens den gældende bestemmelse kræver tilstedeværelse af to vidner, overlader udkastet det - i lighed med udkastet til konkurslov i betænkning nr. 606/1971 og § 490, stk. 3, i udkastet til nye regler om udlæg i betænkning nr. 634/1971 - til retten at afgøre, om der skal være et eller eventuelt flere vidner til stede. Såfremt der ikke er andre personer til stede, vil retten antagelig ofte foretrække, at der er et vidne til stede under registrering og vurdering.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til § 106, stk. 2, i udkastet til konkurslov i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971. Er aktiverne f.eks. i naboretsskredsen, vil det ofte være mest praktisk, at den skifteret, som behandler boet, eller en af denne udmeldt vurderingsmand foretager registrering og vurdering.

Stk. 4 svarer til den gældende bestemmelse i § 16, stk. 1, sidste pkt., som affattet ved lov nr. 207 af 21. maj 1969.

Til §19

Registrering og vurdering af boets aktiver koster tid og penge. Udgifterne påhviler boet, jfr. udkastets § 18, stk. 4.

For så vidt angår vurdering foreslår udvalget i *stk. 1*, at den kan undlades eller udsættes, såfremt vurdering må anses for at være uforholden eller mere hensigtsmæssigt kan foretages senere. Vurdering vil således f.eks. kunne undlades, hvis der haves andre pålidelige oplysninger om aktivets værdi, eller hvis det pågældende aktiv under alle omstændigheder skal sælges ved auktion.

Til stk. 2. Det vil undertiden også være unødvendigt at foretage en registrering af boets enkelte aktiver. Efter udkastets *stk. 2* kan skifteretten bestemme, at en af arvingerne godkendt fortegnelse over boets aktiver træder i stedet for registrering. Det er dog en betingelse, at skifteretten finder dette ubetænkeligt. Dette vil sjældent være tilfældet, hvis boet må anses for insolvent og således til dels må behandles ud fra lignende synspunkter som et konkursbo, eller hvis boet er af betydeligt omfang og måske omfatter en erhvervsvirksomhed. Efter omstændighederne vil der også være mulighed for at

registrere visse aktiver og lade arvingernes opgørelse være nok for andre aktiver, f.eks. almindeligt indbo.

Til §20

Stk. 1 er i overensstemmelse med den gældende lovs § 17. Det er dog ikke nødvendigt, at skifteretten skal indkalde samtlige legatarer, idet hovedopgaven på mødet er at tage stilling til spørgsmålet om gældsvedgåelse, hvilket legatarerne ingen indflydelse har på. Efter udkastet skal indkaldelsen kun omfatte legatarer, som skønnes at kunne have en væsentlig interesse i at deltage i mødet.

Til stk. 2. Bestemmelsen om gældsansvar for umyndige eller fraværende arvinger er overført fra § 16, stk. 2, sidste pkt., til § 20, hvor den mere naturligt hører hjemme. Bestemmelsen svarer ganske til den gældende regel. Faren ved gældsvedgåelse må bedømmes på samme måde som ved udlevering af boet til privat skifte, jfr. udkastet til affattelse af ny § 75 (udkastets § 1, nr. 32). Har afdøde ikke drevet erhvervsvirksomhed, og er der efter de myndige arvingers og værgens oplysninger ingen grund til at tro, at afdøde i øvrigt har betydelige gældsposter, vil der i almindelighed ikke være betænkelighed ved at godkende overtagelse af gældsansvaret, jfr. udkastets § 75, stk. 1. Det samme gælder, hvis det er udenfor rimelig tvivl, at aktiverne i en boet tilhørende virksomhed vil være i stand til at dække passiverne og virksomhedens behov for driftskapital i den nærmeste tid. Er en umyndiggjort eller fraværende arving gift, og vil arven indgå i formuefællesskab mellem ægtefællerne, træffes bestemmelse om vedgåelse af gældsansvar af ægtefællen og værgen i forening efter de nærmere regler i § 5, stk. 2, (udkastets § 1, nr. 4), uden at skifteretten kan modsætte sig gældsvedgåelse.

Til §21

I *stk. 1* angives i overensstemmelse med gældende ret, at boet behandles efter reglerne i kapitel 4 (om behandlingen af dødsboer, i hvilke arv og gæld vedgås), såfremt alle arvinger erklærer, at de overtager ansvaret for afdødes gæld.

Bestemmelsen i *stk. 2*, hvorefter boet behandles efter reglerne i kapitel 3 (om behandlingen af dødsbo, når arvingerne ikke påtager sig ansvaret for gælden, og ej heller nogen kreditor forlanger boets behandling efter kon-

kursloven ifølge dennes § 145), såfremt ikke alle arvingerne afgiver erklæring om at vedgå ansvaret for afdødes gæld, og boet ikke undergives konkurs, svarer ganske til den gældende lovs § 18, stk. 2.

Til nr. 9 (ophævelse af §§ 30-32)

Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 1, nr. 8 (kapitel 2).

Til nr. 10 (§ 25)

Efter de gældende bestemmelser i § 22, stk. 1 og 2, sker indkaldelsen af kreditorer, arvinger og legatarer ved en 3 gange i de for skiftebekendtgørelser i almindelighed bestemte aviser - efter lov nr. 10 af 23. januar 1903 i Statstidende - indrykket bekendtgørelse med 3 måneders varsel, når den afdøde skønnes ikke at have stået i oversøiske gældsforpligtelser eller at have oversøiske arvinger, og i andre tilfælde med 6 måneders varsel. I begge tilfælde regnes fristen fra den sidste bekendtgørelse. Når skifteretten finder det rigtigt, kan indkaldelsen tillige bekendtgøres på anden hensigtsmæssig måde. Viser det sig i et tilfælde, hvor indkaldelsen er bekendtgjort med 3 måneders varsel, at afdøde har haft oversøiske kreditorer, skal der dog ikke udstedes ny bekendtgørelse, men sådanne kreditors krav prækluderes ikke, såfremt de anmeldes inden 6 måneder efter den sidste bekendtgørelse.

Spørgsmålet om proklamafristens længde har væsentligst betydning i forhold til kreditorerne, over for hvem proklamaet er præklusivt. Langt de fleste af de kreditorer, der anmelder deres fordringer i boet, gør det imidlertid umiddelbart efter indkaldelsens bekendtgørelse, og udvalget har derfor overvejet, om fristen burde forkortes. Efter den ved lov nr. 51 af 19. juni 1970 skete ændring i den norske skiftelovs § 73 er fristen nu 6 uger, medens det danske konkurslovsudvalg har foreslået de gældende (ikke præklusive) frister i konkurs på fra 6 uger til 4 måneder forkortet til 4 uger, dog med mulighed for forlængelse til 8 uger, jfr. § 104, stk. 1, nr. 2, i udkastet til konkurslov i betænkning nr. 606/1971. Under hensyn til, at skattemyndighederne næppe vil have mulighed for at anmelde deres fordringer rettidigt, hvis fristen forkortes, og til fristens præklusive karakter har udvalget dog afstået fra at stille forslag herom. Bibeholdes 3-månedersfristen, er der under hensyn til muligheden for benyttelse af luftpost

ikke behov for at kunne fastsætte en længere frist i de tilfælde, hvor afdøde har haft oversøiske kreditorer.

Indkaldelsesreglerne nødvendiggør, at kreditorer, som ikke er i stadig eller hyppigere forbindelse med debitor, og som vil være sikre på at undgå tab som følge af undladt anmeldelse, må gennemse samtlige numre af Statstidende. Udvalget har overvejet at foreslå, at alle indkaldelser skulle bekendtgøres i Statstidende i det første nummer i en måned, jfr. mortifikationslovens § 6, stk. 3, om mortifikationsindkaldelser. En sådan regel ville imidlertid kun medføre en egentlig arbejdslettelse, hvis en tilsvarende regel blev gennemført for så vidt angår indkaldelse i konkursboer, og da dette næppe er praktisk muligt, har udvalget ikke ment at burde fremsætte forslag herom.

Efter forslaget skal indkaldelsen kun bekendtgøres én gang i Statstidende mod tre gange efter den gældende bestemmelse.

Skifteretten kan som hidtil tillige bekendtgøre indkaldelsen på anden måde, f.eks. i lokale aviser, når den finder det rigtigt.

Til nr. 11 (§ 26)

Bestemmelsen svarer bortset fra sproglige ændringer til den gældende bestemmelse.

Til nr. 12 og 13 (§ 27)

Indtil spørgsmålet om boets behandlingsmåde er afgjort, kan skifteretten træffe de foranstaltninger, som ikke kan opsættes, jfr. udkastets § 1, nr. 4 (§ 4, stk. 1) og bestemmelsen i den gældende lovs § 16, stk. 2, 2. pkt., første led.

Når boet er taget under offentlig skiftebehandling, men arv og gæld ikke er vedgået, tilkommer beslutningsmyndigheden efter § 24, jfr. § 19, kreditorerne, indtil de er fyldestgjorte eller sikrede. Fra dette tidspunkt overgår beslutningsmyndigheden til arvingerne. I tilfælde af uenighed mellem de stemmeberettigede kreditorer eller arvinger træffes afgørelsen efter § 24, stk. 2, af skifteretten. Er de mødende stemmeberettigede derimod enige, kan skifteretten i almindelighed ikke tilsidesætte afgørelsen. Er anmeldelsesfristen ikke udløbet, bør skifteretten dog ikke tage beslutninger til følge, som strider mod endnu ikke anmeldte kreditors interesse, jfr. § 24, stk. 1, 2. pkt. En tilsvarende bestemmelse findes i konkurslovens § 64, stk. 2.

Skifteretterne er i praksis yderst tilbagehol-

dende med at godkende eller træffe beslutninger om boets anliggender, når anmeldelsesfristen ikke er udløbet. Der kan således gå forholdsvis lang tid, før der kan træffes beslutning om, hvorledes der skal forholdes med boets aktiver. Dette er ofte uheldigt i tilfælde, hvor boet omfatter f.eks. en erhvervsvirksomhed eller en landbrugsejendom.

Efter udkastets nr. 13 kan skifteretten i tiden indtil anmeldelsesfristens udløb træffe de beslutninger, som ikke uden ulempe kan udsættes. Skifteretten får således en noget videre adgang til at handle end i perioden, før det endnu er afgjort, om boet skal skiftes offentligt eller privat. Gør forholdene det muligt, bør beslutninger af større rækkevidde træffes efter forhandling med de kreditorer, der allerede har meldt sig, eller, hvis boet må antages at være solvent, med arvingerne.

Til nr. 14 (§ 30)

Efter skiftelovens § 27 bør salg af boets ejendele i almindelighed ske ved offentlig auktion, der foretages efter reglerne om tvangsauktion og med samme virkning. Salg underhånden kan dog finde sted, dels når det vedtages på en skiftesamling, og skifteretten biliger det, dels når det drejer sig om genstande, der er udsat for fordærvelse eller tab i værdi ved at henligge.

Bestemmelsen om, at auktionen skal foretages efter de regler, der gælder for tvangsauktioner, er ændret ved retsplejelovens § 679, hvorefter auktionen kun skal foregå efter reglerne om tvangsauktion, når pansatte genstande skal bortsælges fra et arv- og gældsfragtbo. I alle andre tilfælde foregår auktionen efter reglerne om offentlige auktioner, der ikke er tvangsauktioner, jfr. retsplejelovens § 682.

Bestemmelserne i retsplejelovens §§ 679 og 682 foreslås i § 18, nr. 5, i udkastet til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser vedrørende konkurs m.v. i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 overført til retsplejelovens § 538 b.

Fordelen ved salg gennem offentlig auktion er, at alle og enhver får adgang til at byde, og at man undgår faren for, at f.eks. en af boets interesserede eller andre, som har kendskab til boets aktiver, køber disse for et lavere beløb, end der kunne opnås i det åbne marked. Erfaringen har imidlertid vist, at det, som indkommer ved auktionssalg, i mange tilfælde vil være

væsentligt mindre, end hvad der ville kunne opnås ved salg underhånden, jfr. konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 s. 179 og 208. Udvalget foreslår derfor en vis udvidelse af adgangen til salg underhånden. Dette skal for det første ligesom efter gældende ret kunne ske, når det vedtages på en skiftesamling. I dette tilfælde er skifterettens godkendelse efter udkastet ikke nødvendig; men det følger af de almindelige regler i § 24 (efter udkastet § 27), at skifteretten kan hindre iværksættelsen af beslutninger, som er til skade for umyndige eller fraværende arvinger, eller som gør indgreb i nogens ret. En vedtagelse om, at boets aktiver skal sælges til underpris til de myndige arvinger eller disses nærmeste, vil således ikke kunne gennemføres. Selvom der ikke foreligger vedtagelse på en skiftesamling, skal skifteretten efter udkastet kunne tillade salg underhånden, dersom den finder grund til at antage, at der herved vil kunne opnås et for boet bedre resultat end ved auktionssalg. Herved opnås bl.a., at et gunstigt tilbud kan modtages uden den forhaling, som indkaldelse af en skiftesamling ville medføre.

Henvisningen til retsplejelovens kapitel 60 bringer bestemmelsen om formen for auktion i overensstemmelse med de ved retsplejeloven skete ændringer.

Bestemmelsen i § 30 gør ingen ændring i reglerne om, hvorvidt genstande skal sælges eller udlægges til arvinger, jfr. § 47.

Til nr. 15 (§ 31)

Efter skiftelovens § 28, stk. 1 (efter udkastet § 31, stk. 1) skal værdipapirer, som har kurs på Københavns børs, sælges til dagens kurs, i fornødent fald ved en vekselmægler, medmindre kreditorer eller arvinger vil modtage dem i udlæg efter kursværdien. Udlæg til kreditorer forekommer ikke i praksis.

Den foreslåede formulering er i overensstemmelse med konkurslovsudvalgets udkast til ændring i retsplejelovens bestemmelse om realisation af håndpant, jfr. konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 s. 283 og 292. Salg bør ske gennem en bank eller et medlem af fondsbørsen. Handel med værdipapirer ligger derimod uden for normal sparekassevirksomhed, jfr. anf.st. s. 292. Der findes som nævnt samme sted nu kun ganske få vekselmæglere. Udlæg til arvinger bør i almindelighed ske til kursværdien; men udvalget har ikke fundet det

nødvendigt at bevare en bestemmelse herom i lovtæksten. Er myndige arvinger enige om, at værdipapirer på grund af store kurssvingninger eller kursstigning eller -fald bør udlægges til en anden værdi end kursværdien, kan der ikke være noget i vejen herfor: men en sådan ansættelse vil ikke uden videre være bindende for beregningen af skatter og afgifter.

Til nr. 16 (§ 33)

Bestemmelsen afløser til dels den gældende § 33, jfr. om denne bestemmelse bemærkningerne til udkastets § 1, nr. 8 (kapitel 2). Bestemmelsen, som er i overensstemmelse med gældende ret giver skifteretten den fornødne hjemmel til at antage bistand til opstilling af boets regnskaber og andre enkeltstående hverv i forbindelse med behandlingen af sådanne boer. Selv om hovedparten af offentlige skifter efter udkastet skal behandles af eksekutor, vil der som nævnt i bemærkningerne til § 11 i udkastet også i fremtiden være boer, som skifteretten selv må behandle. Det følger af bestemmelsen i udkastets § 12, stk. 1, at også eksekutor i det omfang, det er fornødent, kan benytte medhjælp under skifterettens kontrol efter § 13, stk. 3, f.eks. antage en statsautoriseret revisor til at gennemgå en større erhvervsvirksomheds regnskaber.

Tit nr. 17 (§ 34, stk. 2)

Efter § 34, stk. 1, skal alle fordringer på den afdøde eller med hensyn til hans efterladenskaber fremsættes for skifteretten, når boet er overtaget til offentlig skiftebehandling. Tvister angående sådanne fordringer behandles ifølge retsplejelovens § 660, stk. 1, af skifteretten og afgøres ved dom. Efter § 34, stk. 2, gælder dette dog ikke, når stævning var forkyndt for afdøde. I så fald er boet pligtigt at tåle, at sagen fortsættes og pådømmes ved den ret, hvor den er anlagt. Der kan dog ikke afsiges eksigibel dom over boet, så længe gælden ikke er vedgået. Dommen er bindende for boet, men om domhaveren får dækning for sit krav, afhænger, hvis gælden ikke vedgås, af, om boet viser sig solvent og i benægtende fald eventuelt af, om hans krav er privilegeret.

Konkurslovens § 8 indeholder en bestemmelse, der svarer til bestemmelsen i skiftelovens § 34, stk. 2. Der findes ikke i gældende ret nogen bestemmelse om, at boet skal have underretning om sagen for at kunne blive bundet ved dens udfald, og det er i retspraksis antaget,

at der kan gives dom over et konkursbo, selv om det ikke under sagen oplyses, om boet har fået meddelelse om sagen, jfr. *Uf R* 1968.553. Dette forekommer ikke rimeligt, og i § 136, stk. 2, i udkastet til konkurslov i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 er der derfor medtaget en regel, hvorefter sagsøgeren i denne situation skal drage omsorg for, at konkursboet underrettes om sagen.

En tilsvarende bestemmelse bør indsættes i skiftelovens § 34, stk. 2. Efter udkastet skal sagsøgeren underrette skifteretten (i eksekutorboer eksekutor, jfr. udkastets § 1, nr. 8 (§ 12, stk. 1) om sagen, og boet bør kun dømmes som udeblevet, hvis sagsøgeren kan dokumentere, at han har givet fornøden underretning.

Udkastets § 1, nr. 8, må i øvrigt medføre, at fordringer skal anmeldes over for eksekutor, hvis en sådan er udnævnt, jfr. § 34, stk. 1, og at skifteretten må videregende eventuelle anmeldelser til eksekutor.

Til nr. 18 (ophævelse af § 35, stk. 2)

Efter § 35, stk. 1, kan der ikke gøres arrest eller søges fyldestgørelse gennem eksekution og tvangsauktion i genstande, der tilhører et dødsbo, hvori gælden ikke er vedgået. Efter stk. 2 bevares dog retten til ifølge udlæg, der er foretaget før dødsfaldet, at søge fyldestgørelse i det udlagte, ligesom de, der kan afhænde de dem til sikkerhed tjenende genstande uden foregående retsforfølgning, såsom håndpanthavere, uanset dødsfaldet kan gøre dette. Det bemærkes i denne forbindelse, at statskassens separatistret i varer, som betros en oplagshaver på kreditoplag, jfr. § 101 i toldlov nr. 1 af 28. januar 1959 (tidligere § 75 i toldforordningen af 1. februar 1797) er ophævet ved lov nr. 333 af 18. juni 1969 § 4. Endvidere kan underpant-havere i fast ejendom i overensstemmelse med retsplejelovens §§ 680 og 681 under visse betingelser opnå separatiststilling og mulighed for at forfølge deres ret uafhængigt af skiftebehandling.

I §§ 84-89 i udkastet til konkurslov og § 18 i udkastet til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser vedrørende konkurs m.v. i konkurslovsudvalgets betænkning II 606/1971 er der stillet forslag om ændrede regler for fyldestgørelse af særlige rettigheder i forbindelse med konkurs (betænkningen s. 177-185 og 291-294). Efter det i den nævnte betænkning indeholdte udkast til ændret affattelse af skifte-

lovens § 44 (betænkningen s. 281 og 286) skal disse regler også være gældende i dødsboer, hvori gælden ikke er vedgået, og bestemmelsen i skiftelovens § 35, stk. 2, bliver da overflødig.

Såfremt det i nærværende betænkning indeholdte udkast måtte blive gennemført før konkurslov sudval gets forslag, bør i § 35, stk. 2, alene udgå ordene: »eller statskassen som pant-haver for krediterede toldafgifter i de en oplags-haver betroede oplagsvarer, jfr. forordningen af 1. februar 1797 § 75«.

Til nr. 19 (ophævelse af § 36)

Bestemmelsen afløses af udkastets § 2, nr. 4 (retsplejelovens § 660).

Til nr. 20 (§ 37, stk. 2)

Ændringen er en følge af forligskommissionernes afskaffelse, jfr. lov nr. 220 af 7. juni 1952.

Til nr. 21 (§ 38, 2. pkt.)

Ændringen er en følge af ophævelsen af skiftelovens § 32 om antagelse af kurator, jfr. udkastets § 1, nr. 9.

Til nr. 22 (ophævelse af §§ 39 og 40)

Bestemmelsen i § 39 afløses af bestemmelsen i udkastets § 2, nr. 4 (retsplejelovens § 660).

Bestemmelsen i § 40 indeholder de nærmere regler om afsagte kendelsers virkning for den videre behandling af boet samt om virkningen af, at en skifteretskendelse forandres eller annulleres ved anke. Bestemmelsen må anses for bortfaldet ved retsplejeloven, jfr. dennes § 661, stk. 1, 2. pkt., og udkastets § 2, nr. 5.

Til nr. 23 (§ 41)

Efter § 41 kan enhver af boets vedkommende anke en i en tvist, hvori han ikke er boets modpart, afsagt skifteretskendelse eller dom, ved hvilken boet vil lade det bero, for så vidt der ikke mellem boet og vedkommende er sluttet overenskomst om tvistens genstand, og sagens påanke ikke udsætter boet for tab af rettighe-der, som ved kendelsen eller dommen måtte være tilkendt det. Får den ankende helt eller delvis medhold, er han efter § 42 berettiget til at forlange sine omkostninger ved sagen erstattet af boet, dog kun for så vidt de ikke overstiger den forøgelse af boets masse, som boet har vundet.

Tilsvarende bestemmelser findes i konkurslovens §§ 95 og 96.

Ved afgørelser i UfR.1933.1031 og 1942.472 er det endvidere antaget, at den enkelte arving kan anlægge retssag i første instans om et påstået krav, som tilkommer dødsboet, når dette nægter at anlægge sagen.

Med støtte i disse domstolsafgørelser foreslås det i § 132 i udkastet til konkurslov i konkurslovsud val gets betænkning II nr. 606/1971, at der gives den enkelte fordringshaver i et konkursbo adgang til på egen hånd at anlægge sag eller indtræde i en af skyldneren inden konkursdekretets afsigelse anlagt sag, når boet op-giver et muligt krav, uden at der er sluttet for-lig (betænkningen s. 22 og 222-223).

En tilsvarende bestemmelse bør efter udval-gets opfattelse indsættes i skifteloven. Er de stemmeberettigede i et dødsbo uenige om, hvor-vidt boet skal anlægge sag, f.eks. til inddra-gelse af yderligere aktiver i boet, tilkommer det efter skiftelovens § 24, stk. 2 (efter udkastet § 27, stk. 2) skifteretten at træffe afgørelse her-om. Finder skifteretten resultatet af en eventuel retssag så tvivlsom, at den anser det for bedst stemmende med boets interesser, at sag ikke an-lægges, forekommer det ikke rimeligt, om den stemmeberettigede arving eller kreditor, der har en anden opfattelse end skifteretten, herved skulle være afskåret fra selv på egen risiko med hensyn til sagens omkostninger at gøre sin ret gældende under et sagsanlæg.

Efter udkastets *stk. 1* kan enhver fordrings-haver eller, hvis boet er eller ved retssagens ud-fald kan blive solvent, enhver arving på egen hånd anlægge sag eller indtræde i en af afdøde anlagt sag om et krav, som boet har opgivet, uden at der er sluttet forlig. Sagsanlægget eller indtrædelsen skal dog ske inden for en af skifte- retten fastsat frist, og anmodning om fastsæt-telse af frist skal fremsættes over for skifteret-ten uden ugrundet ophold efter beslutningen om opgivelse af kravet.

Tabes sagen, må sagsøgeren selv betale om-kostningerne, og boet hæfter ikke for disse. Får sagsøgeren derimod helt eller delvis medhold ved dommen, er han efter stk. 1,3. pkt., beret-tiget til at forlange sine rimelige omkostninger ved sagen erstattet af boet, dog kun for så vidt de ikke overstiger den forøgelse af boets mas-se, som er en følge af dommen. Sagsøgeren bær-er altså - ligesom appellanten efter den gæl-dende § 42 - risikoen for, at sagsøgte viser sig ude af stand til at opfylde dommen.

Udvalget har overvejet, om man for at imødekomme et eventuelt ønske hos arvingerne

om at få underskuddet nedbragt mest muligt også burde give disse adgang til at anlægge sag om et krav, som boet har opgivet, i tilfælde, hvor boet ikke er og heller ikke kan blive solvent ved retssagens udfald. Udvalget har imidlertid afstået fra at stille forslag herom under hensyn til, at man herved ville bryde med princippet om, at arvingerne ikke bør have indflydelse på et åbenbart insolvent bos forhold. Her til kommer, at situationen næppe er særlig praktisk, og at arvingerne formentlig vil kunne få transport på kravet, hvis de undtagelsesvis måtte ønske det.

I stk. 2 overføres reglerne til også at gælde om anke, jfr. den gældende lovs bestemmelser. Da der her gælder en frist for anke, jfr. retsplejelovens §§ 397, 436 og 662, er det unødvendigt, at skifteretten fastsætter en frist.

Ifølge art. 4, litra F, i den uniforme lov, som er knyttet til det foreliggende udkast fra 1970 til konkurskonvention mellem Fællesmarkedets stater, kan afkræftelsessag under konkursen alene anlægges af kurator; efter udkastet forbeholder Holland sig ret til at bevare kreditorers adgang til at rejse afkræftelsessag. Selv om den nævnte bestemmelse i konventionsudkastet skulle medføre, at konkurslovsudvalgets forslag om at give kreditorer i et konkursbo mulighed for at rejse sag ikke blev gennemført, vil der ikke være noget til hinder for at give arvinger (og eventuelt kreditorer) i et dødsbo den foreslåede sagsmålskompetence.

Til nr. 24 (§ 45, stk. 2)

Justitsministeriet har ved utrykte skrivelser af 13. august 1947 og 18. marts 1958 tiltrådt, at beløb, der var indkommet til et konkursbo efter boets afslutning, kunne tillades indbetalt til statskassen i tilfælde, hvor omkostningerne ved en efterudlodning ville overstige det pågældende beløb. Det samme må antages at gælde med hensyn til beløb, der indkommer til et dødsbo efter boets afslutning. Bortset herfra er der derimod ikke i dansk ret adgang til at udlade udsendelse af småbeløb til kreditorer, arvinger eller legatarer.

I Norge er der ved lov nr. 51 af 19. juni 1970 gennemført ændringer i den norske skifte-lov § 37, stk. 2, og § 39, stk. 3, således at skifteretten *dels* kan undlade at tage udlæg af ubetydelig værdi i betragtning ved udlodningen, hvis udbetalingen vil medføre uforholdsmæs-

sigle ulemper eller omkostninger, *dels* kan undlade udbetaling af udlæg af ubetydelig værdi, såfremt den berettigede har ukendt opholdssted eller hans opholdssted er vanskeligt at opspore, og udbetalingen vil indebære uforholdsmæssige ulemper eller omkostninger. I førstnævnte tilfælde fordeles midlerne mellem de øvrige berettigede, medens midlerne i sidstnævnte situation tilfalder statskassen. Reglerne gælder for alle, der har krav på udlæg i boet (arvinger, ægtefælle og kreditorer), jfr. Ot. prp. nr. 49 (1969-70) side 13. Af bemærkningerne til lovforslaget (side 25) fremgår, at man har tænkt sig en værdigrænse på ca. 20-30 kr., når den berettigede har kendt opholdssted i Norge, og en noget højere grænse, når vedkommende opholder sig i udlandet. Dette skal dog kun gælde i de tilfælde, hvor midlerne kan fordeles mellem de øvrige berettigede, medens der ikke forventes fastsat nogen bestemt værdigrænse, når midlerne tilfalder statskassen.

Efter § 148, stk. 2, 2. pkt., og § 149, stk. 2, i udkastet til konkurslov i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 kan skifteretten bestemme, at dividendebeløb, der ikke overstiger 10 kr. eller andet af justitsministeren fastsat beløb, skal tilfalde statskassen (§ 148, stk. 2, 2. pkt.), og at midler, som efter boets slutning indgår i konkursmassen eller frigøres til fordel for denne, efter skifterettens bestemmelse skal tilfalde statskassen, hvis midlerne ikke skønnes at kunne dække udgifterne ved en fordeling (§ 149, stk. 2). Efter § 4, nr. 2, i udkastet til lov om ændring af forskellige bestemmelser vedrørende konkurs m.v. i samme betænkning skal bestemmelserne også gælde ved udlodning til kreditorer i et dødsbo.

Efterlader en afdød sig kun fjernere arvinger, kan det forekomme, at nogle arvelodder bliver ganske små. Det vil kunne medføre uforholdsmæssigt besvær at beregne og udbetale sådanne lodder, og nærværende udkast giver derfor skifteretten mulighed for at bestemme, at der skal bortses fra arv, som ikke overstiger 200 kr. eller andet af justitsministeren fastsat beløb, eller at sådan arv skal indbetales til statskassen. Testators bestemmelse om tildeling af et beskedent beløb eller en genstand, som måske har affektionsværdi, bør ikke tilsidesættes.

Det vil i reglen være mest hensigtsmæssigt, at eventuel bestemmelse om, at der skal bortses fra arv, træffes inden den i § 50 nævnte opgørelse i boet udarbejdes. De pågældende arvelodder vil da kunne indgå i boet og fordeles mel-

lem de øvrige arvinger og eventuelt legatarer. Er der derimod udarbejdet udkast til boopgørelse på det tidspunkt, skifteretten træffer sin bestemmelse, vil det i almindelighed være mest praktisk at iade de pågældende arvelodder tilfælde statskassen. Reglen gælder også ved efterudlodninger.

Til nr. 25 (§ 48)

Er der uenighed mellem arvingerne om værdien af genstande, der skal arveudlægges, kan der efter § 48 foretages en formelig vurdering af de ting, som formenes at være urigtig ansatte ved den under registreringens stedfundne vurdering. Denne »vurdering til skifteefterretning« iværksættes af personer, som skifteretten efter forudgående meddelelse til alle vedkommende udmelder dertil.

Efter § 48 skulle vurderingen, såfremt det forlangtes, beediges i skifteretten. Adgangen til edsfæstelse og edsbekræftelse af vidner og vurderingsmænd må imidlertid antages at være bortfaldet ved lov nr. 149 af 21. april 1965, der ophævede reglerne om vidners og syns- og skønsmænds edsafleggelse samt partsed. Ordene i § 48 om beedigelse af vurderingen foreslås derfor slettet af lovteksten.

Som tidligere nævnt vil det være ønskeligt, at der tilvejebringes ensartede regler om vurdering af boets aktiver i forholdet mellem arvingerne og i forhold til skattemyndighederne, jfr. kildeskattelovens § 16, stk. 3. Denne opgave kan imidlertid kun løses i samarbejde med skattekyndige og i forbindelse med andre spørgsmål om harmonisering af skifte- og skattelovgivning, og udvalget har derfor ikke udarbejdet forslag herom.

Til nr. 26 (§ 50).

Efter § 50, stk. 2, har skifteretten en frist af i det højeste 6 uger fra den dag, et bo optages til slutning, til at forfatte et udkast til opgørelse i boet. Består retten af flere medlemmer, er fristen dog 12 uger.

Bestemmelsen om forlænget frist for skifteretten til at udfærdige opgørelse i boet, når retten består af flere medlemmer, er oprindelig medtaget i loven af hensyn til forholdene i København (Rigsdagstidende 1873-74, tillæg B, sp. 479), hvor Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Skiftekommission ved skiftelovens gennemførelse bestod af tre medlemmer, jfr. *Deuntzer* s. 11 f.

Alle skifteretter, der behandler dødsboer, består efter retsplejeloven af ét medlem, og reglen om en frist på 12 uger har derfor intet indhold.

I øvrigt er fristbestemmelsen uden synderlig praktisk betydning, da skifteretten selv bestemmer, hvornår den vil optage boet til slutning. I praksis sker der i almindelighed ikke tilførsel til skiftebogen om et bos optagelse til slutning. Udvalget foreslår derfor, at bestemmelsens formulering ændres således, at skifteretten snarest muligt skal udfærdige udkastet til opgørelse.

Ændringen i §50, stk. 3, er en følge af ophævelsen af den gældende lovs § 88, jfr. udkastets § 1, nr. 33.

Til nr. 27 (ophævelse af § 55)

Bestemmelsen afløses af udkastets § 2, nr. 4 (retsplejelovens § 660, stk. 4).

Til nr. 28 (§ 57, stk. 1)

Til 2. pkt. Efter § 57, stk. 1, kan et dødsbo, hvori der er en efterlevende ægtefælle, uden skiftebehandling udlægges denne, såfremt skifteretten skønner, at der under hensyn til den efterlevende ægtefælles særlige rettigheder intet bliver at udlodde til arvingerne. Bestemmelsen, hvis anvendelse forudsætter, at ægtefællen overtager ansvaret for afdødes gæld, omfatter både fællesboet og afdødes særeje. Størst betydning af de i § 57, stk. 1, nævnte særlige rettigheder for enken eller enkemanden har reglen i § 62 b, stk. 2, hvorefter den efterlevende ægtefælle altid har ret til af boet at udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med hans boslod og arvelod og hans særeje udgør indtil 20.000 kr.

Både § 57, stk. 1, og § 62 b, stk. 2, er indsat i skifteloven ved lov nr. 412 af 18. december 1963. Bestemmelsen i § 62 b bygger på arvelovskommissionens forslag fra 1941 og arvelovsudvalgets forslag fra 1961, mens bestemmelsen i § 57, stk. 1, er foreslået af justitsministeriet, jfr. Folketingstidende 1963-64, tillæg A, sp. 118-120. Beløbsgrænsen i § 62 b, stk. 2, foreslog arvelovsudvalget fastsat til 6.000 kr. I 1963-loven blev grænsen sat til 12.000 kr., og allerede ved § 2, nr. 2, i lov nr. 207 af 21. maj 1969 om ændring af forskellige lovbestemmelser om retsafgift m.v. blev beløbet forhøjet til 20.000 kr.

Udlæg efter § 57, stk. 1, jfr. § 62 b, stk. 2, behandles i loven som en »skiftefordel«, der tilkommer den efterladte ægtefælle, uanset hvem der er medarvinger efter førstafdøde. Reglen

gælder således også, både hvor der efterlades fællesbørn, og hvor afdøde havde særbørn. Anvendelsen af bestemmelsen hindres ikke af modstående bestemmelser i den førstafdøde ægtefælles testamente, jfr. arvelovsbetænkningen (nr. 291/1961) s. 142. 20.000 kroners-reglen er netop udformet med særligt henblik på den situation, at afdøde foruden ægtefællen efterlader sig andre arvinger - det være sig livsarvinger, jfr. arvelovens § 7, stk. 1, eller testamentsarvinger. Det er uafklaret, om bestemmelsen har været tænkt at skulle kunne anvendes, også hvor ægtefællen er eneste arving.

Kardel oplyser i Uf R 1970 B.213 f., at Københavns Byrets skifteafdeling og en del andre skifteretter siden 1963-lovens ikrafttræden har benyttet udlæg efter § 57, stk. 1, jfr. § 62 b, stk. 2, også i tilfælde, hvor den efterlevende ægtefælle er enarving. Derimod oplyser *Bruun Nielsen* i Uf R 1972 B.215, at sådanne udlæg er sjældne i provinsen, og *Harboit og Stampe Jacobsen* antager i Lov om retsafgifter s. 31 lige som *Jørgen Nørsgaard* i Fuldmægtigen 1969. 71 ff. og UfR 1970 B 61 f. og 1972 B.9 ff., at der ikke er hjemme til at udlægge boet efter § 57, stk. 1, jfr. § 62 b, stk. 2, når ægtefællen er enarving, men at ægtefællen i denne situation må skifte - offentligt eller privat - og på denne måde overtage afdødes boslod i medfør af arvelovens § 7, stk. 1.

Udlæg efter § 57 har på flere punkter andre virkninger end overtagelse af boet som eneste arving, jfr. nærmere *Gomard: Tillæg til Skifteloven* s. 54 ff.

Udvalget foreslår det lovfæstet, at også en ægtefælle, der er eneste arving, skal have mulighed for at få boet udlagt i medfør af § 57, stk. 1, jfr. § 62 b, stk. 2. Der er ikke grund til at udelukke denne fremgangsmåde i den mest ukomplicerede situation, hvor ægtefællen er eneste arving. Efter udkastet kan ægtefællen vælge, om boet skal skiftes, eller om det, såfremt betingelserne efter skifterettens skøn er opfyldt skal udleveres i medfør af § 57, stk. 1, jfr. § 62 b, stk. 2. Hertil føjes som omtalt nedenfor i 3. pkt. en regel om, at bestemmelsen i arvelovens § 7, stk. 2, ikke finder anvendelse, hvor boet overtages efter § 57.

Valget af skifteform er uden afgiftsmæssig betydning. Efter arveafgiftslovens § 2 A, stk. 2, er arv, der tilfalder arveladers ægtefælle, fritaget for arveafgift, når den ikke overstiger 100.000 kr., og efter retsafgiftsloven svares hverken afgift af privat skifte eller af boer, der

udleveres den efterlevende ægtefælle i medfør af skiftelovens § 57, jfr. lovens § 27 og § 30, nr. 2.

Derimod er valget mellem at overtage boet til privat skifte som eneste arving og udlæg efter § 57, stk. 1, jfr. § 62 b, stk. 2, af væsentlig betydning for ægtefælles skattetilsvær. Ved udlæg i medfør af § 57, stk. 1, jfr. § 62 b, stk. 2, bliver ægtefællen skattepligtig af både afdødes og egne indtægter i det år, dødsfaldet har fundet sted, jfr. kildeskattelovens § 13, stk. 2, jfr. stk. 1, og skattedepartementets cirkulære nr. 44 af 15. marts 1972. Har den længstlevende ægtefælle haft særskilt indkomst i tiden inden dødsfaldet, foretages der dog særskilt ansættelse af denne indkomst. Har den længstlevende ægtefælle ikke haft særskilt indkomst, foretages der kun én skatteansættelse og skatteberegning. Længstlevende er desuden formueskattepligtig for hele det indkomstår, hvori dødsfaldet har fundet sted, af sit særeje og hele fællesboet samt tillige de aktiver, der hidrører fra afdødes eventuelle særeje. De foreløbige indkomst- og formueskattebeløb der er betalt inden dødsfaldet, godskrives den længstlevende ægtefælle, ligesom overskydende skat for det indkomstår, hvori dødsfaldet har fundet sted, og for det forudgående indkomstår tilfalder denne uden om boet. Ved at skifte vil ægtefællen i en del tilfælde kunne opnå en skattemæssig fordel, idet ægtefællen kun bliver skattepligtig af egne indtægter i dødsåret, medens afdødes skattetilsvær ofte vil være afgjort med de betalte foreløbige skattebeløb.

Til 3. pkt. Efter arvelovens § 7, stk. 2, deles boet efter den længstlevende ægtefælle, som har arvet førstafdøde alene, jfr. § 7, stk. 1, med halvdelen til hver ægtefælles arvinger, hvis den længstlevende dør uden at have indgået nyt ægteskab og uden at efterlade sig livsarvinger. Er der ved den længstlevende ægtefælles død kun arvinger efter en af ægtefællerne, arver de det hele. Spørgsmålet om § 7, stk. 2, finder anvendelse, hvor ægtefællen overtager boet efter § 57, er noget tvivlsomt. *Gomard* anfører i *Tillæg til Skifteloven* s. 54, at noget taler for, at arven ved længstlevendes død skal fordeles mellem længstlevendes og førstafdødes arvinger efter arvelovens § 7, stk. 2, da arvens fordeling ikke bør påvirkes af valget af skifteform. Efter det af *Bruun Nielsen* i Uf R 1972 B.215 oplyste er det imidlertid i hvert fald en udbredt praksis, at boet i dets helhed overgår til længstlevendes arvinger. *Kardel* går i Uf R 1969 B.289 note 11

og 1970 B.213 f. ind for en løsning efter hvert enkelt tilfældes konkrete omstændigheder.

Udvalget finder, at der i skifteloven bør tages stilling til, om arvelovens § 7, stk. 2, finder anvendelse, når en ægtefælle, der er enarving, vælger at overtage boet efter § 57, stk. 1, jfr. § 62 b, stk. 2.

De grundsynspunkter, som ligger bag reglen i arvelovens § 7, stk. 2, jfr. herved arvelovsbetænkning nr. 291/1961 s. 47 ff., gælder for så vidt også ved udlæg efter skiftelovens § 57, stk. 1. Længstlevendes valg mellem at begære privat skifte og udlevering efter § 57, stk. 1, vil sjældent være begrundet i ønsker om formuens fordeling ved længstlevendes død. Det kan være mindre rimeligt, at et valg, som er sket ud fra skattemæssige hensyn eller for at spare arbejdet med at udfærdige en opgørelse, skal få konsekvenser for arvedelingen.

Når udvalget alligevel ikke har ment at burde foreslå denne løsning, skyldes det i første række, at vægten af de reale hensyn bag arvelovens § 7, stk. 2, er svagere, når der er tale om små værdier, og at administrative grunde taler med betydelig vægt for at lade hele formuen tilfalde længstlevende slægt, jfr. *Kardel* i UfR.1969 B. 289. Arvingerne i førstafdødes slægt ville, hvis deling fandt sted efter reglen i arvelovens § 7, stk. 2, i reglen kun arve ganske små beløb, dels fordi der er tale om boer, hvis værdi ikke oversteg 20.000 kr. ved udleveringen, dels fordi den længstlevende ægtefælle ofte vil have forbrugt en væsentlig del af boet. Har ægtefællen forøget formuen, vil der omvendt ikke være særlig grund til, at førstafdødes arvinger skulle få del i denne forøgelse. Skulle den længstlevende ægtefælle ønske at begunstige førstafdødes slægt, kan dette opnås ved, at ægtefællen opretter testamente. Det er en selvfølge, at skifteretten ved boets udlevering bør gøre ægtefællen bekendt med de arveretlige konsekvenser. Udvalget har herefter valgt at foreslå en regel, hvorefter hele formuen ved længstlevendes død tilfalder dennes arvinger, uanset om længstlevende var eneste arving efter førstafdøde eller ej. Udvalget bemærker, at det muligvis ville være kommet til et andet resultat, hvis beløbsgrænsen i § 62 b, stk. 2, havde været fastsat til et væsentligt højere beløb, jfr. nedenfor. Dommer Bohr tillægger dog ikke beløbsgrænsen betydning for resultatet.

Efter § 62 b, stk. 2, har den efterlevende ægtefælle som nævnt altid ret til af boet at udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt

med hans boslod og arvelod og hans særeje udgør indtil 20.000 kr.

Bestemmelsen udgør et supplement til reglen i § 62 b, stk. 1, hvorefter den efterlevende ægtefælle i boer af ringe værdi kan udtage bohøve, arbejdsredskaber og andet løsøre i det omfang, hvori det skønnes nødvendigt, for at han kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, selv om der derved tilfalder ham mere end hans boslod og arvelod. Bohavereglen i stk. 1 er dog i de fleste tilfælde uden selvstændig betydning ved siden af bestemmelsen i stk. 2, jfr. nedenfor.

Både bohavereglen i stk. 1 og 20.000 kroners-reglen i stk. 2 kan anvendes over for alt, hvad afdøde efterlader sig, både mod fællesboet og mod afdødes særeje, jfr. § 57, stk. 2.

Ved beregningen af de 20.000 kr., som den længstlevende ægtefælle kan udtage efter stk. 2, medtages hans eventuelle særeje.

Bestemmelserne i § 62 b er anvendelige, uanset hvem der er medarvinger efter førstafdøde, således over for såvel fællesbørn som afdødes særbørn. Anvendelsen af bestemmelsen hindres ikke af modstående bestemmelser i den førstafdødes ægtefælles testamente. Bestemmelserne finder anvendelse, såvel når den længstlevende vælger at skifte straks ved sin ægtefælles død, som ved et skifte, der finder sted i hans levende live, efter at han har siddet i uskiftet bo.

Det fremgår af tabellen bilag 1, at ca. 6 pct. af samtlige dødsboer udlægges til en efterlevende ægtefælle i medfør af skiftelovens § 57. Langt den overvejende del af disse udlæg skyldes utvivlsomt 20.000 kroners-reglen.

Skiftelovsudvalget har i forbindelse med sine overvejelser om ændring af § 57, stk. 1, også overvejet at stille forslag om ændring af § 62 b, stk. 2, således at beløbsgrænsen forhøjes. Dommer Bohr og retsassessor Warring bemærker i denne forbindelse, at de ville anse det for ønskeligt, at beløbsgrænsen i § 62 b, stk. 2, fastsættes til et væsentligt højere beløb. Udvalgets øvrige medlemmer har derimod ikke ment at burde fremsætte forslag herom, *dels* fordi hensynet navnlig til afdødes eventuelle særbørn og til afdødes testationsfrihed taler imod en yderligere styrkelse af ægtefællens stilling blot ved en forhøjelse af beløbsgrænsen i stk. 2, *dels* fordi en revision af reglerne i skiftelovens kapitler 5 og 6 som nævnt i indledningen må afhænge af, hvilke ændringer der måtte blive foretaget i den ægteskabelige formueordning på grundlag af overvejelserne i justitsministeriets ægteskabsudvalg af 1969.

Dommer Bohr og retsassessor Warring har henledt udvalgets opmærksomhed på, at det af skiftetekniske grunde ville være ønskeligt, om § 62 b, stk. 2, blev ændret, således at der bortses fra den længstlevende ægtefælles eventuelle særeje ved beregningen af de 20.000 kr., som ægtefællen kan udtage efter bestemmelsen. Der er formentlig kun tale om forholdsvis få tilfælde, hvor den efterlevende ægtefælle, der får boet udlagt efter § 62 b, stk. 2, selv har et betydeligt særeje. Det kan ikke udelukkes, at der af og til forekommer tilfælde, hvor skifteretten ikke bliver opmærksom på, at den længstlevende ægtefælle havde særeje.

Det fremgår af arvelovsudvalgets betænkning nr. 291/1961 s. 141, at spørgsmålet om, i hvilket omfang der ved anvendelsen af denne regel skulle tages hensyn til særeje, var genstand for mange overvejelser i udvalget. Med hensyn til spørgsmålet, om længstlevendes eventuelle særeje skulle tages i betragtning, valgte udvalget imidlertid at blive stående ved samme løsning som kommissionsudkastet af 1941, hvorefter den længstlevendes særeje skulle medregnes, idet man fandt, at dette gennemsnitlig ville være det rigtigste, fordi bestemmelsen netop har til hensigt at sikre ægtefællen et vist minimum af værdier. Efter arvelovsudvalgets opfattelse kunne det være stødende over for den førstafdødes arvinger, om man bortså fra, at den længstlevende har et måske endda betydeligt særeje, når der er tale om at udtage boets kontanter, sparekasseindeståender eller lignende. Vedrørende indboet stillede sagen sig derimod anderledes, jfr. bohavereglens i § 62 b, stk. 1, hvorefter en automatisk medregning af særejet ikke finder sted.

Skiftelovsudvalgets øvrige medlemmer finder af de af arvelovsudvalget anførte grunde ikke at burde foreslå den gældende bestemmelse ændret.

Til nr. 29 (§ 59).

Ændringen er en følge af udkastets § 1, nr. 8 og 11. Da skifteretten også efter de gældende bestemmelser selv afgør, hvorledes underretning skal ske, er det unødvendigt at give regler herom.

Til nr. 30 (§ 64 a, stk. 1)

Efter den af udvalget foreslåede § 85 (udkastes § 1, nr. 33) kan præsenten for vedkommende landsret henvise behandlingen af et bo til en anden skifteret end den, som efter lov-

vens værnetingsregler er kompetent til at behandle boet, hvis behandlingen mere hensigtsmæssigt kan ske ved den anden skifteret. Sådanne henvisninger kan også ske for så vidt angår kapitel 6-skifter, hvilket f.eks. vil kunne være hensigtsmæssigt i tilfælde, hvor en af ægtefællerne afgår ved døden, før kapitel 6-skiftet er afsluttet. Da værnetingsreglerne for kapitel 6-skifter ikke er placeret i sammenhæng med lovens andre værnetingsregler, foreslås der i § 64 a, stk. 1, indsat en henvisning til bestemmelsen i § 85.

Til nr. 31 (§ 70 a, stk. 3)

Ændringen er en følge af udkastets § 1, nr. 9.

Til nr. 32 (Tredje afsnit)

Til § 71

Stk. 1 svarer til gældende ret, jfr. *Harbou* s. 125 ff. og *Munch-? eter sen* s. 238 ff. Udvalget har fundet det naturligt, at det udtrykkeligt siges i lovteksten, at overtagelse af gældsansvaret er en forudsætning for privat skifte. Om betingelserne for, at et dødsbo kan udleveres til privat skifte, henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger til udkastet afsnit II, A, 2, b, og til bemærkningerne til §§ 72-75.

Den gældende lovs § 71, 2. pkt., bestemmer, at der i reglen ikke vil være at »affordre de sig meldende arvinger efter loven bevis for deres opgivende om slægtskabsforholdene, medmindre skifteretten måtte finde grund til at betvivle rigtigheden deraf, i hvilket tilfælde retten kan forlange, at arvingerne skal fremskaffe oplysninger, der bestyrker rigtigheden af deres opgivende«. Da disse regler må anses for selvfølgelige, er de ikke medtaget i lovteksten.

Til stk. 2. Legatarers samtykke kræves ikke, for at et bo kan udleveres til privat skifte, og det kan således ikke udelukkes, at arvingerne kan gennemføre et skifte, uden at legatarerne får mulighed for at varetage deres interesser. Udvalget foreslår derfor, at skifteretten skal kunne pålægge arvingerne at underrette legatarer om dødsfaldet og om legatbestemmelsen. Skifteretten kan også selv foretage underretningen, hvis den finder denne fremgangsmåde mere hensigtsmæssig. Underretningen til legatarerne bør foruden oplysning om dødsfaldet og testamentets bestemmelser om det pågældende legat også indeholde oplysning om, hvem der varetager boets behandling. Der vil navnlig være

grund til at underrette legatarer, som er indsat til at arve en betydelig del af boets aktiver, men også i andre tilfælde kan det være rimeligt at give legatarerne underretning.

Til § 72

Bestemmelsen i *stk. 1* afløser den gældende lovs § 7. Efter denne bestemmelse indtræder offentligt skifte ikke, fordi forholdene - efter at arvingerne har overtaget boet til privat skifte og deling - ændrer sig således, at offentligt skifte havde været nødvendigt, hvis forholdene havde været således ved dødsfaldet¹⁷). Arvingerne vil nemlig i så fald alligevel ikke kunne undgå det personlige ansvar for gælden, ligesom boets behandling også i andre henseender vil være foregrebet¹⁸). Hertil kommer, at boet i tilfælde af uenighed mellem arvingerne efter § 8 kan forlanges opgjort og delt ved skifteretten. Boet underkastes dog de særlige kontrolregler i §§ 77-80.

Udkastet bestemmer, at betingelserne for privat skifte skal bedømmes efter forholdene på tidspunktet for boets udlevering, og er således ganske i overensstemmelse med gældende ret. Om overførelse af de særlige kontrolregler i udkastets §§ 76 og 77, *stk. 2* og 3, henvises til bemærkningerne s. 60 og 61. Spørgsmålet om, i hvor lang tid skifteretten kan undlade at tage et dødsbo under offentlig skiftebehandling, når hindringen for privat skifte ikke er af permanent karakter, må afgøres efter bestemmelsen i udkastets § 16.

Efter *stk. 2* kan bestemmelsen om udlevering til privat skifte kun træffes af skifteretten. Dette gælder, selv om der i medfør af § 11 er udnevnt eksekutor. Bestemmelsen er i overensstemmelse med gældende ret, hvorefter eksekutor heller ikke antages at kunne udlevere boet til privat skifte, jfr. *Gomard*: Kommenteret Skiftelov s. 29 f.

Til § 73

Efter den gældende bestemmelse i § 73 kan skifteretten på begæring af mødende arvinger opfordre ikke mødte myndige arvinger, der har bekendt opholdssted, til at erklære, om de begærer offentligt skifte. En sådan opfordring har efter bestemmelsen den virkning, at de ikke

¹⁷) Skal forstås som tidspunktet for boets udlevering, jfr. bestemmelsen i den gældende lovs § 5 («ved skiftets begyndelse»). Smh. *Harbou* s. 139.

¹⁸) Jfr. Rigsdagtidende 1872-73, tillæg A, sp. 1392.

mødte arvinger anses for at ville overtage boet til privat deling med de øvrige (mødte) arvinger, hvis de undlader at afgive erklæring. Giver den pågældende ikke møde på skiftet, skal skifteretten beskikke en god mand til at varetage hans tarv ved det private skifte. Den beskikkede mands hverv ophører, når den pågældende arving giver møde. Bestemmelsen kan efter sin ordlyd også anvendes over for myndige arvinger, der har bekendt opholdssted i udlandet.

Bestemmelsen er oprindelig indsat i skifteloven for ikke at bebyrde de øvrige arvinger med de udgifter og ulemper, der er forbundet med et offentligt skifte, når den pågældende arving af chikane eller fordi hans interesse i boet er så ringe, at det er ham ligegyldigt, om det behandles på den ene eller den anden måde, undlader at besvare opfordringen (Rigsdagstidende 1872-73, tillæg A, sp. 1450 f.).

Skifteretten har ikke pligt til at tage en begæring om fremsættelse af opfordring til følge, jfr. *Deuntzer* s. 538, og i praksis anvendes bestemmelsen aldrig, jfr. *Harbou* s. 126, *Munch-P eter sen* s. 239 og *Gomard*: Kommenteret Skiftelov s. 253. Bestemmelsen foreslås derfor ophævet.

§ 73, *stk. 1*, i udkastet handler om den situation, at der ikke er vished for, om en arving har overlevet arveladeren, jfr. den gældende lovs § 5, litra c, 2. led. Der skal da ikke afsættes arv til ham, jfr. lov om borteblevne § 25, sml. dog; undtagelsesreglen i *stk. 4*. Efter den gældende regel er der i to tilfælde mulighed for privat skifte. Det ene tilfælde er, at der er gået 5 år siden sidste efterretning om den borteblevne. Denne regel kan ikke anses for ændret, selv om der nu i almindelighed først kan rejses sag til opnåelse af dødsformodningsdom, når der er gået 10 år, siden den borteblevne sidst vides at have været i live, jfr. § 6, *stk. 1*, i lov om borteblevne. For så vidt angår det andet tilfælde, som nævnes i skiftelovens § 5, litra c, må reglen derimod anses for ændret ved loven om borteblevne. Forordningen af 11. september 1839 angående behandling af en bortebleven persons formue er ophævet ved § 33 i lov om borteblevne, og det må derfor være mest nærliggende at forstå denne del af reglen i § 5, litra c, i overensstemmelse med bestemmelsen i lov om borteblevne § 6, *stk. 2*, som har afløst § 14 i forordningen fra 1839¹⁹). Herefter kan boet overtages til privat skifte, når der er for-

¹⁹) Jfr. *Gomard*: Kommenteret Skiftelov s. 24.

løbet 1 år, siden den borteblevne arving sidst vides at have været i live, såfremt den borteblevne dengang var i livsfare, eller der af andre grunde er en til vished grænsende sandsynlighed for, at han er død.

Udkastet overlader det til skifteretten at afgøre, om en begæring om udlevering af boet kan tages til følge, når det er uvist, om en arving har overlevet arveladeren. Skifteretten må nøje udspørge arvingerne om deres kendskab til den borteblevne arvinges seneste opholdssted og om, under hvilke omstændigheder man sidst har hørt fra ham. Er der mulighed for, at offentlige registre kan give spor, må dette undersøges, jfr. udkastets § 1, nr. 4 (§ 4, stk. 2) og den gældende lovs § 71 samt afgørelser i UfR 1961.656 og 1964.109 H. Efter omstændighederne kan der endvidere være tale om at søge bistand hos politiets eftersøgningstjeneste eller udenrigstjenesten. Skifteretten kan enten selv foretage den påkrævede eftersøgning eller pålægge arvingerne eller disses advokat at gøre det. Det er ikke nødvendigt for udlevering af boet, at betingelserne for at opnå dødsformodningsdom er til stede.

Bestemmelsen i udkastets § 73, stk. 2 er i overensstemmelse med den gældende lovs § 71, 3. pkt., og § 74, dog at det er overladt til skifteretten i de forholdsvis få tilfælde, der her er tale om, at udstede indkaldelsen. Udleveringen af boet behøver ikke afvente indkaldelsesfristens udløb. Deler de tilstedeværende arvinger boet inden fristens udløb, bliver de ligesom efter gældende ret solidarisk ansvarlige for en forbi-gået arvings tab.

Til § 74

Bestemmelsen afløser den gældende bestemmelse i § 6, 1. pkt. Efter denne bestemmelse skal skifteretten, uden hensyn til arvingernes forlangende, behandle sådanne dødsboer, som ved gyldig viljesbestemmelse af den afdøde er henvist til offentlig skiftebehandling. Arveladeren kan dog ved testamente træffe bestemmelse om offentligt skifte eller eksekutorindsættelse, selv om han efterlader sig livsarvinger, og sådan bestemmelse kan træffes af den efterlevende ægtefælle, der hensidder i uskiftet bo, med virkning for hele fællesboet.

Det forekommer kun sjældent, at en arvelader træffer udtrykkelig bestemmelse om offentlig behandling af sit bo, men udvalget har dog fundet det rigtigst i udkastets *stk. 1* at bevare en bestemmelse om, at en arvelader

ved testamente kan hindre privat skifte. Grunden hertil kan f.eks. være, at han frygter, at arvingerne vil tilsidesætte bestemmelser om båndlæggelse eller om oprettelse af et legat. Den nedenfor omtalte bestemmelse i *stk. 2* vil måske medføre, at der i sådanne tilfælde fremtidig noget hyppigere end nu vil blive truffet udtrykkelig bestemmelse om offentlig skiftebehandling.

Til stk. 2. Bestemmelser om eksekutorindsættelse er navnlig hyppig i større boer. Behandling ved eksekutor anses for offentligt skifte. Kan eller vil den indsatte eksekutor ikke overtage boet, eller bliver han af andre grunde ikke udnævnt opstår spørgsmålet, om bestemmelsen om eksekutorindsættelse, selv om den således viser sig uigennemførlig, hindrer, at boet udleveres arvingerne til privat skifte. I praksis er det i adskillige tilfælde antaget, at eksekutorbestemmelsen udelukkede privat skifte. Nogle nyere afgørelser har dog taget en begæring om privat skifte til følge, hvor omstændighederne gav grund til at antage, at afdøde ikke havde tilsigtet at udelukke dette²⁰).

Indtil den 1. januar 1971 skulle et bo efter den norske skiftelovs § 111, stk. 2, tages under offentlig skiftebehandling, hvis den indsatte testamentsfullbyrder (eksekutor testamenti) eller nogen af flere indsatte testamentsfullbyrdere var død, medmindre testamentet indeholdt bestemmelse om, hvorledes der i så fald skulle forholdes. Det norske skiftelovsudvalg fremhævede i sin innstilling om revisjon af skifteloven af 11. september 1967, s. 28, at man ikke uden videre kan fortolke en indsættelse af testamentsfullbyrder som et implicit udtryk for, at afdøde havde ønsket, at boet ikke under nogen omstændigheder skulle skiftes privat. Det norske udvalg mente ikke, man kan lægge til grund, at testatorer, som indsætter testamentsfullbyrder, gennemgående har et ønske om, at boet hellere bør behandles af skifteretten end af arvingerne selv. Udvalget fremhævede, at det var en lidet smidig og rationel ordning, at boet i dette tilfælde skulle overtages af skifteretten. I overensstemmelse med udvalgets indstilling er bestemmelsen nu ændret ved lov nr. 51 af 19. juni 1970 om ændring af skifteloven, således at en testamentarisk indsættelse af testamentsfullbyrder ikke i sig selv udelukker privat skifte, når den indsatte testamentsfullbyrder er død,

²⁰) Se om praksis *Gomard: Tillæg til Skifteloven* s. 18-22 med henvisninger.

ikke vil overtage hvervet eller ikke bliver godtaget af skifteretten. Om boet i sådanne tilfælde skal skiftes privat eller ved skifteretten, skal afgøres efter de almindelige regler.

Det danske udvalg finder heller ikke grundlag for i almindelighed at antage, at en testator, dersom han havde forudset, at den indsatte eksekutor ikke kunne eller ville overtage hvervet, ville have bestemt, at skifte skulle foretages af skifteretten. Udtrykkelig bestemmelse om skifteretsbehandling forekommer som nævnt kun sjældent.

Udkastets regel svarer til den nye norske bestemmelse. Skifteretten kan således udlevere et bo til privat skifte i tilfælde, hvor en indsat eksekutor ikke kan overtage hvervet, f.eks. fordi han er død eller ikke ønsker at søge eksekutorbevilling, eller hvor den indsatte eksekutor ikke opfylder betingelserne for at varetage hvervet, eller hvor boet er så enkelt, at eksekutorbehandling findes uforholdsmæssig. Udlevering af boet til privat skifte kan kun finde sted, såfremt testamentets indhold ikke i øvrigt er til hinder derfor. Har testator f.eks. udtrykkelig begrundet eksekutorindsættelsen med, at boets behandling ikke bør overlades arvingerne selv, må privat skifte være udelukket.

Den foreslåede bestemmelse bør, om den vedtages, selvsagt tillægges betydning for eksekutorindsættelser, der foretages, efter at bestemmelsen er trådt i kraft. Bestemmelsen går vel noget videre end den praksis, der allerede nu har dannet sig. Anvendelsen af bestemmelsen på ældre testamenter vil imidlertid kun sjældent føre til, at arveladers ønske tilsidesættes, og udvalget mener derfor, at bestemmelsen bør finde anvendelse i alle tilfælde, hvor dødsfaldet indtræder, efter at bestemmelsen er trådt i kraft. Der er herefter ikke i forslaget til ikrafttrædelsesbestemmelsen i udkastets § 4 optaget nogen særregel om ældre testamentsbestemmelser.

Til § 75

Efter skiftelovens § 5 er privat skifte i almindelighed udelukket, når en eller flere af arvingerne ved skiftets begyndelse er umyndige på grund af alder, umyndiggjort eller fraværende.

Aldersbetingelsen skal efter praksis forstås i overensstemmelse med den til enhver tid gældende myndighedsalder, som ved skiftelovens gennemførelse var 18 år (Rigsdagstidende 1872-73, tillæg A, sp. 1386 f.). Myndighedsalderen,

som ved lov nr. 227 af 30. juni 1922 om umyndighed og værgemål blev fastsat til 21 år, er senere ved lov nr. 578 af 19. december 1969 nedsat til 20 år, jfr. lovbekendtgørelse nr. 141 af 24. marts 1971 § 1, stk. 1.

Om det tilfælde, at en umyndiggjort eller fraværende arving er gift, og en anden end ægtefællen er beskikket som værge, henvises til udkastets § 1, nr. 4 (§ 5, stk. 2).

Som fraværende efter skiftelovens § 5, litra c, betragtes den, der er fraværende udenfor riget, eller hvis opholdssted ikke vides, og som heller ikke har befuldmægtiget en anden til at varetage sit tarv i boet. Særlige regler gælder i det tilfælde, hvor det ikke vides, om en arving har overlevet arveladeren, jfr. udkastets § 73.

Bortset fra tilfælde, hvor hindringen for privat skifte bortfalder, inden boet er sluttet, og hvor boet derefter i medfør af skiftelovens § 9 kan udleveres til privat skifte under visse nærmere angivne betingelser, udelukker én eller flere arvingers umyndighed eller fravær således i almindelighed, at boet skiftes privat. Dette skyldes dels ønsket om at beskytte disse persongrupper mod tab som følge af et ansvar for afdødes gæld, dels et ønske om at føre en vis kontrol med, at umyndige arvinger får, hvad der tilkommer dem (Rigsdagstidende 1872-73, tillæg A, sp. 1387). Skiftelovens regler på dette punkt har en naturlig sammenhæng med andre bestemmelser om beskyttelse af de umyndige. Gældsvedgåelse i et offentligt skiftet bo kræver således skifterettens godkendelse af værgens erklæring, jfr. nærmere skiftelovens § 51.

De samme hensyn til værn for umyndige ligger endvidere bag hele vor lovgivning om bestyrelse af umyndiges midler, jfr. overformyndighedslovens § 1, nr. 1, hvorefter midler, der tilhører umyndige, i almindelighed hører under overformyndighedsbestyrelsen. Undtaget herfra er dog bl.a. kontantbeløb på ikke over 2.000 kr., jfr. værgbekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 1. Den umyndiges værge skal endvidere normalt føre regnskab over sin bestyrelse af den umyndiges formue og over anvendelsen af hans indtægter. Regnskabet indsendes til overformyndighedsbestyrelsen, jfr. de nærmere regler om regnskabsafleggelse i værgbekendtgørelsens § 25.

Selv om tilstedeværelsen af en umyndig eller fraværende arving nødvendiggør, at boet tages under offentlig skiftebehandling, er det imidlertid ikke nødvendigt, at boet også færdigbehandles af skifteretten. Når skifteretten har foretaget registrering og vurdering i boet, har man

af hensyn til de myndige medarvinger fundet, at der burde åbnes adgang til under nærmere angivne omstændigheder at udlevere boet til videre privat skifte, jfr. skiftelovens §§ 75 og 77-80.

Er således ikke alle arvinger i et dødsbo umyndige eller fraværende, kan boet efter skiftelovens § 75 udleveres til fortsat privat skifte, når registrering og vurdering er foretaget, såfremt samtlige myndige arvinger såvel som værgerne for de umyndige eller fraværende arvinger fremsætter begæring herom, og skifteretten efter boets beskaffenhed, arvingernes personlige forhold og de øvrige forhåndenværende omstændigheder finder, at de umyndiges eller fraværendes interesser ikke derved udsættes for fare. Udlevering kan kun finde sted med de anmeldte kreditorens samtykke, hvis disse ikke fyldestgøres eller sikres. Udlevering forudsætter i almindelighed, at der udstedes proklama til kreditorerne, jfr. bemærkningerne nedenfor til udkastets stk. 3. I praksis finder udlevering ofte sted på første skiftesamling, idet retsafgiften kun er 100 kr., når udlevering til privat skifte sker på første skiftesamling, jfr. retsafgiftslovens § 29, stk. 1, nr. 1.

Det er sædvanligt, at skifteretterne yderligere betinger udlevering af, at de myndige arvinger forpligter sig til at friholde de umyndige arvinger for ethvert gældsansvar, samt at arvingerne antager en advokat til at bistå dem under skiftet.

Et bo, der udleveres til fortsat privat skifte i medfør af § 75, skal så vidt muligt være afsluttet inden 1 år efter dødsfaldet, jfr. § 77, og der skal efter § 78 udfærdiges og indleveres en opgørelse til skifteretten. Denne opgørelse, der i det hele bør affattes som en opgørelse i et offentligt bo, jfr. *Harbou* s. 138, skal ledsages af overformynderiets kvittering for modtagelsen af de umyndiges eller fraværendes arvelodder. De myndige arvinger overtager efter § 75, stk. 2, et solidarisk ansvar over for de umyndige eller fraværende for efterlevelsen af bestemmelserne i § 78. Når skifteretten har modtaget § 78-opgørelsen påser den, at de umyndiges eller fraværendes interesser er blevet iagttaget.

Som det fremgår af bilag 1 ekstraderes omkring 1½ pct. af samtlige dødsboer til arvingerne til privat skifte, heraf formentlig langt den overvejende del i medfør af § 75. Mange af de boer, hvori § 75 anvendes, er dødsboer, hvor der er en efterlevende ægtefælle, som ønsker at skifte for at kunne indgå et ægteskab, og nogle

skifteretter, bl.a. Københavns byrets skifteafdeling, anvender stort set kun § 75 i sådanne boer.²¹⁾

I modsætning til det danske system skiftes dødsboer efter svensk ret principielt efter samme regler, uanset om nogen af arvingerne er umyndige eller fraværende, eller dette ikke er tilfældet. Farerne ved gældshæftelsen mindskes dog i nogen grad ved de svenske bestemmelser om adgang til at lade boet overgå til offentligt skifte med begrænsning af gældsansvaret, jfr. ovenfor s. 25 f.

Indtil den 1. januar 1971 skulle skifteretten efter den norske skiftelovs § 83, stk. 1, nr. 2 og 3, altid overtage behandlingen af et bo, hvis nogen af arvingerne var umyndige eller fraværende, jfr. ovenfor s. 21 f. Undtagelse herfra gjaldt alene, hvis der var tale om et fællesbo, hvis nettoformue var mindre end 2.000 kr., jfr. den nu ophævede bestemmelse i § 86. Efter § 87 a, der er indsat i den norske skiftelov ved lov nr. 51 af 19. juni 1970, er der imidlertid nu indført en vis adgang til at skifte privat med umyndige arvinger. Efter denne bestemmelse kan et bo skiftes privat, selv om nogen af arvingerne ikke er fyldt 18 år eller er umyndiggjort, medmindre den umyndiges arvelod antages at ville overstige det beløb, som nødvendiggør forvaltning af overformynderiet.²²⁾ Privat skifte er endvidere betinget af, at der også er én eller flere myndige arvinger i boet, og at disse har overtaget ansvaret for afdødes gæld. Endelig skal den umyndiges værge samtykke i, at boet skiftes privat. Skifteretten kan eventuelt lade afholde registrering for at vurdere, hvor store værdier de umyndige arvingers lodder må antages at ville beløbe sig til. Ansvar for afdødes gæld er for de umyndige arvingers vedkommende begrænset til størrelsen af den arv, hver enkelt har modtaget. Er der flere umyndige arvinger, hæfter de dog solidarisk inden for denne ramme.

Hvad enten et dødsbo skiftes offentligt, eller det i medfør af § 75 udleveres til fortsat privat skifte, kan de danske regler om skiftebehandling af et bo, hvori nogen af arvingerne er umyndige eller fraværende, forekomme mere

²¹⁾ Gennemgang af et antal skifteretsboer under Københavns byrets skifteafdeling viser, at der i ca. halvdelen af disse boer var umyndige eller fraværende arvinger.

²²⁾ Dette beløb er ved lov nr. 6 af 17. marts 1972, der er trådt i kraft den 1. juli 1972, forhøjet fra 500 kr. til 5.000 kr.

kompliceret end nødvendigt for at tilgodese beskyttelseshensynet over for disse persongrupper. Dette gælder navnlig i mindre boer. En helt fri adgang til at skifte privat med umyndige og fraværende arvinger vil dog på afgørende måde stride mod de hensyn, der ligger bag hele vor lovgivning om beskyttelse af disse persongrupper.

Udvalget har overvejet at stille forslag om adgang til privat skifte med umyndige eller fraværende arvinger under tilsvarende betingelser som efter den nye bestemmelse i den norske skiftelovs § 87 a. Skulle en sådan regel have praktisk betydning, måtte beløbsgrænsen imidlertid fastsættes betydelig højere end det beløb af 2.000 kr., som efter værgebekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 1, kan holdes uden for overformyndieriet. Udvalget har valgt i stedet at foreslå reglen i § 75 ændret, således at et bo, hvori der er umyndige eller fraværende arvinger, straks efter dødsfaldet kan udleveres til privat skifte, såfremt skifteretten finder, at den umyndiges eller fraværendes interesser ikke udsættes for fare.

Til stk. 1. I modsætning til den gældende bestemmelse i § 75 kan udlevering efter udkastet også ske i tilfælde, hvor samtlige arvinger er umyndige eller fraværende. Det er heller ikke nødvendigt efter udkastet, at skifteretten først tager boet under offentlig skiftebehandling, hvis betingelserne for udlevering af boet til privat skifte i øvrigt kan bringes i orden i løbet af kort tid, jfr. udkastets § 1, nr. 8 (§ 16). Som en naturlig følge af, at boet ikke nødvendigvis behøver at tages under offentlig skiftebehandling, er den gældende bestemmelse i stk. 1, sidste pkt., hvorefter udlevering kun kan finde sted med de anmeldte kreditorens samtykke, hvis disse ikke fyldestgøres eller sikres, ikke medtaget.

Særlig grund til forsigtighed er der, hvor boet omfatter en erhvervsvirksomhed, hvis drift under bobehandlingen måske kan være afgørende for, om boet viser sig solvent eller ikke. Virksomhedens regnskaber og status må forevises skifteretten, som må skønne over, om der er en påregnelig mulighed for, at virksomhedens aktiver enten nu eller som følge af driften under bobehandlingen ikke vil kunne dække passiverne.

Til stk. 2. Efter den gældende bestemmelse kan boet først udleveres til videre privat skifte i

medfør af § 75, når det behørig er registreret og vurderet, eller den længstlevendes opgørelse af boets indgæld og udgæld ifølge § 60 er befundet rigtig. Efter udkastet skal der ligeledes i almindelighed finde en registrering sted af boets aktiver eller fremlægges anden fyldestgørende optegnelse over disse, jfr. hertil udkastets § 1, nr. 8 (§ 18, stk. 1, jfr. § 19, stk. 2), inden boet udleveres til privat skifte. En sådan aktivliste vil bl.a. kunne være til stor nytte i de tilfælde, hvor værgeren for en umyndig eller fraværende arving ønsker at befri arvingen for det personlige ansvar for afdødes gæld, jfr. udkastets § 77, stk. 2. I modsætning til den gældende bestemmelse er det dog efter udkastet ikke altid nødvendigt, at der fremskaffes en aktivliste inden udleveringen. Finder skifteretten under hensyn til boets ringe omfang, aktivernes beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt, at registrering af boets aktiver er unødvendig, kan boet straks udleveres til privat skifte, såfremt de andre betingelser herfor er opfyldt. En registrering af boets aktiver vil f.eks. ofte være unødvendig i mindre boer, når det må antages, at værdien af den enkelte umyndige eller fraværende arvinges arv ikke vil overstige det beløb, som kan bestyres af en værge uden indsættelse i overformyndieriet. Bestemmelsen i 2. pkt. om skifte mellem en efterlevende ægtefælle og afdødes umyndige eller fraværende arvinger svarer ganske til den gældende bestemmelse i § 75, stk. 1, 1. pkt.

Udleveres boet til privat skifte uden at have været under offentlig behandling, skal der ikke betales retsafgift af boet. Har boet derimod været under offentlig skiftebehandling, før det udleveres til videre privat skifte, skal boet, hvis udleveringen finder sted på 1. skiftesamling, betale 100 kr. i afgift, jfr. retsafgiftslovens § 29, stk. 1, nr. 1, litra a, og ellers 2 pct. af formuemassen, jfr. lovens § 28, stk. 1, nr. 1. Den omstændighed, at skifteretten inden udleveringen har ladet boets aktiver registrere, er efter udvalgets mening ikke i sig selv ensbetydende med, at boet har været under (offentlig) behandling af skifteretten.

Stk. 3 svarer til bestemmelsen i den gældende lovs § 77, 2. pkt. Efter den gældende bestemmelse bør indkaldelse af kreditorerne kun undlades i et bo, der skiftes privat, selv om ikke alle arvingerne er myndige og til stede i riget (jfr. § 5, litra b, § 7 og § 75), »når den afdøde efter hans livsforhold ikke kan formodes at

have stået i nogen ualmindelig forbindelse formedelst handel eller deslige«.

Efter udkastet er det overladt til skifteretten at afgøre, om boets udlevering bør gøres afhængig af, at arvingerne udsteder proklama. Foruden til arveladerens livsforhold kan der efter omstændighederne også tages hensyn til, om de myndige arvingers hæftelse efter udkastets § 77, stk. 3, skønnes at give den umyndige eller fraværende arving tilstrækkelig sikkerhed, og om udstedelse af proklama kan medføre uheldige virkninger for fortsættelsen af afdødes erhvervsvirksomhed. Udstedelse af proklama vil kun, hvis boet er taget under behandling af skifteretten og anmeldelse af fordringer følgelig skal ske til denne, være en hindring for, at boet udleveres, før proklamafristen er udløbet, jfr. § 9. Skifteretten kan stille andre særlige betingelser, f.eks. at arvingerne antager en advokat til at bistå dem under skiftet, eller at et beløb der kan dække de umyndige og fraværende arvingers arvelodder, indbetales til skifteretten ²³⁾

For så vidt angår tilfælde, hvor en arving først under skiftet bliver umyndiggjort eller forsvinder, finder udvalget ikke, at der bør oprettholdes en generel regel om indkaldelse af kreditorerne, idet dette foruden af afdødes livsforhold bl.a. må afhænge af, hvor vidt boets behandling er fremskreden.

Angående boer, hvor en umyndiggjort eller fraværende arving repræsenteres af ægtefælle og værge i forening, henvises til udkastets § 78.

Til § 76

Bestemmelsen omfatter, ligesom de gældende regler i §§ 77-79, både boer, som udleveres efter § 75, og boer, hvor en arving først under skiftet bliver umyndig eller fraværende. Om boer, hvor arvingen i medfør af § 5, stk. 2, repræsenteres af ægtefælle og værge i forening, henvises til § 78 i udkastet.

Stk. 1 svarer til bestemmelserne i den gældende lovs § 78, 1.-3. pkt. Den gældende bestemmelse om, at der - bortset fra de særlige regler om henstand for en efterlevende ægtefælle med udbetaling af arv til afdødes livsarvinger - ikke uden skifterettens samtykke kan gives umyndige eller fraværende udlæg for deres arvelod på anden måde end i rede penge, foreslås dog erstattet af en bestemmelse om, at

²³⁾ Jfr. *Dalgas Rasmussen* i *Fuldmægtigen* 1963. 155 f.

udlæg til umyndige eller fraværende arvinger så vidt muligt ikke må ske i aktiver, som er udsat for betydeligt værditab. Udlæg kan altid ske i sådanne værdipapirer, hvori umyndiges midler kan anbringes, jfr. lov nr. 221 af 8. juni 1966 og bekendtgørelse nr. 330 af 16. september 1966²⁴⁾. Om udlæg kan ske i aktier, uanset at der også er kontanter eller obligationer i boet, må bl.a. afhænge af, hvorvidt de pågældende aktieselskaber er udsat for konjunkturpåvirkninger, og af arvens størrelse. Udlæg bør i almindelighed ikke ske i ikke-børsnoterede aktier, men særlige omstændigheder kan dog begrunde udlæg i aktier i et familieaktieselskab. Er der kun usikre aktiver i boet, kan det være nødvendigt at give den umyndige udlæg i dem, men er der også værdifaste aktiver, bør disse fortrinsvis anvendes til udlæg til den umyndige. Bestemmelsen gør ingen ændring i værgebekendtgørelsens § 28, hvorefter værgeren skal have sin opmærksomhed henvendt på, at den umyndige får sin part af løsøre, som han har brug for, eller som kan antages at have særlig værdi for ham eller hans familie.

Stk. 2 svarer til de gældende bestemmelser i § 78, 4. og 5. pkt. Det er udtrykkelig udtalt, at skifteretten kan give arvingerne en frist til at ændre regnskab eller udlæg. Det er anset for overflødig at nævne, at boet skal behandles efter reglerne i kapitel 4 om boer, hvori gældsansvaret er vedgået.

Stk. 3 svarer til de gældende bestemmelser i § 77, 1. pkt., og § 79. Fristen for afslutning af boet foreslås dog forlænget fra ét år til femten måneder, hvilket svarer til fristen for indgivelse af boopgørelse i et privat skiftet bo efter kilde-skatteloven og arveafgiftsloven. Samtidig er det præciseret, at fristen ved skifte mellem den efterlevende ægtefælle og arvinger efter hensidten i uskiftet bo regnes fra tidspunktet for skiftetbegæringens imødekomme, jfr. arveafgiftslovens § 26, stk. 1, 3. pkt.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 76 om indbringelse af tvister for skifteretten afløses af bestemmelsen i udkastets § 2. nr. 4 (retsplejelovens § 660. stk. 2. nr. 1).

Til § 77

Til stk. 1. Bestemmelsen er i overensstemmelse med gældende ret, jfr. *Harbou* s. 125 ff.

²⁴⁾ Som ændret ved bekendtgørelse nr. 355 af 24. juli 1972.

og *Munch-P eter sen* s. 238 f. Udvalget har fundet det rimeligt, at det udtrykkeligt angives i loven, hvordan privatskiftende arvinger hæfter for afdødes gæld. At arvingerne hæfter efter reglerne i kapitel 4 indebærer, at arvingerne hæfter fuldt ud, men - omend med vigtige undtagelser - kun i det forhold, hvori de er berettiget til at tage arv (pro rata), jfr. § 53.

Efter kildeskattelovens § 71 hæfter i et privat skiftet bo arvingerne og ægtefællen solidarisk - men begrænset til den modtagne arv og for ægtefællens vedkommende tillige den modtagne boslod - for indkomst- og formueskatten samt for restskatten som følge af afsluttende ansættelse. På samme måde hæfter arvingerne for krav om efterbetaling af skat, som afdøde skulle have betalt, og for tillægsskat, jfr. statsskattelovens § 43, stk. 7, smh.m. stk. 1-3. Arvinger, der skifter privat, hæfter derimod efter arveafgiftslovens § 34 ubegrænset solidarisk for betalingen af de afgiftsbeløb, der vil være at betale i boet. Det samme gælder skifteafgiften, når et bo, der har været under offentlig skiftebehandling, udleveres til fortsat privat skifte, jfr. retsafgiftslovens § 36, stk. 3. Finder udleveringen til videre privat skifte sted på 1. skiftesamling, udgør skifteafgiften kun 100 kr., jfr. retsafgiftslovens § 29, stk. 1, nr. 1, litra a, medens afgiften af de af skifteretterne behandlede boer ellers udgør 2 pct. af formuemassen, jfr. lovens § 28, stk. 1, nr. 1.

Til stk. 2. Når adgangen til privat skifte med umyndige eller fraværende arvinger udvides som foreslået, kan der være behov for et vist værn, som kan beskytte den umyndige eller fraværende mod tab, hvis det under boets behandling mod forventning viser sig, at boet er insolvent. Efter udkastet kan værgerne befri den umyndige eller fraværende arving for det personlige gældsansvar ved inden 6 måneder efter udleveringen af boet at forlange dette taget under offentlig behandling, såfremt han inden samme frist til skifteretten afleverer de aktiver, som den umyndige eller fraværende arving har modtaget, eller, hvis dette ikke kan ske, et beløb svarende til aktivernes værdi. Var arvingen umyndig eller fraværende allerede ved skiftets begyndelse, vil der i reglen foreligge registrering eller anden optegnelse over, hvilke aktiver boet har omfattet, jfr. § 75, stk. 2. Er boet formindsket, hæfter den umyndige eller fraværende efter bestemmelsen i 2. pkt. dog i forhold til boets fordringshavere for den til hans arvepart svarende del af formindskelsen, medmindre for-

mindskelsen ikke kan lægges værgerne til last. Den umyndige hæfter altså efter en culpa-regel, men det er den umyndige, som har bevisbyrden for, at der ikke er udvist culpa. Da værgerne handler på den umyndiges vegne, er det værgerens uagtsomhed eller forsætlige adfærd, som kommer den umyndige til skade. Kommer den umyndige til at hæfte for formindskelsen af boet, vil han ofte have et regreskrav over for værgerne. Da bestemmelsen lægger vægt på, om forholdet kan lægges værgerne til last, vil det ikke ubetinget komme den umyndige til skade, at en af værgerne antaget advokat eller anden bistand har handlet uagtsomt, hvis værgerne kan påvise, at der intet er at bebrejde ham ved valget af eller instruktionen til den pågældende.

Til stk. 3. Som nævnt ovenfor side 58 er det i dag sædvanligt, at skifteretterne betinger udlevering efter § 75 af, at de myndige og tilstedeværende arvinger forpligter sig til at friholde de umyndige eller fraværende arvinger for ethvert gældsansvar. For så vidt angår gæld, som kan dækkes inden for den arv, som er udlagt den umyndige eller fraværende arving, er der ikke behov for nogen særregel. I de tilfælde, hvor arvingerne efter de almindelige regler ville hæfte solidarisk, f.eks. fordi afdøde havde forpligtet sine arvinger solidarisk, følger det heraf, at det yderligere gældsansvar, som den umyndige eller fraværende arving i medfør af stk. 2 frigør sig for, kan gøres gældende mod de myndige arvinger. Hæfter disse imidlertid kun i forhold til deres arvepart, ville kreditorerne komme til at lide tab. Udvalget har anset det for rimeligt i denne situation at pålægge de myndige og tilstedeværende arvinger solidarisk ansvar for det beløb, som ikke kan afkræves den umyndige eller fraværende arving. Efter udkastet skal eventuelle myndige og tilstedeværende arvinger endvidere over for de umyndige og fraværende hæfte solidarisk for, at disse får den arv, som tilkommer dem. Afgørelsen vedrørende eventuelle tvister om ansvarsstemmelse med de almindelige processuelle regler træffer afgørelse ved dom. Reglen gælder ligesom stk. 2 også, hvor en arving først under skif bliver umyndig eller fraværende.

Til § 78

Da de sædvanlige regler om tilsyn med værgebestyrelsen ikke gælder, hvor en umyndiggjort persons værge og ægtefælle sammen bestyrer hans midler inden for formuefællesska-

bet, jfr. lov om ægteskabets retsvirkninger § 52, finder udvalget, at der heller ikke er grund til at anvende reglerne i §§ 75 og 76 på sådanne tilfælde. Derimod bør reglerne i § 77 om adgang til begrænsning af gældsansvaret kunne finde anvendelse. Begæring efter § 77, stk. 2, må fremsættes af værgen og ægtefællen i forening.

Til nr. 33 (§§ 83-86)

Bestemmelserne afløser de gældende bestemmelser i § 87, jfr. nedenfor.

Efter udkastet ophæves bestemmelserne i den gældende lovs §§ 83-86, 88 og 89.

Om begrundelsen for ophævelsen af § 83 henvises til udkastets § 1, nr. 8.

Værnetingsbestemmelserne i §§ 84 og 85 afløses af bestemmelserne i udkastets § 2, nr. 4 (retsplejelovens § 660, stk. 2 og 4). Ophævelsen af §§ 84 og 85 bevirker i øvrigt, at retsplejelovens § 241, hvorved disse bestemmelser er opretholdt, kan ophæves, jfr. udkastets § 2, nr. 2.

Bestemmelsen i § 86 om forligsmægling må anses for bortfaldet ved lov nr. 220 af 7. juni 1952, som henlagde forligsmæglingen i alle borgerlige domssager i første instans til retten, jfr. retsplejelovens § 268.

Bestemmelsen i § 88 indeholder de nærmere regler om anke af den tilendebagte skiftebehandling samt af de under skiftebehandlingen afsagte kendelser og beslutninger. Reglerne om anke og kære af skifterettens afgørelser og af den tilendebagte skiftebehandling findes imidlertid nu i retsplejelovens §§ 661-665, og bestemmelsen i skiftelovens § 88 må derfor anses for bortfaldet.

Efter den gældende bestemmelse i § 89, *stk. 1*, kan justitsministeren, når skifteretten ikke efter foregående erindring tilbørlig fremmer et bo, beskikke en anden til at behandle boet, og dette skal da »uvægerlig, under tvangsmiddel af suspension og tiltale til embedsfortabelse, overleveres til den således beskikkede, hvem den pågældende skifteforvalter vil have at tilsvare vederlag for hans arbejde efter justitsministerens bestemmelse, foruden at være tiltale undergivet til straf og erstatning efter plakat af 21. april 1824 § 1.«

Bestemmelsen stammer oprindeligt fra kongelig resolution af 7. april 1824, nr. 1 og 3 (Collegial Tidende 1824, s. 239-241). Bestemmelsen i resolutionens nr. 3 er endvidere bekendtgjort ved plakat af 21. april 1824 § 1.

Det anføres i bemærkningerne til skiftelovs-

forslaget (Rigsdagstidende 1872-73, tillæg A, sp. 1461), at man har anset det for rettest, at denne kontrolmyndighed ikke opgives, så længe omordningen af rettergangsmåden ikke er gennemført.

Bestemmelsen, der må anses for at være bortfaldet som uforenelig med en judiciel skifteforvaltning, jfr. retsplejelovens § 14, stk. 1, foreslås ophævet. Plakat af 21. april 1824 betræffende skifters forhaling § 1 er ophævet ved § 3, stk. 1, i lov nr. 127 af 15. april 1930 om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m.

Efter den gældende bestemmelse i § 89, *stk. 2*, kan justitsministeren bestemme, at et eksekutorbo skal overgå til behandling ved skifteretten, når der fra nogen af de interesserede i boet fremkommer klage over boets utilbørlige forhaling, og klagen findes begrundet.

Om begrundelsen for ophævelsen af denne bestemmelse, der næppe har nogen selvstændig betydning ved siden af eksekutortilsynslovens § 12, stk. 1, nr. 2, henvises til bemærkningerne til udkastets § 1, nr. 8 (§ 14, stk. 1).

Til § 83

Stk. 1-3 afløser bestemmelsen i § 87, 1. pkt.

Efter udkastets *stk. 1* sker skifte af et dødsbo på det sted, hvor afdøde havde sit hjemting ved dødsfaldet. Dette stemmer med de hidtil gældende regler, som § 87, 1. pkt., henviser til. Forordningen af 21. juni 1793 § 1 bestemmer således, at »skifter, såvel i døds, som opbuds eller fallits tilfælde, bør holdes af skifteretten på det sted, hvor den, efter hvilken der skiftes, havde sit personlige værning på den tid, skiftet tager sin begyndelse«.

Regler om personers værning findes nu i retsplejelovens §§ 235-237.

Skifte skal herefter ske i den retskreds eller en af de retskredse, hvor afdøde havde bopæl ved dødsfaldet (hjemtinget). Havde afdøde hverken bopæl her eller i udlandet, og havde han ophold her ved dødsfaldet, kan skifte ske på opholdsstedet. Kendes afdødes opholdssted ved dødsfaldet heller ikke, kan skifte ske på det sted, hvor han sidst vides at have boet eller opholdt sig. Dødsboer efter danske i udlandet, der ikke kan sagsøges ved det pågældende lands domstole, og personer, som hører til danske ambassader og gesandtskaber, henhører under Københavns byrets skifteafdeling, medmindre afdøde har bevaret bopæl noget andet sted i riget.

Bestemmelsen i *stk. 1* er også i overensstem-

meise med art. 19, stk. 1, i den nordiske konvention om arv og dødsboskifte, hvorefter behandlingen af et dødsbo og skifte mellem den afdødes arvinger og den efterlevende ægtefælle, når den afdøde var statsborger i en af staterne og bosat i en af dem, skal foregå efter loven i den stat, hvor han ved sin død var bosat, og skal høre under retterne i denne stat, såfremt loven henlægger behandlingen til retten, jfr. bekendtgørelse nr. 274 af 4. oktober 1935.

Efter *stk. 2* kan skifte af fællesbo efter den ene ægtefælles død i visse tilfælde ske her i landet, selv om afdøde havde bopæl i udlandet. Fællesboet kan således skiftes her i landet, hvis den efterlevende ægtefælle har hjemting her ved dødsfaldet eller inden skiftets begyndelse erhverver hjemting her. Skiftet sker på det sted, hvor den efterlevende ægtefælle har sit hjemting. Den foreslåede bestemmelse svarer til skifteretternes og justitsministeriets hidtidige praksis, jfr. Uf R. 1954.902 og justitsministeriets skrivelser nr. 205 af 6. maj 1913 og nr. 169 af 6. juni 1933. Den efterlevende ægtefælle er i lige så høj grad som afdøde parthaver i det fællesbo, som skal deles mellem ægtefællen og førstafdødes arvinger. En regel, hvorefter fællesboet skulle deles ét sted, medens fordelingen af den halvdel, som tilfaldt afdødes arvinger, skulle ske et andet sted, ville være meget upraktisk. Kun ægtefællernes fællesbo vil kunne tages under skiftebehandling i medfør af den foreslåede bestemmelse - derimod ikke afdødes eventuelle særeje. Dette vil dog muligvis kunne henvises til behandling her efter *stk. 4*, jfr. nedenfor.

Skifte efter hensiddens i uskiftet bo sker efter *stk. 3* på det sted, hvor den efterlevende ægtefælle havde sit hjemting ved dødsfaldet, jfr. *stk. 1*, eller på det tidspunkt, da der anmodes om skifte, jfr. Uf R. 1938.987. Er skiftet påbegyndt, medens den længstlevende ægtefælle er i live, og afgår ægtefællen derefter ved døden efter at have erhvervet hjemting i en anden retskreds, fortsættes skiftet ved den skifteret, som først har taget boet under behandling.

Stk. 4 afløser bestemmelsen i § 87, 2. pkt. Bestemmelsen giver adgang for justitsministeren til at henvise et dødsbo, som ikke kan tages under behandling ved en dansk skifteret efter de almindelige værnetingsregler i *stk. 1-3*, til skifte her i landet.

Skifteretten afgør som judiciel myndighed, om dødsfaldet er tilstrækkelig godtgjort, og henvisning kan ikke ske, hvis skifteretten ikke anser dødsfaldet for bevist.

Det er efter udkastet ligesom efter gældende ret en betingelse for henvisning, at der ikke foretages skiftebehandling på det sted i udlandet, hvor afdøde havde sin bopæl.

Efter den gældende bestemmelse i § 87, 2. pkt., er det endvidere en betingelse, at afdøde var dansk. I praksis har henvisning dog også fundet sted i tilfælde, hvor afdøde havde mistet sin danske indfødsret, f.eks. ved ægteskab eller naturalisation. Udkastets regel er i overensstemmelse hermed. Den gældende bestemmelse omfatter alene tilfælde, hvor dødsfaldet har fundet sted i udlandet, men henvisning har dog i praksis også fundet sted i tilfælde, hvor vedkommende er død under midlertidigt ophold her i landet.

Efter udkastets *stk. 4*, 2. pkt., kan henvisning ske for så vidt angår aktiver her i landet, såfremt de ikke inddrages under skifte i udlandet, selv om afdøde ikke i øvrigt havde nogen særlig tilknytning til Danmark. Også denne regel må anses for at være i overensstemmelse med administrativ praksis, jfr. også Uf R. 1933.34. Langt de fleste henvisninger omfatter i øvrigt alene afdødes efterladenskaber her i landet. Et skifte i udlandet vil ofte ikke omfatte en fast ejendom her i landet, og undertiden vil kun aktiver i vedkommende fremmede land blive inddraget under det udenlandske skifte.

Bestemmelsen overlader det til justitsministeren at afgøre, til hvilken skifteret henvisning skal ske. Omfatter boet fast ejendom her i landet, vil henvisning sædvanligvis ske til den skifteret, i hvis område ejendommen er beliggende. I andre tilfælde vil henvisning i reglen ske til skifteretten på det sted, hvor nogle af arvingerne har bopæl, eller til den skifteret, som har særlig adgang til at skaffe sig oplysninger om boets forhold, eller til skifteretten på det sted, hvor boets aktiver befinder sig. Efter udkastets § 85 kan præsidenten for vedkommende landsret dog overføre behandlingen til en anden skifteret, hvis det viser sig mere praktisk.

Ved skiftet finder danske skifteprocessuelle regler anvendelse.

Til § 84

Efter skiftelovens § 82 finder lovens regler om offentlig skiftebehandling af dødsboer — med de lempelser, som følger af forholdets natur — også anvendelse i andre boer, såsom interessentskabsboer, for så vidt de ikke erklæres

konkurs. Efter denne bestemmelse kan formuer, der tilhører interessentskaber, aktieselskaber, foreninger og andre juridiske personer, ved disses ophør fordeles ved skifteretten. Ifølge praksis finder bestemmelsen endvidere anvendelse på det sameje om en flerhed af genstande, der i tidens løb kan opstå mellem f.eks. ægtefæller med særeje eller mellem personer, der lever sammen uden at have indgået ægteskab, jfr. UfR.1953.182, 1961.283 og 1972.485. Sker skiftet (likvidationen) privat, skal det ikke anmeldes til skifteretten. Offentligt skifte af boet forudsætter en begæring fra en af parterne, jfr. dog aktieselskabslovens § 62.

Regler om værneting for selskaber og foreninger m.v. findes nu i retsplejelovens § 238. Herefter har stiftelser, korporationer, selskaber og foreninger m.v. hjemting i den retskreds, hvor deres hovedforretningslokale er, eller, hvis sådant ikke findes, hvor et af bestyrelsens medlemmer bor. Aktieselskaber har hjemting, hvor hovedkontoret eller, for udenlandske aktieselskabers vedkommende, den pågældende forretningsafdelings kontor findes, jfr. aktieselskabslovens § 84.

Nogle lovbestemmelser hjemler, at sager, der vedrører en erhvervsvirksomhed, kan anlægges der, hvor virksomheden er, jfr. f.eks. firma-loven nr. 23 af 1. marts 1889 § 34 og retsplejelovens § 241 a. Den bestyrende reder i et partsrederi kan efter § 43 i søloven, som affattet ved lov nr. 205 af 24. maj 1972, i rederiets anliggender sagsøges på dettes vegne²⁵). Er ingen bestyrende reder valgt, står det den, som vil sagsøge rederiet, frit for at sagsøge, hvem han vil af partrederne på rederiets vegne. Sagsøgeren har valget mellem partrederens personlige og skibets værneting.

I § 3 i udkastet til konkurslov i konkurslovsudvalget betænkning II nr. 606/1971 er det foreslået, at det principale værneting for de skifteforretninger, der omfattes af udkastet til konkurslov, skal være på det sted, hvorfra virksomheden udøves.

I overensstemmelse hermed foreslås det i *stk. 1*, at offentligt skifte af selskaber og foreninger m.v., som driver erhvervsvirksomhed, skal foretages af skifteretten på det sted, hvorfra virksomheden udøves. Dette vil også af hensyn til kreditorerne være mest hensigtsmæssigt.

Virksomheden udøves fra det sted, hvor for-

retningsledelsen (administrationskontoret) befinder sig.

Udøves erhvervsvirksomheden ikke fra noget bestemt sted, eller driver selskabet eller foreningen ikke erhvervsmæssig virksomhed, falder man efter *stk. 2* tilbage på hjemtinget efter retsplejelovens § 238 eller andre særlige værnetingsbestemmelser.

Efter det foreliggende udkast fra 1970 til konvention mellem Fællesmarkedets stater angående konkurs, akkord og tilsvarende behandlingsformer skal konkurs som hovedregel erklæres der, hvor skyldneren - en fysisk person eller et selskab - har midtpunktet for sine økonomiske anliggender. Dette kriterium vil som regel føre til samme resultat som udvalgets udkast²⁶), men der kan dog, såfremt konventionsudkastet gennemføres, være grund til en justering.

Til § 85

Havde afdøde ved dødsfaldet bopæl i flere retskredse, anses han at have hjemting i enhver af dem, jfr. § 83 smh. m. retsplejelovens § 236, stk. 2, og den af de pågældende skifteretter, der modtager anmeldelsen eller videreanmeldelsen af dødsfaldet, har således pligt til at udføre skiftet. Dette gælder også, selv om måske den væsentligste del af aktiverne befinder sig i en anden retskreds, hvor også flertallet af arvingerne bor. De implicerede skifteretter må dog antages at kunne træffe aftale om overflytning af skiftebehandlingen. En sådan overflytning af skiftebehandlingen til en anden skifteret kan derimod efter gældende ret ikke ske, hvis den anden skifteret modsætter sig overflytning. Også hvor afdøde har haft sit personlige værneting i én retskreds, medens boets aktiver og kreditorer i det væsentlige er i en anden retskreds, kan der undtagelsesvis være praktisk behov for at kunne flytte skiftebehandlingen over til skifteretten i den sidstnævnte retskreds.

Efter retsplejelovens § 456 c, stk. 4, 2. pkt., kan den ret, der behandler en faderskabssag, med samtykke af præsidenten for vedkommande landsret henvise sagen til behandling ved en anden ret, såfremt dette kan antages at ville forenkle eller fremskynde sagens behandling.

Udvalget foreslår, at der indføres en tilsvarende adgang til henvisning af boer til behandling ved anden skifteret end den, som skal foretage skiftet efter §§ 64 a (om skifte ved separation og skilsmisse m.v.), 83 og 84, hvis behand-

²⁵) Bestemmelsen svarer ganske til den tidligere regel i sølovens § 10, stk. 2.

²⁶) Jfr. *Munch* i UfR 1972 B. 170 f.

lingen af boet mere hensigtsmæssigt kan ske ved den anden skifteret. Bestemmelsen om henvisning træffes efter udkastet af præsidenten for vedkommende landsret, hvorved forstås præsidenten for den landsret, i hvis kreds den skifteret, der har boet under behandling, ligger, selv om den skifteret, som boet henvises til, ligger i den anden landsretskreds.

Tilsvarende regler er foreslået i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 (udkastets § 6) og i betænkning nr. 634/1971 (udkastet til lov om ændring af retsplejeloven § 1, nr. 6 (§ 487, stk. 5)).

I Norge er der ved lov nr. 51 af 19. juni 1970 indsat en bestemmelse i skiftelovens § 8, stk. 7, hvorefter den skifteret, som efter de almindelige regler er kompetent til at behandle boet, kan beslutte, at skiftebehandlingen skal overføres til en anden skifteret, som samtykker i overføringen. Bliver samtykke ikke givet, kan justisdepartementet, når særlige grunde gør det ønskeligt, beslutte, at overføring skal ske.

Til § 86

Ved konventionen af 19. november 1934 mellem de nordiske lande om arv og dødsbo-skifte, jfr. bekendtgørelse nr. 274 af 4. oktober 1935, er der truffet bestemmelse om, ved hvilket lands retter og efter hvilken lovgivning skifte skal foregå, når afdøde var statsborger i en af staterne og bosat i en af dem. Skiftet omfatter også formue, som findes i de andre stater, jfr. art. 19. Konventionen indeholder i øvrigt en række forskellige bestemmelser om, hvilket lands lov der skal anvendes på bestemte tilfælde, samt om retternes bistand til skiftemyndighederne i de andre lande m.m. Konventionen indeholder yderligere i kapitel II visse bestemmelser om, hvilket lands lov der skal anvendes ved bedømmelsen af arvingernes ansvar for arveladerens gæld eller for opfyldelsen af et legat m.v., og om begrænsning i virkningerne af præklusivt proklama.

Udkastet til konkurslov i betænkning nr. 606/1971 indeholder i § 7 en regel om, at der ved overenskomst med fremmed stat kan tillægges konkurs og anden insolvensbehandling virkning her i riget, når det ikke ville være åbenbart uforeneligt med landets retsorden. Under samme forudsætninger kan det bestemmes, hvilket lands lovgivning der kommer til anvendelse, og hvilken bistand skifteretten skal yde de fremmede myndigheder. Justitsministeren

fastsætter nærmere bestemmelser til overenskomsternes gennemførelse.

Lignende bemyndigelser i noget forskellig udformning findes i retsplejelovens §§ 223 a og 479, jfr. § 1, nr. 3 og 5, i udkastet til ændring af retsplejeloven i betænkning nr. 634/1971 om udlæg og udpantning, ægteskabslovens § 66, adoptionslovens §§ 26 og 27 og lov om inddrivelse af underholdsbidrag § 1, stk. 2. Efter de nævnte bestemmelser - med undtagelse af retsplejelovens § 479 — kan regler fastsættes såvel ved traktat som administrativt, enten ved justitsministerens bestemmelse eller ved kongelig anordning.

Efter bestemmelsen i § 86 i udkastet kan gennemførelsen af særlige regler ske enten ved overenskomst med fremmed stat eller efter justitsministerens bestemmelse. Reglerne kan angå skifteretternes kompetence i skifter, der har tilknytning til flere staters område, hvorved erindres, at foretagelse af skifte i adskillige stater er overladt til arvingerne selv. Endvidere kan fastsættes regler om virkningerne af en udenlandsk skiftebehandling her i landet, om danske skifteretters bistand til en skiftebehandling i fremmed stat og om, hvilken lov der skal finde anvendelse ved gennemførelsen af skiftet. Derimod kan udkastets regel ikke anvendes på spørgsmål om, efter hvilket lands regler arven skal fordeles eller gyldigheden af et testamente bedømmes. Udvalget har ligesom konkurslovsudvalget, jfr. betænkning nr. 606/1971 s. 57, fundet det rigtigst ikke i lovtæksten at stille krav om gensidighed, hvilket heller ikke gøres i nyere lovbestemmelser vedrørende forholdet til fremmed lovgivning. Udvalget har derimod ment for en sikkerheds skyld at burde medtage klausulen om, at skiftebehandling i fremmed stat ikke kan medføre virkninger her i landet, som ville være åbenbart uforenelige med dansk retsorden (ordre public).

Udkastets regel omfatter foruden dødsbo-skifter skifter mellem ægtefæller, jfr. § 64 a, og de i § 82 omhandlede skifter.

Til nr. 34 (ophævelse af § 92)

Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 2, nr. 7 (retsplejelovens § 1020).

Til § 2

Bestemmelserne i § 2 angår ændring eller ophævelse af nogle regler i retsplejeloven vedrørende skifte.

Til nr. 1 (ophævelse af § 14, stk. 1, litra g)

Efter den gældende bestemmelse i § 14, stk. 1, litra g, hører tilsyn med og revision af dødsboer, der behandles af eksekutorer, uden for Københavns byrets område til underretternes virkekreds uden for den egentlige retspleje, hvortil bl.a. regnes skifteforvaltning. Efter de foreslåede ændringer af reglerne om behandling af eksekutorboer, jfr. udkastets § 1, nr. 8 (kapitel 2), må skifteretternes tilsyn med og revision af sådanne boer imidlertid henregnes til den egentlige skifteforvaltning, og bestemmelsen i § 14, stk. 1, litra g, foreslås derfor ophævet.

Til nr. 2 (ophævelse af § 241)

Ophævelsen af § 241 er en følge af udkastets § 1, nr. 33, og § 2, nr. 4.

Til nr. 3 (ophævelse af § 654)

Bestemmelsen i stk. 1 om opretholdelse af skifteloven med dertil hørende love må anses for overflødig og foreslås derfor ophævet.

Ophævelsen af stk. 2 er en følge af udkastets § 1, nr. 8 (§ 18, stk. 2, 4. pkt.).

Til nr. 4 (§ 660, stk. 2-5)

Udkastets bestemmelser afløser de gældende bestemmelser i retsplejelovens § 660, stk. 2 og 3, og skiftelovens §§ 36, 39, 55, 76, 84 og 85.

Retsplejelovens kapitel 58 (§§ 654 og 660-665) indeholder de processuelle regler om skifterettens behandling af tvister og om appel af skifterettens afgørelser i dødsboer og fællesboer m.v.

Efter den gældende bestemmelse i § 660, stk. 1, foregår behandlingen af tvistigheder, der opstår under skiftebehandlingen, herunder bevisførelse, ved skifteretten. Derimod afgøres tvistigheder, der opstår under et bos behandling ved testamentseksekutorer, ifølge § 660, stk. 3, under en retssag, som anlægges ved den underret, der i dødsøjeblikket var den afdødes hjemting, eller, for så vidt sagen efter dens genstand henhører under landsret, ved den landsret (jfr. § 338), under hvilken vedkommende underret står.

Forud for retsplejeloven var det overladt til skifteretten at påkende krav, der af de i boet interesserede personer, navnlig arvinger, legatarer og kreditorer, rejstes med hensyn til deres retsstilling i boet, jfr. *Deuntzer* s. 766. Også tvistigheder i et eksekutorbo påkændtes af skif-

teretten, jfr. forordning af 29. april 1795 § 2 og *Deuntzer* s. 715. Derimod havde skifteretten - trods nogen usikkerhed herom i ældre juridisk litteratur - ikke kompetence til at afgøre tvister om boets krav mod andre.

Ved retsplejeloven af 11. april 1916 mistede skifteretten adgangen til at påkende fordringer og krav, der fremsattes mod boet, jfr. §§ 655 og 656. Ville boet ikke anerkende fordringen, måtte fordringshaveren inden en vis frist anlægge sag ved de almindelige domstole. Var det kun en enkelt af boets vedkommende, som ville bestride fordringen eller påstanden, kunne han anlægge sag. Var parterne enige om at overlade spørgsmålets afgørelse til skifteretten, havde denne dog efter § 656, stk. 4, pligt til, når ingen bevisførelse ved vidner, syn eller parternes egen forklaring behøvedes, at afsige en kendelse, ved hvilken tvisten da var afgjort på samme måde som ved voldgift. Spørgsmål om boets overdragelse, bestyrelse, udlevering og - med de begrænsninger, der fulgte af §§ 655 og 656, jfr. ovenfor - også om dets opgørelse påkændtes efter § 660 af skifteretten.

Begrundelsen for begrænsningen af skifterettens dømmende myndighed var i første række ønsket om at indpasse skiftelovens regler i retsplejelovens rettergangssystem. Ændringen blev betragtet som en naturlig følge af, at retsplejeloven gennemførte umiddelbarhedsprincippet med hensyn til alle egentlige retstvister. Skulle tvister i skiftesager fortsat påkændes af skifteretten, måtte derfor også hele bevisførelsen ved vidner, syn og skøn og parternes personlige afhøring foregå for skifteretten²⁷⁾, hvilket man - bl.a. under hensyn til, at alle spørgsmål, hvis genstand oversteg 300 kr., efter retsplejeloven som hovedregel skulle behandles og pådømmes af landsretten - ikke fandt at kunne gå ind for. Da man heller ikke mente at kunne vinde noget i praktisk henseende ved at henlægge bevisførelsen til skifteretten, hvor behandlingen og påkendelsen af sagerne jo måtte foregå i alt væsentligt efter de samme regler som ved underretten, blev resultatet, at de egentlige retstvister i skiftesager ved retsplejeloven blev henvist til procedure og påkendelse ved de almindelige domstole (underret eller landsret, alt efter sagsgenstandens art og størrelse).

²⁷⁾ Før retsplejelovens ikrafttræden skulle bevismidlerne tilvejebringes ved de almindelige domstole, hvorefter udskrift af det passerede blev fremlagt for skifteretten.

Allerede ved lov nr. 300 af 30. juni 1922 vendte man dog tilbage til den ordning, der var gældende forud for retsplejeloven, for så vidt angår boer, der behandles af skifteretten, således at skifteretten nu påkender fordringer og krav mod boet, jfr. skiftelovens §§ 36 og 39. I bemærkningerne til lovforslaget blev det anført, at den ved retsplejeloven skete ændring fra alle sider var erkendt at være et tilbageskridt, idet »det er langt naturligere at lade den dommer, der iøvrigt har med boets behandling at gøre, også afgøre opståede retsstridigheder, og det er derfor ved forslaget meningen at genindføre den ordning, der gjaldt før retsplejeloven«. Med hensyn til tvistigheder i eksekutorboer opretholdt 1922-loven derimod den ved retsplejeloven indførte ordning, idet man ikke fandt, at der var grund til at lade sådanne tvistigheder blive afgjort ved skifteretten²⁸⁾.

Efter udvalgets udkast vil hovedparten af offentlige dødsboskifter blive foretaget af en af skifteretten udnævnt eksekutor. Skifterettens kompetence til at afgøre tvister under bobehandlingen må derfor enten begrænses til de få og sædvanligvis mindre komplicerede boer, som fremtidig vil blive behandlet af skifteretten, eller udvides til også at omfatte eksekutorboerne, som dels vil være de boer, som hidtil er blevet behandlet af eksekutorer, dels de boer, som under den gældende ordning ville blive behandlet af skifteretten med bistand af en medhjælper. Udvalget finder, at erfaringerne taler for at udvide skifterettens kompetence til også at omfatte tvister i eksekutorboer. Gennem tilsynet med disse boer vil skifteretten ofte have erhvervet et vist kendskab til de enkelte boers forhold, ligesom skifteretternes almene kendskab til de spørgsmål, som oftere giver anledning til strid i forbindelse med bobehandling, vil kunne være af værdi. En tvist mellem arvinger vil ikke sjældent være så omfattende, at stridens løsning nærmer sig et partielt skifte. Ikke mindst under bestræbelser for at tilvejebringe forlig vil der kunne være behov for at drage adskillige skiftespørgsmål ind under en samlet ordning. Praktisk betydning får kompetencereglerne især for sager, som efter de almindelige regler på grund af sagsgenstandens værdi ville henhøre under landsretten, samt i retskredse, hvor der er flere dommere, i hvilket tilfælde skiftevesenet sædvanligvis ikke er hen-

²⁸⁾ Jfr. Rigsdagstidende 1920-21, tillæg A, sp. 4917-18.

lagt til civildommeren. Der er næppe stærkere grund til landretsbehandling af tvister i eksekutorboer end af de tvister, som i dag afgøres af skifteretten. Er en part utilfreds med skifterettens afgørelse, vil han altid have mulighed for at indbringe spørgsmålet for landsretten, jfr. retsplejelovens § 663 i den ved udkastet foreslåede affattelse (udkastets § 2, nr. 6).

Visse tvister i eksekutorboer skal allerede efter gældende ret afgøres af skifteretten. Dette gælder således tvister om forlodsret efter arvelovens kapitel 5, jfr. § 29, stk. 1, og begæringer fra arvinger om tilsidesættelse af en bestemmelse i arveladerens testamente om båndlæggelse af tvangsarv, jfr. arvelovens § 60. Reglerne herom berøres ikke af udkastet.

For så vidt angår tvister om fordringer, der rettes mod boet, er de grunde, der taler for skifteretsbehandling, vel ikke fuldt så stærke som med hensyn til tvister mellem arvinger om boets opgørelse. Også for bedømmelsen af sådanne krav kan kendskab til boet eller til skiftebehandling i almindelighed dog være af betydning. Adskillige krav, som rettes mod et dødsbo, vil have ensartet grundlag, og overstiger nogle af disse krav grænsen for landsretsbehandling (for tiden 10.000 kr., jfr. retsplejelovens § 225, nr 1), medens andre er under grænsen, er det upraktisk, at de første skal behandles ved én ret, men de sidste ved en anden.

Udvalget finder imidlertid, at ikke blot tvister i eksekutorboer, men også tvister i privat skifteboer bør henlægges til skifteretten.

Ifølge det oprindelige skiftelovsforslag skulle tvister mellem privatskiftende arvinger altid indbringes for skifteretten til afgørelse. Dette begrundes i bemærkningerne med, at det måtte anses for den hensigtsmæssigste ordning at henlægge afgørelsen af sådanne sager til skifteretten, idet sådanne tvistemål jævnlig ville dreje sig om forvaltningsspørgsmål, der ikke egnede sig til at behandles efter de for domsager gældende regler.²⁹⁾ Bestemmelsen blev dog senere efter forslag fra det folketingsudvalg, der behandlede lovforslaget i samlingen 1873—74, ændret til den gældende regel i skiftelovens § 76.³⁰⁾

Herefter kan arvinger, som skifter privat, vedtage, at opståede tvistigheder skal afgøres af den skifteret, som i tilfælde af offentlig skifte-

²⁹⁾ Jfr. Rigsdagstidende 1872-73, tillæg A, sp. 1454 f.

³⁰⁾ Jfr. Rigsdagstidende 1873-74, tillæg B, sp. 479 og 488.

behandling skulle have behandlet boet. Kan arvingerne ikke enes om at forelægge en tvist for skifteretten, må den derimod afgøres under et søgsmål ved de almindelige domstole, medmindre boet tages under behandling af skifteretten, jfr. skiftelovens § 8.

Efter udkastet gøres skifteretsbehandling af sådanne tvister mellem privatskiftende arvinger til lovens almindelige regel, således at vedtagelse er unødvendig. Udkastet henlægger imidlertid også tvister om fordringer i boet til skifteretten. Skulle undtagelsesvis kreditor have ønske om behandling ved den almindelige ret, vil han i øvrigt kunne fremkalde dette ved at udtage stævning mod alle arvingerne ved landsret eller underret efter kravets størrelse. Til støtte for skifterettens kompetence kan i øvrigt anføres de samme betragtninger som ved eksekutorboer, dog med den begrænsning, at skifteretten i reglen ikke vil have nærmere kendskab til det enkelte privat skiftede bo.

Den norske Dommerforenings lovudvalg gjorde i forbindelse med gennemførelsen af lov nr. 51 af 19. juni 1970 opmærksom på, at det muligvis kunne være en rationel ordning at henlægge behandlingen af skiftetvister i testamentsfullbyrderboer til vedkommende skifteret under hensyn til, at man i større byer har specialdomstole, jfr. Ot. prp. nr. 49 (1969-70) s. 42. Justisdepartementet fandt imidlertid, at der ikke burde gennemføres en særregel for boer med testamentsfullbyrder, og en mere generel ordning, hvorefter tvister i forbindelse med skifteopgør skulle høre under skifteretten, også når boet ikke skiftes offentligt, rejste efter departementets opfattelse vanskelige afgrænsningsspørgsmål.

Af systematiske grunde foreslår udvalget, at de processuelle skifteregler i skiftelovens §§ 36, 39, 55, 76, 84 og 85 - i den udstrækning bestemmelseerne ikke kan ophæves - overføres til retsplejelovens § 660. I udkastet til konkurslov i betænkning nr. 606/1971 er de processuelle regler i retsplejelovens kapitel 59 om konkurs placeret i konkursloven, jfr. betænkningen s. 29 f og 269 ff. Konkurslovsudvalget anfører dog, at det må afhænge af mere almene lovtekniske hensyn, om de processuelle regler skal anbringes i konkursloven eller i retsplejeloven. Træffes der beslutning om at anbringe de processuelle regler om konkurs i konkursloven, bør de skifteprocessuelle regler ligeledes overføres til skifteloven. Dette vil ikke medføre større praktiske vanskeligheder.

Konkurslovsudvalgets udkast til konkurslov indeholder i kapitel 26 (§§ 196-209) processuelle regler om konkursbehandlingen, som efter skiftelovsudvalgets mening også ville være egnede til anvendelse på dødsbobehandlingen. En gennemførelse af disse regler bør imidlertid, også af hensyn til retsplejelovens opbygning, hvorved reglerne om konkurs i vidt omfang er udformet som henvisning til reglerne om skifte, ske samtidig for så vel konkurs som skifte.

Stk. 2 afløser de gældende bestemmelser i retsplejelovens § 660, stk. 3, 1. pkt., og skiftelovens § 36, sidste pkt., § 76 og § 85 samt til dels § 84.

Reglen i stk. 2 bestemmer alene, hvilken ret der er kompetent til at behandle og afgøre de i bestemmelsen nævnte tvister. Eksekutors og de privatskiftende arvingers beføjelser hverken indsnævres eller udvides. Bestemmelsen angiver både den saglige og den stedlige kompetence. Den saglige kompetence er hos skifteretten, og denne regel kan ikke fraviges ved parternes aftale, jfr. derimod stk. 5. Dette er som nævnt ovenfor en ændring i forhold til gældende ret, hvorefter - bortset fra reglen i § 660, stk. 1, om skifteretsboer — kun tvister mellem privatskiftende arvinger om boets behandling og deling kan indbringes for skifteretten, og kun hvis parterne er enige derom, jfr. skiftelovens § 76. Den stedlige kompetence er efter udkastet hos den skifteret, som skulle have foretaget skiftet, hvis boet var blevet behandlet ved skifteret, altså ved dødsboskifter normalt skifteretten på det sted, hvor afdøde ved sin død havde sit hjemting, jfr. udkastets § 1, nr. 33 (§ 83). Ved skilsmisse og separationsskifter bestemmes den stedlige kompetence efter reglen i skiftelovens § 64 a. Bestemmelsen om den stedlige kompetence er i overensstemmelse med den mere begrænsede regel i den gældende § 84, hvorefter søgsmål angående arvekrav eller angående fordringer på arveladeren kan anlægges ved den ret, som i dødsøjeblikket var afdødes hjemting, og med den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 660, stk. 3, 1. pkt., om eksekutorboer.

Udkastet bruger ikke som § 84 den udtryksmåde, at sagen »indbringes« for skifteretten, men at sagen »anlægges« ved skifteretten. Heraf følger, at de almindelige regler om sagsanlæg finder anvendelse, således at sagsøgeren må udtage stævning, jfr. retsplejelovens § 279, stk. 1, medmindre parterne er enige om at begære sagen foretaget uden stævning efter reglen i § 425, stk. 3. Der må ligeledes ske forkyndelse af

stævning efter de almindelige regler. I praksis foregår behandlingen af tvister under et skifteretsskifte uden udfærdigelse af stævning; men når en part som efter udkastet på egen hånd skal kunne rejse sag, uden at der i forvejen foregår en skiftebehandling ved skifteretten, må modparten i almindelighed underrettes herom gennem forkyndelse af stævning. Udvalget har anset det for unødvendigt i stk. 2 at gentage henvisningen i stk. 1 til de for underretssager foreskrevne regler, idet det må anses for en selvfølge, at det er disse regler, som i øvrigt ikke adskiller sig væsentlig fra reglerne om landsretssager, der finder anvendelse.

Efter retsafgiftslovens § 39, stk. 1, skal der for behandling af tvistigheder i dødsboer, der er udleveret arvingerne til privat skifte, betales afgift efter reglerne i lovens kapitel 1 (om borgerlige domssager). Denne bestemmelse har efter gældende ret kun betydning for de af skiftelovens § 76 omhandlede tvister.³¹⁾ Af bestemmelsen fremgår modsætningsvis, at der ikke skal betales særlig afgift for behandling af tvistigheder i de af skifteretterne behandlede boer. I privatskiftede boer, hvor arvingerne ikke er enige om, at afgørelsen af en tvist skal træffes af skifteretten, jfr. skiftelovens § 76, vil tvisten blive afgjort ved de almindelige domstole, og der vil derfor i disse tilfælde skulle betales afgift efter reglerne i retsafgiftslovens kapitel 1. Det samme gælder behandlingen af tvistigheder i eksekutorboer, jfr. retsplejelovens § 660, stk. 3, bortset fra behandlingen af de i retsafgiftslovens § 39, stk. 2, nævnte spørgsmål, og behandlingen af tvistigheder mellem ægtefæller eller tidligere ægtefæller i anledning af privat skifte af fællesbo. Udvalget har ikke taget stilling til, om de i udkastets stk. 2 nævnte sager omfattes af reglerne i retsafgiftslovens kapitel 1. Gennemføres udkastet, bør der dog formentlig indsættes en bestemmelse i retsafgiftslovens kapitel 6 om, at der for behandlingen af de i stk. 2 nævnte sager skal betales afgift efter reglerne i kapitel 1.

Nr. 1 angår tvister vedrørende boets behandling, jfr. § 660, stk. 1, og ovenfor om retstilstanden efter retsplejelovens ikrafttræden og indtil ændringen i 1922. En nøjere afgrænsning er på grund af reglerne under nr. 2-4 dog uden praktisk betydning. Reglen omfatter eksekutor-

boer, privat skiftede dødsboer og fællesboer, navnlig skilsmisse- og separationsboer, som skiftes privat. Eksekutorbehandling af et fællesbo kan kun forekomme i forbindelse med skifte af dødsbo eller ved skifte af et uskiftet bo.

Nr. 2 angår krav mod et dødsbo, som skiftes privat eller ved eksekutor, hvad enten kravet vedrører en arveret, et legat, en fordringsret eller en ejendomsret eller anden tinglig ret over et aktiv i boets besiddelse. Da det kan forekomme mindre træffende at betegne genstanden for en strid mellem privatskiftende arvinger om deres arverettigheders omfang som et krav mod boet eller som en tvist om dettes behandling, er udtrykkelig medtaget krav mellem arvinger i boet. Herved sigtes selvsagt kun til krav mellem arvingerne i deres egenskab af arvinger; har to arvinger et helt andet mellemværende, f.eks. angående et salg fra den ene til den anden, som ikke vedrører boet, må sag herom anlægges ved de almindelige domstole.

Til nr. 3. Som en naturlig konsekvens af udkastets nr. 1 og 2 foreslås det i nr. 3, at også sager om krav mellem ægtefæller eller tidligere ægtefæller i anledning af privat skifte af fællesbo, som efter de gældende regler skal anlægges ved de almindelige domstole, medmindre parterne er enige om at ønske tvisten afgjort af skifteretten, jfr. Uf R 1971.708, fremtidig i alle tilfælde skal behandles af den skifteret, som skulle have foretaget skiftet i tilfælde af offentlig skiftebehandling.

Værnetingsaftale mellem parterne er kun gyldig i det omfang, det følger af skiftelovens § 64 a, d.v.s. i tilfælde, hvor § 64 a, stk. 1, 1. og 2. pkt., er uanvendelige, fordi ægtefællerne eller de tidligere ægtefæller ved sagens anlæg har bopæl i hver sin retskreds, og deres sidste fælles bopæl var i en tredje retskreds. Er ingen skifteret kompetent til at behandle sagen, kan justitsministeren, såfremt de i § 64 a, stk. 2, anførte betingelser er opfyldt, bestemme, hvilken skifteret der skal behandle sagen.

Udkastets nr. 3 omfatter alene sager om krav i anledning af skifte af fællesbo. Foruden tvister om selve boets opgørelse og fordeling kan f.eks. vederlagskrav efter lov om ægteskabets retsvirkninger § 23 eller tvister om fordeling af overskydende skat indbringes for skifteretten. Har en ægtefælle foruden kravet vedrørende skifte af fællesboet f.eks. krav på opfyldelse af bestemmelser om underholdsbidrag, kan dette

³¹⁾ Jfr. betænkning nr. 377/1965 om retsafgiftslovgivningen s. 64.

krav ikke gøres gældende ved skifteretten, da det ikke vedrører selve skiftet. Andre formuere- retlige krav mellem ægtefæller vil, når fælles- boet skal gøres op, i reglen være uden betyd- ning. Har der været fuldstændig særeje mellem ægtefællerne, kan tvist om enkelte genstande eller krav efter ægteskabslovens § 56 ikke be- handles af skifteretten. Kun hvis der bliver tale om et skifte af en formuemasse, kan der i med- før af skiftelovens § 82 ske behandling ved skifteretten, men det bliver da en offentlig skif- tebehandling. Sag efter ægteskabslovens § 58 om tilsidesættelse af en åbenbart urimelig aftale mellem ægtefællerne om boets deling skal efter retsplejelovens § 448, nr. 4, behandles som æg- teskabssag og anlægges ved sagsøgtes hjemting, jfr. § 448 d, og en sådan sag kan ikke efter ud- kastet anlægges ved skifteretten. Skifterettens kompetence til afgørelse af tvister må af græn- ses på lignende måde som i et separations- eller skilsmissebo, der behandles af skifteretten. Sepa- rations- eller skilsmissekiftet har ikke til for- mål at fyldestgøre ægtefællernes kreditorer, og disse kan ikke, selv om boet skiftes offentligt, få deres krav påkendt af skifteretten. Dette kan derfor heller ikke ske i privat skiftede boer.

Nr. 4 svarer til den gældende bestemmelse i skiftelovens § 36, sidste pkt., om tilbagesøgning af beløb, som er udbetalt af boet mod skadesløs kvittering. Udlodning af arv sker således under forbehold af, at revisionsmyndighederne ikke gør antegnelser, som nødvendiggør en ændret beregning af arven. Udvalget finder ikke, at skifterettens kompetence bør være afhængig af, at der tages et forbehold om tilbagesøgning. Derimod tager udkastets regel ikke stilling til, om forbehold skulle være nødvendigt for over- hovedet at kunne kræve beløbet tilbagebetalt. Efter udkastets regel bliver værnetingsreglen i skiftelovens § 85 for søgsmål angående tilbage- søgning af udbetalte ydelser, når udlodning om- gøres, overflødig.

Bestemmelsen i *stk. 3* afløser de gældende regler i retsplejelovens § 660, stk. 2, og stk. 3, 2. pkt. Bestemmelsen omfatter arvinger og alle andre, som har eller hævder at have andel i boet. Personer, der har andel i boet, vil ofte være part i sagen, således at tvangsmidlerne over for vidner ikke uden særlig hjemmel kan anvendes over for dem. At det er nødvendigt i givet fald at kunne anvende disse tvangsmidler over for personer, der har andel i boet, skyldes navnlig, at de sager, der omfattes af bestemmel-

sen, i almindelighed også har betydning for andre end den, som skal afgive forklaring.

At afhøringen sker efter samme regler, som gælder om vidner, betyder navnlig, at de almin- delige tvangsmidler over for modvillige vidner kan anvendes, jfr. retsplejelovens § 178, stk. 1, men også at de almindelige vidneudelukkelses- og vidnefritagelsesgrunde, jfr. retsplejelovens §§ 169-173, finder anvendelse.

En tilsvarende regel er foreslået i konkurs- lovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 (ud- kastets § 194).

Bestemmelsen i *stk. 4* afløser de gældende be- stemmelser i skiftelovens §§ 55 og 84. Den, der har krav mod et af skifteretten behandlet døds- bo, kan anmelde sit krav i boet og, hvis det be- strides, få det påkendt af skifteretten, jfr. rets- plejelovens § 660, stk. 1. En skifteretsdom kan efter de gældende regler ikke fuldbyrdes ved udlæg i arvingernes formue uden for skiftet. Kreditor kan imidlertid efter skiftelovens § 55, hvis boet behandles som vedgåelsesbo, i stedet anlægge sag mod arvingerne ved den alminde- lige ret (underret eller landsret) på det sted, hvor boet behandles. En dom over arvingerne kan da fuldbyrdes såvel i deres formue uden for skiftet som - dersom alle arvingerne er dømt - i dødsboets aktiver. En lignende regel, men omfattende både arvekrav og kreditorkrav og såvel offentlige vedgåelsesboer som privat skiftede boer findes i skiftelovens § 84, der dog ikke som § 55 giver sagsøgeren den fordel, at han kan nøjes med forkyndelse af stævningen for skifteretten.

Udvalget finder det mest hensigtsmæssigt, at krav, som gøres gældende både mod boet og mod de enkelte arvinger, pådømmes af skifte- retten. Skifteretten er en domstol ligesom den almindelige ret, og behandlingen ved skifteret- ten frembyder de samme judicielle garantier. Der er ligeledes adgang til appel. Angår sagen et beløb af over 10.000 kr., således at den ellers skulle behandles ved landsretten, mister arvin- gerne ganske vist den uindskrænkede adgang til appel til Højesteret. I det omfang, der er rime- ligt behov herfor, vil der dog kunne gives be- villing til prøvelse af sagen i 3. instans.

Bestemmelsen i 2. pkt. svarer til den gælden- de bestemmelse i skiftelovens § 55, stk. 2. Ud- valget finder det ikke betænkeligt at overlade eksekutor i et eksekutorbo at underrette de en- kelte arvinger om sagsanlægget.

I privat skiftede boer må et søgsmål rettes mod arvingerne, og en dom over samtlige disse

vil uden videre kunne fuldbyrdes både i arvingernes egen formue og i boet. En særlig værneringsregel er efter udkastets stk. 2, nr. 2, unødvendig.

Stk. 5 giver en ny regel.

Medens skifteretten efter gældende ret er kompetent til at påkende krav mod et af skifteretten behandlet bo, jfr. skiftelovens § 39 og retsplejelovens § 660, stk. 1, og efter udkastet foreslås gjort kompetent, også for så vidt angår krav mod bl.a. eksekutorboer, jfr. udkastets stk. 2, falder krav, der af boet rejses mod andre, sædvanligvis uden for skifterettens kompetence, jfr. skiftelovens § 36, 2. pkt. Herfra gælder alene de i § 36, 3. og 4. pkt., nævnte undtagelser. Herefter kan skifteretten, når nogen har anmeldt en fordring i boet, påkende boets modfordringer, for så vidt der ikke kræves selvstændig dom for et overskydende beløb. Skifteretten kan endvidere gøre udlevering eller overdragelse af genstande, som findes i boet, afhængig af, at vedkommende opfylder sine forpligtelser i den anledning mod boet. Endelig kan skifteretten, når noget er udbetalt af boet mod skadesløs kvittering, afgøre, om dette helt eller delvis på grund af senere oplysninger bør tilbagebetales. For så vidt angår de to førstnævnte tilfælde må bestemmelsen anses for overflødig, idet skifterettens adgang til at påkende indsigelser og modkrav, der kun gøres gældende til kompensation, følger af almindelige processuelle regler. Om det sidstnævnte tilfælde henvises til udkastets stk. 2, nr. 4.

Efter § 196, stk. 1, i udkastet til konkurslov i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 afgør skifteretten efter parternes vedtægelse tvister om krav, der gøres gældende af konkursboet. Det oplyses i betænkningen s. 222, at konkurslovsudvalget har overvejet, hvorvidt man skulle foreslå en radikal udvidelse af skifterettens kompetence, således at denne skulle afgøre alle tvister, hvori boet var part. Uanset at en sådan ordning efter udvalgets mening ville indebære forskellige fordele, har man dog ikke ment, at der er fuldt tilstrækkelig føje til at fravige den grundsætning, at sager føres der, hvor den sagsøgte part har sit hjemsted, når ikke selve sagens beskaffenhed giver den særlig tilknytning til et andet sted. Derimod har man som nævnt fundet det ubetænkeligt at give parterne adgang til at vedtage, at sådanne sager behandles for skifteretten.

Skiftelovsudvalget finder, at der kan være behov for en lignende regel ved skiftebehandlin-

ger. Efter bestemmelsen i udkastets stk. 5 kan parterne vedtage, at sag om krav, som påstås at tilkomme et bo, der behandles ved skifteret eller eksekutor, skal anlægges ved den skifteret, som behandler eller skulle have behandlet boet. Modkrav, der gøres gældende af boet til selvstændig dom, vil være omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Til nr. 5 (ophævelse af § 661, stk. 1, 2. pkt.)

Efter den gældende bestemmelse i § 661, stk. 1, 2. pkt., skal skifteretten under kære - selv om boets behandling bliver at fortsætte - drage omsorg for, at den kærendes ret ikke foregribes ved behandlingen, medens kæremålet står på. Udvalget finder ikke, at denne bestemmelse, som i nogle tilfælde vil kunne føre til en ubegrundet og betydelig forsinkelse af boets behandling, bør opretholdes. De almindelige regler om virkningerne af kæremål i § 422, stk. 2, og § 441, stk. 2, jfr. § 664, stk. 4, findes at indeholde den tilstrækkelige betryggelse for, at den kæretime kan opnå en rimeligt påkrævet beskyttelse. Efter de almindelige regler har kære som udgangspunkt ikke opsættende virkning, men såvel den ret, hvis afgørelse påkæres, som den ret, hvortil kære sker, kan tillægge kæremålet opsættende virkning, jfr. i overensstemmelse hermed konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 s. 277.

Til nr. 6 (§ 663)

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 663 er anke eller kære afskåret imod en række af skifterettens afgørelser i henhold til skifteloven. Det drejer sig om følgende tilfælde ³²⁾:

- 1) Skifterettens beslutninger om foranstaltninger i boet, som ikke tåler opsættelse, og skifterettens nægtelse af at godkende en værges vedgåelse af gælden (§ 16, stk. 2) ³³⁾.
- 2) Skifterettens foreløbige afgørelse af, om en fordringshaver - inden fordringerne er afprøvet - har stemmeret (§ 19, 3. pkt.).

³²⁾ Jfr. civilprocesudkastet af 1899, sp. 196 f.

³³⁾ I motiverne til civilprocesudkastet nævnes alene skifterettens tilsidesættelse af en værges erklæring om vedgåelse af arv og gæld, men det er fast antaget, at kære heller ikke kan ske over for skifterettens beslutninger om uopsættelige foranstaltninger, jfr. Komm. Retsplejelov s. 696 og *Harbou* s. 165 f.

- 3) Skifterettens beslutninger om skiftesamlingers afholdelse (§ 23).
- 4) Skifterettens nægtelse af at godkende en værge i forbindelse med stemmeafgivningen afgivne erklæring (§ 24, 1. pkt. og § 51, stk. 1).
- 5) Skifterettens bestemmelser om underhåndssalg (§ 27, 2. pkt.).
- 6) Skifterettens bestemmelser om inkassators sikkerhedsstillelse (§ 30, 2. pkt.).
- 7) Skifterettens godkendelse af kuratorvalg (§ 32).
- 8) Skifterettens nægtelse af at godkende en værge begæring om udlæg efter vurdering til en umyndig (§ 47, 1. pkt.).
- 9) Skifterettens beslutninger om udlevering af et bo til fortsat privat skifte i henhold til § 75.

Som begrundelse for, at anke og kære ikke kan ske i disse tilfælde, anføres i motiverne til civilprocesudkastet af 1899, at det ligesom i de i konkurslovens § 137 omhandlede tilfælde drejer sig om afgørelser af væsentlig administrativ karakter, som beror på et skøn, der forudsætter nøje kendskab til boets forhold eller til personer og andre individuelle omstændigheder, og som derfor ikke hensigtsmæssig kan henlægges til den overordnede ret.

Bortset fra rent procesledende afgørelser, som efter retsplejelovens § 290, stk. 3, ikke er genstand for anke eller kære³⁴), bør de afgørelser, som skifteretten træffer under bobehandlingen, efter udvalgets opfattelse som hovedregel kunne indbringes for højere ret. De betænkeligheder i retning af forhaling af bobehandlingen, som dette måske kunne give anledning til, imødegås ved udkastets § 2, nr. 5, om ophævelse af den særlige regel i retsplejelovens § 661, stk. 1, 2. pkt., om kæremålets virkninger for skifterettens behandling af boet.

Efter udkastet er det alene skifterettens afgørelser efter skiftelovens §§ 22 og 26 (§§ 19 og 23 i den gældende lov), nemlig skifterettens foreløbige afgørelse af, om en fordringshaver - inden fordringerne er prøvet - har stemmeret, og skifterettens beslutninger om skiftesamlingers afholdelse, der ikke kan indbringes for højere ret.

I § 203 i udkastet til konkurslov i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 er der

³⁴) Bestemmelsen i retsplejelovens § 290, stk. 3, finder efter praksis også anvendelse i skiftesager, jfr. Uf R 1944.639.

foreslået en tilsvarende begrænsning af de tilfælde, i hvilke appel er afskåret.

Til nr. 7 (§ 1020)

Såvel efter retsplejelovens § 1020 som efter skiftelovens § 92, der i alt væsentligt er enslydende, er statskassen ansvarlig for udredelse af erstatning, som nogen af rettens embedsmænd i anledning af deres embedsførelse findes pligtig at udrede til private, »dersom den ikke kan fås hos vedkommende embedsmand eller i hans bo«.

Bestemmelsen i skiftelovens § 92 var ikke medtaget i det oprindelige forslag til skiftelov, men blev foreslået indsat i loven af det landstingsudvalg, der behandlede lovforslaget i samlingen 1872-73 (Rigsdagstidende 1872-73, tillæg B, sp. 894 f. og 902), med den begrundelse, at befolkningen ville føle det som en skrigende ubillighed, hvis statskassen ikke hæftede for privates mulige tab af skiftemidler, og at bestemmelsen ville kunne tjene til stor beroligelse for alle dem, som var tvunget til at overlade deres midler i den offentlige skifteforvalters hænder. Udvalget anførte endvidere i sin begrundelse for at foreslå bestemmelsen, at den ville være meget lidt betænkelig i finansiell henseende, dels fordi der kun ville blive tale om få tilfælde af erstatning, dels fordi den offentlige billighedsfølelse altid ville bevirke, at tab blev erstattet ved særlig lov eller gennem finansloven. Det fremgår endelig af udvalgets bemærkninger til ændringsforslaget, at de fleste af udvalgets medlemmer var tilbøjelige til generelt at antage, at staten burde være ansvarlig for dens embedsmænds pligtstridige handlinger og undladelser, men at man, for at gå så lempeligt frem som muligt, havde indskrænket sig til at stille forslag om subsidiært ansvar for staten.

Formuleringen af § 92 og begrundelsen for bestemmelsen må ses på baggrund af, at regeringen i slutningen af det 18. århundrede og begyndelsen af det 19. århundrede havde erkendt, at staten var forpligtet eller dog villig til at yde erstatning for embedsmænds ulovlige tilegnelse af umyndiges midler og skiftemidler, men at der ved kgl. resolution af 12. november 1828 var indført erstatningsfrihed for staten for »den skade, som en embedsmand ved misligt embedsforhold måtte tilføje andre«³⁵).

³⁵) Jfr. betænkning nr. 214/1959 s. 55.

Bestemmelsen i skiftelovens § 92 blev senere efterfulgt af en tilsvarende bestemmelse i lov nr. 66 af 9. april 1891 om tvangsauktioner § 50³⁶⁾, og ved retsplejelovens § 1020 udvides reglen om subsidiært ansvar for staten til at omfatte al embedsgerning eller tilsyn med samme, der omhandles i retsplejeloven.

Der findes imidlertid andre lovbestemmelser, som fastslår et principalt ansvar for statskassen inden for retsplejen. Dette gælder således f.eks. retsplejelovens §1018 f, stk. 1, hvorefter erstatning for uberettiget anholdelse, fængsling eller strafudståelse m.v. i henhold til §§ 1018 a-1018 c udredes af statskassen, som har regres til den pågældende tjenestemand, for så vidt han har gjort sig skyldig i misbrug af embedsmyndighed, skødesløshed eller andet uforsvarligt forhold, og tinglysningslovens § 30, jfr. §§31, 32, 34 og 35, hvorefter der i visse nærmere opregnede tilfælde udredes erstatning af statskassen.

I praksis gør det offentlige nu ikke gældende, at statens ansvar for tjenestemænds fejl er subsidiært, heller ikke inden for de områder, der som f.eks. skiftevæsenet reguleres af lovbestemmelser om et subsidiært ansvar, jfr. betænkning nr. 214/1959 s. 9 og 56 ff. og UfR.1964.109. Om retstilstanden med hensyn til statens erstatningsansvar henvises i øvrigt til den af *Poul Andersen* udarbejdede oversigt vedrørende dansk ret, der er optaget som bilag 3 til betænkning nr. 214/1959 (s. 59 ff.)³⁷⁾.

Justitsministeriet nedsatte i 1952 et udvalg, der sammen med tilsvarende udvalg i de andre nordiske lande skulle undersøge spørgsmålet om og eventuelt udarbejde forslag til en lovgivning om statens og kommunernes erstatningsansvar. Dette udvalg afgav i 1959 en betænkning (nr. 214/1959) med udkast til en lov om statens og kommunernes erstatningsansvar. Når udvalget mente at burde stille forslag til en lovgivning, skyldtes det bl.a., at der efter udvalgets mening var trang til på en række punkter at ændre eller klargøre retstilstanden, navnlig med hensyn til spørgsmålet, om ansvaret skulle være umiddelbart eller subsidiært. Udvalget var ikke i tvivl om, at statens ansvar for skade, som

forvoldes ved statslig virksomhed, bør være et umiddelbart ansvar både i de efter gældende ret ulovbestemte tilfælde og i de tilfælde, der omfattes af lovbestemmelser om et subsidiært ansvar; disse lovbestemmelser burde derfor efter udvalgets opfattelse ændres, jfr. betænkningen s. 9.

Efter § 1 i det lovudkast, der indeholdes i betænkning nr. 214/1959, er staten erstatningsansvarlig for skade voldt ved fejl eller forsømmelse af tjenestemænd eller andre i statens virksomhed. Skadelidte har derimod intet krav mod skadevolderen, jfr. udkastets § 4, stk. 1, 2. pkt. Staten kan efter § 4 kræve dækning af skadevolderen for erstatning, som er betalt i henhold til § 1; men erstatningsansvaret kan nedsættes eller bortfalde, når det må anses for rimeligt under hensyn til ringe skyld, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt. Lovudkastet indeholder herudover forskellige andre bestemmelser, således f.eks. en bestemmelse om skadelidtes medvirken til skaden (§ 3) og en bestemmelse om, at ansvar for indholdet af de af domstolene truffne afgørelser ikke kan gøres gældende, medmindre afgørelsen er blevet ændret (§ 5), jfr. nedenfor. Betænkningen har hidtil ikke givet anledning til fremsættelse af lovforslag.

Konkurslovsudvalget har i sin betænkning II nr. 606/1971 henstillet, at retsreglerne vedrørende ansvar for fejl og forsømmelser inden for retsvæsenet bringes i overensstemmelse med den faktiske tilstand, jfr. betænkningen s. 265³⁸⁾.

Skiftelovsudvalget er enig med konkurslovsudvalget i, at de lovbestemmelser, som alene pålægger det offentlige et subsidiært erstatningsansvar, er uantagelige for en nutidig betragtning, og i det ønskelige i, at retsreglerne inden for dette område bringes i overensstemmelse med gældende praksis. Udvalget stiller derfor forslag om, dels at retsplejelovens § 1020 formuleres på en sådan måde, at den stemmer overens med den faktiske tilstand, jfr. nedenfor, dels at skiftelovens § 92, som er uden selvstændig betydning, ophæves, jfr. udkastets § 1, nr. 34.

Stk. 1, som svarer til § 1, stk. 1, og § 4,

³⁸⁾ Også fra anden side er der fremkommet kritik af, at statens ansvar for sine tjenestemænd inden for retsplejens område kun er subsidiært, jfr. således *Gomard*: Skifteret s. 9 og Tillæg til Skifteloven s. 88, *Harbou* i UfR 1970 B.215, *Spleth* i UfR 1964 B.253 og *Trolle* i Juristen 1958.3.

³⁶⁾ Loven er afløst af retsplejelovens kapitler 49-51.

³⁷⁾ Jfr. endvidere *Poul Andersen*: Offentligretligt erstatningsansvar, 1938 og i UfR 1948 B.49 ff., *Illum* i Tidsskrift for Rettsvitenskap 1935.43 ff. og *Nordisk administrativt Tidsskrift* 1940.2 ff. og *Trolle* i Juristen 1958.1 ff.

stk. 1, 2. pkt., i lovudkastet i betænkning nr. 214/1959, jfr. denne s. 7, 23 ff. og 31, bestemmer, at erstatningsansvaret for skade voldt ved fejl eller forsømmelse af dommere eller andre under deres virksomhed i retsvæsenets tjeneste påhviler staten. Udkastet medfører ingen ændringer i forhold til gældende ret med hensyn til spørgsmålet om ansvarsgrundlaget, der fortsat - i mangel af særlige lovregler herom — må bedømmes efter almindelige erstatningsregler. Udkastet tilsigter heller ingen ændringer i forhold til gældende ret med hensyn til afgrænsningen af den personkreds, som kan pådrage staten erstatningsansvar, jfr. dog udkastets § 1, nr. 8 (§ 14, stk. 2), hvorefter det foreslås, at erstatningsansvaret for skade voldt ved eksekutors fejl eller forsømmelse fremtidig skal påhvile staten. Staten vil således ikke være ansvarlig for fejl, som begås af beskikkede advokater.

Efter udkastets *stk. 2*, som svarer til § 4 i lovudkastet i betænkning nr. 214/1959, jfr. denne s. 12 ff. og 31, kan erstatning, som staten har måttet betale i medfør af reglen i *stk. 1*, kræves godtgjort af skadevolderen i det omfang, det må anses for rimeligt under hensyn til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt, jfr. den tilsvarende bestemmelse om lempelse af ansvaret for eksekutor i udkastets § 1, nr. 8 (§ 14, stk. 3).

Begrænsningen i statens regreskrav er påkrævet, bl.a. fordi forsikringsaftalelovens § 25, stk. 1, 2. pkt., om nedsættelse eller bortfald af skadevolderens erstatningsansvar ikke kan anvendes på regresansvaret i tilfælde, hvor staten er erstatningsansvarlig, fordi staten ikke tegner forsikring mod ansvaret, jfr. betænkning nr. 214/1959 s. 55, UfR 1968.217 H og *Trolle* i UfR 1968 B. 145 samt justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 97 af 18. marts 1971 (til statens styrelser) om nedsættelse eller bortfald af erstatningskrav fra staten.

Da forslaget alene tilsigter en lovfæstelse af den faktiske retstilstand vedrørende statens principale erstatningsansvar for sine ansattes virksomhed i retsvæsenets tjeneste, finder udvalget det ikke nødvendigt at give nærmere regler om betingelserne for statens ansvar, jfr. derimod 1959-udkastets §§ 2, 3 og 5. Det følger således af almindelige erstatningsretlige regler, at egen skyld hos skadelidte kan påvirke erstatningsansvaret. Dommens judicielle karakter medfører, at et erstatningskrav, som støttes på en doms formodede urigtighed, ofte ikke kan tages under prøvelse, før dommens urigtighed er fast-

slået ved ændring af dommen gennem en appel. I andre tilfælde er ændring af en retlig afgørelse, der måske ikke er truffet efter behandling af en tvist, ikke nødvendig for at tage et erstatningskrav under påkendelse, f.eks. hvis en forbigået arving kræver erstatning, fordi skifteretten måske for lang tid tilbage har udleveret et bo til privat skifte uden at undersøge, om han var i live.

Det bemærkes, at bestemmelsen i retsplejelovens § 47, stk. 2, er ophævet ved lov nr. 218 af 11. juni 1959, jfr. betænkning nr. 214/1959 s. 15 f. og 31.

Til § 4

Det vil i reglen være mest hensigtsmæssigt, at behandlingen af et bo i det hele foregår efter samme regler. For så vidt angår dødsboer foreslås det, at tidspunktet for dødsfaldet skal være bestemmende for, om de nye regler eller hidtil gældende ret skal anvendes. Dette gælder også de foreslåede ændringer i retsplejeloven om, ved hvilken ret sager angående dødsboer skal eller kan anlægges. Sker skifte af fællesbo ved den længstlevende ægtefælles død, efter at denne har siddet i uskiftet bo, er tidspunktet for denne ægtefælles død afgørende. Begærer enten ægtefællen selv eller en af arvingerne skifte af det uskiftede bo, medens ægtefællen lever, jfr. arvelovens §§ 17, 18 og 20, stk. 1, eller begæres andre boer skiftet, jfr. skiftelovens § 82, er begæringens tidspunkt bestemmende for anvendelse af de nye regler.

Udkastet indeholder en enkelt regel om arvegangen, nemlig § 1, nr. 28, hvorefter bestemmelsen i arvelovens § 7, stk. 2, om deling af boet mellem ægtefællernes arvinger ikke skal finde anvendelse ved skifte efter den længstlevende ægtefælles død, når denne har overtaget boet efter førstafdøde i medfør af skiftelovens § 57, stk. 1. Udvalget har ikke fundet grund til at fastsætte, at arvedelingen skal foregå efter de regler, som gjaldt ved det første dødsfald, navnlig fordi det som angivet i bemærkningerne til udkastets § 1, nr. 28, er usikkert, hvorledes retstilstanden er, og det vil være uheldigt at bevare denne usikkerhed.

Til § 5

Samtidig med ændringslovens ikrafttræden ophæves lov nr. 119 af 20. april 1926 om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer

som ændret ved § 5 i lov nr. 128 af 15. april 1930, lov nr. 112 af 12. april 1957 og § 69 i lov nr. 206 af 21. maj 1969. Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 1, nr. 8 (kapitel 2).

Til § 6

Skifteloven er med enkelte ændringer sat i kraft for Færøerne ved kgl. anordning nr. 30 af 14. januar 1876.

Skifteloven gælder ikke for Grønland. Arvelov for Grønland nr. 154 af 27. maj 1964, som ændret ved § 9 i lov nr. 579 af 19. december

1969, indeholder i kapitlerne 7 og 8 visse regler om skifte. Loven var oprindeligt kun gældende for Vestgrønlands vedkommende, jfr. § 42, stk. 1, men er ved kgl. anordning nr. 35 af 3. marts 1966 også sat i kraft for Nord- og Østgrønlands vedkommende.

Det foreslås, at ændringsloven bortset fra dennes § 2 skal kunne sættes i kraft for Færøerne ved kgl. anordning. Med hensyn til de i udkastets § 2 foreslåede ændringer i retsplejeloven bemærkes, at der gælder en særlig retsplejelov for Færøerne, jfr. lov nr. 437 af 17. december 1965.



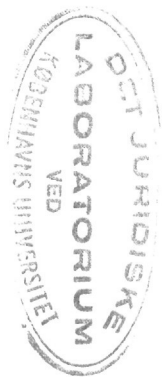
Bilag

Oversigt over behandlingen af dødsboer i 1960-1971

(Udarbejdet på grundlag af Statistisk årbog 1961-72 og Statistiske efterretninger 1972, nr. 45).

| | 1960 | 1961 | 1962 | 1963 | 1964 | 1965 | 1966 | 1967 | 1968 | 1969 | 1970 | 1971 |
|--|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| Dødsboer i alt | 45.778 | 44.972 | 47.150 | 47.513 | 47.857 | 49.404 | 50.620 | 49.075 | 49.237 | 49.717 | 50.100 | 50.298 |
| 1. Sluttet uden behandling | 16.846 | 15.913 | 16.163 | 15.936 | 16.756 | 17.886 | 15.515 | 14.315 | 14.002 | 14.201 | 14.150 | 13.965 |
| 2. Udlagt efter § 57 ¹⁾ | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2.253 | 2.171 | 2.280 | 2.285 | 3.017 | 2.915 |
| 3. Uskiftet bo | 11.860 | 12.233 | 13.089 | 13.481 | 12.262 | 12.216 | 12.582 | 12.567 | 12.710 | 12.682 | 12.582 | 12.851 |
| 4. Privat skifte | 12.795 | 12.605 | 13.548 | 13.710 | 14.469 | 14.800 | 15.834 | 15.586 | 15.714 | 16.239 | 16.076 | 16.450 |
| 5. Ekstraderet arvinger | 902 | 852 | 808 | 880 | 787 | 751 | 724 | 710 | 701 | 706 | 759 | 563 |
| 6. Eksekutorbehandling | 1.131 | 1.135 | 1.194 | 1.233 | 1.220 | 1.329 | 1.274 | 1.295 | 1.211 | 1.294 | 1.202 | 1.119 |
| 7. Skifteretsbehandling | 2.244 | 2.234 | 2.348 | 2.273 | 2.363 | 2.422 | 2.438 | 2.431 | 2.619 | 2.310 | 2.314 | 2.435 |
| a. Solvente | 2.115 | 2.098 | 2.233 | 2.178 | 2.259 | 2.341 | 2.329 | 2.306 | 2.485 | 2.178 | 2.158 | 2.250 |
| b. Insolvente | 129 | 136 | 115 | 95 | 104 | 81 | 109 | 125 | 134 | 132 | 156 | 185 |

1) Jfr. lov nr. 412 af 18. december 1963 (12.000 kr.). Ved § 2, nr. 2, i lov nr. 207 af 21. maj 1969 forhøjet til 20.000 kr. fra den 1. oktober 1969.



Den procentuelle fordeling af dødsboerne efter behandlingsmåden i perioden 1960-1971

| | 1960,65 | 1966,69 | 1970 | 1971 |
|--------------------------------------|---------|---------|--------|--------|
| 1. Sluttet uden behandling | 35,20 | 29,21 | 28,24 | 27,76 |
| 2. Udlagt efter § 57 | 0 | 4,53 | 6,02 | 5,80 |
| 3. Uskiftet bo | 26,58 | 25,44 | 25,11 | 25,55 |
| 4. Privat skifte | 28,99 | 31,90 | 32,09 | 32,71 |
| 5. Ekstraderet arvinger | 1,76 | 1,43 | 1,52 | 1,12 |
| 6. Eksekutorbehandling | 2,56 | 2,56 | 2,40 | 2,22 |
| 7. Skifteretsbehandling | 4,91 | 4,93 | 4,62 | 4,84 |
| a. Solvente | 4,68 | 4,68 | 4,31 | 4,47 |
| b. Insolvente | 0,23 | 0,25 | 0,31 | 0,37 |
| Dødsboer i alt | 100,00 | 100,00 | 100,00 | 100,00 |

SKIFTELOVSUDVALGET

København, den 5. oktober 1965

Ved skrivelse af 10. juni 1965 (j.nr.L.A. 283/65) har justitsministeriet anmodet om en udtalelse om reglerne for afgifter for skifte i det udkast til lov om retsafgifter, som indeholdes i betænkningen om retsafgiftslovgivningen. Samtidig har justitsministeriet anmodet om en udtalelse om et udkast til ændring af retsplejelovens § 654, stk. 2, og skiftelovens § 16.

Endvidere har justitsministeriet ved skrivelse af 24. juni 1965 anmodet om en udtalelse vedrørende de spørgsmål, der er rejst i et i ministeriet udarbejdet notat vedrørende retsafgiftslovgivningen.

I anledning heraf skal udvalget udtale følgende:

1. Udkast til ændring af retsplejeloven og skifteloven

Bestemmelsen i skiftelovens § 16 foreslås affattet således:

»Vederlaget for vurderingen fastsættes af skifteretten. Udgifterne ved vurderingen afholdes af boet. Skifteretten kan dog i særlige tilfælde bestemme, at vederlaget skal afholdes af det offentlige«.

Udvalget anser det ikke for rimeligt, at de ofte betydelige udgifter ved vurderingen skal afholdes af det offentlige, og det foreslås derfor at blive stående ved den gældende ordning, hvorefter udgifterne afholdes af boet. I mindre separations- og skilsmisseboer har der dog i praksis vist sig at være et behov for at kunne lade udgifterne afholde af det offentlige, og det foreslås derfor at give skifteretten hjemmel til at træffe bestemmelse herom.

Efter udvalgets opfattelse er der ikke noget særligt behov for at give hjemmel for udstedelse af en bekendtgørelse indeholdende bestemte takster til vejledning ved fastsættelsen af vederlaget til vurderingsmændene. Arbejdet ved vurderingen afhænger for en ikke ringe del af de særlige forhold i det enkelte bo, og fastsættelsen af ensartede takster er derfor vanskelig og vil kunne give anledning til mindre rimelige resultater.

Udvalget går ud fra, at både skifterettens fastsættelse af vederlagets størrelse og dens bestemmelse om, af hvem vederlaget skal betales, vil kunne kæres, jfr. retsplejelovens § 663.

2. Almindelige bemærkninger om revision af reglerne om skifteafgift

Efter udvalgets opfattelse vil man kunne lette arbejdet med bobehandlingen i meget væsentlig grad ved helt at afskaffe skifteafgiften i dødsboer. Ønskes en tilsvarende indtægt bevaret for staten fra dødsboerne, vil dette kunne ske ved samtidig at regulere arveafgiften, således at provenuet af denne afgift må antages at stige med et beløb svarende til skifteafgiften. Den forhøjelse af arveafgiften der ville være nødvendig er ikke stor. Det samlede årlige provenu af skifteafgiften udgør ca. 4-5 mill. kr., medens arveafgiften indbringer ca. 50-60 mill. kr. om året. Ved en sådan omlægning af afgiftsbyrden ville ganske vist de insolvente dødsboer blive fritaget for afgift, men denne forskydning er næppe af større betydning, da der kun forekommer få insolvente boer, i årene 1946-50 således gennemsnitsligt kun 112 boer årligt. Kun en beskedent del af skifteafgiftens provenu stammer derfor fra disse boer,

Hvis skifteafgiften afskaffes i dødsboer, bør afgiften næppe heller fastholdes i fællesboer. Kun ganske få fællesboer skiftes offentligt, og opretholdelse af den næppe ganske ringe administration, som udøves af hensyn til revision af afgiftsberegningen, ville næppe være forsvarlig af hensyn til et ganske ringe provenu.

3. Retsafgiftsbetænkningens udkast til lov om retsafgifter

Bemærkningerne under de følgende punkter a-j bygger på den forudsætning, at ministeriet ikke kan følge udvalget i dets principale synspunkt, at skifteafgiften kan afskaffes, men mener at afgiften bør opretholdes. Udvalgets hovedsynspunkt under denne forudsætning er, at reglerne om skifteafgifter bør forenkles i noget

højere grad end sket i forslaget. De fleste af de anførte ændringsforslag søger at opnå en sådan yderligere forenkling af forslaget.

a. Det foreslås, at § 32 ændres således, at afgiften svares med 2 pct. af boets formuemasse med fradrag af gæld (restkøbesum), som hviler på enkelte genstande. Herved ville de særlige regler i § 34, stk. 2, blive overflødiggjort.

b. Det foreslås, at § 36, stk. 1, nr. 1, udvides til at omfatte alle boer. Herefter ville § 32, stk. 3, kunne udgå som overflødig.

c. Det foreslås at udvide anvendelsesområdet for § 33, stk. 1, til ikke alene at omfatte boer, der udleveres, optages til slutning eller slutes ved forlig på første skiftesamling, men også boer, der udleveres, optages til slutning eller slutes ved forlig *inden registrering er foretaget*.

Det foreslås endvidere at fastsætte afgiften til et bestemt beløb, f.eks. 100 kr.

d. Det foreslås, at § 34, stk. 3, nr. 1, udgår. Fradrag af de nævnte udgifter har næppe større praktisk interesse og vil vanskeliggøre opstillingen af boets regnskab.

e. Forholdet mellem § 34, stk. 1, 2. pkt., og § 34, stk. 3, nr. 2, er ikke helt klar, idet § 34, stk. 3, nr. 2, kan forstås således, at man ved opgørelsen af en fast ejendoms nettooverskud *kun* kan fradrage de i bestemmelsen nævnte ejendomsskattem.m. Det henstilles at tydeliggøre bestemmelsen, ved at udelade § 34, stk. 3, nr. 2, eller ved at foretage en tilføjelse til bestemmelsen, der viser, at de nævnte udgifter blot er eksempler på, hvilke udgifter der vil kunne forekomme.

f. Det foreslås at udelade § 34, stk. 3, nr. 3.

g. Det foreslås, at § 35, 2. pkt., og § 36, stk. 2, udgår, således at et reassumptionsbo ved skifteafgiftsberegningsen i det hele behandles som et selvstændigt bo.

h. Bestemmelsen i § 39, stk. 2, burde måske flyttes til § 40. Der bør i øvrigt i bestemmelsen

tages stilling til, om eksekutorer skal svare rente.

i. Bestemmelsen i § 40, stk. 4, synes meget vanskelig at praktisere. Det må formentlig foretrækkes at lade de pågældende hæfte solidarisk for afgiften.

j. Reglen i § 67 om fuldmægtigens hæftelse bør næppe omfatte skifteafgift efter kap. 6. Afgiften vil kunne udgøre et betydeligt beløb, og ved fremsættelsen af begæringen til skifteretten kan ikke altid konstateres, hvor stor afgiften vil blive.

4. Oppebørslen af skifteafgiften

Såfremt skifteafgifterne bevarer, bør de efter udvalgets opfattelse berigtiges ved hjælp af stempelmærker, således at disse påsættes boopgørelsen eller - hvor en sådan opgørelse ikke foreligger — en særlig blanket, hvorpå afgiftsberegningsen er foretaget. Såfremt en sådan ordning ikke ønskes gennemført, ville udvalget intet have at indvende imod en ordning, hvorefter skifteafgiften skulle indbetales til amtstuen eller en anden administrativ oppebørselsmyndighed.

Gennemføres en af disse ordninger og bestemmes samtidigt, at også arveafgiften skal indbetales til amtstuen eller en anden administrativ oppebørselsmyndighed, vil skifteafgiftsbogen kunne afskaffes, og regnskabsførelsen ved dommerembederne vil herved blive væsentlig forenklet.

Under sine overvejelser vedrørende skifte-lovgivningen har udvalget i øvrigt været inde på den tanke, at den egentlige skiftebehandling ville kunne lettes, dersom også *beregningsen* af arveafgiften blev henlagt til en administrativ myndighed, således at arveanmeldelse i alle boer — ligesom en selvangivelse - indgives til den administrative myndighed. Udvalget har dog ikke udarbejdet noget færdigt forslag herom.

P.U.V.
Bernh. Gomard.

SKIFTELOVSUDVALGET

April 1970

Notat om visse skifteretlige spørgsmål i forbindelse med kildeskattelovens regler om beskatning af dødsboer

Skifteretterne er med kildeskattelovens ikrafttræden pr. 1. januar 1970 blevet påført en betydeligt forøget arbejdsbyrde. Allerede ved spørgsmålet om, hvorvidt en efterlevende ægtefælle kan tilrådes at overtage fællesboet til hensiden i uskiftet bo, opstår skattemæssige spørgsmål, som vanskeligt kan overskues. En lang række større boer, som efter de hidtidige regler ville være blevet overtaget til privat skifte, vil nu måske blive overladt skifteretten til behandling. Privat skiftede boer af en vis størrelse er nu selvstændigt skattepligtige, og den omfattende regnskabsførelse og værdiansættelse, som skattekravene medfører, samt selvangivelse og andre meddelelser til offentlige myndigheder vil have den konsekvens, at disse boer må behandles på næsten samme måde som offentlig skiftede boer, normalt af en advokat og eventuelt tillige med bistand af en revisor. Bortset fra skifteafgiften bliver udgiften omtrent den samme som ved et offentligt skiftet bo. Mange komplicerede spørgsmål vil gøre det nærliggende at vælge en behandlingsform, hvorved den endelige afgørelse kan henskydes til retten eller dog blive truffet under dennes medvirken. Selv i de boer, som overtages til privat skifte, vil skifteretten næppe kunne undgå at yde en vis vejledning i spørgsmål, der har skattemæssig betydning. I de offentligt skiftede boer rejser sig vanskelige problemer, om hvilke skifteretterne må give vejledning og eventuelt træffe afgørelse, f.eks. om boet skal kræve — fuld eller delvis - beskatning i boet, om der skal indhentes forhåndsbesked fra skattemyndigheden, om boet skal kræve afsluttende ansættelse for mellemperioden, og om der skal klages over skattemyndighedens værdiansættelser eller over forhåndsbesked og beregning af passivposter m.v.

1) Hvem optræder på boets vegne

De forskellige skattemæssige dispositioner, som kildeskatteloven forudsætter truffet i et bo, rejser det spørgsmål, hvem der er beføjet til på boets vegne at foretage disse dispositioner.

a) Privat skifte

Efter almindelige skifteretlige regler foregår behandlingen af det privat skiftede bo ganske efter arvingernes (og en eventuel efterlevende ægtefælles) bestemmelse. Kun de dispositioner, hvorom der kan opnås enighed, kan foretages. Dette gælder også med hensyn til de skattemæssige dispositioner, der efter kildeskatteloven skal træffes under bobehandlingen. Den opgørelse over aktiver og passiver i boet, som boet efter kildeskattelovens § 14, stk. 3, skal indgive inden 6 måneder efter dødsfaldet til brug ved skattemyndighedens afgørelse af, hvorvidt den vil kræve afsluttende ansættelse, skal i et bo, der skiftes privat, underskrives af samtlige arvinger, hvis disse ikke har udstedt fuldmagter. Kan arvingerne ikke blive enige om indholdet af opgørelsen, bliver resultatet, at boet overgår til offentlig skiftebehandling, jfr. § 14, stk. 5. Det samme gælder, hvis nogle arvinger ønsker afsluttende ansættelse foretaget for mellemperioden, jfr. § 14, stk. 7. Er arvingerne ikke enige herom, kan ansættelsen kun gennemføres, hvis den eller de arvinger, der ønsker afsluttende ansættelse foretaget, forlanger offentlig skiftebehandling. Herefter afgør skifteretten, om afsluttende ansættelse skal foretages. I det privat skiftede bo må arvingerne endvidere kunne enes om udfærdigelsen af selvangivelsen for mellemperioden, hvis skattemyndigheden eller boet kræver afsluttende ansættelse foretaget, jfr. §

14, stk. 6 og 7, ligesom det er nødvendigt, at de kan blive enige om udfærdigelsen af den ordinære selvangivelse for boet. Navnlig afskrivninger og nedskrivninger kan give anledning til strid. Uenighed om disse spørgsmål vil også kunne give anledning til, at en af arvingerne forlanger, at boet overgår til offentlig skiftebehandling. Ligeledes må privat skiftende arvinger være enige om at ønske beskatning i boet, jfr. § 33, stk. 3, hvis skattemæssig succession skal undgås. Det samme gælder spørgsmålet om indhentelse af forhåndsbesked fra skattemyndigheden om »de omstændigheder med hensyn til anskaffelsestid, anskaffelsesum og regulering af denne samt med hensyn til spørgsmålet, om aktivet er anskaffet i spekulationshensigt eller som led i afdødes eller den længstlevende ægtefælles næringsvej, der lægges til grund for skattemyndighedens beregning af passivposter«, jfr. kildeskattelovens § 33 A, stk. 3 og 4. Også her er det nødvendigt, at arvingerne er enige om, at forhåndsbesked skal indhentes, jfr. § 33 A, stk. 4. Klage over skattemyndighedens værdiansættelser i dødsboer efter § 16, stk. 4 og 5, samt klage over forhåndsbesked og beregning af passivposter efter § 33 A kan ligeledes kun indgives af »boet«, jfr. landsskatteretslovens § 10 a. Er arvinger, der skifter privat, ikke enige om at ville klage til landsskatteretten, kan klagen således kun gennemføres, hvis den eller de arvinger, der ønsker at klage, forlanger offentlig skiftebehandling.

b) Offentligt skifte

I boer, der skiftes offentligt, er skifteretten (eksekutor) altid over for skattevæsenet legitimeret til at kræve afsluttende ansættelse af almindelig og særlig indkomst for mellemprioden, jfr. kildeskattelovens § 14, stk. 2, indgive opgørelse efter § 14, stk. 3, indhente forhåndsbesked fra skattemyndigheden, jfr. § 33 A, stk. 4, udfærdige de nødvendige selvangivelser og klage over skattemyndighedens værdiansættelser efter § 16, stk. 4 og 5, eller over forhåndsbesked og beregning af passivposter efter § 33 A, jfr. landsskatteretslovens § 10 a, m.v.

2) Afgørelsesmåden i offentlige boer

Dødsbobebskatningsreglerne rejser det spørgsmål, om skiftelovens afstemningsregler er egnede, når der skal træffes afgørelse om skattemæssige spørgsmål, der opstår under bobehandlingen. I gældsfragørelsesboer træffes afgørelser

ne - herunder også de skattemæssige - af de mødende stemmeberettigede (kreditorer eller arvinger), hvis de er enige, jfr. skiftelovens § 24, stk. 1. Det samme er tilfældet i gældsvedgælsesboer, jfr. § 51, stk. 1, dog at det her altid er arvingerne, der har stemmeret. I tilfælde af meningsulighed mellem de mødende stemmeberettigede tilfalder det efter § 24, stk. 2, og § 51, stk. 2, skifteretten (eksekutor) at tage beslutninger om de omhandlede punkter. Retten (eksekutor) skal herved tage det størst mulige hensyn til de fremsatte meninger, men er ikke bunden ved dem, hvorimod den har at handle efter sit skøn over, hvad der bedst tjener samtliges og især de fraværendes og umyndiges tarv. Afstemningen har således kun »afgørende kraft«, såfremt de mødende stemmeberettigede er enige, jfr. Deuntzer: Den danske skifteret pag. 624. Enighed efter skiftelovens § 24, stk. 1, og § 51, stk. 1, må eksempelvis også fordres til afgørelse om, hvorvidt der skal kræves afsluttende ansættelse af almindelig og særlig indkomst for mellemprioden, om der skal indgives klage til landsskatteretten over skattemyndighedens forhåndsbesked eller beregning af passivposter, om der med hensyn til et bestemt aktiv skal ske skattemæssig succession eller aktivet skal beskattes i boet, samt om der skal indhentes forhåndsbesked fra skattemyndigheden, medmindre denne afgørelse anses for blot procesledende, jfr. herom nedenfor. Kan sådan enighed ikke opnås, må afgørelsen derfor træffes af skifteretten (eksekutor). Disse afgørelser vil ofte være vanskelige.

Passiveringsreglerne tilsigter at formindske betydningen af, om boet vælger beskatning i boet eller skattemæssig succession. Den latente skattebyrde, som ved skattemæssig succession væltes over på den arving, til hvem et aktiv udlægges, modsvares af en passiveringspost. En forskel kommer frem derved, at passiveringsretten bygger på procenter, der er lidt lavere end den aktuelle beskatningsprocent for boet på 35, nemlig 30 pct., hvor der er tale om almindelig indkomst, og 25 pct., hvor der er tale om særlig indkomst. Differencen på henholdsvis 5 og 10 pct. kommer alle arvinger til gode. Agter den arving, som får tingen udlagt, foreløbigt at beholde den, således at skattebyrden først gang i fremtiden bliver aktuel, eller kan han udligne en del af fortjenesten i underskud på andre områder (eventuelt underskud overført fra tidligere indkomstår, jfr. ligningslovens § 15) vil successionen måske kun medføre en

mindre - eller slet ingen - byrde for den succederende arving. Dette gælder naturligvis oftest med hensyn til fortjenester, der beskattes som særlig indkomst.

Når boet (skifteretten) skal tage stilling til, om der skal ske skattemæssig succession med hensyn til et eller flere aktiver, eller om den konstaterede avance i stedet skal undergives beskatning i boet, må mange forhold tages i betragtning, bl.a. følgende:

a) Den øjeblikkelige *likviditetsmæssige* stilling i boet. I denne forbindelse må der også foretages en vurdering af den fremtidige likviditet, f.eks. for den erhvervsvirksomhed, der måtte være i boet. En dårlig likviditet kan tale for succession og mod beskatning i boet.

b) *Avancebeskatningen*. Det forhold, at der ofte vil være en vis forskel på avancebeskatningen i boet og hos den succederende arving, vil være af betydning ved afgørelsen af, om der skal vælges bobeskatning eller succession.

c) *Afskrivningsmæssige forhold*. Hvis aktivet kan gøres til genstand for skattemæssig afskrivning, vil arvingen, som succederer skattemæssigt, være henvist til at fortsætte afskrivningerne efter afdøde. Beskattes avancen derimod i boet, kan arvingen afskrive på grundlag af udlægsværdien, dvs. værdien i handel og vandel ved arveudlægget. Ved de skattemæssige afskrivninger opnår arvinger en nedsættelse af den marginale personbeskatning, og arvingens marginale skat vil ofte være større end den skat, der pålignes boet ved avancebeskatningen (35%).

Ved vurderinger af denne art må også de tidsmæssige forhold tages i betragtning. Hvis arvingen nødsages til at fordele de forøgede afskrivninger over flere år, vil dette i sig selv - under hensyn til forrentning og likviditet - gøre bobeskatningen mindre tillokkende. Særlige forhold hos udlægsmotageren (forventede små indtægter i de første år efter arveudlægget) kan medføre, at der ikke er større interesse i at forøge afskrivningsmulighederne.

d) Også *beskatningsreglerne* må naturligvis tages i betragtning. For *faste ejendomme*, som ikke omfattes af skattefratagelsesreglen for visse parcelhuse m.v. i loven om særlig indkomstskat § 2 A, vil reglerne i samme lovs § 7 A, stk. 2, om forhøjelse af den skattemæssige anskaffelsessum således medføre, at den arving, som får ejendommen udlagt, har en særlig interesse i, at udlægget sker til handelsværdien; i disse tilfælde vil det eneste rigtige derfor i almindelighed være at undgå skattemæssig succession. I samme retning virker i øvrigt, at en eventuel fortjeneste i boet kun forhøjes med $66\frac{2}{3}\%$, men hos ar-

vingen med 100%; det må dog her tages i betragtning, at den forhøjede fortjeneste i boet beskattes med 35 %, men hos arvingen kun med 30 %. Har afdøde erhvervet ejendommen i 1966 for 100.000 kr., og er handelsværdien ved arveudlægget i 1970 180.000 kr., ville boet ikke komme til at betale skat af nogen fortjeneste. Anskaffelsessummen med tillæg af 40 % + 6 % for hvert år bliver 164.000 kr., og fradraget efter loven om særlig indkomstskat § 7 A, stk. 6, opsluger den resterende fortjeneste. Da arvingen, når der ikke sker succession, derefter atter kunne lægge 40 % af 180.000 kr. til + 6% for hvert år, han besidder ejendommen, samt beregne sig fradrag efter § 7 A, stk. 6, kunne han i 1973 - under forudsætning af uændrede lovregler - sælge ejendommen for f.eks. 300.000 kr. uden at skulle betale særlig indkomstskat. Sker der derimod succession, kan han i de 300.000 kr. kun fradrage 100.000 kr. + 40% heraf + $7 \times 6 = 42\%$ af samme beløb eller i alt 182.000 kr. samt efter § 7 A, stk. 6, højst 40.000 kr., og han ville således komme til at betale særlig indkomstskat af 78.000 kr. forhøjet med 100% til 156.000 kr.

e) Parternes forestillinger om, hvorvidt og *hvornår aktivet kan antages videreafhændet* af udlægsmotageren, spiller også ind. Hvis det må antages, at aktivet forbliver i udlægsmotagerens eje i længere tid, er den skattebyrde, som hæfter sig til aktivet, hvis dette gøres til genstand for skattemæssig succession, næppe videre tung. Kan man derfor i boet opnå enighed om at anvende en passende lav passiveringsprocent, vil det ofte være i alles interesse at undgå beskatning i boet. Dette vil ofte gælde, selv om reglerne om beskatning af avancen hos arvingen måtte være en del strengere end reglerne om beskatning af avancen i boet. Hvis der er grund til at tro, at aktivet sælges af arvingen umiddelbart efter arveudlægget, vil derimod selv en mindre forskel mellem bobeskatningen og beskatningen hos den succederende kunne være udslagsgivende.

f) Er en af arvingerne i boet *ikke skattepligtig her i landet*, vil det være i alle parternes interesse at benytte successionsreglerne på de aktiver, han skal have. Problemet vil her nok så meget dreje sig om, med hvilken procent der skal passiveres.

g) Hvis en af arvingerne i boet har et *underskud* i den skattepligtige indkomst, som ikke lader sig videreføre til fradrag i den skattepligtige indkomst for det efterfølgende skatteår, kan han være interesseret i at få et aktiv med avance udlagt. Videresælges aktivet straks, kan avancen benyttes til »dækning« af underskuddet. På tilsvarende måde vil et underskud i boet kunne føre til, at man foretrækker, at avancen undergives bobeskatning. Boerne har dog en meget vid adgang til at frem- og tilbageføre underskud.

Når skifteretten (eksekutor) i tilfælde, hvor arvingerne ikke kan blive enige, skal træffe den endelige afgørelse, må den søge tilvejebragt en beregning af, hvor meget der skal betales i skat, hvis resultatet bliver, at der skal ske beskatning i boet. Hertil vil revisorbistand i mange tilfælde være nødvendig. Det bemærkes i denne forbindelse, at skifteretten i skiftelovens § 33 har hjemmel til at benytte anden hjælp, herunder revisorbistand. Skifteforvalteren må ligeledes søge oplyst, hvilke forestillinger arvingerne har om, hvorvidt og hvornår aktivet kan forventes afhændet af udlægsmodtageren, således at det bliver muligt at skønne over, hvilken skattebyrde udlægsmodtageren påtager sig, hvis boet vælger at lade ham succedere. Herefter har skifteretten større mulighed for at få et forlig i stand mellem arvingerne, således at udlægsmodtageren succederer i aktivet samtidig med, at der eventuelt anvendes en lavere passiveringsprocent, der er afpasset efter den skønnede skattebyrde. Et sådant forlig er dog kun muligt, hvis alle arvinger og en eventuel efterlevende ægtefælle er enige herom, idet skifteretten ikke selv har nogen mulighed for at fravige de faste passiveringsprocenter på 25 og 30. Opnås et forlig ikke, kan de ovennævnte beregninger og oplysninger i hvert fald være af betydning for den skifteforvalter, der skal træffe afgørelsen. Skifteforvalteren må herefter forsøge at skønne over, hvilken løsning der må antages at tjene samtliges interesse bedst, jfr. skiftelovens §§ 24 og 51 in fine. Man kan næppe på forhånd lægge hovedvægten hverken på interessen hos den, der skal have aktivet udlagt, eller på den modstående interesse hos boets øvrige lodtagere. Interesserne er lige legitime. I nogle tilfælde vil skifteforvalteren måske lade det være afgørende, hvilken interesse der rent kvantitativt er den største om skattebyrden må antages at ville blive tungest hos boet eller hos arvingen, når også tidsfaktoren, passiveringen og andre momenter tages i betragtning. Også andre måske mere skønspregede vurderinger kan blive afgørende. Løsningen af spørgsmålet om skattemæssig succession eller beskatning i boet vil kunne være bestemmende for en arvinges ønske om at begære et aktiv udlagt i boet. Der vil derfor ofte allerede på et tidligt stadium af bobehandlingen kunne blive behov for at tage spørgsmålet op, således at det kædes sammen med selve udlægget af aktivet. Der kan f.eks. ikke siges at være enighed om, at en bestemt arving skal

have om, på hvilke vilkår det skal ske i skattemæssig henseende. Også spørgsmålet om, hvilke afskrivningsprocenter boet skal anvende, kan give anledning til alvorlige interessenmodsætninger mellem den, der antages at skulle have det pågældende aktiv, og de øvrige arvinger. Fastsættes der allerede på et forholdsvis tidligt tidspunkt under bobehandlingen fornuftige afskrivningsprocenter, vil spørgsmålet, om der skal ske skattemæssig succession eller beskatning i boet, blive mindre afgørende og måske løse sig selv. Afskrivningsprocentens størrelse må lige som andre forhold, arvingerne er uenige om, afgøres af skifteretten.

Selv om en arvinges påstand om beskatning af et aktiv i boet kunne hævdes at være et krav mod boet, der skulle afgøres ved dom, jfr. retsplejelovens § 660, stk. 1, vil det nok være rigtigst at antage at den rette afgørelsesform er kendelse, ligesom i andre tvister vedrørende afgørelser af betydning for beskatningen. Kendelser og andre beslutninger truffet af skifteretten kan påkæres særskilt til landsretten efter retsplejelovens § 661, stk. 1, men kan også inddrages under anke af den afsluttede skiftebehandling, jfr. § 662, stk. 1. Man kunne rejse det spørgsmål, om ikke indhentning af forhåndsbesked fra skattemyndighederne blot er en procesledende afgørelse, som dels kan træffes af skifteretten, uden at denne er bundet af arvingernes standpunkt, dels er unddraget fra appel. Det er dog tvivlsomt om afgørelser vedrørende boets bestyrelse således som f.eks. afgørelser angående afholdelse og gennemførelse af møder i skifteretten kan anses for blot procesledende. Anses de ikke for procesledende, vil skifteretten være bundet af arvingernes enige bestemmelse, og i tilfælde af uenighed kan den, der ikke får medhold, da kære skifterettens beslutning, selv om dette næppe vil være synderlig praktisk. En landsretsafgørelse i UfR 1969.480 0 behandler spørgsmålet om, hvorvidt en skifterets beslutning om politianmeldelse mod en fallent kan være genstand for kære. En politianmeldelse må, hvor positive lovregler, jfr. herved konkurslovens § 79, ikke fører til et andet resultat, formentlig siges at falde helt uden for sagen og kan derfor ikke kæres. Kendelsen i UfR.69.480 indeholder dog en bemærkning, hvorefter en anmeldelse, der sigter til at skaffe oplysninger til brug for boets behandling, er en procesledende beslutning, som af den grund ikke kan kæres.

Skifteretten kan efter almindelige erstatnings-

regler ifalde erstatningsansvar for positivt urigtige oplysninger eller afgørelser, der hviler på manglende kendskab til retsreglerne.

Det er givet, at en arvelader ikke ved testamente kan træffe bestemmelse om, hvorvidt der skal ske beskatning i boet eller succession, for så vidt han derved ville gøre indgreb i tvangsarveret. Det er ligeså sikkert, at han kan betinge erhvervelsen af friarv af, at arvingerne forholder sig på en bestemt måde med hensyn til beskatningsspørgsmålet. Et yderst tvivlsomt spørgsmål er derimod, om han for så vidt angår friarv kan træffe en for boet bindende testamentarisk bestemmelse om beskatning. Reglen om, at en arvelader kan træffe bestemmelse om, at en arvelod, mest praktisk et legat, skal udredes fri for arveafgift, d.v.s. at boet betaler afgiften, hviler på en forudsætning i § 21, stk. 3, i lov om afgift af arv og gave. Denne forudsætning kan næppe være afgørende for indkomstbeskatningen. En bestemmelse herom angår nærmere en regulering af skiftet, der falder uden for en arveladers kompetence, og en grænsedragning mellem bestemmelser, der hovedsagelig har denne karakter, og bestemmelser, som i det konkrete tilfælde snarere bærer præg af en forøgelse af et legat eller en arvelod, er næppe praktisk mulig. Det ville endvidere kunne volde vanskeligheder at fastslå, hvornår en sådan bestemmelse gjorde indgreb i tvangsarveretten. Også under hensyn til en testators vanskelighed ved at overskue de skattemæssige konsekvenser af et påbud om beskatning, der måske først får aktualitet på et langt senere tidspunkt, taler de stærkeste grunde nok for at antage, at arvelader ikke kan bestemme, om der skal ske beskatning i boet, cfr. derimod Jørgen Møller og Hans Philip i »Faglig Nyt«, særnummer december 1969 s. 13.

Hvis skiftelovens afstemningsregler ikke findes at være hensigtsmæssige, f.eks. ved afgørelsen af, om der skal ske skattemæssig succession eller beskatning i boet, kunne reglerne tænkes udformet på en sådan måde, at skattemæssig succession kun kan ske, hvis arvingerne er enige, med mindre de protesterende arvinger kun arver en mindre del af boet eller deres arvelodder kun i uvæsentligt omfang forringes ved successionen. En sådan regel harmonerer dog ikke særlig godt med kildeskattelovens § 33, hvorefter skattemæssig succession tilsyneladende forudsættes at være det normale. En anden mulighed kunne være, at reglerne udformes således, at flertallet af arvinger efter arvelodder kan be-

stemme, hvad der skal være gældende. En sådan regel stemmer ikke godt med skiftelovens almindelige system og synes uanvendelig f.eks. i det tilfælde, hvor der kun er to arvinger, som begge skal arve halvdelen af boet.

3) Legatarernes stilling

En legatar har efter dansk ret ingen indflydelse på et bos behandlingsform, f.eks. om boet skal behandles offentligt eller privat, jfr. skiftelovens § 4, eller om boet skal behandles som gældsvedgælsesbo eller gældsfragælsesbo. Han har heller ikke stemmeret på skiftesamlinger og ingen indflydelse på forholdet til kreditorerne, herunder om der skal ske indkaldelse af disse. Hans ret begrænser sig til at få legatet udbetalt forudsat, at der i øvrigt er tilstrækkelige midler til at dække kreditorer og omkostninger. Han skal dog indkaldes til skiftesamlinger, jfr. f.eks. skiftelovens §§ 21 og 81, hvor han kan gøre sine synspunkter gældende vedrørende spørgsmål, der har direkte betydning for legatet, f.eks. dets udbetalingstidspunkt. Efter kildeskattelovens § 33, stk. 3, er det da også alene »boet«, der bestemmer, om en legatar skattemæssigt skal succedere i legatet, eller om dette skal undergives beskatning i boet. Om arveladeren kan træffe bestemmelse herom, er gjort nogle bemærkninger ovenfor under 2. Arvingerne og en efterlevende ægtefælle vil nok i almindelighed kunne blive enige om, at legatøren skal succedere i det pågældende aktiv. Det kan tænkes, at arvingerne i enkelte tilfælde vil være enige om, at et legataktiv skal beskattes i boet, f.eks. fordi boet har underskud i et bestemt indkomstår. Boet (arvingerne) kan i et sådant tilfælde være interesseret i at påtage sig beskatningen mod refundering af en forholdsmæssig del af skatten. En sådan løsning forudsætter dog enighed mellem arvingerne og legatøren. Boet kan ganske vist bestemme, at aktivet skal beskattes i boet, men ikke, at legatøren skal bære nogen del af skatten.

Skulle legatarernes stilling betrygges over for arvingernes enstemmige beslutninger, kunne det f.eks. ske ved, at man tillagde visse genstandslegatarer stemmeret, eller ved en regel om, at skifteretten kunne tilsidesætte arvingernes enstemmige beslutning i tilfælde, hvor legatørens interesser ellers ville lide væsentlige skår. Bestemmelsen i skiftelovens § 24, stk. 1, 3. pkt., hvorefter skifteretten ikke bør godkende beslutninger, hvorved de stemmeberettigede gør

indgreb i »nogens ret«, kan ikke benyttes til at betrygge legatærens retsstilling, idet denne bestemmelse kun omfatter egentlige retskrav, jfr. Deuntzer: Den danske skifteret pag. 625 og 432-434. Spørgsmålet om en ændring af legatærens retsstilling, herunder dennes indflydelse på de skattemæssige beslutninger, vil eventuelt kunne optages til overvejelse, når der foreligger et erfaringsgrundlag om virkningerne af kildeskattelovens dødsbøbeskatningsregler.

4) *Virkingen af tilbagebetaling af skat i »småboer«*

Efter kildeskattelovens § 20 A gælder de almindelige regler om dødsboers beskatning ved genoptagelse af et offentligt skifte. Boets skattepligt indtræder dog først ved skifterettens beslutning om genoptagelse. Kildeskattelovens § 16 kan ikke finde anvendelse på sådanne boer, der således altid er skattepligtige, hvis de skiftes offentligt.

Ved genoptagelse af et privat skiftet bo påhviler skattepligten de berettigede i boet. Boet bliver således ikke selvstændigt skattepligtigt. Dette gælder også, selv om genoptagelsen finder sted inden 15 måneder efter dødsfaldet.

For at undgå genoptagelse af »småboer« på grund af tilbagebetaling af skat er det i kildeskattelovens § 14, stk. 9, bestemt, at eventuelt for meget betalt skat for mellempærioden, hvis der er tale om mindst 500 kr., skal tilbagebetales den efterlevende ægtefælle uden om boet i boer, der er sluttede, enten fordi afdøde intet har efterladt sig, eller ved udlæg til den, der bekoster begravelsen. Det samme er tilfældet for så vidt angår eventuel overskydende skat for det indkomstår, der ligger forud for dødsfaldet, også selv om der er tale om et beløb på under 500 kr. Denne ret tilkommer alene ægtefællen, hvorimod boet ikke kan genoptages og kræve regulering foretaget. Den for meget betalte skat skal udbetales til ægtefællen, selv om en anden måske har bekostet begravelsen og som følge heraf har fået boet udlagt, muligvis kun til delvis dækning af begravelsesomkostningerne. I almindelighed vil det beløb, som kan fordres tilbagebetalt fra skattevæsenet, i boer, der sluttes på denne måde, være beskedent, men der er dog intet til hinder for, at en mand, der har haft betydelige indtægter og en deraf følgende stor forskudsskat, pludselig kommer i økonomiske vanskeligheder som følge af store tab og må sælge alt for at dække en del af sin gæld. Har

han ikke nået at få forskudsansættelsen ændret inden sin død, kan der komme adskillige tusinde kroner til udbetaling fra skattevæsenet. I sådanne sjældne tilfælde vil man altså nå et resultat, som ikke er i overensstemmelse med almindelige regler om forholdet mellem succesorer og kreditorer.

En lignende regel om tilbagebetaling af skat gælder efter kildeskattelovens § 13, stk. 2, i boer, der uden skiftebehandling er udlagt den efterlevende ægtefælle efter skiftelovens § 57, stk. 1.

5) *Virkingen af den skattemæssige succession og passivering af skattetilsværet*

Det har efter kildeskattelovens vedtagelse været gjort gældende, således af byretsdommer H. Kardel i Juristen 1969 46 ff., at passiveringen griber ind i den materielle arveret, idet den betyder en klar skævdeling til fordel for den arving, der f.eks. arver sin faders aktiemajoritet i et familieaktieselskab, eller som arver hans erhvervsvirksomhed, da det i sådanne tilfælde står samtlige arvinger klart, at den latente skattebyrde næppe bliver aktuel foreløbig. Denne skævdeling kan udgøre indtil 30 pct. af forskellen mellem aktivets værdi i handel og vandel og dets nedskrevne værdi. Kardel finder ligeledes passiveringsreglerne egnede til at skabe ufredelighed under skifterne. Hvis den »udkærne« arving ikke er likvid, vil hans medarvinger, der ikke ønsker, at han skal have passiveringsfordelene, kunne gennemtvinge, at aktivet må sælges til anden side. Ganske vist vil boet i så fald blive belastet med skattebyrden, men medarvingerne vil have opnået, at den »udkærne« arving ikke får mere ud af det end dem. På den anden side vil en likvid arving, der ønsker at overtage det pågældende aktiv, formentlig altid kunne gennemtvinge, at det sælges, og han vil i så fald få en særdeles gunstig stilling, hvis han køber det. Han vil således ved hjælp af sine egne afskrivninger meget hurtigt kunne få dækket det tab, som han har lidt ved beskatningen i boet af fortjenesten ved salget.

Der er ingen tvivl om, at passiveringen på en vis måde er et indgreb i den eksisterende materielle arveret; men det er en smagssag, om man vil sige det samme om en beskatning i boet af de urealiserede avancer.

6) *Skiftelovens § 48*

Med henblik på at opnå en koordinering af

dødsbøbeskatningen og arveafgiften er der indført en fælles skatte- og afgiftsmæssig værdifastsættelse med hensyn til udlagte aktiver. Reglerne herom findes i kildeskattelovens § 16, stk. 3 og 4, og § 17, stk. 2. Vurdering kan efter disse bestemmelser foretages med hensyn til aktiver og passiver i en opgørelse over aktiver og formue ved boets begyndelse (kildeskattelovens § 14, stk. 3 og 10, § 15, § 15 A, § 17, stk. 2, 2. pkt., § 20, stk. 2, § 20 B, stk. 2, eller § 20 C, stk. 4) eller i en endelig boopgørelse eller en dermed ligestillet opgørelse, hvor det private skifte fortsætter ud over fristen på 15 måneder (§ 17, stk. 2, 2. pkt., § 20, stk. 2, eller § 20 C, stk. 4). Viser det sig, at skattemyndigheden ikke kan tiltræde boets egen ansættelse af værdierne, kan skattemyndigheden kræve vurdering af personer, som udmeldes af skifteretten. Efter § 16, stk. 3, kan også boet til brug ved en af de nævnte opgørelser kræve foretaget en sådan vurdering. Retten til at kræve vurdering tilkommer boet som sådant. Den enkelte arving eller legatar kan ikke kræve vurdering med hjemmel i kildeskattelovens § 16, stk. 3. Efter den nu ophævede bestemmelse i § 18, stk. 3, i lov om

afgift af arv og gave havde vedkommende arving ret til at kræve vurdering, når der var tale om fast ejendom samt besætning, inventar, maskiner og andet driftsmateriel, knyttet til fast ejendom.

Efter skiftelovens § 48 kan en lodtager i boet forlange vurdering ved mænd, som udmeldes af skifteretten. Denne vurdering er kun afgørende for forholdet mellem arvingerne. Det har dog hidtil været det sædvanlige, at der samtidig er foretaget vurdering både efter § 18 i lov om afgift af arv og gave og efter § 48 i skifteloven, og denne praksis vil formentlig fortsætte.

Der er næppe tvivl om, at de her nævnte vurderingsregler bør søges koordinerede, når der foreligger et erfaringsgrundlag om virkningerne af de nye vurderingsregler i kildeskatteloven. En eventuel fremtidig koordinering bør dog næppe alene ske gennem en ændring eller ophævelse af skiftelovens § 48, idet en ophævelse af den enkelte arvinges ret til at kræve vurdering af et aktiv støder på afgørende betænkeligheder. Hertil kommer, at skiftelovens § 48 - i modsætning til vurderingsreglerne i kildeskatteloven - omfatter andre skifter end dødsboskifter.

SKIFTEI OVSUDVALGET

København den 13. juni 1972

I skrivelse af 21. februar 1972 (2 k 1971 nr. 942-317) har justitsministeriet anmodet skifte-
lovsudvalget om en udtalelse vedrørende et i
ministeriet udarbejdet udkast til ny lov om
eksekutorboer.¹⁾

Efter at udkastet har været drøftet på møder
i udvalget, er udvalgets medlemmer enige om
at udtale følgende:

Udvalget er nu ved at færdiggøre sin betæn-
kning med udkast til forskellige ændringer i skif-
teloven og den dertil knyttede lovgivning. Ud-
valget foreslår heri, at de nuværende skiftefor-
mer behandling ved eksekutor og behandling
med bistand af en medhjælper for skifteretten
slås sammen. Dødsboer, som ikke skiftes privat
eller slutes uden egentlig skiftebehandling, skal
herefter som hovedregel behandles af en af
skifteretten udpeget eksekutor. Udvalget vil til-
lige foreslå, at privat skifte ikke udelukkes,
hvor arvingerne er umyndige eller fraværende.
Udvalget tilsigter med sine forslag, at skifteret-
ten - bortset fra skifter af ganske små og enkle
boer og fra tilfælde, hvor skifteretten af særlige
grunde ikke finder at burde udpege eksekutor -

¹⁾ Efter udkastet skulle tilsynet med og revisionen
af eksekutorboer henlægges til overformynderiet.
Det samme skulle overøvrighedens kompetence til
at udfærdige eksekutorbevillinger, justitsministeriets
og en del af skifterettens kompetence til at træffe
bestemmelse om boets overgang til skifteretsbe-
handling og kasseinspektørens tilsyn med boer-
nes beholdninger af værdipapirer og kontante mid-
ler.

fritages for den egentlige bobehandling og får
som hovedopgave at drage omsorg for, at skif-
ter kommer i gang og afsluttes, at kontrollere,
at offentlige skifter er foretaget i overensstem-
melse med lovgivningens regler, og at afgøre
tvister mellem arvinger og eventuelt mellem
arvinger og eksekutor. Udvalget finder herefter
ikke at kunne anbefale, at der for tiden frem-
sættes lovforslag i overensstemmelse med mini-
steriets udkast.

Udvalget skal i øvrigt nævne, at den muligt
utilstrækkelige rutine hos dommerkontorernes
ikke-juridiske personale, som er nævnt i de fore-
løbige bemærkninger til ministeriets udkast, i
nogen grad vil kunne afhjælpes i forbindelse
med den påbegyndte indskrænkning i retskred-
senes antal. Såfremt en yderligere koncentration
anses påkrævet, kunne det overvejes at samle
disse skifteforretninger amtsvis ved en af amts-
retter. Det er efter udvalgets opfattelse mest
hensigtsmæssigt, at tilsyn og revision såvel som
udnævnelse af eksekutor henlægges til samme
myndighed. Om nogle af disse spørgsmål kan
der undertiden foreligge tvister af en sådan ka-
rakter, at en judicial afgørelse er påkaldet.

Udvalget skal endelig bemærke, at der består
en nær sammenhæng mellem den afgiftsmæssige
og skiftemæssige revision, og at en virkelig
rationalisering af arbejdet med revision af of-
fentlige skifter formentlig derfor må forudsætte,
at hele revisionen, også for så vidt angår skatter
og offentlige afgifter, henlægges til samme myn-
dighed.

P U V
Bernh Gomard

SKIFTELOVSUDVALGET

København, den 24. november 1972

I skrivelse af 11. oktober 1972 (2.k. 1972 nr. 4441-24) har justitsministeriet udbedt sig en udtalelse fra skiftelovsudvalget vedrørende det i betænkning nr. 649/1972 om borgerlig personregistrering fremsatte forslag om ophævelse af pligten til at anmelde dødsfald til skifteretten.

Spørgsmålet har været drøftet i udvalget, der er enedes om følgende svar:

I nogle tilfælde fremkommer allerede ved anmeldelsen af dødsfaldet oplysninger, som er af betydning for boets behandling. Såfremt anmeldelsen indgives af de pårørende, vil boet undertiden allerede ved anmeldelsens modtagelse kunne udlægges til dækning for begravelsesomkostningerne. Dette vil ikke være muligt, hvis anmeldelse alene skal ske til folkeregistret. I de fleste tilfælde indgives anmeldelsen dog af bedemænd eller hospital. Også i disse tilfælde

gives der imidlertid i almindelighed oplysning om, til hvem skifteretten kan rette henvendelse vedrørende boets behandling. Navnlig i større byer vil skifteretten, såfremt den ikke får sådan oplysning, blive nødt til at udføre et besværligt og tidkrævende arbejde med at udfinde én eller flere arvingers navn og adresse. Merarbejdet for folkeregistrene vil næppe være ganske ringe, medens forslaget ikke kan antages at medføre nogen arbejdsbesparelse for skifteretterne. Såfremt forslaget ikke desto mindre gennemføres, må udvalget anse det for nødvendigt, at folkeregistrene ved anmeldelse af dødsfald samtidig modtager og til skifteretten videresender meddelelse om, til hvem indkaldelse til møde i skifteretten skal sendes. Denne ordning praktiseres i Sønderjylland, jfr. vedlagte blanket, navnlig pkt. 10.

P.U.V.

Bernh. Gomard

Lov nr. 155 af 30. november 1874 om skifte af dødsbo og fællesbo m. v.¹⁾

Første afsnit

Om dødsfaldets anmeldelse og om de almindelige betingelser for skifterettens overtagelse af dødsboers behandling

Kapitel 1

§ 1. Når nogen afgår ved døden, skal derom uopholdelig gøres anmeldelse til stedets skifteret, som på forlangende og uden betaling meddeler attest om anmeldelsen. Ligets begravelse må ikke finde sted, forinden sådan attest er forevist.

Stk. 2. Anmeldelsespligten påhviler den afdødes ægtefælle, hvor sådan gives og er nærværende; i andet fald de tilstedeværende myndige arvinger og, hvor sådanne ikke findes, den, hos hvem den afdøde har været til huse, eller de myndige medlemmer af samme husstand.

§ 2. Forsømmelse af den i foregående paragraf foreskrevne anmeldelse belægges under en offentlig politisag med en bøde til statskassen af 20-200 kroner. Samme straf pålægges den præst, som foretager jordpåkastelse eller anden begravelsesceremoni, uden forud at have ladet sig forevise skifterettens attest.

§ 3. Ved anmeldelsen, som kan ske enten skriftlig eller mundtlig, bør det såvidt muligt opgives, hvor den afdøde havde bolig eller opholdssted, hvem arvingerne er, samt hvor efterladenskaberne forefindes.

Stk. 2. Det påhviler såvel anmelderen som andre, hos hvem en afdøds efterladenskaber beror, med tilbørlig omhu at bevare disse, indtil skifterettens nærmere bestemmelse kan erholdes.

§ 4. Adgang til at forlange offentligt skifte har enhver arving, om også de øvrige arvinger er enige i at ville dele boet selv. Derimod kan

legatarer ikke forlange boet taget under offentlig skiftebehandling, og ej heller kreditorer, undtagen i de tilfælde, hvor sådant hjemles ved reglerne om konkurs.

§ 5. Uden hensyn til arvingernes forlangende bliver dødsboer, med den af § 10 flydende indskrænkning, at tage under behandling af skifteretten:

- a) når ved skiftets begyndelse nogen af arvingerne på grund af alder er umyndig;
- b) når nogen af arvingerne ved skiftets begyndelse er umyndiggjort, med mindre den umyndiggjorte har i sædvanligt formuefællesskab med ham samlevende ægtefælle i live, i hvilket tilfælde værgen i forbindelse med denne kan tiltræde boet på den umyndiggjortes vegne;
- c) når ved skiftets begyndelse nogen af arvingerne er fraværende udenfor riget, eller hans opholdssted ikke vides, og han heller ikke har befuldmægtiget en anden til i boet at varetage sit tarv; vides det ikke, om en eventuelt arveberettiget person, hvis opholdssted ikke kendes, har overlevet arveladeren, kan boet dog overtages til privat skifte, når der er forløbet en tid af 5 år, siden der sidst havdes efterretning om ham, eller når de i forordningen af 11te september 1839 §§ 14 og 15 omhandlede betingelser, under hvilke en bortebleven persons arvinger ville kunne procedere til at erholde nyten og brugen af dennes formue, er tilstede med hensyn til ham.

§ 6. Skifteretten har fremdeles, uden hensyn til arvingernes forlangende, at behandle sådanne dødsboer, som ved gyldig viljesbestemmelse af

¹⁾ Som ændret ved lov nr. 58 af 18. marts 1925, lov nr. 412 af 18. december 1963, § 2 i lov nr. 207 af 21. maj 1969 og lov nr. 259 af 4. juni 1969.

den afdøde er henviste til offentlig skiftebehandling. Selv om en arvelader efterlader sig livsarvinger, skal det være ham tilladt ved testamente at anordne offentligt skifte eller at indsætte testamentesekretorer uden dømmende myndighed. Sådant bestemmelse kan med virkning for hele fællesboet træffes af den længstlevende ægtefælle, der hensidder i uskiftet bo.

§ 7. Har arvingerne overtaget boet til privat skifte og deling, indtræder offentligt skifte ikke, fordi forholdene senere under boets behandling forandrer sig derhen, at offentligt skifte måtte være indtrådt, hvis de havde været således ved dødsfaldet.

§ 8. I tilfælde af uenighed imellem arvinger, som har begyndt privat skifte, er enhver enkelt af dem berettiget til at fordrø boet opgjort og delt ved skifteretten i overensstemmelse med reglerne for behandlingen af dødsboer, i hvilke arv og gæld vedgås.

§ 9. Er offentligt skifte begyndt, men grunden til sådan behandling bortfalder, forinden boet sluttes, kan arvingerne fordrø sig boet udleveret til privat skifte og deling, når de alle er enige herom, dog kun med de anmeldte kreditorens samtykke, hvis de ikke fyldestgøres, eller sikkerhed stilles dem for, at de vil blive fyldestgjorte til forfaldstid, og, for så vidt kreditorerne er blevet indkaldte, først efter udløbet af den dem satte frist.

Stk. 2. Under samme betingelser kan den længstlevende ægtefælle, for så vidt forudsætningerne for at hensidde i uskiftet bo er tilstede, fordrø sig boet udleveret til fri rådighed.

§ 70. Når det ifølge de ved dødsanmeldelsen foreliggende omstændigheder må antages, at der i et dødsbo ikke findes midler til at dække andre udgifter end begravelsesudgifterne, kan skifteretten straks udlægge, hvad der findes i boet, til den, som har bekostet eller vil bekoste begravelsen.

Stk. 2. Skønner skifteretten ifølge de ved dødsanmeldelsen foreliggende oplysninger, at boets formue er mindre end 400 kroner, og at gælden ikke overstiger dette beløb, finder der, når der er een eller flere myndige arvinger, og disse såvel som værgerne på de umyndige arvingers vegne straks erklærer at ville vedgå arv og gæld, ikke offentlig skiftebehandling sted,

selv om dette ellers ifølge reglerne i § 5 ville være nødvendigt. Bestemmelserne i §§ 77-80 finder ikke anvendelse i sådanne boer.

§ 11. Om fremgangsmåden, som arvinger, der ønsker at benytte deres ret til at skifte og dele selv, har at bruge, og om beviserne, som de i så henseende har at forskaffe, gælder i øvrigt de nedenfor i kap. 7 givne forskrifter.

Andet afsnit

Om offentligt skifte

Kapitel 2

Om den offentlige skiftebehandlings begyndelse og om de første foranstaltninger ved den

§ 12. Er betingelserne for offentlig skiftebehandling tilstede, skal der, for så vidt denne lov ikke bestemmer anderledes, snarest mulig efter, at dødsanmeldelsen er sket, eller efter at skifteretten på anden måde er kommen til kundskab om dødsfaldet, afholdes en begyndelsesforretning, under hvilken skifteretten ved forsegling eller på anden hensigtssvarende måde har at tage under sin varetægt, hvad der findes i boet, ligesom den har at drage omsorg for, at de boet tilhørende genstande, som findes i andre retskredse, tages under forsegling eller under varetægt af stedets skifteret. Forefundne på ihændehavere lydende værdipapirer skal skifteretten snarest mulig foranstaltede noterede på navn, for så vidt sådan notering kan finde sted. Erfares det, at den afdøde har haft noget udestående hos andre, bør med hensyn dertil træffes fornøden foranstaltning. Ting, som skønnes at tilhøre andre, og som disse kan forlange straks udleverede, bliver ikke at inddrage under behandlingen.

§ 13. Den i foregående paragraf omhandlede begyndelsesforretning kan dog opsættes til straks efter begravelsen, for så vidt skifteretten ikke i de foreliggende omstændigheder finder betænkelighed derved.

Stk. 2. Når betingelserne for, at den længstlevende ægtefælle kan hensidde i uskiftet bo, eller for, at arvingerne kan tiltræde boet uden det offentliges mellemkomst, vel ikke straks ved anmeldelsen er tilstede, men det dog kan forudses, at de inden kort tid vil kunne opfyldes, kan skifteretten give en kort udsættelse med forretningen, for så vidt boets ejendele skønnes ikke

at være udsatte for at forvanskes eller forkomme.

Stk. 3. Det har sit forblivende ved bestemmelserne i forordningen om kasse- og regnskabsvæsenet i almindelighed af 8de juli 1840 §§ 52 og 53.

§ 14. Skifteretten har snarest mulig efter boets overtagelse at anstille undersøgelse om arvingerne og legatarerne, samt at give dem særskilt underretning om dødsfaldet, for så vidt dette behøves. Sådant underretning meddeles på den måde, skifteretten i hvert enkelt tilfælde anser for hensigtsmæssig, og det er den navnlig tilladt at benytte meddelelse ved anbefalet brev. Hvis der iblandt foranførte i boet interesserede personer findes umyndige, har skifteretten at gøre de fornødne skridt, for at værger snarest mulig kan blive beskikkede for dem, for så vidt dette ikke tidligere er sket. For fraværende arvinger, hvis opholdssted ikke kendes, eller som er så langt borte, at boets videre behandling ikke findes at burde udsættes, indtil deres bestemmelse kan indhentes, bliver der ligeledes, for så vidt ingen fuldmægtig giver møde for dem, efter skifterettens foranstaltning i overensstemmelse med reglerne i forordningen af 11. september 1839 § 6, jfr. § 7, at beskikke værger, der i enhver henseende har samme ret og pligt og er samme kontrol underkastede som værger for umyndige.

§ 15. Enten i forbindelse med begyndelsesforretningen eller snarest mulig derefter skal skifteretten foretage registrering af boet og i forbindelse dermed lade iværksætte vurdering af det, ved hvilken lejlighed også boets indgæld og udgæld optegnes, for så vidt om samme på den tid haves kundskab, og det ikke skønnes hensigtsmæssigere at udsætte dette, indtil gennemsyn af boets regnskabsbøger og papirer har fundet sted, hvilket så snart som muligt bør iværksættes af skifteretten, således at der gives arvingerne lejlighed til at være tilstede.

§ 16. Begyndelses- og registreringsforretninger udføres af skifteretten i forening med to vidner, hvilke under eds tilbud har at vurdere boets ejendele, for så vidt der ikke hertil udfordres særlige kundskaber, i hvilket tilfælde kyndige vurderingsmænd bliver at udmelde af skifteretten. Dersom det senere under skiftet forlanges, lader skifteretten vidnerne bekræfte den stedfundne vurdering med ed, som mod-

tages i en skiftesamling. På steder, hvor omstændighederne gør det tilrådeligt, kan efter justitsministeriets nærmere bestemmelse et fast ansat retsbud i stedet for de tvende vidner benyttes til at foretage vurdering af indbo af mindre betydning, ligesom med justitsministeriets tilligelse faste edsvorne vurderingsmænd og vurderingskoner for retskredsen kan ansættes af skifteretten til at foretage alle vurderinger af løsøre. På landet kan skifteretten lade begyndelses- og registreringsforretninger i boer efter gårdmænd, der kun er brugere, samt husmænd og andre, der er stillede lige med dem, såsom håndværkere og mindre handlende, udføre af sognefogeden med to tilkaldte vidner. Disse forretninger indføres i en særskilt af amtet autoriseret protokol. Vederlaget til vidner, retsbude og vurderingsmænd fastsættes af skifteretten og afholdes af boet.

Stk. 2. Ved de i denne paragraf omhandlede forretninger bliver, så vidt det kan ske uden ophold, arvinger og legatarer at tilkalde. Skifteretten har enten ved registreringsforretningens slutning eller, navnlig for så vidt forretningen er udført af sognefogeden, i en særskilt skiftesamling, der afholdes snarest mulig derefter, efter forhandling med dem at tage beslutning om sådanne foranstaltninger i boet, som ikke tåler opsættelse, og at opfordre dem til at erklære, om de vil overtage ansvaret for den afdødes gæld eller ikke. Til at afgive denne erklæring kan der tilstås dem en kort betænkningstid. Er der umyndige eller fraværende arvinger, for hvilke værger er beskikkede ifølge § 14, afgives erklæringen på deres vegne af disse; dog kan skifteretten, uagtet værgerne erklærer at ville vedgå arv og gæld, modsætte sig dette, når den antager, at der vil blive påført den umyndige eller den fraværende arving tab ved at overtage gældsansvaret.

§17. Når der fra de arvinger, som har været tilstede ved den i forrige paragraf omhandlede forretning erholdes erklæring om, at de vil overtage gældsansvaret, eller de i alt fald ikke afgiver en modsat erklæring, men der er fraværende arvinger, fra hvilke ingen erklæring haves, har skifteretten uden ophold at indkalde samtlige arvinger og legatarer til en skiftesamling.

Stk. 2. De arvinger og legatarer, hvis bopæl eller opholdssted inden riget er skifteretten bekendt, skal have særskilt underretning, der

kan gives ved anbefalet brev; dersom ikke alle arvingerne eller legatarerne kendes, eller nogen af dem ikke har bekendt bopæl eller opholdssted inden riget, foregår indvarslingen for deres vedkommende ved en offentlig indkaldelse, der indrykkes to gange i de for skiftebekendtgørelser i almindelighed bestemte aviser.

Stk. 3. Skifteretten bestemmer varslet efter et skøn over, hvad der i hvert enkelt tilfælde er nødvendigt; dog bør det i reglen ikke være kortere end 1 og ikke længere end 6 uger.

§ 18. I den i foregående paragraf omhandlede skiftesamling skal skifteretten give arvingerne og legatarerne underretning om boets formuetsstand, så vidt oplysning herom haves, hvorefter arvingerne opfordres til at erklære, om de vil overtage ansvaret for den afdødes gæld eller ikke.

Stk. 2. Når der ikke, enten ved den i § 16 omhandlede sammenkomst med arvingerne eller ved den i overensstemmelse med § 17 berammede skiftesamling, fra alle arvingerne fås erklæring om at ville vedgå gæld, og når der heller ikke forlanges konkursbehandling i henhold til konkurslovens § 145, behandles boet i overensstemmelse med reglerne i det følgende kapitel med den virkning, at ethvert gældsansvar udover, hvad boets midler er i stand til at dække, undgås.

Kapitel 3

Om behandlingen af dødsbo, når arvingerne ikke påtager sig ansvaret for gælden, og ej heller nogen kreditor forlanger boets behandling efter **konkursloven** ifølge dennes § 145.

Første underafdeling

Om behandlingsmåden i almindelighed

§19. Når arv og gæld ikke vedgås, er kreditorerne stemmeberettigede i boets anliggender så længe, indtil de er fyldestgjorte, eller behørig fyldestgørelse sikres dem. Fra dette tidspunkt af bliver derimod arvingerne at anse som dem, der har rådighed over boet. Rejses der tvivl om, hvorvidt nogen, der som fordringshaver møder i en skiftesamling, forinden fordringerne er prøvede, bør erkendes som sådan, har skifteretten ved at benytte de oplysninger, som på forhånd kan haves, at afgøre, hvorvidt den mødende kan stedes til stemme. Denne afgørelse er uden indflydelse på den senere prøvelse af hans fordring.

§ 20. Vedgås arv og gæld ikke, skal indkaldelse, indeholdende udtrykkelig tilkendegivelse herom, straks udstedes til kreditorerne, jfr. dog § 43.

Stk. 2. Skifterettens pligt at meddele visse fordringshavere eller andre særlig underretning om skiftet vedbliver fremdeles ligesom hidtil.

§21. Indkaldelsen til kreditorerne bør tillige indeholde opfordring til arvinger og legatarer, for så vidt disse ikke allerede kendes og deres opholdssted vides, om at melde sig inden samme frist; dog kan indkaldelsen i forhold til dem ikke medføre nogen pligt til at melde sig under deres rettigheders fortabelse. Den træder i alle henseender i stedet for den nu foreskrevne indkaldelse af arvinger med år og dags varsel, og hvor den lovmedholdelig kan undlades (jfr. § 43), er skifteretten ikke pligtig at vente nogen vis tid med boets opgørelse og slutning.

§ 22. Indkaldelsen sker ved en 3 gange i de for skiftebekendtgørelser i almindelighed bestemte aviser indrykket bekendtgørelse med 3 måneders varsel, når den afdøde skønnes ikke at have stået i gældsforpligtelser eller at have arvinger på noget sted udenfor Europa eller på Island eller Færøerne, og i andet fald med 6 måneders varsel, i begge tilfælde regnet fra den sidste bekendtgørelse. Når skifteretten finder det rigtigt, kan indkaldelsen tillige bekendtgøres på anden hensigtsmæssig måde.

Stk. 2. Viser det sig, at den afdøde har haft kreditorer udenfor Europa eller på Island eller Færøerne, bliver der dog ikke at udstede ny indkaldelse, men sådanne kreditorer kan for dre deres krav tage i betragtning, for så vidt de anmelder dem inden forløbet af det længere varsel, som burde være givet ved indkaldelsen. Sker sli g anmeldelse, forinden endelig opgørelse er affattet, kan skifteretten, når den erkender, at den udstedte indkaldelse har givet for kort varsel, om fornødent, genoptage de allerede afsluttede dele af skiftebehandlingen. Dersom anmeldelsen først sker, efter at boet er sluttet, må den stedfundne skiftebehandling påankes til omgørelse, hvorefter der da under den fornyede behandling bliver at tage behørigt hensyn til de inden forløbet af 6 måneder fra den sidste bekendtgørelse af indkaldelsen lovlig anmeldte fordringer.

Stk. 3. Det har sit forblivende ved den gæl-

dende rets regler om den pligt, som indkaldelsen pålægger kreditorerne til at melde sig under deres fordringers fortabelse, samt om måden, hvorpå indkaldelsens virkning afbrydes.

§ 23. Skiftesamlinger afholdes i boet efterhånden, som det findes fornødent. De tillyses ved en bekendtgørelse fra skifteretten i de for skiftet bekendtgørelser i almindelighed bestemte aviser - efter omstændighederne tillige i andre aviser - for så vidt skifteretten ikke foretrækker at give dem, der skal tilkaldes, særlig personlig underretning, hvilken kan meddeles på den måde, som skifteretten i hvert enkelt tilfælde finder hensigtsmæssig; det er tilladt at benytte anbefalet brev. Varslet, tiden og stedet bestemmes af skifteretten.

§ 24. Med det under forhandling værende anliggende og boets videre behandling i henhold hertil forholdes i reglen på den måde, som de mødende stemmeberettigede (§ 19) forenes om, dog at skifteretten kan nægte sin godkendelse af en værges erklæring, når den skønner, at den tagne beslutning vil skade myndlingens tarv. Så længe den for fordringernes anmeldelse bestemte frist ikke er udløbet, bør skifteretten dog ikke tage beslutninger til følge, som strider mod endnu ikke anmeldte kreditorers interesse. Det følger i øvrigt af sig selv, at skifteretten ikke bør godkende beslutninger, hvorved de stemmende gør indgreb i nogens ret.

Stk. 2. I tilfælde af meningsulighed mellem de mødende tilfalder det skifteretten at tage beslutning om de omhandlede punkter. Retten har herved at tage det størst mulige hensyn til de fremsatte meninger, men den er dog ikke bunden ved dem, hvorimod den, for så vidt ikke anderledes bestemmes i denne lov, har at handle efter sit eget skøn om, hvad der bedst tjener samtliges og især de fraværendes og umyndiges tarv.

§ 25. Udebliver nogen fra en skiftesamling, til hvilken han lovlig er kaldet, er han afskåret fra at gøre nogen indvending imod hensigtsmæssigheden af de angående boets bestyrelse i samme tagne bestemmelser. Derimod kan den udeblivende selvfølgelig ikke anses for at have givet afkald på nogen rettighed eller fordring.

§ 26. Møder på skiftesamlingen ingen stemmeberettiget, har skifteretten at tage beslutning

angående det pågældende anliggende efter eget bedste skønnende om, hvad der er hensigtsmæssigt. Dog kan skifteretten, når omstændighederne taler herfor, indkalde en ny skiftesamling, forinden endelig beslutning tages.

§27. Salg af boets ejendele bør i almindelighed ske ved offentlig auktion, der da foretages på den for tvungen auktion foreskrevne måde og har de til samme knyttede virkninger. Dog kan salg underhånden finde sted, når flertallet af de mødende stemmeberettigede med skifterettens billigelse og under iagttagelse af reglerne i § 24, første stykke, jfr. § 25, deri er enige, eller når skifteretten med hensyn til genstande, som er udsatte for fordærvelse eller tab i værdi ved at henligge, bestemmer det.

§ 28. Statsobligationer, kreditforeningsobligationer, bankaktier, jernbaneaktier og deslige offentlige værdipapirer, som har kurs på Københavns børs, bliver at sælge til dagens kurs, i fornødent fald ved en vekselmægler, medmindre kreditorer eller arvinger vil modtage dem i udlæg efter kursværdien.

Stk. 2. Har boet i øvrigt udestående fordringer, der ikke er af den beskaffenhed, at de kan gives kreditorer eller arvinger i udlæg efter deres fulde pålydende, og det formedelst fordringernes usikkerhed, det ophold, boet ville lide ved deres inddrivelse, eller af andre grunde anses for utilrådeligt at bekoste søgsmål i anledning af samme, bør de bortsælges ved offentlig auktion, for så vidt boets vedkommende ikke vil lade sig dem udlægge pro rata eller enes om en værdi, for hvilken en eller flere af dem vil overtage fordringerne.

§ 29. Afhændelse af boets ejendele foretages ved skifterettens foranstaltning, så snart dette efter omstændighederne er hensigtsmæssigt, og navnlig er kreditorerne, så længe deres fyldestgørelse ikke er sikret, berettigede til at forlange, at der skrives hertil snarest mulig og i reglen uden at afvente indkaldelsesfristens udløb. Er kreditorernes fyldestgørelse sikret, bliver det ved arvingernes stemmegivning eller skifterettens bestemmelse i henhold til grundsætningerne i § 51, jfr. §§ 47, 49, 60 og 63, at afgøre, når og hvorvidt der skal skrives til afhændelse.

§ 30. Skifteretten har at udføre samtlige til boets behandling hørende forretninger; dog kan

den forlange, at en inkassator skal antages. Denne vælges af boets vedkommende med stemmeferlighed i en tilvarslet skiftesamling, men skifteretten har at påse, at den antagne stiller betryggende sikkerhed.

§ 31. Inkassator har at affatte forslag til auktionskonditioner for boets løsøre og forelægge disse for skifteretten; ved de løsøreaktioner, som holdes over boets ejendele, bliver han som selvskyldner ansvarlig for, at beløbene af de af ham antagne bud bliver indbetalte til skifteretten inden 4 uger efter den i auktionskonditionerne givne betalingsfrists udløb. Det kan også af skifteretten overdrages inkassator at indkræve boets udestående fordringer, hvilke dog, så snart de indgår, bliver at indbetale til skifteretten.

Stk. 2. Inkassators vederlag for hans ovennævnte forretninger bestemmes ved overenskomst eller, i fald en sådan ikke er afsluttet, ved skifterettens beslutning.

§ 32. I København, såvel som uden for København, når et mindst halvdelen af de mødende stemmeberettigedes krav repræsenterende flertal derom er enigt, kan der antages en kurator for boet, for så vidt skifteretten dertil finder føje ifølge boets størrelse og beskaffenhed. Den, for hvem et flertal af den anførte beskaffenhed i en skiftesamling erklærer sig, bør i reglen vælges, med mindre skifteretten finder særlige grunde til at nægte valgets godkendelse, i hvilket tilfælde den efter eget skøn vælger kurator. Denne har som medhjælper under den hele skiftebestyrelse at bistå skifteretten med korrespondance m.m., hvorhos han, dersom der ikke er antaget en særskilt inkassator, tillige har at overtage dennes forretninger. Ingen som står i tjenesteforhold til eller er ansat i skifteretten, kan vælges til kurator eller uden alle vedkommendes samtykke antages til for betaling at indkræve boets udestående fordringer eller at udføre de i § 33 nævnte forretninger.

§ 33. Forinden der er givet boets vedkommende lejlighed til at vælge en kurator, såvel som når vedkommende ikke vil beslutte antagelsen af en kurator, er skifteretten berettiget til under administrationen af boet at benytte sådan anden hjælp, som måtte behøves til udførelsen af enkelte boet vedkommende forretninger, der ikke efter de hidtil gældende regler påligger den, såsom sagførelse, bestyrelse og tilsyn med boets faste ejer domme, begyndte forretninger

tilendebringelse, gennemsyn af boets bøger og papirer o. s.v.

Stk. 2. Det vederlag, som tilkommer kurator eller andre, der antages til at udføre noget for boet, bestemmes i tilfælde af uenighed af skifteretten.

Anden underafdeling

Om den offentlige skiftebehandlings indflydelse på fordringshavernes stilling, når gældsansvar ikke overtages af arvingerne

§ 34. Fra den tid, et dødsbo er overtaget til offentlig skiftebehandling, skal alle fordringer på den afdøde eller med hensyn til hans efterladenskab fremsættes for skifteretten.

Stk. 2. Dog gælder det anførte ikke, når sag imod den afdøde var begyndt derved, at stævning lovligen var ham forkyndt; thi i så fald er boet pligtigt at tåle dens fortsættelse og pådømmelse ved den ret, ved hvilken den lovligen er anlagt.

§ 35. Ved et dødsbos overgang til offentlig skiftebehandling taber arrest, som måtte være gjort i de til det hørende genstande, sin virkning, ligesom også al adgang bortfalder til, i anledning af fordringer på den afdøde eller med hensyn til efterladenskaberne, at lade afholde arrest eller til at søge fyldestgørelse igennem eksekution og tvangsauktion.

Stk. 2. Dog fortabes ikke retten til ifølge udlæg, opnået før dødsfaldet, at søge fyldestgørelse i det udlagte, ligesom også den, der førend dødsfaldet har fået afsætning, bevarer sin ret til i sin tid at få udlæg og derefter søge fyldestgørelse i det afsatte. Det er en selvfølge, at heller ikke de, der kan afhænde de dem til sikkerhed tjenende genstande uden foregående retsforfølgning, såsom håndpanthavere eller statskassen som panthaver for krediterede toldafgifter i de en oplagshaver betroede oplagsvarer, jfr. forordningen af 1. februar 1797 § 75, er udelukkede herfra.

§ 36. Ved skifterettens beslutninger og kendelser bestemmes, hvad der med hensyn til boets behandling og udlodning bliver at iagttage og derunder, med de i § 34 gjorte undtagelser, hvorvidt de mod samme fremsatte påstande skal antages eller ikke. Derimod har skifteretten ikke ret til at tilpligte nogen at indbetale noget i boet eller at udføre noget for det eller til i øv-

rigt at påkende boets fordringer på andre. Dog kan skifteretten, hvor nogen har anmeldt fordring i boet, påkende dettes modfordringer, for så vidt de kan komme til afdrag i dets gæld, ligesom den, når nogen påstår udlevering eller overdragelse af genstande, der findes i boet, kan gøre sådan udlevering eller overdragelse afhængig af, at vedkommende opfylder sine forpligtelser i den anledning mod boet. Også kan skifteretten, når noget er udbetalt af boet mod skadesløs kvittering, afgøre, om dette i det hele eller for en del på grund af senere oplysninger eller omstændigheder bør tilbagebetales.

§ 37. Enhver, som har noget at fordre eller påstå i et dødsbo, bør anmelde dette enten i en skiftesamling eller i skrivelse til skifteretten, som på forlangende meddeler tilståelse for anmeldelsen og har at gøre fornøden tilførsel herom i skifteprotokollen eller anden hertil bestemt bog.

Stk. 2. Ved anmeldelsen erhverves alle de retigheder med hensyn til renter, afbrydelse af hævd eller forældelse og desl., som ellers flyder af påklage for eller indkaldelse til forligskommissionen eller påtale til tinge.

§ 38. Når den ved indkaldelsen til kreditorerne givne frist er udløben, har skifteretten inden en måned derefter at forfatte en liste over de anmeldte fordringer, om fornødent med angivelse af deres indbyrdes orden, og derpå at forelægge denne bilagt med anmeldelserne i en behørig tillyst skiftesamling. I denne samling gennemgås listen tilligemed de bemærkninger, som boets kurator, hvor en sådan er antagen, eller skifteretten har fundet anledning til at knytte til samme eller da fremsætte, og boets vedkommende opfordres til at erklære sig over fordringerne. Såfremt de vil gøre indsigelse mod nogen fordring eller den en sådan anviste plads i ordenen, skal de være pligtige at fremkomme med disse under samlingen eller senest inden 4 uger efter samme og dernæst uden ophold forfølge dem videre. De fordringer, mod hvilke ingen indsigelse er fremsat inden den foranførte tidsfrist, betragtes som anerkendte. I den nævnte samling bør derhos såvidt muligt fremlægges en oversigt over boets status.

§ 39. Når nogen anmeldt fordring modsiges, bliver det, efter forgæves forsøgt forligsmægling af skifteretten, ved dennes kendelse i overens-

stemmelse med de hidtil gældende rettergangsregler at afgøre, om og for hvilket beløb fordringen skal komme boet til udgift. På samme måde afgøres tvistigheder om fortrinsret og alle andre tvistigheder om, hvorledes boet skal udloddes. Skifteretten drager omsorg for, at boets tarv i slige tilfælde varetages enten ved kurator eller, om fornødent, ved en antagen sagfører.

§ 40. De afsagte kendelser kan ikke, medmindre de pågældende parter frafalder påanke, eller vedkommende kendelse ifølge sin genstand er upåankelig, lægges til grund for boets videre behandling, førend påankefristen er udløben, uden at påanke er iværksat, jfr. § 88.

Stk. 2. Skulle kendelsen blive forandret eller annulleret ifølge en senere iværksat påanke, tages behørigt hensyn hertil ved boets videre behandling og i fornødent fald ved omgørelse af det foretagne, hvor skiftet ikke endnu er sluttet, men efter den tid må enhver forandring søges iværksat ved påanke af udlodningen.

Stk. 3. Lignende regler gælder om de i anledning af påanken af sagte overrettsdomme.

§ 41. Vil en eller flere af boets vedkommende påanke en i en tvist, hvori de ikke er boets modparter, afsagt skifte kendelse eller dom, ved hvilken boet vil lade det bero, da har de hertil adgang, for så vidt der ikke mellem boet og vedkommende er sluttet overenskomst om tvistens genstand, og sagens påanke ikke udsætter boet for tab af retigheder, som ved kendelsen eller dommen måtte være det tilkendt.

§ 42. Boets vedkommende, som ved påanke i henhold til foregående paragraf har forøget boets masse, er berettigede til at forlange de herpå anvendte bekostninger erstattede af boet, for så vidt de ikke overstiger den forøgelse, som boet derved vinder. Er boet sluttet, når den endelige dom falder, tilfalder det ved påanken vundne den eller dem, som har iværksat den, indtil deres bekostninger er dækkede; med overskuddet forholdes der efter de i tredje underafdeling givne regler.

Tredje underafdeling

Om dødsboets slutning og opgørelse

§ 43. Viser det sig, at der i et dødsbo ikke findes midler til at dække andre udgifter end begravelsesudgifterne, kan skifteretten straks

slutte et sådant bo ved at udbetale eller udlægge til den, som har bekostet begravelsen, hvad der findes i boet. Er det overskydende ikke mere, end at det skønnes at ville medgå til dækning af privilegerede fordringer, kan skifteretten udlægge boets beholdning til disse efter deres orden og beskaffenhed og dermed slutte behandlingen.

§ 44. Såsnart som de i § 38 omhandlede 4 uger efter listens fremlæggelse er gået, har skifteretten at iværksætte udlodninger til kreditorerne i overensstemmelse med reglerne i konkurslovens 14de kapitel.

57k. 2. Ligeledes bliver forskrifterne i bemeldte lovs 1ste, 3dje og 5te kapitel at anvende i de her omhandlede boer med den lempelse, der følger af forholdets natur.

§ 45. Befindes der at være overskud at arve, efter at kreditorerne er fyldestgjorte, har skifteretten at skride til udlodningen af boet til arvinger og legatarer, såsnart i øvrigt boets formue er samlet og indkommet.

§ 46. Et dødsbo behøver ikke at henstå uslutet på grund af forpligtelser, der er afhængige af betingelser, om hvis indtrædelse der først længere hen i tiden kan fås vished, hvorimod der, når boet i øvrigt er færdigt til udlodning, afsættes det fornødne til sådanne fordringer. Det, som senere måtte vise sig at være uforholdent til fordringens fyldestgørelse, udlægges da ved en efterlodning til vedkommende.

Stk. 2. Heller ikke skal det være til hinder for et dødsbos slutning, at den afdøde har arv henstående i uskiftet bo eller anden sådan i hen seende til størrelsen uberegnelig fordring, som må henstå i ubestemt tid, hvorimod en senere genoptagelse af skiftet også for så vidt forbeholdes.

§47. Enhver arving er berettiget til for sin arvelod at fordrer udlæg efter vurdering, dog ikke i fast ejendom; værgens påstand herom på en umyndigs vegne godkendes af skifteretten, når det skønnes at være til den umyndiges gavn. Forlanger flere arvinger udlæg i den samme ting, bliver det ved lodtrækning at afgøre, hvem der skal have fortrinnet. Ting, der har særlig erindringsværdi for familien, skal den arving, fra hvis slægt eller slægtsgren tingen stammer, dog være fortrinsberettiget til at få udlagt. Om

den efterlevende ægtefælles rettigheder på skifte henvises til § 61 a, 1. punktum, samt §§ 62 a-62 e og § 63.

§ 48. Vil vedkommende lodtagere i boet, når udlæg efter vurdering af hele boet eller enkelte dertil hørende genstande skal finde sted, ikke erkende den under registreringen stedfundne vurdering for regel, står det enhver af dem åbent at forlange en formelig vurdering af de ting, som formenes at være urigtig ansatte. Denne vurdering iværksættes af mænd, som skifteretten efter forudgående meddelelse til alle vedkommende udmelder hertil, og bliver, såfremt det forlanges, at beedige i skifteretten.

§ 49. For så vidt beløb, der på skifte tilfalder nogen, skal inddrages under overformynderiets bestyrelse, må der ikke uden samtykke af justitsministeriet for sådanne beløbs vedkommende gives udlæg i udenlandske pengeeffekter, som ikke kan noteres her i landet, eller som kan opsiges til udbetaling under sådanne former, at der kun med vanskelighed kan erholdes kundskab om forfaldstiden, eller hvis renter må inkasseres i udlandet.

§ 50. Boets slutning kan foregå i en skiftesamling ved opgørelse til skifteprotokollen, og når da alle vedkommende erklærer sig tilfredse med opgørelsen, sker udtællingerne med det samme.

Stk. 2. Hvor denne fremgangsmåde efter boets beskaffenhed ikke kan benyttes, bør skifteretten, såsnart boet er modent dertil, optage det til slutning og forfatte et udkast til opgørelse, hvortil den har en frist af i det højeste 6 - eller, når den består af flere medlemmer, 12 - uger fra optagelsesdagen. Udkastet bør, dersom ikke alle vedkommende erklærer, at de antager det, efter foregående offentlig bekendtgørelse, henlægges hos skifteretten til eftersyn og overvejelse i 14 dage, inden hvilken frists udløb enhver heri interesseret kan henlede skifterettens opmærksomhed på mulige fejl og mangler i det. Finder skifteretten den fremsatte bemærkning grundet, berigtiger den udkastet i overensstemmelse hermed; men i modsat fald, såvel som når ingen indvending fremkommer inden fristens udløb, affattes den endelige opgørelse i overensstemmelse med udkastet, og skiftet sluttes, således at forandring deri kun kan ske ved påanke.

Stk. 3. Udtællinger i henhold til opgørelsen foregår først, når påanke fristen (§ 88) er udløbet, uden at påanke af den er sket, eller alle vedkommende frafalder påanke.

Kapitel 4

Om behandling af dødsboer, i hvilke arv og gæld vedgås

§ 51. Når arv og gæld vedgås, bliver der at forholde således med boets behandling, som de myndige arvinger og de umyndiges eller fraværendes værger er enige om at begære, dog at skifteretten kan nægte sin godkendelse af en værgers erklæring, når den skønner, at den tagne beslutning vil skade myndlingens tarv.

Stk. 2. Er der uenighed mellem arvingerne, eller udebliver de alle, når beslutning på skiftesamling skal tages, tilfalder det skifteretten at tage fornøden bestemmelse. Retten har herved at tage det størst mulige hensyn til de fremsatte meninger, men den er ikke bunden ved dem, hvorimod den har at handle efter sit skøn om, hvad der bedst tjener samtliges og især de fraværendes og umyndiges tarv.

§ 52. I de heromhandlede boer behøver indkaldelse til kreditorer ikke at udstedes, med mindre nogen arving forlanger det. Når ikke alle arvinger er myndige og tilstede, bør indkaldelse dog udstedes, med mindre skifteretten efter de foreliggende omstændigheder anser det for unødvendigt.

Stk. 2. Boet må ikke deles mellem arvingerne, med mindre de anmeldte kreditorer samtykker, hvis de ikke fyldestgøres, eller sikkerhed stilles dem for, at de vil blive fyldestgjorte til forfaldstid, og, for så vidt indkaldelse udstedes, først efter udløb af den ved samme givne frist.

§ 53. Efter boets deling og skiftets slutning hæfter arvingerne en for alle og alle for en for den gæld, som har været anmeldt og krævet betalt i boet forinden dets deling; for anden gæld, for så vidt den ikke er bortfalden som uanmeldt, hæfter arvingerne kun i det forhold, hvori de er berettigede til at tage arv, med mindre de ifølge overenskomstens indhold er en for alle og alle for en forpligtede, eller den afdøde har været regnskabspligtig for kongens penge, børnepenge, fattiges penge eller kirkepenge, og arvingerne har delt boet uden først at aflægge sådant regnskab.

§ 54. Når arv og gæld er vedgået, kan der gøres arrest i de til boet hørende formuegenstande, ligesom der i dem kan søges fyldestgørelse ved eksekution og tvangsauktion, når et behørigt eksekutionsgrundlag er tilstede. Arrest, som forud for boets overtagelse måtte være gjort i de til det hørende formuegenstande, træder atter i kraft, som om den ikke var bleven afbrudt.

§ 55. Den, der vil gøre nogen fordring på den afdøde gældende for derefter at søge eksekution i boet, kan anlægge retssag mod arvingerne ved retten på det sted, hvor boet behandles.

Stk. 2. Arvingerne er pligtige at give møde efter stævning, forkyndt for skifteretten med varsel beregnet efter dens embedskontor, forøget med et tillæg af 14 dage; det er skifterettens pligt at meddele dem underretning om stævningen.

§ 56. Ved de heromhandlede boer bliver der i øvrigt at forholde efter de i foregående kapitel givne regler, for så vidt ikke denne lovs bestemmelser medfører andet.

Kapitel 5

Om behandling af dødsboer, når der er en efterlevende ægtefælle

§ 57. Såfremt skifteretten skønner, at der under hensyn til den efterlevende ægtefælles særlige rettigheder intet bliver at udlodde til arvingerne, og ægtefællen erklærer at ville overtage ansvaret for afdødes gæld, kan såvel fællesboet som afdødes særeje uden skiftebehandling udlægges til ægtefællen.

Stk. 2. I øvrigt bliver afdødes bodel og særeje at skifte efter lovens almindelige regler med de afvigelser, der følger af reglerne i § 61 a, §§ 62 a-62 e og § 63, medens den efterlevende ægtefælles bodel skiftes efter nedenstående regler. Hans særeje kan inddrages under skiftet i den udstrækning, det er nødvendigt til fyldestgørelse af de krav, der omhandles i § 23 i lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger og i arvelovens § 21.

Stk. 3. Har den efterlevende ægtefælle hendsiddet i uskiftet bo, behandles hele boet efter nedenstående regler.

§ 58. Under skiftet beholder den efterlevende ægtefælle rådigheden over sin bodel. Er der

særlig grund til at befrygte, at han utilbørligt vil forrykke bodelens stilling, kan skifteretten dog helt eller delvis fratage ham rådigheden over bodelen under skiftet. Rådighedsfratagelsen tinglyses efter de i lov om tinglysning nr. 111 af 31. marts 1926 § 48, stk. 1, indeholdte regler.

§ 59. De af den længstlevende opgivne arvinger bliver af skifteretten at underrette om skiftet i overensstemmelse med reglerne i §§ 14 og 23. For fraværende arvinger eller legatarer, hvis opholdssted ikke kendes, eller som er så langt borte, at boets behandling ikke findes at burde udsættes af hensyn til dem, bliver der, for så vidt ingen fuldmægtig møder for dem, efter skifterettens foranstaltning at beskikke værger, der har at varetage deres tarv på skiftet.

§ 60. Skiftet bør grundes på den længstlevendes egen opgørelse af indgæld og udgæld, for så vidt denne erkendes af de tilstedeværende arvinger eller disses værger, og skifteretten ikke på de umyndiges eller fraværendes vegne finder nogen særdeles anledning til at betvivle dens rigtighed. Men selv når opgørelsen ikke fra alle sider erkendes for rigtig, bør dog ingen afhændelse af ejendelene finde sted, men disses værdi alene under anvendelse af reglerne i § 48 ansættes af uvildige mænd, ligesom der med hensyn til de anmeldte fordringers rigtighed i regelen kun bliver at anstille sådan undersøgelse, som af skifteretten skønnes efter omstændighederne at være tilstrækkelig, såsom ved at adspørge kreditorerne.

§ 61. Arvingerne efter den førstafdøde bliver ikke ved at modtage arv eller vederlag herfor ansvarlige for den gæld, der påhviler den længstlevende. Om det dem således udlagte eller udbetalte af kreditorerne kan forlanges tilbagegivet, afgøres efter konkurslovens forskrifter om retshandlers afkræftelse på grund af konkurs.

§ 61 a. Har den efterlevende ægtefælle anvendt midler af sit særeje til bedste for sin bodel, kan han forlods udtage vederlag herfor af sin bodel. Under samme betingelse kan den førstafdøde ægtefælles arvinger forlods udtage vederlag af førstafdødes beholdne bodel.

§ 62. Den omstændighed, at den længstlevende på den heromhandlede måde skifter med den

førstafdødes arvinger, indskrænker ikke den længstlevendes kreditorer i at forfølge deres ret mod ham ganske på samme måde, som om ingen skiftebehandling fandt sted.

§ 62 a. Den efterlevende ægtefælle har ret til forlods at udtage genstande, som udelukkende tjener til hans personlige brug, for så vidt deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold.

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har endvidere ret til forlods at udtage genstande, der er erhvervet til børnenes brug.

§ 62 b. Er boet af ringe værdi, kan den efterlevende ægtefælle udtage bohøve, arbejdsredskaber og andet løsøre i det omfang, hvori det skønnes nødvendigt, for at han kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, selv om der derved tilfalder ham mere end hans boslod og arvelod.

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har altid ret til af boet at udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med hans boslod og arvelod og hans særeje udgør indtil 20.000 kr.

§ 62 c. Den efterlevende ægtefælle er berettiget til af fællesboet at fordre udlæg efter vurdering for sin boslod og arvelod også i fast ejendom. Ønsker ægtefællen og arvinger udlæg i samme ting, har ægtefællen fortrinnet.

Stk. 2. Overstiger værdien af de ejendele, som den efterlevende ægtefælle ønsker udlagt, hans boslod og arvelod, skal han desuagtet være berettiget til at få dem udlagt mod at udbetale det overskydende beløb kontant til de øvrige arvinger.

§ 62 d. I afdødes særeje kan den efterlevende ægtefælle fordre udlæg efter vurdering, for så vidt angår hans arv af særejet. Udlæg kan også forlanges i fast ejendom. Ægtefællen har fortrin fremfor andre arvinger, der ønsker udlæg i samme ting.

§ 62 e. Bestemmelserne i §§ 62 c og d finder ikke anvendelse på ting, hvorover den førstafdøde ægtefælle har rådet ved testamente i medfør af arvelovens § 66.

§ 63. I det omfang, arven til afdødes umyndige livsarvinger ikke kan udredes uden afhændelse af fast ejendom eller løsøre, som er nødvendige, for at den længstlevende kan oprethol-

de hjemmet eller sit erhverv, eller uden at den længstlevende berøves andre midler, som er nødvendige herfor, kan skifteretten mod en efter forholdene passende sikkerhed give ægtefællen henstand med udbetalingen af arven, indtil børnene bliver myndige. Nærmere regler herom fastsættes af justitsministeren.

Kapitel 6

Om skifte ved separation og skilsmisse m.v.

§ 64. Når et ægteskab er opløst ved skilsmisse eller omstødelse, samt når ægtefæller er blevet separeret, eller der er afsagt dekret om bosondring, finder offentligt skifte af fællesbo sted, såfremt en af ægtefællerne begærer det.

§ 64 a. Begæring om skifte indgives til skifteretten på det sted, hvor ægtefællerne har bopæl. Har de ikke bopæl i samme retskreds, foretages skiftet af skifteretten på det sted, hvor de sidst har haft fælles bopæl, såfremt en af dem fortsat har bopæl i retskredsen. Medmindre der af ægtefællerne træffes anden aftale, foretages skiftet i øvrigt af skifteretten i den retskreds, hvor den af ægtefællerne, mod hvem kravet om skifte er rettet, har bopæl.

Stk. 2. Dersom ingen skifteret efter reglerne i stk. 1 kan tage boet under behandling, kan justitsministeren, såfremt mindst én af ægtefællerne har tilknytning til Danmark, efter begæring bestemme at skifte skal finde sted her i landet. Justitsministeren bestemmer i så fald tillige, hvilken skifteret der skal foretage skiftet.

§ 65. Efter registrering og vurdering foretages opgørelse over hver ægtefælles bodel. Har en ægtefælle tillige særeje, bliver også dette at inddrage under skiftet i den udstrækning, det er nødvendigt til fyldestgørelse af de krav, der omhandles i § 23 i lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger.

Stk. 2. Grundlaget for de i stk. 1 nævnte opgørelser er de aktiver og passiver, der hører til bodelene på tidspunktet for formuefællesskabets ophør, for bosondring dog tidspunktet for bosondringsbegæringens indgivelse. Hvis rigtigheden af den af en ægtefælle opgivne gæld bestrides af den anden ægtefælle, afgør skifteretten, om gældsposten kan tages i betragtning ved opgørelsen.

Stk. 3. Ved opgørelsen af bodelene medregnes ikke de krav mellem ægtefæller, som næv-

nes i §§ 26 og 56 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning. Krav på forfaldne underholdsbidrag medregnes ikke som aktiv i den berettigede ægtefælles bodel.

§ 65 a. Findes der gæld, for hvilken begge ægtefæller hæfter, har enhver af dem ret til at forlange, at den anden betaler den del af gælden, som endeligt skal bæres af ham, eller at der stilles ham sikkerhed for, at gælden betales.

Stk. 2. I tilfælde af uenighed mellem ægtefæller om, hvilken del af en dem begge påhvillende gæld der endeligt skal bæres af hver af dem, afgøres spørgsmålet af skifteretten.

§ 66. Under skiftet beholder hver af ægtefællerne rådigheden over sin bodel. Er der særlig grund til at befrygte, at en ægtefælle vil forrykke sin bodels stilling, kan skifteretten dog helt eller delvis fratage ham rådigheden over bodelen under skiftet. Rådighedsfratagelsen tinglyses efter de i lov om tinglysning nr. 111 af 31. marts 1926 § 48, stk. 1, indeholdte regler.

§ 66 a. Har en ægtefælle efter separation eller skilsmisse, efter dom til omstødelse eller efter indgivelse af begæring om bosondring disponeret over ejendele eller indkasseret fordringer, som hører til hans bodel, skal han aflægge regnskab til skifteretten.

§ 67. Et skifte mellem ægtefæller indskrænker ikke kreditorernes adgang til at forfølge deres ret på samme måde, som om intet skifte fandt sted.

§ 67 a. Har en ægtefælle et krav mod den anden ægtefælle af den i § 65, stk. 3, nævnte art, kan han under skiftet forlange det dækket af den anden ægtefælles lod i boet.

§ 68. Udviser den i henhold til § 65 foretagne opgørelse af en ægtefælles bodel overskud, deles dette ligeligt mellem ægtefællerne, medmindre andet følger af nedenstående bestemmelser eller af ægteskabslovgivningens regler.

Stk. 2. En ægtefælle bliver ikke ved at modtage udlæg for sin lod i den anden ægtefælles bodel ansvarlig for dennes gæld. Om ægtefællen er pligtig at tilbagegive det modtagne til kreditorernes fyldestgørelse, afgøres efter konkurslovens regler om retshandlers afkræftelse.

§ 68 a. Hver af ægtefællerne har ret til forlods at udtage genstande, som udelukkende tjener til hans personlige brug, for så vidt deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold.

Stk. 2. Genstande, der er erhvervet til børnenes brug, kan udtages forlods af den ægtefælle, der har forældremyndigheden over børnene.

§ 69. Ved skifte i anledning af ægteskabs omstødelse udtager hver ægtefælle forlods så meget af fællesboet, som svarer til, hvad han har indbragt i boet ved ægteskabets indgåelse eller gennem senere erhvervelse ved arv eller gave, eller hvad han har overført til fællesboet fra eget særeje. Strækker den fælles formue ikke til, sker der forholdsvis afkortning.

§ 69 a. Har en ægtefælle indbragt den væsentligste del af fællesboet på den i § 69 angivne måde, og vil en ligedeling være åbenbart urimelig, navnlig fordi ægteskabet har været kortvarigt og uden økonomisk fællesskab af betydning, kan det ved skifte i anledning af separation, skilsmisse eller bosondring efter begæring bestemmes, at boets deling skal finde sted således, at bestemmelserne i § 69 bringes til anvendelse i det omfang, dette findes begrundet.

§ 69 b. Har en ægtefælle anvendt midler af sit særeje til bedste for sin bodel, kan han forlods udtage vederlag herfor af sin bodel.

§ 70. Kan en ægtefælle ikke inden for den del af boet, som tilfalder ham, udtage bohavet og andet løsøre, der er nødvendigt til opretholdelse af hjemmet, og har han ikke udsigt til på anden måde at kunne skaffe det fornødne, kan det efter begæring bestemmes, at en større del af boet skal tilfalde ham.

§ 70 a. Ved bodelingen er hver af ægtefællerne berettiget til at kræve boets ejendele udlagt efter vurdering.

Stk. 2. Kræver ægtefællerne udlagt samme ejendel, skal den ægtefælle, til hvis bodel den hører, have fortrinsret. Der gælder dog herfra følgende undtagelser:

1) Fast ejendom, der udelukkende eller hovedsagelig er beregnet til familiens bolig, kan udlægges til den anden ægtefælle, såfremt boligen skønnes at være af den væsentligste betydning for denne ægtefælle af hensyn til hjemmets opretholdelse.

2) Fast ejendom, der har tjent til sommerbolig for familien, kan udlægges til den anden ægtefælle, såfremt sommerboligen skønnes at være af den væsentligste betydning for denne.

3) Erhvervsvirksomhed kan udlægges til den anden ægtefælle, såfremt virksomheden udelukkende eller dog i det væsentlige er blevet drevet af denne.

4) Arbejdsredskaber og andet erhvervsløsøre kan udlægges til den anden ægtefælle i det omfang, det skønnes rimeligt af hensyn til fortsættelsen af erhvervet.

5) Bohave og andet løsøre, der har hørt til det fælles hjem, kan udlægges til den anden ægtefælle i det omfang, dette skønnes rimeligt af hensyn til opretholdelsen af hjemmet, eller i øvrigt fordi genstandene særligt har tjent den pågældende ægtefælles behov.

Stk. 3. Finder udlæg ikke sted efter de i stk. 1 og 2 indeholdte regler, afhændes ejendelen på den i §§ 27 og 28 angivne måde.

§ 70 b., Udlæg efter vurdering kan finde sted, selv om værdien af det udlagte overstiger ægtefællens lod i boet. Det overskydende beløb må betales til den anden ægtefælle. Efter skifterettens nærmere bestemmelse kan der i særlige tilfælde tilstås afdragsvis betaling af beløbet mod en af skifteretten fastsat rente og mod en sikkerhed, som efter ægtefællernes formueforhold skønnes passende.

Tredje afsnit

Om privat skifte

Kapitel 7

§ 71. Vil arvingerne i de tilfælde, hvor dette efter det foregående er tilladt, selv overtage boet uden skifterettens mellemkomst, har de for denne at tilkendegive deres vilje i så henseende samt forelægge den de oplysninger, som den måtte anse fornødne. Dog vil der i reglen ikke være at affordre de sig meldende arvinger efter loven bevis for deres opgivende om slægtskabsforholdene, medmindre skifteretten måtte finde gnind til at betvivle rigtigheden deraf, i hvilket tilfælde retten kan forlange, at arvingerne skal fremskaffe oplysninger, der bestyrker rigtigheden af deres opgivende. Påstås det, at de i § 5 nævnte betingelser for ved skiftet at forbi gå en person, der ville være arving, hvis han

havde overlevet arveladeren, er tilstede, har skifteretten at prøve de i så henseende fremførte oplysninger, og derefter træffe afgørelse, samt, hvis det tillades arvingerne at behandle boet privat, at pålægge dem snarest mulig at udstede arveproklama (§ 22) med sådant varsel, som skifteretten bestemmer. Dersom arvingerne fremstiller personer, som kan give oplysning om de omstændigheder, som skal oplyses, for at det kan tillades arvingerne at skifte privat, skal skifteretten være berettiget til at afhøre disse samt, dersom det skønnes fornødent, lade dem bekræfte deres forklaring med ed.

§ 72. Når arvingerne ikke fremkommer med begæring om selv at overtage boet eller ikke forskaffer de af skifteretten i så henseende forlangte oplysninger, eller de ikke i det i § 71, næstsidste punktum, omtalte tilfælde udsteder behørig indkaldelse til arvingerne inden den fastsatte frist, bliver boets behandling at fremme i overensstemmelse med reglerne om offentligt skifte. Finder skifteretten derimod, at der er fremkommet de efter omstændighederne fornødne oplysninger for at kunne tillade arvingerne selv at overtage boet, afholder den sig fra at påbegynde skiftebehandling. Arvinger, der senere måtte melde sig, er beføjede til at fordr boet overtaget til offentligt skifte, men kun efter, at de har ført fuldstændigt bevis for deres arveberettigelse, hvis denne ikke anerkendes af de andre arvinger.

§ 73. Skifteretten kan på begæring af mødende arvinger opfordre ikke mødte myndige arvinger, der har bekendt opholdssted, til at erklære, om de begærer offentligt skifte, med den virkning, som ved opfordringen udtrykkelig bør betydes dem, at de, hvis ingen erklæring afgives, anses for at ville overtage boet til privat deling med de øvrige arvinger. Når pågældende i dette tilfælde undlader at indfinde sig på skiftet eller at sende fuldmægtig for sig, har skifteretten at beskikke en god mand til at varetage deres tarv ved det private skifte. Arvingen underrettes om den truffene foranstaltning. Når han møder eller lader møde, ophører den beskikkede mands hverv.

§ 74. I det i § 71, næstsidste punktum, omtalte tilfælde må boet ikke deles, forinden indkaldelsesfristen er udløben, eller den pågældende arving har ladet møde på skiftet. Sker det desuagtet, bliver de delende arvinger overfor

den forbigående arving solidarisk ansvarlige for det tab og den skade, han derved måtte komme til at lide.

§ 75. Når samtlige myndige arvinger såvel som de umyndiges eller fraværendes værger, efter at boet behørig er registreret og vurderet, eller efter at den længstlevendes opgørelse af dets indgæld og udgæld ifølge § 60 er befundet rigtig, fremsætter begæring om at erholde boet udleveret til videre behandling og deling, kan skifteretten uden hensyn til boets størrelse tilstå dette, når der ikke i særlige love eller i arveladerens gyldige viljesbestemmelse er noget til hinder derfor, og skifteretten efter boets beskaffenhed, arvingernes personlige forhold og de øvrige forhåndenværende omstændigheder finder, at de umyndiges eller fraværendes interesse ikke herved udsættes for fare; når dertil findes anledning, kan skifteretten til yderligere oplysning herom indhente nærmere erklæring fra vedkommende kommunale myndighed eller troværdige mænd, som er bekendte med forholdene. Udleveringen kan dog kun finde sted med de anmeldte kreditorers samtykke, hvis disse ikke fyldestgøres, eller sikkerhed stilles dem for, at de vil blive det til forfaldstid, og, for så vidt kreditorerne er blevet indkaldte, først efter udløbet af den dem satte frist.

Stk. 2. De myndige arvinger overtager i de i foregående stykke ommeldte tilfælde overfor de umyndige eller fraværende et solidarisk ansvar for efterlevelsen af bestemmelserne i § 78 samt for den behørig tilbagebetaling af udbetalte beløb i tilfælde af, at skifteretten anordner dette i henhold til § 80.

Stk. 3. De i denne paragraf omhandlede regler kommer i det hele ikke til anvendelse, når der kun er umyndige eller fraværende arvinger.

§ 76. Opstår der imellem arvinger, der selv skifter og deler, strid desangående, kan sagen, når parterne er enige derom, indbringes for den skifteret, som i tilfælde af offentlig skiftebehandling skulle have behandlet boet, til afgørelse efter de almindelige for skifteretssager gældende procesregler. Skifteretten mægler da forlig mellem parterne.

§ 77. Ethvert bo, der deles uden skifterettens mellemkomst, uagtet ikke samtlige arvinger er myndige og, personlig eller ved fuldmægtig, tilstede i riget (jfr. §§ 5 b, 7 og 75), bør såvidt

muligt være sluttet inden 1 år fra dødsfaldet. Medens det derhos i øvrigt ved privat skifte beror på de pågældende arvinger, hvorvidt de vil udstede indkaldelse til kreditorerne, bør dette i de her omhandlede tilfælde kun undlades, når den afdøde efter hans livsforhold ikke kan formodes at have stået i nogen ualmindelig forbindelse formedelst handel eller deslige.

§ 78. I de i foregående paragraf omhandlede boer forfattes et dokument, som bør indeholde fortegnelse over boets indgæld og udgæld, beregning af arvelodderne og forklaring om, hvorledes enhver for samme erholder udlæg, hvorved bliver at bemærke, at der udenfor det i § 63 omhandlede tilfælde ikke uden skifterettens samtykke kan gives umyndige eller fraværende udlæg for deres arvelod på anden måde end i rede penge. Dette dokument, ledsaget af bevis for, at de beløb, som skal indgå i overformynderiet, er afgivne til samme, bliver, efter at være underskrevet af samtlige arvinger eller værger, snarest mulig at indsende til skifteretten, som har at gennemgå det. Hvis retten ikke i de umyndiges eller fraværendes interesse finder noget at erindre derved, påtegner den dokumentet sin godkendelse og lader afskrift af det indføre i skifteprotokollen eller lader det vedlægge denne. I modsat tilfælde har retten på den i § 17 bestemte måde at kalde samtlige arvinger eller værger for sig og opfordre dem til at erklære sig nærmere over opgørelsen samt eventuelt berigtige dens udsættelser. Befindes de hertil uvillige, kan skifteretten ved kendelse erklære den stedfundne opgørelse og deling for ugyldig samt straks overtage boet til behandling og deling i overensstemmelse med reglerne for behandlingen af dødsboer, i hvilke arv og gæld vedgås.

§ 79. Ligeledes kan skifteretten, dersom arvingerne ikke har sluttet boet inden 1 års forløb, uden at herfor af dem anføres nogen tilstrækkelig grund, overtage boet til opgørelse og deling på den i foregående paragraf angivne måde.

§ 80. Når skifteretten i henhold til bestemmelserne i de foregående paragraffer overtager og deler boet, er arvingerne forpligtede til at tilbageføre, hvad der måtte være udloddet til dem, for så vidt skifteretten anser sådan tilbageførelse for nødvendig til berigtigelse af skiftet.

§ 81. Med hensyn til arvingers retsforhold

indbyrdes samt til legatarer og kreditorer ved privat skifte, såvel som med hensyn til retsforholdet mellem den længstlevende ægtefælle og den førstafdødes arvinger og mellem ægtefæller indbyrdes ved privat skifte har det i øvrigt sit forblivende ved den gældende rets regler i forbindelse med de af nærværende lovs bestemmelser, som efter deres beskaffenhed er anvendelige derpå.

Fjerde afsnit

Tillægsbestemmelser

Kapitel 8

§ 82. De om offentlig skiftebehandling af dødsboer givne regler bliver med de lempelser, som følger af forholdets natur, at anvende i andre boer, såsom interessentskabsboer, der kommer under skiftebehandling, uden at indbringes under konkursbehandling efter konkurslovens § 145.

§ 83. Dødsboers behandling ved skiftekommissarier og testamentseksekutorer med dømmende myndighed bortfalder, for så vidt angår de boer, der først tages under behandling, efter at denne lov er trådt i kraft.

Stk. 2. Ved kgl. bevilling kan en eller flere myndige, pålidelige og vederhæftige personer beskikkes til som eksekutorer uden dømmende myndighed at behandle et dødsbo. Bevillingen meddeles af justitsministeren eller af den, han bemyndiger dertil. Boet udleveres til eksekutorerne af skifteretten og bliver at behandle efter reglerne i denne lov. De i den øvrige lovgivning indeholdte bestemmelser angående eksekutorers forhold forbliver i kraft.

§ 84. Søgsmål, som går ud på at gøre arverettigheder eller fordringer på legater og døds-gaver gældende, såvel som søgsmål, hvorved fordringer på arveladeren gøres gældende mod arvingerne som sådanne, kan anlægges ved den ret, som i dødsøjeblikket var den afdødes hjemting.

§ 85. Søgsmål til tilbagebetaling af, hvad nogen som arving eller kreditor i et under offentlig skiftebehandling stående bo ifølge foreløbigt udlæg eller endelig udlodning, som senere i det hele eller for en del er funden urigtig, har modtaget, kan anlægges ved retten på det sted, hvor skiftet holdes.

§ 86. I de tilfælde, hvor arvinger eller kreditorer i medfør af §§ 55 og 85 kan søges for retten på det sted, hvor boet behandles, eller hvor sag i medfør af § 84 kan anlægges ved den afdødes hjemting, står det sagsøgeren frit for at indkalde modparten til forligsmægling for forligskommissionen sammesteds, dog at indkaldelsen for de personers vedkommende, der bor uden for kredsene, sker med mindst 14 dages varsel.

§ 87. Det bestemmes efter de hidtil gældende regler, hvilken skifteret det tilfalder at behandle et bo. Dog skal det, når en dansk, som ikke har bopæl her i landet, er afgået ved døden i udlandet, og der ikke der foretages skifte efter ham, være justitsministeriet tilladt at henvise sådant bos behandling til den indenlandske skifteret, som findes hensigtsmæssigst at kunne behandle det.

§ 88. Påanke af den tilendebragte skiftebehandling må iværksættes inden 12 uger, efter at skiftet i henhold til reglen i § 50 anses som sluttet.

Stk. 2. Kendelser eller beslutninger, der forefalder under behandlingen, kan gøres til genstand for særskilt påanke, som må iværksættes inden 12 uger efter afsigelsen. Boets behandling bliver dog ikke desto mindre at fortsætte, men skifteretten har i så fald at drage omsorg for, at den påankendes ret ikke foregribes ved boets behandling medens påanken står på.

Stk. 3. Oprejsning bevilges aldrig, efter at der er hengået år og dag efter påankefristens udløb.

§ 89. Når skifteretten ikke efter foregående erindring tilbørlig fremmer et bo, kan justitsministeren beskikke en anden til at behandle samme: det skal da uvægerlig, under tvangsmiddel af suspension og tiltale til embedsfortabelse, overleveres til den således beskikkede, hvem den pågældende skifteforvalter vil have at tilsvare vederlag for hans arbejde efter justitsministerens bestemmelse, foruden at være tiltale undergiven til straf og erstatning efter plakat 21. april 1824 § 1.

Stk. 2. Med hensyn til boer, som behandles af testamentseksekutorer, kan justitsministeren, når der fra nogen af de interesserede i boet fremkommer klage over boets utilbørlige forhaling, og klagen, efter at der er givet testamentseksekutorerne lejlighed til at ytre sig over samme, findes begrundet, bestemme, at boets behandling skal gå over til den ordentlige skifteret.

§ 90. Skifteretterne er fremdeles, for så vidt de indesidder med boernes midler, undergivet de hidtil gældende regler angående regnskabsvæsenet i dødsboer og konkursboer, ligesom det har sit forblivende ved de gældende bestemmelser i henseende til tilsynet med skifternes fremme, revisionen af skiftebehandlingen og de dermed forbundne oppebørsler, samt tilsynet med, at de midler, som skal indgå i overformyndriet, virkelig indkommer. Nærmere forskrifter i de anførte henseender samt de med hensyn hertil fornødne tvangsmidler kan fastsættes ved kongelig anordning.

§ 91. (Ophævet)

§ 92. For så vidt embedsmænd, hvem nogen del af skifteforvaltningen eller tilsyn med samme er betroet, måtte findes pligtige at udrede erstatning til private i anledning af deres embedsførelse i så henseende, være sig i døds-, konkurs- eller andre boer, er statskassen ansvarlig for sådan erstatnings udredelse, dersom den ikke kan fås hos vedkommende embedsmænd eller i deres bo.

§ 93. Denne lov træder i kraft den 1. april 1875 samtidig med lov om betalingen for de til skiftevæsenet henhørende forretninger. Den er anvendelig ikke blot på de boer, der fra den dag tages under behandling, men også på de retshandlinger, der efter den dag måtte forefalde i de under behandling værende boer, for så vidt ikke forholdets beskaffenhed måtte udelukke sådan anvendelse.

Stk. 2. Regeringen bemyndiges til ved kongelig anordning at sætte loven i kraft på Færøerne med de lempelser, som ifølge disse øers særegne forhold måtte findes hensigtsmæssige.

